



**EUROPEISKA  
UNIONENS RÅD**

**Bryssel den 6 juni 2012 (19.6)  
(OR. en)**

**9238/12**

**COHOM 128  
PESC 513  
COSDP 453  
FREMP 88  
INF 101  
JAI 397  
RELEX 507**

**FÖLJENOT**

---

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Delegationerna
Ärende:	Mänskliga rättigheter och demokrati i världen: rapport om EU:s verksamhet under 2011

---

För delegationerna bifogas *Mänskliga rättigheter och demokrati i världen: rapport om EU:s verksamhet under 2011*.

**MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH DEMOKRATI I VÄRLDEN:**

**RAPPORT OM EU:S VERKSAMHET UNDER 2011**

## Innehåll

1.	ALLMÄN BESKRIVNING .....	8
2.	EU:S INSTRUMENT OCH INITIATIV I TREDJELÄNDER .....	16
	INLEDNING .....	16
2.1	EU:s riktlinjer för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt .....	16
2.2	Dialoger och samråd om mänskliga rättigheter .....	17
2.3	Rådets beslut och krishantering .....	19
2.4	Démarcher och uttalanden .....	21
2.5	Klausuler om de mänskliga rättigheterna i samarbetsavtal med tredjeländer .....	21
2.6	Den europeiska grannskapspolitiken .....	23
2.7	Verksamhet som finansieras av det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter .....	27
2.8	Översynen av EU:s politik för mänskliga rättigheter .....	30
3.	TEMATISKA FRÅGOR .....	33
	Tematiska frågor med anknytning till EU:s riktlinjer .....	33
3.1	Dödsstraff .....	33
3.2	Tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning .....	36
3.3	Barnets rättigheter .....	39
3.4	Barn och väpnade konflikter .....	41
3.5	Människorättsförsvarare .....	43
3.6	Kvinnors mänskliga rättigheter .....	46
3.7	Kvinnor, fred och säkerhet .....	49
3.8	Främjande av internationell humanitär rätt .....	56
	Andra temafrågor .....	62
3.9	Internationella brottmålsdomstolen och kampen mot strafflöshet .....	62
3.10	De mänskliga rättigheterna och terrorism .....	66
3.11	Yttrandefrihet, inklusive "nya medier" .....	68
3.12	Förenings- och mötesfrihet .....	70
3.13	Tankefrihet, samvetsfrihet och religions- eller trosfrihet .....	73
3.14	Hbti-personer .....	76
3.15	De mänskliga rättigheterna och näringslivet, inbegripet företagens sociala ansvar .....	79
3.16	Demokratistöd .....	83
3.17	Valstöd .....	86
3.18	EU:s valobservatörsuppdrag (EOM) .....	87
3.19	Valexpertuppdrag .....	90
3.20	Valbistånd .....	91
3.21	Det europeiska initiativet för demokrati .....	94
3.22	Arbete med parlament i världen .....	94
3.23	Ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter .....	97
3.24	Asyl, migration, flyktingar och fördrivna personer .....	99
3.25	Människohandel .....	104
3.26	Rasism, främlingsfientlighet, icke-diskriminering och respekt för mångfald .....	108
3.27	Rättigheter för personer som tillhör minoritetsgrupper .....	111
3.28	Rättigheter för personer med funktionshinder .....	114
3.29	Frågor som rör urbefolkningar .....	116

4.	EU:S VERKSAMHET INOM INTERNATIONELLA FORUM.....	120
4.1	66:e sessionen i FN:s generalförsamling .....	120
4.2	FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet).....	122
4.3	Europarådet .....	128
4.4	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).....	130
5.	NATIONELLA OCH REGIONALA FRÅGOR.....	132
5.1	EU:s kandidatländer och potentiella kandidatländer .....	132
5.1.1	<b>Turkiet</b> .....	132
5.1.2	<b>Västra Balkan</b> .....	134
5.1.3	<b>Kroatien</b> .....	135
5.1.4	<b>F.d. jugoslaviska republiken Makedonien</b> .....	136
5.1.5	<b>Montenegro</b> .....	138
5.1.6	<b>Albanien</b> .....	140
5.1.7	<b>Bosnien och Hercegovina</b> .....	142
5.1.8	<b>Serbien</b> .....	143
5.1.9	<b>Kosovo</b> .....	144
5.2	Länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken.....	147
5.2.1	<b>Det östliga partnerskapet</b> .....	147
5.2.2	<b>Sydkaucasien (regionalt)</b> .....	148
5.2.3	<b>Armenien</b> .....	148
5.2.4	<b>Azerbajdzjan</b> .....	150
5.2.5	<b>Georgien</b> .....	151
5.2.6	<b>Vitryssland</b> .....	153
5.2.7	<b>Moldavien</b> .....	155
5.2.8	<b>Ukraina</b> .....	158
5.2.9	<b>Unionen för Medelhavsområdet</b> .....	160
5.2.10	<b>Egypten</b> .....	160
5.2.11	<b>Israel</b> .....	163
5.2.12	<b>Det ockuperade palestinska territoriet</b> .....	165
5.2.13	<b>Jordanien</b> .....	166
5.2.14	<b>Libanon</b> .....	168
5.2.15	<b>Syrien</b> .....	169
5.2.16	<b>Tunisien</b> .....	171
5.2.17	<b>Algeriet</b> .....	174
5.2.18	<b>Marocko</b> .....	176
5.2.19	<b>Västsahara</b> .....	179
5.2.20	<b>Libyen</b> .....	179
5.3	Ryssland och Centralasien .....	182
5.3.1	<b>Ryssland</b> .....	182
5.3.2	<b>Centralasien (regionalt)</b> .....	184
5.3.3	<b>Kazakstan</b> .....	186
5.3.4	<b>Kirgizistan</b> .....	187
5.3.5	<b>Tadzjikistan</b> .....	188
5.3.6	<b>Turkmenistan</b> .....	189
5.3.7	<b>Uzbekistan</b> .....	189
5.4	Afrika .....	191
5.4.1	<b>Afrikanska unionen</b> .....	191
5.4.2	<b>Angola</b> .....	192
5.4.3	<b>Burundi</b> .....	193
5.4.4	<b>Kamerun</b> .....	194

5.4.5	Tchad.....	196
5.4.6	Elfenbenskusten .....	198
5.4.7	Demokratiska republiken Kongo .....	199
5.4.8	Eritrea .....	201
5.4.9	Etiopien .....	202
5.4.10	Gambia .....	204
5.4.11	Guinea .....	204
5.4.12	Guinea-Bissau.....	205
5.4.13	Kenya.....	206
5.4.14	Liberia .....	208
5.4.15	Madagaskar.....	209
5.4.16	Malawi.....	210
5.4.17	Mauretanien .....	211
5.4.18	Niger.....	212
5.4.19	Nigeria .....	212
5.4.20	Rwanda .....	214
5.4.21	Senegal.....	215
5.4.22	Somalia .....	217
5.4.23	Sydafrika.....	218
5.4.24	Sudan.....	219
5.4.25	Sydsudan.....	220
5.4.26	Togo .....	222
5.4.27	Uganda .....	223
5.4.28	Zimbabwe .....	225
5.5	Mellanöstern och Arabiska halvön .....	227
5.5.1	Saudi arabien.....	228
5.5.2	Bahrain.....	229
5.5.3	Iran .....	230
5.5.4	Irak .....	232
5.5.5	Jemen.....	234
5.6	Asien och Oceanien .....	235
5.6.1	Afghanistan.....	235
5.6.2	Bangladesh.....	238
5.6.3	Burma/Myanmar .....	239
5.6.4	Kambodja .....	241
5.6.5	Kina .....	241
5.6.6	Demokratiska folkrepubliken Korea (Nordkorea).....	244
5.6.7	Fiji.....	245
5.6.8	Indien.....	246
5.6.9	Indonesien.....	247
5.6.10	Japan .....	248
5.6.11	Laos .....	249
5.6.12	Malaysia.....	250
5.6.13	Nepal.....	252
5.6.14	Pakistan.....	254
5.6.15	Filippinerna .....	256
5.6.16	Sri Lanka .....	257
5.6.17	Thailand .....	259
5.6.18	Östtimor .....	260
5.6.19	Vietnam.....	261

5.7	Nord-, Mellan- och Sydamerika.....	262
5.7.1	<b>Kanada</b> .....	<b>262</b>
5.7.2	<b>Amerikas Förenta stater (USA)</b> .....	<b>262</b>
5.7.3	<b>Argentina</b> .....	<b>265</b>
5.7.4	<b>Bolivia</b> .....	<b>266</b>
5.7.5	<b>Brasilien</b> .....	<b>267</b>
5.7.6	<b>Chile</b> .....	<b>268</b>
5.7.7	<b>Colombia</b> .....	<b>268</b>
5.7.8	<b>Ecuador</b> .....	<b>270</b>
5.7.9	<b>El Salvador</b> .....	<b>271</b>
5.7.10	<b>Guatemala</b> .....	<b>271</b>
5.7.11	<b>Honduras</b> .....	<b>272</b>
5.7.12	<b>Mexiko</b> .....	<b>274</b>
5.7.13	<b>Nicaragua</b> .....	<b>275</b>
5.7.14	<b>Paraguay</b> .....	<b>276</b>
5.7.15	<b>Surinam</b> .....	<b>277</b>
5.7.16	<b>Peru</b> .....	<b>277</b>
5.7.17	<b>Uruguay</b> .....	<b>278</b>
5.7.18	<b>Venezuela</b> .....	<b>278</b>
5.7.19	<b>Kuba</b> .....	<b>279</b>
5.7.20	<b>Dominikanska republiken</b> .....	<b>280</b>
5.7.21	<b>Haiti</b> .....	<b>281</b>
5.7.22	<b>Jamaica</b> .....	<b>281</b>
6.	Europaparlamentets insatser för de mänskliga rättigheterna .....	282
7.	Förteckning över förkortningar .....	296
	Annex 1 - Pledges made to the 31 <sup>st</sup> International Conference of the Red Cross and Red Crescent, Geneva, 28 November to 1 December 2011. ....	305
	Joint pledge by EU Member States and National Red Cross Societies .....	310
	Trade Treaty.....	310
	Bilaga 2 – Resolutioner om mänskliga rättigheter 2011 .....	311

## Förord

2011 var ett betydelsefullt år när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati. I hela Mellanöstern och Nordafrika visade män och kvinnor, unga som gamla, ur alla samhällsgrupper, sitt mod genom att hävda sin medfödda mänskliga värdighet. De gav därigenom inspiration till människor i hela världen.

De förändringar som de åstadkom krävde ett konkret gensvar från EU:s sida. Vi antog utmaningen genom att utveckla en ny respons på ett föränderligt grannskap. De mänskliga rättigheterna och en djupgående demokrati utgjorde kärnan i denna ansats.

I fjol talade jag om min fasta föresats att intensifiera arbetet inom EU genom att slå vakt om och främja de mänskliga rättigheterna. En samlad vision för det arbetet angavs då jag tillsammans med Europeiska kommissionen i december 2011 lade fram meddelandet *Mänskliga rättigheter och demokrati i centrum för EU:s yttre åtgärder*.

Som ett nästa steg kommer rekommendationerna i det meddelandet att genomföras under 2012. Det kommer att kräva samordnade insatser från EU som helhet, inte bara av EU:s institutioner utan också av EU:s medlemsstater och det civila samhället.

Detta är en stor utmaning som kommer att avspeglas i nästa utgåva av denna årliga rapport. Men, det är en god idé att nu analysera det hårda arbete som utförts av EU under 2011 för att förverkliga rättigheterna. Jag hyllar de modiga personer som har bidragit till denna livsviktiga process.

## 1. ALLMÄN BESKRIVNING

Under 2011 bekräftade EU både i ord och handling att de mänskliga rättigheterna står i centrum för EU:s verksamhet i världen. Europeiska utrikestjänstens engagemang under sitt första fulla verksamhetsår avspeglades i dess arbete under hela året med ett gemensamt meddelande från den höga representanten och Europeiska kommissionen, som antogs den 12 december, med titeln Mänskliga rättigheter och demokrati i centrum för EU:s yttre åtgärder – effektivare metoder. I meddelandet presenterades ett antal idéer för EU:s fortsatta strategi på området.

Den **arabiska våren** utgjorde en milstolpe under utrikestjänstens första år. I ett gemensamt meddelande av den 8 mars 2011 från den höga representanten och kommissionens vice ordförande Catherine Ashton och Europeiska kommissionen betonades behovet av att stödja kraven på politiskt deltagande, värdighet, frihet och arbetstillfällen på grundval av respekt för universella värden och gemensamma intressen.

Samtidigt som utrymmet för det civila samhället i allmänhet minskar i många länder, bidrog det civila samhället till att skapa de förändringar som den arabiska våren innebar. EU uttalade sig tidigt om problemen för organisationerna i det civila samhället och uppmanade alla stater att respektera **föreningsfrihet och mötesfrihet** och att anta lagstiftning som överensstämmer med internationella normer. Stödet till det civila samhället förstärktes, särskilt genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter.

Den arabiska våren visade också hur viktiga sociala nätverk och internet är för främjandet av reformer och mänskliga rättigheter. EU har inom ramen för sina bilaterala förbindelser med tredjeländer och i multilaterala forum upprepade gånger fördömt inskränkningar av **ytrandefriheten** och **tillgången till internet** samt arrestering av bloggare. EU är beslutet att se till att internet förblir en drivkraft för politisk frihet. Därför lanserade EU i december 2011 strategin mot nedkoppling ("No Disconnect Strategy") för att utveckla verktyg som gör det möjligt för EU att i lämpliga fall hjälpa organisationer i det civila samhället eller enskilda medborgare att kringgå godtyckliga avbrott i tillgången till elektronisk kommunikationsteknik, däribland internet.

Under 2011 reagerade EU på ett kraftfullt sätt mot det ökande antalet fall av **religiös intolerans och diskriminering** runtom i världen. Vid mötet i utrikesrådet i februari antogs slutsatser, där man upprepade EU:s allvarliga oro och fördömande av alla former av intolerans, diskriminering eller våld. Viktiga meddelanden rörande religions- och trosfrihet skickades till EU:s delegationer i februari 2011 med mandat att nära övervaka situationen i värdländerna, i samordning med EU-medlemsstaternas ambassader. I EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter, som offentliggjordes i september 2011, togs frågan om religions- och trosfrihet upp i detalj. EU arbetade intensivt inom FN för att befästa konsensus kring behovet av att bekämpa religiös intolerans och skydda religions- och trosfriheten och samtidigt undvika principer som syftar till att skydda religioner som sådana – i stället för personer som diskrimineras på grund av sin religion eller tro – till nackdel för andra viktiga mänskliga rättigheter, såsom ytrandefrihet. Under 2011 gjordes goda framsteg i detta avseende och konsensus nåddes för första gången i Genève och New York om resolutioner om religions- och trosfrihet och kampen mot religiös intolerans, vilka hade lagts fram av EU respektive Islamiska samarbetsorganisationen.

De av Europeiska unionens medlemsstater som också är medlemmar av FN:s råd för mänskliga rättigheter röstade också för – vilket tillstyrkts av Europeiska unionen som helhet – den banbrytande resolutionen om mänskliga rättigheter, sexuell läggning och könsidentitet som antogs av FN:s råd för mänskliga rättigheter den 17 juni. Den 27 september höll den höga representanten Catherine Ashton ett tal vid Europaparlamentets plenarsammanträde, där hon presenterade EU:s och medlemsstaternas arbete för att trygga hbt-personers mänskliga rättigheter i världen och konstaterade "Vi kan inte tillåta diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet, lika litet som vi kan det på grund av hudfärg eller tro."

EU fortsatte att spela en framträdande roll inom **FN:s system för mänskliga rättigheter**. Den 23 februari 2011 spelade EU en bidragande roll i sammankallandet av en specialsession i FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet) om **Libyen**, där den viktiga rekommendationen om Libyens avstängning från MR-rådet gjordes. EU tog flera gånger under 2011 upp frågan om människorättssituationen i **Syrien** i FN:s råd för mänskliga rättigheter och tredje utskottet vid FN:s generalförsamling och byggde upp en allians av länder från samtliga regioner, inbegripet arabvärlden. EU spelade en bidragande roll i inrättandet av den oberoende undersökningskommissionen för människorättssituationen i Syrien.

I juni 2011 fick EU igenom antagandet av en resolution från MR-rådet om människorättssituationen i **Vitryssland**. EU fortsatte även att arbeta för resolutioner om **Burma/Myanmar** samt **Nordkorea**, både i MR-rådet och generalförsamlingen.

I mars 2011 deltog femton EU-medlemsstater i den grupp som utarbetade uttalandet om upphörande av våldshandlingar och andra brott mot mänskliga rättigheter grundade på sexuell läggning och könsidentitet, som 85 länder i FN:s råd för mänskliga rättigheter enades om. EU välkomnade också den banbrytande resolutionen om **mänskliga rättigheter, sexuell läggning och könsidentitet**, som stöddes av stater från alla regioner och som hade utarbetats av Sydafrika, som antogs av rådet för mänskliga rättigheter i juni 2011.

I samarbete med gruppen med latinamerikanska länder lyckades EU i FN:s generalförsamling förlänga mandatet för FN:s generalsekreterares särskilda representant **för barn och väpnad konflikt**. EU uppdaterade även förteckningen över prioriterade länder för genomförande av EU:s riktlinjer om barn och väpnad konflikt i enlighet med FN:s förteckning.

EU gav sitt fulla stöd åt godkännandet av FN:s vägledande principer om **företag och mänskliga rättigheter** i rådet för mänskliga rättigheter i juni 2011. FN:s vägledande principer införlivades också i EU:s egen politiska ram om företagens sociala ansvar. I meddelandet En förnyad EU-strategi för företagens sociala ansvar och meddelandet Mänskliga rättigheter och demokrati i centrum för EU:s yttre åtgärder från 2011 erkänns FN:s vägledande principer som internationella normer för företag och mänskliga rättigheter, som alla europeiska företag bör respektera. Båda dokumenten innehåller också förslag till konkreta åtgärder för att genomföra FN:s vägledande principer.

EU har en stark tradition att stödja traditionellt starkt **kampen mot strafflöshet** när det gäller de grövsta brotten, som berör det internationella samfundet som helhet. EU uppdaterade, i enlighet med vad som utlovades vid översynskonferensen i Kampala, sin gemensamma ståndpunkt 2003/444/Gusp genom rådets beslut 2011/168/Gusp, som antogs den 21 mars 2011. Syftet med det nya rådsbeslutet är att befordra universellt stöd för Romstadgan genom att främja bredast möjliga deltagande i den, att bevara stadgans integritet, att stödja domstolens oberoende liksom dess effektiva och verkningsfulla arbete, att stödja samarbete med domstolen och att stödja genomförandet av principen om komplementaritet.

Hösten 2011 inledde EU en översyn av sina **riktlinjer för främjande och skydd av barnets rättigheter** i syfte att anpassa dem till den senaste internationella utvecklingen och till lokalt styrda fastställanden av prioriteringar när det gäller mänskliga rättigheter. Vintern 2011 inledde EU en tematisk lobbykampanj (démarche) till stöd för FN:s globala kampanj för ratificering av de två fakultativa protokollen till konventionen om barnets rättigheter. EU kommer att fortsätta att på lokal nivå arbeta för ratificeringen av dessa instrument samt ILO:s konvention nr 182 om de värsta formerna av barnarbete, genom politisk dialog och andra former av verksamhet för att öka medvetenheten, fram till och med juni 2012.

Den höga representanten Catherine Ashton stödde konsekvent avskaffandet av **dödsstraffet** och välkomnade på EU:s vägnar avskaffandet av dödsstraffet i den amerikanska delstaten Illinois i mars 2011. Ett de facto-moratorium infördes i den amerikanska delstaten Oregon i november 2011, vilket uppmärksammades genom ett uttalande av den höga representanten Catherine Ashton.

Under 2011 gjordes interna framsteg med EU:s åtagande i fråga om situationen för **kvinnor i förhållande till fred och säkerhet**. Den 13 maj 2011 antog rådet rapporten om EU:s indikatorer för den övergripande strategin för EU:s genomförande av FN:s säkerhetsråds resolutioner 1325 och 1820 om kvinnor, fred och säkerhet. Den visar att EU har vidtagit konkreta åtgärder för att förstärka skyddsmekanismerna för utsatta grupper, såsom kvinnor och barn, och utgör ett verktyg för att följa EU:s verksamhet på området och ökar också redovisningsskyldigheten vad gäller tidigare åtaganden. Nästa rapport ska läggas fram 2013.

Europeiska unionen försöker att se till att en **människorättsklausul** införs i alla de politiska ramavtal, till exempel associeringsavtal och partnerskaps- och samarbetsavtal, som ingås med tredjeländer. Människorättsklausulen fastställer att de mänskliga rättigheter som anges i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna ska influera parternas inrikes- och utrikespolitik och att de utgör en grundsats i avtalet. Emellertid var det inga nya avtal med en människorättsklausul som undertecknades eller trädde i kraft under 2011. På det bilaterala planet höll EU över 40 bilaterala **dialoger om mänskliga rättigheter** med tredjeländer, vilket erbjöd många möjligheter att på ett effektivt sätt ta upp sådana enskilda frågor på människorättsområdet som oroar EU.

EU påbörjade arbetet med att utarbeta **landsstrategier för mänskliga rättigheter** för nära 160 länder runtom i världen, varav 130 stycken utarbetades under 2011. Huvudmålen med detta är att få en bättre och mer övergripande förståelse för de viktigaste människorättsproblemen i partnerländerna, att inrikta EU:s åtgärder på huvudprioriteringar i partnerländerna, både politiskt sett och när det gäller ekonomiskt stöd, så att vi bättre kan anpassa vår strategi till förhållandena i de enskilda länderna och därmed bli effektivare, såsom den höga representanten/vice ordföranden har efterlyst, att underlätta och rationalisera den relevanta verksamheten vid medlemsstaternas och EU:s diplomatiska beskickningar på plats samt att på ett mer övergripande och lämpligt sätt bidra till de olika lands- och regionsspecifika strategierna.

Den 8–9 december 2011 anordnade utrikestjänsten, i nära samarbete med icke-statliga partnerorganisationer, det 13:e årliga **forumet för mänskliga rättigheter mellan EU och icke-statliga organisationer**, med två teman, dels *stärkande av genomförandet av EU:s riktlinjer för internationell humanitär rätt*, dels *EU:s översyn av mänskliga rättigheter och en ny flerårig budgetram – från rekommendationer till handling*. Forumet gav de icke-statliga organisationerna tillfälle att redogöra för sina erfarenheter från fältet, uttrycka sina åsikter om EU:s politik och lämna rekommendationer till EU om hur genomförandet skulle kunna förbättras. Utrikestjänstens och rådets arbetsgrupper kommer att noga överväga resultaten av forumet.

Till följd av den oroväckande utvecklingen vad gäller mänskliga rättigheter i **Vitryssland** efter presidentvalet i december 2010 drev EU fram en kraftfull reaktion från det internationella samfundet mot kränkningarna av de mänskliga rättigheterna. I juni 2011 antog MR-rådet, under Europeiska unionens ledning, en resolution, som gav FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter i uppdrag att inom ett år lämna en rapport om utvecklingen vad gäller mänskliga rättigheter i Vitryssland samt att utarbeta rekommendationer för vidare åtgärder. Under tiden vidtog EU ett antal bilaterala åtgärder, som innebar väsentligt ökat stöd till människorättsförsvarare och det civila samhället, och ökade samtidigt påtryckningarna på regimen att respektera de mänskliga rättigheterna och frige alla politiska fångar.

Det gemensamma meddelandet om den europeiska grannskapspolitiken *Ny respons på ett grannskap i förändring*, antaget den 25 maj 2011, innehöll ett förslag om att inrätta ett **uropeiskt initiativ för demokrati**, vilket senare välkomnades av rådet (utrikes frågor). Målet är att inrätta den europeiska demokratifonden som ett fristående organ med status som juridisk person enligt lagen i en av medlemsstaterna. Den europeiska demokratifonden skulle inledningsvis, men inte uteslutande, vara inriktad på det europeiska grannskapet och utgöra ett nytt medel för att underlätta europeiskt stöd till politiska aktörer vid övergång till demokrati eller fredlig kamp för demokrati.

EU sände under 2011 ut tio **valobservatörsuppdrag**. Fem av EU:s valobservatörsuppdrag följde och bidrog med trovärdighet åt viktiga förändringar (regimskiftet i Tunisien, skapandet av ett nytt land i Sydsudan, övergången från militärregim till civilt styre i Niger, det efterlängtrade skiftet till den politiska oppositionen i Peru och Zambia), tre valobservatörsuppdrag följde ett relativt smidigt omval av det sittande styret (Nigeria, Tchad och Uganda), medan två valobservatörsuppdrag utfördes under mycket krävande valförhållanden (Nicaragua och Demokratiska republiken Kongo). EU sände dessutom valexpertuppdrag till Benin, Liberia, Elfenbenskusten, Marocko, Guatemala, Thailand, Centralafrikanska republiken och Gambia. Europaparlamentet sände ut egna delegationer till EU:s alla valobservatörsuppdrag, vilket ökade synligheten och underströk EU:s politiska engagemang.

EU anser att privata **militär- och säkerhetsföretag** alltid bör ställas till svars för eventuella kränkningar av de mänskliga rättigheterna som begås i samband med deras uppdrag och deltog konstruktivt vid det första mötet i MR-rådets arbetsgrupp för ett eventuellt internationellt regelverk för privata militär- och säkerhetsföretag i maj 2011. EU betonade behovet av att i ett första skede se över befintliga initiativ och faktiska brister vad gäller ansvarsskyldighet för kränkningar av de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt. Europaparlamentet utsände sina egna delegationer jämsides med alla EU:s valobservatörsuppdrag, vilket bidrog till ökad synlighet och underströk EU:s politiska engagemang.

## 2. EU:S INSTRUMENT OCH INITIATIV I TREDJELÄNDER

### INLEDNING

#### 2.1 EU:s riktlinjer för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt

De åtta s.k. riktlinjerna utgör grundstommen i EU:s politik för de mänskliga rättigheterna. Dessa är inte rättsligt bindande, men de har antagits enhälligt av Europeiska unionens råd och utgör därmed ett starkt politiskt uttryck för EU:s prioriteringar. De erbjuder också praktiska verktyg så att EU:s representanter runt om i världen kan föra fram vår politik i fråga om de mänskliga rättigheterna. Därigenom förstärker riktlinjerna sammanhållningen och enhetligheten i EU:s politik för de mänskliga rättigheterna.

EU har numera riktlinjer för följande frågor:

- Dödsstraffet (antagen 1998)
- Tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning (först antagna 2001)
- Dialoger om mänskliga rättigheter (först antagna 2001)
- Barn och väpnade konflikter (först antagna 2003)
- Människorättsförsvarare (först antagna 2004)
- Främjande och skydd av barnets rättigheter (först antagna 2007)
- Våld mot kvinnor och flickor samt kampen mot alla former av diskriminering av dem (först antagna 2008)
- Främjande av internationell humanitär rätt (först antagna 2005)

Ytterligare information om riktlinjerna återfinns i en broschyr, som offentliggjordes i mars 2009. Riktlinjerna finns också att tillgå i sin helhet på rådets webbplats på alla EU-språk samt på ryska, kinesiska, arabiska och persiska.

Det konstaterades 2010 att det, även om enhetligheten i EU:s agerande internationellt måste respekteras, var nödvändigt att anpassa EU:s strategi till enskilda förhållanden. Man har därför beslutat att fastställa lokala människorättsstrategier för olika länder och hela tiden se över våra prioriteringar och hur våra verktyg kan användas effektivast, samtidigt som våra partner ska bemötas med respekt.

## **2.2 Dialoger och samråd om mänskliga rättigheter**

Under 2011 utvecklade EU sina särskilda politiska dialoger om mänskliga rättigheter med allt fler partner. En ny dialog om mänskliga rättigheter inleddes under 2011 med Algeriet som en del av den europeiska grannskapspolitiken. Åtgärder vidtogs också för att formalisera en formell dialog om mänskliga rättigheter med Sydafrika och kontakter inleddes med Republiken Korea för att genomföra regelbundna samråd om mänskliga rättigheter.

Formella dialoger eller underkommittémöten om mänskliga rättigheter ägde rum med följande partner under 2011: Afrikanska unionen, Algeriet, Argentina, Armenien, Brasilien, Chile, Colombia, Georgien, Indien, Indonesien, Jordanien, Kambodja, Kazakstan, Kina, Kirgizistan, Laos, Libanon, Marocko, Mexiko, Republiken Moldavien, Pakistan, den palestinska myndigheten, Tadzjikistan, Turkmenistan, Vietnam och Vitryssland. Samråd om människorättsfrågor ägde rum med Israel, Japan, Kanada, Nya Zeeland, Ryssland, Förenta staterna och kandidatländer (Kroatien, Island, Turkiet och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien).

Möten inom ramen för dialogerna om mänskliga rättigheter med Egypten, Sri Lanka och Tunisien kunde inte genomföras under 2011. Det årliga mötet med Pakistan sköts upp till i början av 2012. Dialogen om mänskliga rättigheter med Iran är avbruten sedan 2006.

Som en del av översynen av EU:s politik när det gäller mänskliga rättigheter fastställde man under 2011 bästa praxis från dessa olika dialoger i syfte att öka deras genomslagskraft och identifierade då följande tre sätt: för det första genom att i större utsträckning införliva dem i de allmänna förbindelserna med tredjelandet i fråga, på samtliga nivåer upp till toppmöten, för det andra genom att se till att det finns en stark koppling till andra politiska instrument för mänskliga rättigheter, särskilt de nya landsstrategierna för mänskliga rättigheter, för det tredje genom att ägna uppmärksamhet åt uppföljning av dialogerna genom konkreta handlingsplaner, lagstiftningsreformer och projekt som EU kan stödja genom sina instrument, inbegripet samarbetsbistånd.

I detta avseende koncentrerade man sig särskilt på att fastställa agendan för människorättsdialogerna, med inriktning på den inhemska situationen för mänskliga rättigheter, inbegripet enskilda fall. Multilaterala frågor inom FN och relevanta regionala organisationer ingår allt mer som en standardpunkt på agendan för dialogerna. EU är också lyhört för önskemål från partnerländer om att diskutera människorättsfrågor inom själva EU, i nära samarbete med EU-medlemsstaterna.

De handlingsplaner som man kommit överens om eller håller på att se över med de sydliga länderna inom den europeiska grannskapspolitiken har varit till hjälp i utformningen av agendan för dialogerna om mänskliga rättigheter med dessa länder och har även utgjort användbara riktmärken för att underlätta den återkommande utvärderingen av dialogerna i enlighet med EU:s riktlinjer för dialoger om mänskliga rättigheter, som ska samordnas med den återkommande uppdateringen och översynen av landsstrategierna för mänskliga rättigheter.

I linje med bästa praxis håller man på att införa samråd med det civila samhället, både vid huvudkontoret och i de olika länderna, samt rapportering efter dialogerna som ett genomgående inslag. Vidare hölls cirka tio särskilda seminarier för det civila samhället under 2011 som underlag för de officiella dialogerna om mänskliga rättigheter. Under 2011 fortsatte EU fortsatte förhandlingarna med de kinesiska myndigheterna för att förbättra formerna för dialogen om mänskliga rättigheter mellan EU och Kina i enlighet med rekommendationerna från 2010 års översyn av dialogen. Översynen av samråden mellan EU och Ryssland om mänskliga rättigheter med Ryssland avslutades under 2011. På denna grundval för EU diskussioner med de ryska myndigheterna för att förbättra arrangemangen för dialogen samt dess innehåll.

Med så gott som alla de 79 länder i Afrika, Västindien och Stilla havsområdet som är parter i Cotonouavtalet förs dessutom en dialog med EU på grundval av artikel 8 i avtalet, vilken omfattar en regelbunden bedömning av utvecklingen vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna, demokratiska principer, rättsstatsprincipen samt sunt styrelseskick. Enligt artikel 9 i Cotonouavtalet utgör respekten för de mänskliga rättigheterna, för demokratiska principer och för rättsstatsprincipen avtalets grundsatser och omfattas som sådana av klausulen om lösning av tvister i artikel 96 på grundval av vilken samråd och lämpliga åtgärder, inbegripet (som en sista utväg) avbrytande av avtalets tillämpning, kan genomföras med avseende på landet i fråga.

År 2011 var lämpliga åtgärder tillämpliga på fem länder, nämligen Zimbabwe, Fiji, Guinea, Niger och Madagaskar. Tillämpningen av förfarandet i artikel 96 på Niger upphörde.

### **2.3 Rådets beslut och krishantering**

EU fortsatte att genomföra och konsolidera sin särskilda politik för mänskliga rättigheter och kvinnor, fred och säkerhet inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) och att vidareutveckla regelverket samt genomförandet av riktlinjerna för skydd av civila i samband med uppdrag och insatser inom ramen för GSFP. Frågan om integrering av mänskliga rättigheter och jämställdhetsaspekter i GSFP fortsatte att diskuteras i rådets berörda arbetsgrupper och utgöra ett inslag i planeringen och genomförandet av uppdragen och insatserna inom ramen för GSFP samt i de efterföljande lärandeprocesserna. Inga nya uppdrag eller insatser inom ramen för GSFP inleddes under 2011.

Det kan särskilt nämnas att man inledde arbetet med genomförandet av rekommendationerna från rapporten om erfarenheter och bästa praxis vid integrering av mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män i militära GSFP-insatser och civila GSFP-uppdrag, som godkändes av rådet i december 2010. I syfte att uppdatera EU:s policyram för kvinnor, fred och säkerhet, så att den tar hänsyn till den senaste tidens utveckling (särskilt de ytterligare resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet som antagits i FN:s säkerhetsråd samt de nya erfarenheter inom EU/GSFP som identifierats sedan 2008), inledde utrikestjänsten också översynsprocessen för att uppdatera det år 2008 antagna åtgärdsprogrammet om genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 förstärkt genom FN:s säkerhetsråds resolution 1820 inom ramen för ESFP.

Ett annat viktigt framsteg under 2011 var utarbetandet av utbildningsmoduler för mänskliga rättigheter, jämställdhet mellan män och kvinnor samt barnets skydd, baserade på huvuddragen för standardinnehåll i EU:s utbildning i mänskliga rättigheter och jämställdhet i paketet med tre utkast till koncept med minimistandardinnehåll i utbildning om mänskliga rättigheter, jämställdhet och barnets skydd inom ramen för GSFP, som antogs i december 2010. Dessa utarbetas i samarbete med utbildningsinstitut från EU:s medlemsstater och det civila samhället.

Ett årligt möte mellan jämställdhetsrådgivarna och kontaktpersonerna för uppdragen och insatserna inom GSFP anordnades av utrikestjänsten i juni 2011 och var det tredje mötet i sitt slag. Alla cheferna för de civila GSFP-uppdragen informerades dessutom om EU:s politik vad gäller mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan män och kvinnor vid ett seminarium i april 2011. Eftersom utrikestjänsten inrättades detta år, gjordes en särskild ansträngning för att underlätta informationsutbyte mellan alla de avdelningar som är inblandade i krishanteringsfrågor och utrikestjänstens relevanta experter inom mänskliga rättigheter, jämställdhet och barnets skydd.

## 2.4 Démarcher och uttalanden

EU lägger stor vikt vid att fästa allmänhetens uppmärksamhet på frågor som rör de mänskliga rättigheterna. Därför använder EU ofta offentliga uttalanden för att föra fram sin oro eller för att välkomna en positiv utveckling. Uttalandena antas enhälligt.

I andra fall, när EU finner detta vara mer effektivt, kan unionen föredra en démarche. Démarcher, eller formella diplomatiska hänvändelser, är viktiga instrument inom all utrikespolitik och används av EU för att ta upp människorättsproblem med myndigheterna i tredjeländer. EU har också fortlöpande gjort démarches i alla delar av världen till stöd för universalitet och integritet för Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. Démarcher görs vanligtvis konfidentiellt av EU:s lokala företrädare.

De frågor som oftast behandlas med dessa medel är skydd av människorättsförsvarare, olagliga frihetsberövanden, påtvingade försvinnanden, dödsstraff, tortyr, skydd av barn, flyktingar och asylsökande, utomrättsliga avrättningar, yttrande- och föreningsfrihet, rätten till en rättvis rättegång samt val.

## 2.5 Klausuler om de mänskliga rättigheterna i samarbetsavtal med tredjeländer

Europeiska unionen försöker att se till att en människorättsklausul införs i alla de politiska ramavtal, till exempel associeringsavtal och partnerskaps- och samarbetsavtal, som ingås med tredjeländer. Människorättsklausulen fastställer att de mänskliga rättigheter som anges i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna ska influera parternas inrikes- och utrikespolitik och att de utgör en grundsats i avtalet. Inga nya avtal med en människorättsklausul undertecknades eller trädde i kraft under 2011.

Samråd enligt en klausul om de mänskliga rättigheterna inleddes i ett fall under 2011. Europeiska unionen ansåg att upproret den 1 april 2010 i Guinea-Bissau och den därpå följande utnämningen av de viktigaste upphovsmännen till höga militära poster utgjorde en allvarlig och uppenbar kränkning av klausulen om de mänskliga rättigheterna i Cotonouavtalet. Följaktligen inledde EU den 31 januari 2011 samråd med Guinea-Bissau enligt artikel 96 i Cotonouavtalet. Under dessa samråd diskuterade deltagarna nödvändiga åtgärder för att säkerställa den civila maktens företräde, stärka det demokratiska styret, garantera respekt för den konstitutionella ordningen och rättsstatsprincipen och bekämpa strafflöshet och organiserad brottslighet. Efter åtaganden från Guinea-Bissaus sida om genomförande och slutförande av oberoende rättsliga utredningar av morderna i mars och juni 2009, genomförande av reformer av säkerhetssektorn och utnämning av nya militära ledare, så att de höga befälsposterna tillsätts med personer som inte varit inblandade i grundlagsstridiga handlingar eller våldshandlingar, beslutade EU att avsluta samrådet och gradvis återuppta samarbetet.

I sitt meddelande om den gemensamma fiskeripolitikens internationella dimension i juli 2011 meddelade kommissionen sin målsättning att bland annat stärka de bilaterala fiskeavtalen genom att se till att en klausul om mänskliga rättigheter införs i alla sådana avtal. På så vis skulle brott mot grundläggande delar av principerna om mänskliga rättigheter och demokrati kunna leda till tillfälligt avbrytande av avtalet. Sådana protokoll har parafärs med Kap Verde, Komorerna, Grönland, Guinea-Bissau, Mauritius, Moçambique, São Tomé och Príncipe samt Seychellerna.

## 2.6 Den europeiska grannskapspolitiken

Den europeiska grannskapspolitiken föreslogs 2004. EU erbjöd sina grannar förmånliga förbindelser som bygger på ett ömsesidigt åtagande i fråga om gemensamma värderingar (demokrati och mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, god samhällsstyrning, marknadsekonomiprinciper och hållbar utveckling).

Det östliga partnerskapet (inlett i Prag i maj 2009), unionen för Medelhavsområdet (Europa–Medelhavspartnerskapet, tidigare kallat Barcelonaprocessen, återupptaget i Paris i juli 2008) och Svartahavssynergien (inledd i Kiev i februari 2008) är tre komponenter av den europeiska grannskapspolitiken.

Genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken stöds och övervakas gemensamt genom kommittéer och underkommittéer som upprättats inom ramen för dessa arrangemang. Man enades om att genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken under 2011 skulle tas upp i lägesrapporter i fråga om 12 länder, i två regionala rapporter med granskning av de framsteg som gjorts med genomförandet av det östliga partnerskapet och partnerskapet för demokrati och delat välstånd samt i en bilaga med statistik.

Under 2011 har EU reagerat snabbt och beslutsamt på en situation med snabba förändringar. Efter många år av relativ stagnation har demokratin slagit rot i grannländerna. EU har anpassat sin politik och sina instrument, givit en ny inriktning åt biståndsprogrammen och gjort tekniskt stöd tillgängligt för att underlätta demokratisk övergång och anslagit ytterligare medel till grannländerna.

EU har ökat sitt politiska engagemang både i det östra och det södra grannskapsområdet. I öster utvärderade toppmötet för det östliga partnerskapet (Warszawa, september 2011) de resultat som uppnåtts sedan det östliga partnerskapet inleddes och bekräftade samtidigt EU:s och dess östliga grannars åtaganden att gå vidare i riktning mot en djupare politisk associering och ekonomisk integrering. I det södra grannskapsområdet utnämnde rådet, på förslag från den höga representanten, en särskild representant för södra Medelhavsområdet för att utveckla dialogen med övergångsländer, påskynda EU:s och medlemsstaternas mobilisering och säkerställa samarbetet med de internationella finansinstituten och den privata sektorn.

Den 8 mars 2011 lanserade kommissionen meddelandet om Ett partnerskap för demokrati och delat välstånd med södra Medelhavsområdet för att omgående reagera på händelserna under den arabiska våren. I meddelandet framhölls betydelsen av högre standarder för mänskliga rättigheter, demokrati och ansvarig samhällsstyrning.

Ett gemensamt meddelande till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén Ny respons på ett grannskap i förändring lanserades den 25 maj 2011. Den nya policyn är grundad på ömsesidig ansvarighet och på att alla parter ansluter sig till de universella värdena mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen och inbegriper en mycket högre grad av differentiering. EU avsåg att reagera på den arabiska våren och sände ett tydligt budskap av solidaritet och stöd till folken i södra Medelhavsområdet och besvarade också EU:s östliga grannars önskemål om närmare politisk associering och djupare ekonomisk integrering.

För att stödja en demokratisk övergång har EU ökat samarbetet med Europarådet och sökt samverka med Europarådets parlamentariska församling genom att erbjuda status som partner för demokrati till parlamenten i de sydliga Medelhavsländerna. Ett program finansierat av EU:s budget gör det möjligt för EU:s södra grannskapsområde att ta del av Europarådets erkända expertis i fråga om konstitutionell reform, rättslig reform och valsystem. EU har sänt ett fullvärdigt valobservatörsuppdrag till Tunisien och valexperter till Marocko. Det har tillhandahållit tekniskt bistånd för Egyptens höga valkommission och stött väljarutbildning och inhemska observatörer genom det civila samhällets organisationer.

EU har i ökad omfattning nått fram till det civila samhället. I de östliga grannländerna kompletterades människorättsdialogerna med gemensamma seminarier för det civila samhället. Forumet för det civila samhället inom det östliga partnerskapet sammanträdde i november i Poznan före toppmötet för det östliga partnerskapet. Som en uppföljning av översynen av den europeiska grannskapspolitiken som antogs i maj 2011 upprättades en finansieringsmekanism för det civila samhället i september med en budget på 66 miljoner euro för perioden 2011–13.

För att upprätthålla yttrandefrihet har EU lanserat strategin mot nedkoppling ("No Disconnect Strategy") för att hjälpa organisationer i det civila samhället eller enskilda medborgare att kringgå godtyckliga avbrott i tillgången till elektronisk kommunikationsteknik.

EU fortsatte att öka sina ansträngningar för att stödja kvinnors rättigheter i hela regionen och säkerställa att jämställdhet mellan könen inarbetas i alla relevanta samarbetsåtgärder. Kvinnor har varit viktiga aktörer i den arabiska våren och bör inte bli förlorare i de omvandlingar som kommer att följa.

EU har ökat sina ansträngningar för att i hela grannskapsområdet stödja behovet att bygga upp ett effektivt och oberoende rättsväsende, säkerställa medborgares rätt till en rättvis rättegång och fortsätta kampen mot korruption.

EU skickade humanitärt bistånd genom Echo (EU:s humanitära bistånd och civilskydd) som finns på plats vid gränsen mellan Tunisien och Libyen samt i östra Libyen för att bedöma de humanitära behoven och den övergripande situationen. Till humanitärt bistånd till den hårdast drabbade befolkningen i Libyen och angränsande länder (Tunisien, Egypten) anslags 40 miljoner euro. Den 15 maj uppgick det totala bidraget från EU (Europeiska kommissionen och medlemsstaterna) till totalt nästan 103 miljoner euro.

För att stödja partnerländernas reformansträngningar har EU omdirigerat 600 miljoner euro av befintlig finansiering i det södra grannskapsområdet till program för uppbyggnad av institutioner på områden såsom rättslig reform och kamp mot korruption. Ytterligare finansiella resurser från EU:s budget har också gjorts tillgängliga. I maj månads meddelande hade det föreslagits att upp till 1,24 miljarder euro skulle anslås som ytterligare resurser för att stödja genomförandet av det nya tillvägagångssättet.

I december 2011 antog kommissionen lagstiftningsförslaget om ett nytt finansiellt instrument, Europeiska grannskapsinstrumentet, som kommer att ersätta det nuvarande Europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet från och med 2014. Detta instrument kommer ytterligare att stärka sambandet mellan politik och bistånd, införa mer differentiering i de finansiella anslag som tilldelas partnerländer i en incitamentgrundad dynamik och kommer att inbegripa förenklade bestämmelser om gränsöverskridande samarbete vid EU:s yttre gränser.

## **2.7 Verksamhet som finansieras av det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter**

Under 2011 inleddes inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter två globala inbjudningar att lämna förslag, med syftet att i) ge stöd åt människorättsaktivister och grupper i det lokala civila samhället som arbetar för att främja mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i länder och regioner där de är som mest hotade och där människorättsförsvarare är som mest utsatta (15,8 miljoner euro) och att ii) stärka den roll som det civila samhällets nätverk kan spela för främjande av mänskliga rättigheter och demokratiska reformer samt stödja arbete mot dödsstraff (21,6 miljoner euro). Resultaten av dessa två inbjudningar att lämna förslag kommer att offentliggöras våren 2012.

På lokal nivå inledde cirka 90 EU-delegationer lokala inbjudningar att lämna förslag (CBSS, landsspecifika stödprogram) motsvarande ett belopp på 64,8 miljoner euro med syftet att stödja det civila samhället i de respektive länderna, inom tidigare fastställda områden. Som reaktion på den arabiska våren ställde det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter dessutom snabbt över 6 miljoner euro till förfogande för landsspecifika stödprogram i Tunisien, Egypten och Libyen.

EU fortsätter att vara ledande givare till de insatser för att avskaffa dödsstraffet som genomförs av det civila samhällets organisationer i hela världen. Grupper i det civila samhället som arbetar för dödsstraffets avskaffande bidrog under 2011 till viktiga resultat, såsom avskaffandet av dödsstraffet i Illinois. Instrumentets partner i hela världen genomförde en rad aktiviteter med anknytning till lobbying, rådgivning, forskning, kampanjverksamhet, juridisk rådgivning och utbildning.

Två viktiga regeringskonferenser i Kigali och Rom, båda anordnade av organisationer i det civila samhället och finansierade av det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, bidrog med nya perspektiv till debatten om avskaffandet av dödsstraffet inför 2012 års omröstning om moratoriet i FN:s generalförsamling. Genom instrumentet kan Europeiska unionen, tredjeländer och det civila samhället arbeta tillsammans för att gradvis uppnå en begränsning och avskaffande av dödsstraffet i hela världen.

Vad gäller EU:s kamp mot tortyr stödde instrumentet under 2011 nya åtgärder från det civila samhället för förhindrande av tortyr och rehabilitering av tortyroffer. Syftet var att stärka EU:s politik, särskilt genomförandet av EU:s riktlinjer om tortyr, som antogs av Europeiska unionens råd 2001. Den betydande finansieringen av projekt bidrog till att stödja rehabilitering av tortyroffer och offer för påtvingade försvinnanden, ökad global kunskap om de underliggande orsakerna till tortyr samt verksamhet för att öka medvetenheten om det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr. I Sri Lanka och Nepal inleddes till exempel särskilda projekt för att utveckla kapaciteten hos statstjänstemän att förebygga och tackla tortyr och misshandel inom polisen och militären. I andra delar av världen genomfördes projekt för att förstärka utredning, information och varningsmekanismer när det gäller tortyr och misshandel (Guinea, Mexiko och Ryssland). Instrumentet finansierade även samarbete mellan medicinska och juridiska experter för att dokumentera fall som tortyr och andra former av grym och förnedrande behandling i Filippinerna. Man arbetade för att främja införande av nationella förebyggande mekanismer och att stödja arbete med rättstvister avseende tortyrfall samt bekämpning av strafflöshet världen över. Tillsammans med Internationella rehabiliteringsrådet för tortyroffer och världsorganisationen mot tortyr bidrog instrumentet också till arbetet för att värna om och stödja tortyroffer och offer för påtvingade försvinnanden i Libyen efter Gaddafi.

Instrumentet fortsatte under 2011 att finansiera Europeiska centrumet för universitetssamarbete i Venedig och dess europeiska masterutbildning i mänskliga rättigheter och demokratisering samt liknande regionala program på Balkan (universitetet i Sarajevo), i Afrika (universitetet i Pretoria), Latinamerika (Universidad Nacional De General San Martín i Buenos Aires) samt Asien och Stillaavsområdet (universitetet i Sydney).

Flera åtgärder vidtogs under 2011 för att stärka den internationella och regionala ramen för skydd av de mänskliga rättigheterna, rättvisa, rättsstatsprincipen och främjande av demokrati. Stöd gavs till sekretariatet för Stilla-havsöarnas forum för att stödja forumets östater i ratificeringen och genomförandet av FN:s centrala konventioner om de mänskliga rättigheterna samt Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, för att öka medvetenheten om och förståelsen för kopplingarna mellan mänskliga rättigheter och utveckling och för att öka den nationella kapaciteten hos forumets östater att införliva mänskliga rättigheter i sin politik och sina utvecklingsplaner.

Europarådet mottog konkret stöd för två projekt med syftet att i) stärka den nationella kapaciteten i Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ryska federationen och Ukraina, så att skyddet för de mänskliga rättigheterna kan förbättras, genom ökad kunskap och kompetens i fråga om den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt den reviderade europeiska sociala stadgan, och att ii) stödja utbildningspolitiken i fråga om demokratiskt medborgarskap och utbildning i mänskliga rättigheter i Kazakstan.

I syfte att säkerställa respekt för de internationella normerna för rättvisa rättegångar vid de rättegångar som ska skipa rättvisa för röda khmerernas offer, planerades även stöd till Kambodjas specialdomstol (ECCC) i form av ett bidrag till Kambodjas andel av domstolens budget. Under 2011 anordnades med finansiellt stöd från instrumentet tolv seminarier för det civila samhället i länder såsom Colombia, Bangladesh, Armenien och Tadzjikistan, som ett komplement till de årliga politiska dialogerna om mänskliga rättigheter. EU:s och Afrikanska unionens seminarium för det civila samhället anordnades för tredje gången, i november i Bryssel.

Avslutningsvis fortsatte under 2011 stödet till människorättsförsvarare att utgöra en prioritering för instrumentet. Inom ramen för instrumentets fond för nödfallsåtgärder för utsatta människorättsförsvarare gavs en rad små bidrag för att hjälpa enskilda och människorättsorganisationer att skaffa sig skydds- och säkerhetsutrustning och IT-utrustning för sitt arbete, för att täcka advokatarvoden och medicinska och rehabiliteringsrelaterade utgifter för aktivister som utsatts för tortyr och misshandel och för att skyndsamt förflytta människorättsförsvarare i fara till säkra vistelseorter. Under 2011 utfördes också en kartlägningsstudie av skyddsprogram för utsatta människorättsförsvarare som ett första steg för att stödja det framtida inrättandet av ett EU-initiativ för att erbjuda tillfällig förflyttning för hotade aktivister i behov av en säker tillflyktsort.

## **2.8 Översynen av EU:s politik för mänskliga rättigheter**

Den 12 december 2011 antog Europeiska kommissionen ett gemensamt meddelande som lades fram av den höga representanten med titeln Mänskliga rättigheter och demokrati i centrum för EU:s yttre åtgärder – effektivare metoder. Detta var resultatet av en lång process som gick tillbaka till diskussionen vid Gymnichmötet (informellt möte mellan EU:s utrikesministrar) i Córdoba i mars 2010. Meddelandet hade tidigare förberetts vid informella möten i Madrid, Brygge, Budapest och Warszawa samt rekommendationer som lagts fram av olika intressenter genom forumet mellan EU och icke-statliga organisationer.

Syftet med meddelandet, som angavs från början, var "att inleda en diskussion med de övriga EU-institutionerna om hur EU:s externa politik för mänskliga rättigheter och demokrati kan bli mer aktiv, konsekvent och effektiv". Detta är en reaktion på Lissabonsfördragets löfte att de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen ska stå i centrum för alla yttre åtgärder och att de yttre åtgärderna inom alla områden bör vara förenliga med EU:s utrikespolitiska principer.

EU:s övergripande mål anges vara att "motarbeta kränkningar av de mänskliga rättigheterna och att se till att offren får tillgång till rättsskipning och rättslig prövning samtidigt som förövarna ställs till svars". För att EU gradvis ska kunna bli effektivare beskriver meddelandet hur EU kan bredda, fördjupa och integrera sina internationella åtgärder för att mycket konkret påverka människors livsvillkor. I denna beskrivning bekräftas EU:s åtagande för alla de mänskliga rättigheternas universalitet och odelbarhet – vare sig de är civila, politiska, ekonomiska eller sociala.

I meddelandet föreslås åtgärder på tre områden:

a) Genomförande med effektiva och anpassade åtgärder

Syftet här är att balansera ett toppstyrt arbetssätt för att fastställa policy och prioriteringar med ett anpassat arbetssätt med beaktande av förhållandena där policyn ska tillämpas. Ett sätt att göra detta är genom utveckling av strategier för mänskliga rättigheter för enskilda länder. Ett annat är genom en kampanjbaserad strategi, t.ex. avseende de tre teman som föreslagits av den höga representanten: Rättslig reform, kvinnors rättigheter och barns rättigheter. Sådana anpassningsbara arbetssätt knyter an till det tillvägagångssätt som antagits i det europeiska grannskapsområdet och därutöver sedan händelserna under den arabiska våren. De är beroende av ett viktigt systematiskt partnerskap med det civila samhället, inbegripet människorättsförsvarare.

b) En gemensam politisk hållning

Detta syftar till att nå konsekvens över hela linjen och väva samman olika politikområden som kanske ibland har skötts med en viss grad av autonomi: Handelspolitik, konfliktförebyggande, krishantering, terroristbekämpning samt frihet, säkerhet och rättvisa.

Den vägledande principen här angavs av Kofi Annan, som skrev "Under större frihet": "utveckling är inte möjlig utan säkerhet, säkerhet är inte möjlig utan utveckling och ingetdera är möjligt utan mänskliga rättigheter". Detta innebär att man använder hela raden EU-instrument, från utvecklingssamarbete till människorättsklausuler, på ett enhetligt och konsekvent sätt.

c) Starka partnerskap

Detta omfattar multilaterala, regionala och bilaterala partnerskap. Syftet är att maximera påverkan av dialog och att forma förutsättningarna för den internationella debatten genom väl utformad diplomati.

d) Utnyttjande av EU:s samlade tyngd

Detta söker säkerställa att alla EU:s insatser även fortsättningsvis verkar i samma riktning. Till en början säkerställs att utbildning om mänskliga rättigheter och demokrati ges till all relevant personal. Dessutom innebär det en omprövning av hur EU kommunicerar med världen i övrigt. Detta förebådar en eventuell utnämning av en EU:s särskilda representant för mänskliga rättigheter.

Den 13 december lades meddelandet fram för Europaparlamentet av den höga representanten Catherine Ashton. Detta banade väg för en process med utbyten, både inom och mellan EU:s institutioner om att utveckla ett effektivare och mer övergripande förhållningssätt till mänskliga rättigheter och demokrati. Denna process ska avslutas under 2012.

OBS. I meddelandet föreslogs att EU bör redovisa de framsteg som görs när det gäller dess mål i den årliga rapporten om de mänskliga rättigheterna och demokratin i världen. Detta bör ge alla aktörer, däribland det civila samhället, möjlighet att bedöma resultaten av EU:s åtgärder och kan även ligga till grund för framtida prioriteringar. Som en följd därav kommer formen för denna årliga rapport att ses över före nästa upplaga.

### 3. TEMATISKA FRÅGOR

#### Tematiska frågor med anknytning till EU:s riktlinjer

##### 3.1 Dödsstraff

EU har kraftfullt och i enlighet med sina principer tagit ställning mot dödsstraffet och är en central aktör i kampen mot dödsstraffet i hela världen.

EU anser att avskaffande av dödsstraffet bidrar till att stärka mänsklig värdighet och att stegvis utveckla de mänskliga rättigheterna. EU anser att dödsstraffet är grymt och omänskligt och att det inte avskräcker från brottsliga handlingar. Felaktiga domar – som är oundvikliga inom alla rättsordningar – är oåterkalleliga. EU uppmanar de länder som fortfarande tillämpar dödsstraff att gradvis begränsa dess tillämpning samt kräver att det verkställs i enlighet med internationella miniminormer. EU:s riktlinjer mot dödsstraffet, som sågs över 2008, är fortfarande det viktigaste instrumentet för systematiska åtgärder mot tredjeländer.

Eftersom unionens åtgärder på detta område är en central prioritering i den externa människorättspolitiken, har EU fortsatt att utnyttja alla tillgängliga verktyg inom diplomati och samarbete för att verka för ett avskaffande av dödsstraffet.

Med anledning av Europadagen mot dödsstraffet och Världsdagen mot dödsstraffet den 10 oktober gjorde EU och Europarådet ett gemensamt uttalande, där de dels bekräftar att de motsätter sig dödsstraffet under alla omständigheter, dels bekräftar sitt engagemang för att dödsstraffet ska avskaffas världen över. Den höga representanten utfärdade ett pressmeddelande där det sades att "Jag står fast vid mitt personliga engagemang, liksom Europeiska unionens, för att få bort dödsstraffet vilket inte har någon plats i den moderna världen". EU-delegationer i hela världen högtidlighöll dagen genom talrika seminarier, presskonferenser, utställningar och evenemang.

EU välkomnade 2011 tillkännagivandet om att dödsstraffet avskaffats i delstaten Illinois i USA den 11 mars 2011. EU välkomnade också den etiopiska regeringens beslut om att förlänga det rådande moratoriet för avrättningar den 30 juni 2011. Omvänt beklagade EU den fortsatta utbredda tillämpningen av dödsstraffet i andra delar av USA och världen. Särskilt Iran och USA stod i blickpunkten, men uttalanden och démarches gjordes även i många andra länder med utgångspunkt i de miniminormer som fastställs i internationell rätt och i EU:s riktlinjer mot dödsstraff.

EU har fortsatt att ge uttryck för sitt motstånd mot dödsstraffet i alla relevanta forum, särskilt FN, OSSE och Europarådet. Inom ramen för OSSE gjordes åtskilliga uttalanden, där EU djupt beklagade avrättningarna i USA samt motsatte sig användningen av dödsstraff i samtliga fall och under alla omständigheter och uppmanade till ett världsomfattande moratorium som ett första steg i riktning mot ett universellt avskaffande av dödsstraffet, i enlighet med resolutioner antagna av FN:s generalförsamling under 2007, 2008 och 2010 (EU:s uttalanden i OSSE:s ständiga råd av den 2 och den 10 juni, den 1 och den 22 september, den 10 november och den 1 december).

EU beklagade också dödsdomarna i Vitryssland i OSSE:s ständiga råd den 15 december 2011. Icke desto mindre välkomnade EU avskaffandet av dödsstraffet i delstaten Illinois i USA (den höga representantens uttalande på EU:s vägnar den 11 mars 2011 upprepades i OSSE:s ständiga råd den 17 mars).

EU fortsätter att vara ledande givare till de insatser för att avskaffa dödsstraffet som genomförs av det civila samhällets organisationer i hela världen. Dödsstraffets avskaffande är en av de tematiska prioriteringarna inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. I juni 2011 gjordes en global förslagsinbjudan, med ett anslag på 7 miljoner euro. Enligt denna kommer åtskilliga nya åtgärder för genomförande av EU:s riktlinjer mot dödsstraffet att beviljas under 2012. Inom ramen för de pågående projekten hjälpte civilsamhällets livaktiga organisationer som verkar för avskaffande av dödsstraffet till med att betydande resultat uppnåddes 2011, såsom avskaffandet av dödsstraffet i Illinois. Två viktiga regeringskonferenser i Kigali och Rom, båda anordnade av organisationer i det civila samhället och finansierade av det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, bidrog med nya perspektiv till debatten om avskaffandet av dödsstraffet inför 2012 års omröstning om moratoriet i FN:s generalförsamling. Instrumentets partner i hela världen genomförde en rad aktiviteter med anknytning till lobbying, rådgivning, forskning, kampanjverksamhet, juridisk rådgivning och utbildning.

Förteckningen över varor som är föremål för exportkontroller enligt förordning (EG) nr 1236/2005 om handel med varor som kan användas till dödsstraff eller tortyr ändrades av Europeiska kommissionen i december 2011 för att täcka tiopentalnatrium och liknande substanser, som används i dödliga injektioner.

Fallstudie:

EU har på nära håll övervakat och vid ett antal tillfällen sedan 2008 ingripit i fallet Troy Davis, en amerikansk medborgare som dömdes till döden 1991 i delstaten Georgia. Troy Davis dömdes för mordet på polismannen Mark Allen McPhail. Det fanns inget konkret bevis till stöd för domen, som var grundad på vittnesmål, och efter rättegången tog sju av åklagarsidans nio vittnen tillbaka vad de hade sagt. Ändå avvisade Förenta staternas högsta domstol den 28 mars 2011 Troy Davis överklagande.

Avrättningen av Troy Davis ägde rum onsdagen den 21 september 2011. Den höga representanten Catherine Ashton uttryckte i ett uttalande sin "djupa sorg" över avrättningen och erinrade om att EU vid upprepade tillfällen hade begärt att domen skulle omvandlas, eftersom "det hela tiden har rätt allvarliga och övertygande tvivel om de bevis som låg till grund för domen mot Troy Davis".

### 3.2 Tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

I enlighet med EU:s riktlinjer mot tortyr har EU bibehållit sin ledande roll och fortsatt sina globala insatser för att bekämpa tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning genom initiativ i internationella forum, bilaterala démarcher i tredjeländer, förbättrat lokalt genomförande av riktlinjerna och betydande stöd till projekt som bedrivs av civilsamhällets organisationer på fältet. En reviderad version av riktlinjerna har antagits av rådets arbetsgrupp för de mänskliga rättigheterna.

Under den 66:e sessionen i FN:s generalförsamling stödde EU:s medlemsstater gemensamt en resolution, i vilken man fördömer alla former av tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning, även genom hotelser. Resolutionen lades fram av Danmark och antogs enhälligt. I uttalanden under FN:s generalförsamlings session sade EU sig företräda det värde som det internationella samfundet lägger i människans värdighet. Vidare fördömde generalförsamlingen alla handlingar som är ägnade att legalisera, sanktionera eller samtycka till tortyr under alla omständigheter, inbegripet på grunder som gäller nationell säkerhet eller genom rättsliga avgöranden, och uppmanade enträget stater att garantera ansvarsskyldighet vid alla sådana handlingar.

EU-medlemsstaterna stödde dessutom gemensamt en resolution kallad "Tortyr och förnedrande behandling: mandat för den särskilde rapportören" vid FN:s råd för mänskliga rättigheter i mars 2011. Enligt resolutionen förlängs mandatet för den särskilde rapportören om tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning med ytterligare en treårsperiod.

I sitt årliga uttalande i samband med den internationella solidaritetsdagen för tortyroffer den 26 juni 2011 betonade EU att det prioriterar ett globalt avskaffande av tortyr och en fullständig rehabilitering av tortyroffer samt att staterna måste vidta varaktiga, beslutsamma och effektiva åtgärder för att förhindra och bekämpa all tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling. EU betonade den stora vikt unionen fäster vid FN:s roll i kampen mot tortyr och för stöd till tortyroffer och framhöll sitt stöd för FN:s särskilda rapportör om tortyr, FN:s frivilliga fond för tortyroffer, kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, FN:s kommitté mot tortyr och andra mekanismer som lämnar värdefulla bidrag på området, till exempel Europarådets europeiska kommitté för förhindrande av tortyr.

I enlighet med EU:s riktlinjer mot tortyr fortsatte EU aktivt att genom politisk dialog och démarcher ta upp frågorna om tortyr med tredjeländer. I dessa kontakter, som är förtroliga eller offentliga, beroende på fallet, behandlas såväl tortyrfrågor och enskilda fall som rör specifika länder som mer omfattande frågor. Under 2011 fortsatte EU att ta upp enskilda fall i ett antal länder. EU tog konsekvent upp tortyr och misshandel i sina regelbundna människorättsdialoger med tredjeländer.

Mer än 60 EU-delegationer i hela världen lyfte fram kampen mot tortyr som ett prioriterat område och majoriteten fastställde också vilka konkreta åtgärder som skulle genomföras i deras värdländer. EU fortsatte sitt system med regelbunden förtrolig rapportering om mänskliga rättigheter, inbegripet om tortyr, genom beskickningscheferna i tredjeländer. EU gjorde ett antal uttalanden med anknytning till tortyr, även i multilaterala forum som FN och OSSE, och diskuterade hur man kan åstadkomma en bättre samordning med FN:s kommitté mot tortyr och FN:s underkommitté för förhindrande av tortyr.

EU:s medlemsstater står under ingående internationell granskning när det gäller deras efterlevnad av internationella och regionala instrument inom området tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. EU-medlemsstaterna har gemensamt riktat en stående inbjudan till FN:s samtliga förfaranden för mänskliga rättigheter, inbegripet den särskilde rapportören om tortyr.

EU:s tonvikt på insatser för att bekämpa tortyr avspeglas i unionens betydande finansiering av projekt som genomförs av det civila samhällets aktörer i hela världen. Genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter stöddes 2011 nya insatser inom civilsamhället för förhindrande av tortyr och rehabilitering av tortyroffer. De teman som väljs ut efter en global förslagsinbjudan är utformade för att förstärka EU:s politik, särskilt genomförandet av EU:s riktlinjer om tortyr, som antogs av Europeiska unionens råd 2001. Den betydande finansieringen av projekt har bidragit till att stödja rehabilitering av tortyroffer och offer för påtvingade försvinnanden, ökad global kunskap om de underliggande orsakerna till tortyr samt till att öka medvetenheten om det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr. I Sri Lanka och Nepal kan till exempel statstjänstemän genom ett särskilt projekt utveckla kompetens att förebygga och åtgärda tortyr och misshandel inom polisen och militären. I andra delar av världen genomfördes projekt för att förstärka utredning, information och varningsmekanismer när det gäller tortyr och misshandel (Guinea, Mexiko, Ryssland). Genom instrumentet finansierades även verksamhet som stärkte samarbetet mellan medicinska och juridiska experter när det gäller dokumenteringen av fall av tortyr och andra former av grym och förnedrande behandling i Filippinerna, arbete för att främja inrättandet av nationella förebyggandemekanismer och arbete med rättstvister i tortyrmål och kampen mot strafflöshet över hela världen. I Libyen stödde instrumentet även ett betydelsefullt projekt i Libyen, som genomförs gemensamt av Internationella rehabiliteringsrådet för tortyroffer och Världsorganisationen mot tortyr, vilket eftersträvar en helhetssyn på tortyr för att tillhandahålla rådgivning och stöd till tortyroffer och offer för påtvingade försvinnanden i Libyen efter Gaddafi.

### 3.3 Barnets rättigheter

Europeiska unionen har åtagit sig att skydda och främja barnets rättigheter i sin yttre och inre politik. För att garantera ett konsekvent skydd av barns rättigheter integrerades mål för såväl inre som yttre politik i ett och samma policydokument i kommissionens meddelande En EU-agenda för barns rättigheter från februari 2011.

Inom EU:s yttre människorättspolitik har ett antal politiska instrument utvecklats för att garantera främjandet och skyddet av barns rättigheter i EU:s yttre förbindelser, främst på grundval av varaktiga och systematiska insatser.

EU:s riktlinjer om barnets rättigheter (2007) främjar barnets rättigheter i hela världen genom tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter och de fakultativa protokollen till denna och genom att se till att hänsyn tas till barnets rättigheter i all EU-politik och alla EU-åtgärder.

Bekämpande av våld mot barn utsågs 2007 och 2009 till det centrala området för tillämpningen av riktlinjerna i tio pilotländer, som valdes ut i nära samarbete med Unicef och det civila samhället, nämligen Armenien, Barbados, Brasilien, Ghana, Indien, Iran, Jordanien, Kenya, Marocko och Ryssland. Under 2011 inledde EU en översyn av riktlinjerna om barn för att de också ska omfatta den senaste utvecklingen såväl internationellt som internt. Till exempel har EU rört sig i riktning mot att dess prioriteringar när det gäller mänskliga rättigheter ska fastställas lokalt och mer än hälften av EU:s beskickningschefer fattade beslut om att arbeta för att främja barns rättigheter.

Under 2011 intensifierade EU avsevärt sina insatser mot barnarbete efter antagandet av rådets slutsatser 2010. Åtskilliga initiativ genomfördes, t.ex. införandet av barnrättsfrågor i kommissionens meddelande om företagens sociala ansvar och i kommissionens riktlinjer för socialt ansvarsfull upphandling.

EU förfogar över ett antal instrument för att gå vidare med sin politik för barnets rättigheter. Politisk dialog ger möjlighet att främja ratificering och effektivt genomförande av relevanta internationella instrument avseende dessa rättigheter. Under 2011 sattes barnets rättigheter regelbundet upp på dagordningen för politiska dialoger och dialoger om mänskliga rättigheter med tredjeländer.

I november 2011 fick EU:s personal ett erbjudande om årlig utbildning om barnets rättigheter, anordnad i samarbete med Rädda Barnen och UNICEF, i syfte att stärka EU:s handlingsförmåga.

Inom det bilaterala och multilaterala samarbetet måste man alltså fullt ut ta hänsyn till barnets rättigheter. EU har varit aktivt inblandat i främjandet av barnets rättigheter i olika FN-forum. EU lade vid MR-rådet i mars 2011 tillsammans med Grulac, gruppen av latinamerikanska länder, fram en tematisk resolution om barn som arbetar och lever på gatorna och vid den 66:e sessionen i FN:s generalförsamling omnibusresolutioner.

EU:s utvidgningsprocess är också ett kraftfullt verktyg, som ger möjlighet att främja barnets rättigheter och gynna reformer av barnets skydd i kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna.

Utvecklingssamarbete är ett annat kraftfullt instrument för främjande och skydd av barnets rättigheter. Flera projekt som syftar till att motverka barnarbete valdes ut efter 2011 års inbjudan att lämna förslag inom det tematiska programmet Investera i människor för ett totalt belopp på 11 miljoner euro.

EU stödde ytterligare projekt genom olika geografiska anslag. I och med att barn är särskilt utsatta och sårbara vid kriser, ser EU även till att barns särskilda behov beaktas till fullo i samband med humanitärt bistånd, särskilt de behov som barn har som skilts från sina anhöriga eller saknar vuxen ledsagare och barn som fallit offer för rekrytering av väpnade styrkor eller grupper eller är offer för sexuellt våld eller har utsatts för hiv-smitta.

#### Fallstudie: Kampen mot barnarbete

Under 2011 förlängde EU ett projekt som genomförs i samarbete med ILO, kallat Tackle. Genom projektet bekämpas barnarbete, framför allt i dess värsta former, i följande elva länder i Afrika, Karibien och Västindien: Kenya, Zambia, Sudan, Madagaskar, Mali, Angola, Jamaica, Papua Nya Guinea, Fiji, Guyana och Sierra Leone. Projektet omfattar ett värde på 14,75 miljoner euro och syftar till att få bukt med de underliggande orsakerna till barnarbete och att erbjuda alternativ för barn genom att ge tillgång till grundläggande utbildning. På detta sätt bidrar projektet till att millennieutvecklingsmålen om allmän tillgång till grundläggande skolutbildning uppnås.

### 3.4 Barn och väpnade konflikter

EU prioriterar i hög grad att hjälpa barn som blivit indragna i väpnade konflikter. EU:s riktlinjer om barn och väpnad konflikt (som antogs 2003 och reviderades 2008) ålägger EU att behandla konsekvenserna för barn av väpnade konflikter på ett allsidigt sätt, vilket betyder att detta ska ske genom konfliktlösningsinstrument såväl som genom insatser för krishantering och avrustning efter konflikter, demobilisering och återintegrering. EU mottar rapporter om hur barn påverkas av väpnade konflikter från sina beskicksningschefer, militära befälhavare och särskilda representanter, och övervakar också frågan genom diplomatiska initiativ, politisk dialog, multilateralt samarbete och krishantering.

EU har inriktat genomförandet av riktlinjerna på 20 prioriterade länder eller territorier: Afghanistan, Burma/Myanmar, Burundi, Centralafrikanska republiken, Colombia, Demokratiska republiken Kongo, Elfenbenskusten, Filippinerna, Haiti, Irak, Israel, Jemen, Libanon, Liberia, Nepal, det ockuperade palestinska territoriet, Somalia, Sri Lanka, Sudan, Tchad och Uganda. Förteckningen över EU:s prioriterade länder överensstämmer med FN:s förteckning över enheter som är inblandade i grova övergrepp mot barn i väpnade konflikter, som revideras årligen av FN:s säkerhetsråd.

I sitt dagliga arbete följer EU-delegationerna de 39 särskilda insatserna i den genomförandestrategi som reviderades i december 2010. EU har finansierat och genomfört ett antal projekt inom ramen för de tematiska instrumenten, såsom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter och programmet Investera i människor, samt genom nationella program, som de avrustnings-, demobiliserings- och återintegreringsprojekt som finansierats av Europeiska utvecklingsfonden.

I likhet med tidigare år strävade EU efter ett nära samarbete med FN. Tillsammans med gruppen med latinamerikanska länder förhandlade EU fram en resolution i FN:s generalförsamling, enligt vilken mandatet för FN:s generalsekreterares särskilda representant för barn och väpnade konflikter förlängs.

Under 2011 inledde EU en tematisk lobbykampanj i syfte att främja ratificeringen av två frivilliga protokoll till konventionen om barnets rättigheter samt ILO:s konvention nr 182 om de värsta formerna av barnarbete.

#### Fallstudie: Återintegrering av barn som drabbats av väpnade konflikter

EU förespråkar en omfattande, övergripande och långsiktig strategi för återintegrering och rehabilitering av barn som drabbats av väpnade konflikter. Åtskilliga projekt genomfördes i de prioriterade länderna. EU bidrog i samarbete med organisationen War Child Holland till att stärka egenmakten bland barn som riskerar att rekryteras av beväpnade grupper i Colombia genom att erbjuda utbildning som kan hjälpa dem att komma in i samhället. Genom detta projekt inom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, för vilket kostnaden uppgår till 600 000 euro, erbjuds barn också psykosocialt bistånd och hjälp att få kontakt med nationella system för remittering och socialtjänst. Ett annat projekt i Colombia, som genomförs av Mercy Corps (749 859 euro), arbetade med lokala samhällen för att möjliggöra demobilisering och återintegrering av 70 barn som tidigare varit soldater. Åtminstone tio liknande projekt genomfördes i Colombia under 2011.

### 3.5 Människorättsförsvarare

EU:s åtagande att stödja det arbete som utförs av människorättsförsvarare är ett avgörande inslag i politiken för att skydda och främja mänskliga rättigheter i hela världen. Sedan 2004 har EU:s riktlinjer om människorättsförsvarare bidragit till att effektivisera unionens insatser på detta område genom att föreslå praktiska sätt att stödja och bistå människorättsförsvarare som är verksamma i länder utanför EU.

Det fortsatta åtagandet för att genomföra riktlinjerna har varit än mer betydelsefullt, med tanke på att det politiska klimatet för människorättsaktivister trots, eller i vissa fall på grund av, händelserna under den arabiska våren 2011 knappast kan beskrivas i positiva ordalag. I många länder har utrymmet för demokrati krympt, och civilsamhällena i allmänhet och människorättsförsvararna i synnerhet är i allt högre grad offer för förtryck och de grundläggande friheterna fortfarande kränks i betydande omfattning. Som reaktion på dessa oroande omständigheter och i enlighet med riktlinjerna har människorättsförsvararnas situation ständigt tagits upp i de bilaterala kontakterna med partnerländer, både i människorättsdialogerna och genom diplomatiska démarcher. Parallellt stödde EU i november 2011 resolutionen om människorättsförsvarare från det tredje utskottet vid FN:s generalförsamling och gav starkt offentligt stöd åt de särskilda förfarandena vid FN:s råd för mänskliga rättigheter, särskilt FN:s särskilda rapportör för människorättsförsvarare och lämpliga regionala system till skydd för människorättsförsvarare. EU deltog också i samordningsmöten med andra internationella organisationer och mandatinnehavare som arbetar med frågan om människorättsförsvarare för att stärka internationella åtgärder för deras arbete.

EU:s beskickningar ombeds i enlighet med EU:s riktlinjer om människorättsförsvarare att anta lokala strategier för människorättsförsvarare. Dessutom kommer det en gång om året att anordnas ett möte mellan människorättsförsvarare och diplomater, samordning och informationsutbyte kommer att förstärkas och en sambandsman kommer att utses för försvararna. I slutet av 2011 hade som ett resultat av detta 81 möten med människorättsförsvarare hållits, 81 lokala strategier för människorättsförsvarare fastställts och 89 EU-sambandsmän utsetts. De lokala strategierna innehåller ett antal intressanta förslag till förbättringar av de konkreta resultaten av riktlinjerna och sätt att nå bättre resultat. De lokala strategierna har visat att det finns flera möjligheter att öka stödet till människorättsförsvarare rent praktiskt och människorättsförsvarare erkänns i allt högre grad som viktiga samtalsparter för EU:s diplomater i deras arbete med människorättsfrågor.

Ansträngningar har också gjorts för att förbereda marken för ett frivilligt europeiskt initiativ för att inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter erbjuda tillfälligt skydd för människorättsförsvarare som omedelbart behöver förflyttas från sina ursprungsländer. I april 2011 beställde kommissionen en studie i syfte att kartlägga befintliga alternativ i och utanför Europa på detta område och lägga fram rekommendationer om mervärdet i ett EU-system för tillfällig förflyttning av utsatta människorättsförsvarare. EU:s initiativ på detta område väntas komplettera redan befintliga program för skydd som drivs av olika aktörer, såsom EU-medlemsstater (t.ex. Spanien och Irland), regioner, städer, universitet och icke-statliga organisationer.

Ett komplement till EU:s politiska åtagande att stödja människorättsförsvarare utgörs av det särskilda ekonomiska biståndet från det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter till en rad organisationer som stöder människorättsförsvarares arbete. Under 2011 beviljades kontrakt för elva nya projekt till stöd för människorättsförsvarare för ett sammanlagt belopp på mer än 11 miljoner euro och en ny inbjudan att lämna förslag organiserades, med ett anslag på mer än 15 miljoner euro. De elva projekt som valdes ut 2011 har som mål att stödja olika kategorier av människorättsförsvarare, såsom försvarare av migranternas rättigheter i Latinamerika, journalister i Östafrika, advokater i regionen kring de stora sjöarna i Afrika, försvarare av urbefolkningarnas rättigheter i Asien, miljö- och landrättsförsvarare i hela världen och fackföreningsanslutna i Asien, Latinamerika och Afrika. Vissa av dem avser mekanismer för akuta ingripanden som ska hjälpa människorättsförsvarare med brådskande skyddsbehov, medan andra ger stöd avsett att stärka människorättsförsvarares kapacitet. Bland åtgärderna återfinns utbildning i juridiska frågor och säkerhetsfrågor, akutinsatser och fältuppdrag för att bryta trakasserade försvarares isolering och stödja deras handlingsförmåga, telefonjour till stöd för människorättsförsvarare som befinner sig i omedelbar fara, och direktstöd till behövande människorättsförsvarare (tillhandahållande av skottsäkra västar och hjälmar, förflyttning till andra länder, juridisk rådgivning, medicinskt stöd m.m.).

Parallellt beviljade kommissionen under 2011 inom ramen för den katastrofmekanism för människorättsförsvarare som inrättats i enlighet med artikel 9 i förordningen om det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter 28 mindre gåvobiståndsbelopp på sammanlagt 247 000 euro för att hjälpa mer än hundra enskilda aktivister och åtskilliga lokala människorättsorganisationer att införskaffa skydds- och säkerhetsutrustning till sina hem och kontor samt it och annan kommunikationsutrustning till sitt arbete, täcka advokatkostnader för fängslade människorättsförsvarare, tillhandahålla stöd för sjukvård och rehabilitering samt snabbt förflytta människorättsförsvarare i fara till säkra vistelseorter i det egna landet eller utomlands.

Fallstudie:

Under 2011, och med ett stöd på 10 000 euro beviljade inom instrumentets fond för nödfallsåtgärder för utsatta människorättsförsvarare, evakuerades en colombiansk fackföreningsmedlem vars liv var i allvarig fara under loppet av några dagar till Frankrike. Detta lilla bidrag kommer också att göra det möjligt för denna försvarare, som under de senaste tio åren fått utstå oräkneliga dödshot och flera mordförsök för att han försvarat medlemmar av sin fackförening, varav en del antingen mördats eller försvunnit, mot paramilitära eller andra olagliga grupper, att på ett säkert ställe starta ett nytt liv med sin hustru och sina två barn.

### **3.6 Kvinnors mänskliga rättigheter**

Jämställdhetsfrågor stod mycket högt på EU:s dagordning för mänskliga rättigheter under 2011. Inrättandet av Europeiska utrikestjänsten gav EU:s åtagande för jämställdhetsfrågor en skjuts tack vare den höga representanten Catherine Ashton som starkt förespråkar jämlikhet mellan könen och kvinnors egenmakt.

Den höga representanten fortsatte 2011 att bestämt förorda intensifierad kamp mot våld mot kvinnor. Bland annat gjorde hon och Europeiska kommissionens vice ordförande Viviane Reding ett gemensamt uttalande på Internationella dagen mot kvinnlig könsstympning. På Internationella dagen mot våld mot kvinnor den 25 november 2011 erinrade den höga representanten tillsammans med Andris Piebalgs, EU:s kommissionsledamot med ansvar för utvecklingsbistånd, och Cecilia Malmström, EU:s kommissionsledamot med ansvar för inrikes frågor, om att EU kommer att fortsätta att arbeta med partnerländer och organisationer i deras ansträngningar för att bekämpa alla former av våld mot kvinnor och flickor.

Under 2011 fortsatte EU att aktivt främja kvinnors mänskliga rättigheter genom sina människorättsdialoger och samråd med partnerländerna. EU tog t.ex. upp frågan om kvinnors mänskliga rättigheter med Indien, Ukraina, Republiken Moldavien, Marocko, Indonesien, Laos och andra länder. I oktober 2011 höll EU en dialog med Argentina som var helt inriktad på jämställdhetsfrågor.

Under 2011 fortsatte EU att genomföra sina riktlinjer om våld mot kvinnor och kampen mot alla former av diskriminering av kvinnor. Genomförandet av dessa riktlinjer, i vilka kampen mot våld och diskriminering mot kvinnor fastställs som centralt mål för EU:s yttre människorättspolitik, ger EU-delegationerna och EU-medlemsstaternas ambassader i tredjeländer en viktig roll. Mer än 80 EU-delegationer i hela världen hade lyft fram kvinnors rättigheter som ett prioriterat område i landsstrategierna för mänskliga rättigheter och majoriteten hade också fastställt vilka konkreta åtgärder som skulle genomföras i deras värdländer.

EU har fortsatt att arbeta aktivt för främjandet av jämställdhet mellan könen och kvinnors rättigheter i Förenta nationerna. EU deltog aktivt i FN:s kvinnokommission (CSW) 2011. EU välkomnade kommissionens teman och i synnerhet den tonvikt som lades på kopplingen mellan tillgång till utbildning och tillgång till sysselsättning. Den höga representanten träffade Michelle Bachelet, verkställande direktör för FN:s nyligen inrättade jämställdhetsenhet UN Women, i syfte att utreda hur de kan bli mer effektiva tillsammans.

Under 2011 var EU särskilt aktivt när det gäller kvinnors politiska deltagande. Ett exempel är Catherine Ashtons deltagande den 19 september 2011 i det sidoevenemang på hög nivå i anslutning till FN:s generalförsamling som arrangerades av EU tillsammans med UN Women, FN:s utvecklingsprogram UNDP, Förenta staterna (utrikesminister Hillary Clinton), Brasilien (president Dilma Rousseff) och Trinidad och Tobago, vilket syftade till att rikta uppmärksamheten mot betydelsen av kvinnors politiska deltagande för demokrati, hållbar utveckling och fred.

Högnivådeltagarna undertecknade ett gemensamt uttalande om främjandet av kvinnors deltagande i politiken, där alla stater, även de där konflikter just avslutats och de som befinner sig i politisk övergång, anmodas att undanröja alla diskriminerande hinder kvinnor ställs inför, i synnerhet marginaliserade kvinnor, och alla stater uppmanas att vidta förebyggande åtgärder mot de faktorer som hindrar kvinnor från att delta i politiken.

Uttalandet innehåller också krav på ratificering och fullt genomförande av konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Tack vare den gemensamma organisationen av evenemanget fick EU tillfälle att intensifiera samarbetet med UN Women.

Därutöver har EU, som en del av unionens ansträngningar under den arabiska våren, kraftfullt förespråkade kvinnors politiska deltagande i Nordafrika och Mellanöstern. EU har åtagit sig att se till att jämställdhetsaspekterna verkligen integreras i alla de åtgärder som unionen genomför i regionen.

#### FALLSTUDIE:

Det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter bidrar till kvinnors och flickors egenmakt och skydd genom att aktivt hjälpa aktivister för kvinnors mänskliga rättigheter och jämställdhetsbefrämjare samt deras nätverk, så att de effektivt ska delta i beslutsfattande, hävda sina rättigheter så att de uppfylls på alla områden, främja egenmakt mot alla former av diskriminering och sörja för skydd och gottgörelse vid alla former av könsrelaterat våld samt för lagföring av dem som utövat sådant våld.

I Tunisien stöder EU tillsammans med FN ledande icke-statliga organisationer som arbetar med kvinnofrågor och stärker deras förmåga att påverka övergångsprocessen (EU bidrar med 300 000 euro).

I Egypten EU anslog 1,7 miljoner euro för att bidra till att skapa och främja kopplingar mellan civilsamhället och civila intressegrupper som bildades under protesterna och för att arbeta med egyptiska aktörer för att hjälpa dem att för allmänhetens räkning analysera de politiska reformerna. Kvinnor är en grupp som har särskilt mycket att vinna på projektet.

### **3.7 Kvinnor, fred och säkerhet**

EU hade också under 2011 ett fortsatt mycket starkt engagemang i kvinnor, fred och säkerhet, något som är mycket nära kopplat till kvinnors deltagande i politiken.

Sedan 2008 tillämpar EU en särskild strategi när det gäller säkerhetsrådets resolutioner 1325 och 1820. Under 2010 antog EU:s utrikesministrar 17 framstegsindikatorer, som används för att mäta hur EU:s åtaganden genomförs och för att garantera öppenhet. Den första rapporten som bygger på dessa indikatorer färdigställdes i maj 2011 och resultaten är uppmuntrande. Av svaren framgår att EU har ett aktivt engagemang i frågor som rör kvinnor, fred och säkerhet i mer än 70 länder. Totalt anslog EU:s institutioner och medlemsstater omkring 200 miljoner euro till verksamhet med anknytning till kvinnor, fred och säkerhet under 2009 och början av 2010. Denna verksamhet omfattar utarbetande och genomförande av nationella handlingsplaner, finansiering för icke-statliga organisationer, bistånd och policystöd till statliga myndigheter samt utbildningsinsatser.

Stöd till civilsamhället spelar en särskilt viktig roll. EU har t.ex. gett stöd till somaliska kvinno grupper och uppmuntrat bildandet av Somali Women's Agenda (SWA), en somalisk opinionsbildande rörelse för jämställdhet mellan könen och kvinnors egenmakt, som har skapat utrymme för kvinnors deltagande i viktiga lagstiftningsprocesser och politiska processer.

Under 2010 antog Europeiska kommissionen strategin för jämställdhet mellan kvinnor och män 2010–2015 för att förstärka sina insatser på jämställdhetsområdet. I mars 2011 bekräftade Europeiska unionens råd dessutom unionens åtagande på detta område genom att anta den europeiska jämställdhetspakten 2011–2020.

I syfte att ytterligare påskynda genomförandet av åtagandena för jämlikhet mellan könen antog EU sin första handlingsplan någonsin om kön och utveckling GAP (2010–2015), som är bindande för kommissionen och samtliga 27 EU-medlemsstater.

Den första lägesrapporten om genomförandet av handlingsplanen överlämnades till rådet i november 2011. Den visade att framsteg hade uppnåtts och att det fanns ett betydande antal exempel på bästa praxis för inkludering av jämställdhet i utveckling, såsom

- ett ökat antal samordningsmekanismer för jämställdhet mellan könen (inräknat givare, FN och regeringar) i partnerländer där EU spelar en aktiv roll,
- EU-engagemang i multisektoriell policydialog, som hjälper regeringen i partnerländer att genomföra sina åtaganden för jämställdhet mellan könen,
- EU:s stöd till skapandet av FN:s kvinnoenhet UN Women och utvecklingen mot inrättandet av ett strategiskt partnerskap mellan EU och UN Women.

I oktober 2011 inledde Europaid ett nytt program tillsammans med UN Women, som syftar till att öka regeringars förmåga att mobilisera resurser till jämställdhet mellan könen i 15 partnerländer: UN Women-/ITC-ILO-programmet *Increasing Accountability in Financing for Gender Equality* (FfGE). Programmet täcker Etiopien, Haiti, Honduras, Jordanien, Kirgizistan, Nicaragua, det ockuperade palestinska territoriet, Senegal, Ukraina och Bolivia och från och med april 2012 Rwanda, Nepal, Peru, Tanzania och Kamerun. Kommissionens bidrag uppgår till 6,5 miljoner euro.

Initiativet syftar till att öka omfattningen och den effektiva användningen av stöd och inhemska resurser för att genomföra nationella åtaganden för jämställdhet mellan könen och kvinnors egenmakt.

Detta kommer att eftersträvas genom 1) uppbyggnad av statliga myndigheters, civilsamhällets och givares förmåga att fastställa brister i finansiering och genomförande när det gäller jämlikhet mellan könen och att anpassa anslagsfördelning till befintliga åtaganden, och 2) nationell och global argumentation och dialog mellan många olika intressenter.

Programmet Investera i människor:

I november 2011 satsade Europaid, inom ramen för temaprogrammet Investera i människor, 30 miljoner euro på en global förslagsinbjudan för "Stärkande av skyddet och främjandet av kvinnors rättigheter och av kvinnors sociala och ekonomiska egenmakt" med målet att öka kvinnors lika tillgång till ekonomiska resurser och relevanta tjänster, kvinnors deltagande i ekonomisk tillväxt samt spridandet av bästa praxis med anknytning till detta. Bland sökande som kan komma i fråga finns det civila samhällets organisationer, yrkesorganisationer, fackföreningar, lokala myndigheter och andra relevanta aktörer i fyra regioner.

Det viktigaste framsteg som gjordes under 2011 mot bakgrund EU:s åtagande i fråga om situationen för kvinnor när det gäller fred och säkerhet var publiceringen av den första rapporten om EU:s indikatorer för den övergripande strategin för EU:s genomförande av FN:s säkerhetsråds resolutioner 1325 och 1820 om kvinnor, fred och säkerhet, som antogs av rådet den 13 maj 2011. Den visar att EU har vidtagit konkreta åtgärder för att stärka skyddsmekanismer för sårbara grupper som kvinnor och barn. Det kommer att vara möjligt att följa genomförandet i EU:s medlemsstater och institutioner samt vid gemensamma säkerhets- och försvarspolitiska uppdrag med syftet att EU:s ansvar för unionens åtagande på detta område ska stärkas.

Nästa rapport ska läggas fram 2013.

Den 8 december 2008 godkände rådet en övergripande strategi för EU:s genomförande av Förenta nationernas säkerhetsråds resolutioner 1325 och 1820 om kvinnor, fred och säkerhet (den övergripande strategin) samt ett reviderat operativt dokument om genomförandet av dessa resolutioner specifikt inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). I den övergripande strategin ingår ett åtagande om att på grundval av de relevanta Beijing +15-indikatorer som utarbetades 2008 utveckla indikatorer för framsteg avseende skydd av kvinnor och kvinnors egenmakt vid konfliktlösning och efter konflikter. Den 26 juli 2010 godkände rådet 17 indikatorer som uppföljning till detta åtagande<sup>1</sup>. På grundval av dessa utarbetade rådets sekretariat och kommissionen frågeformulär, som täckte perioden mellan december 2008 och oktober 2010, som skickades ut till alla EU:s medlemsstater, 36 delegationer i tredjeländer, EU:s särskilda representanter samt GSFP-uppdrag och GSFP-insatser.

De mottagna svaren visar att EU (institutioner och medlemsstater) ger stöd till sammanlagt 70 länder när det gäller program knutna till kvinnor, fred och säkerhet. EU gör detta med hjälp av en bred uppsättning EU-verktyg och finansieringsinstrument, av vilka det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter är det som oftast brukar framhållas. Något mer än en femtedel av EU-delegationerna och omkring hälften av EU:s medlemsstater uppgav också att de har utnyttjat politisk dialog för att diskutera frågor med anknytning till kvinnor, fred och säkerhet.

Ett stort antal exempel på god praxis och innovativa strategier framkom av de mottagna rapporterna, däribland följande:

- Lokal samordning i Nepal genom den fredsfrämjande arbetsgruppen för FN:s säkerhetsråds resolutioner 1325 och 1820.
- Jämställdhetsintegrering i utvärderingen av behov efter krisen i Pakistan.

---

<sup>1</sup> Indikatorer för den övergripande strategin för EU:s genomförande av Förenta nationernas säkerhetsråds resolutioner 1325 och 1820 om kvinnor, fred och säkerhet (rådets dokument 11948/10).

- Initiativ för ömsesidigt lärande om FN:s säkerhetsråds resolution 1325 mellan Irland, Östtimor, Liberia och Sierra Leone samt direktstöd till partnerländer för att upprätta en nationell handlingsplan för resolution 1325.
- Sveriges val av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 som prioriterat område i strategier för utvecklingssamarbete med länder som är eller har varit drabbade av konflikt.
- Stöd, till exempel från Tyskland, till Förenta nationernas utbildnings- och rekryteringsverksamhet i syfte att öka medvetenheten om genusfrågor hos uppdragsdeltagare och kvinnors deltagande i fredsbevarande uppdrag.
- Antagande av en allmänt tillgänglig jämställdhetsuppdragsbeskrivning, där uppdragets åtagande för jämställdhetsintegrering och jämlikhet skisseras, godkänt av den högsta ledningen (Eupol Copps).

Genom rapporten var det också möjligt att identifiera ytterligare utmaningar,

- t.ex. vad gäller samordning på lokal nivå; endast 16 EU-delegationer nämner i rapporten förekomsten av en mekanism för lokal samordning, som möjliggör diskussion om frågor som rör kvinnor, fred och säkerhet,
- kvinnors deltagande i fredsförhandlingar; trots att EU-institutioner och medlemsstater uppgav att de stöder fredsförhandlingar i åtskilliga länder, kunde de i de flesta fall inte ge någon information om kvinnors deltagande,
- omnämnande av jämställdhet i rådets gemensamma åtgärder om inrättande av GSFP-uppdrag; för närvarande nämns jämställdhet endast i två gemensamma åtgärder,
- utbildning i jämställdhetsfrågor för EU:s uppdragspersonal; av svaren går att utläsa att det huvudsakligen är kvinnor som utbildas i jämställdhet, vilket visar att jämställdhet fortfarande uppfattas som en "kvinnofråga".

## EU:s stöd till kvinnor, fred och säkerhet i Somalia

FN:s säkerhetsråds resolution 1325 efterlevs ännu inte i Somalia. Frånvaron av specifika mål när det gäller omvandlingen av kvinnors ställning på politisk nivå visar att mycket fortfarande återstår att göra i arbetet med att stärka somaliska kvinnors politiska rättigheter och ambitioner. En startpunkt utgör kvoten för kvinnor på 30 % av platserna i den konstituerande församlingen, som kommer att ha sammanlagt 825 ledamöter. Utmaningen blir att upprätthålla denna kvot i nästa politiska ordning och att inkludera genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 i de somaliska regeringsprioriteringar som stöds av det internationella samfundet.

För att stödja Somalias arbete med genomförandet av denna resolution gav EU stöd till en bedömning av kapacitetsbehov för säkerhetsrådsresolutionerna 1325, 1820, 1888 och 1889 hos de somaliska ministerier som är ansvariga i de tre regionerna samt till fastställande av utmaningar, möjligheter och utgångspunkter.

Hela paketet med FN:s säkerhetsråds resolutioner har översatts till somaliska och getts en bred spridning, och informations- och argumentationssessioner har tillhandahållits de ansvariga ministerierna och kvinno grupper. I november 2011 inleddes också en förslagsinbjudan för jämställdhet till ett värde av sammanlagt 3 175 000 euro, som är öppen för internationella organisationer och internationella icke-statliga organisationer, med inriktning på genomförandet av ovan nämnda resolutioner.

EU:s informella arbetsgrupp för kvinnor, fred och säkerhet höll också flera möten under året, i maj, oktober och december 2011. De var inriktade på utarbetandet av den ovannämnda rapporten och på omarbetningen av 2008 års operativa dokument om genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolutioner 1325 och 1820 mot bakgrund av den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (nu den gemensamma säkerhets och försvarspolitik, GSFP) om interaktion med civilsamhället och om samordningen med EU-insatser på området.

Det årliga GSFP-mötet för rådgivare och kontaktpunkter för mänskliga rättigheter och jämställdhet ägde rum den 20 juni 2011, med experter som arbetar med jämställdhetsfrågor inom GSFP-uppdrag och GSFP-insatser. Under detta möte kunde personal som arbetar med frågor om kvinnor, fred och säkerhet i uppdrag och insatser såväl som i Bryssel utbyta erfarenheter om god praxis.

Jämställdhetsrådgivarna utarbetade rekommendationer i syfte att förbättra jämställdhetsintegreringsstrukturer i GSFP-uppdrag och GSFP-insatser, jämställdhetsutbildning, övervakning och uppföljning vid rapportering av aspekter och indikatorer kopplade till relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd i regelbundet återkommande uppdrags-/insatsrapporter.

På utbildningsområdet gjordes framsteg i utvecklingen av en modul för jämställdhetsutbildning för personal vid GSFP-uppdrag och GSFP-insatser, med anledning av godkännandet under 2010 av minimikrav på standardinslag rörande jämställdhet i GSFP-utbildning.

EU har varit fortsatt livligt engagerat i verksamheter som bedrivits av internationella organisationer som arbetar på området kvinnor, fred och säkerhet. I detta sammanhang bidrog EU till debatten vid FN:s säkerhetsråd om kvinnor, fred och säkerhet (FN:s säkerhetsråds resolution 1325) – "Kvinnors deltagande och roll i konfliktförebyggande och medling", som ägde rum den 28 oktober 2011.

### **3.8 Främjande av internationell humanitär rätt**

EU genomförde ett antal olika initiativ för att främja internationell humanitär rätt runtom i världen, i enlighet med rådets riktlinjer från 2005 om främjande av internationell humanitär rätt.

Vid Röda korsets och Röda halvmånens 31:a internationella konferens i Genève i november gjorde EU ett uttalande, där man bekräftade den internationella humanitära rättens fortsatta relevans och skyldigheten för alla parter som är inblandade i väpnade konflikter att respektera den. I uttalandet underströks att EU mellan 2007 och 2011 använt alla tillgängliga medel för att främja efterlevnaden av internationell humanitär rätt, såsom politiska dialoger med tredjeländer, offentliga uttalanden och samarbete med internationella organ. EU betonade den stora vikt det fäster vid bekämpning av strafflöshet för krigsbrott och uppmanade tredjeländer att anta strafflagstiftning för att bestraffa kränkningar av internationell humanitär rätt. EU betonade att den största aktuella utmaningen är att öka samtliga konfliktparters, inbegripet icke-statliga aktörers, efterlevnad av de befintliga bestämmelserna i internationell humanitär rätt. EU betonade sin föresats härvidlag att säkerställa ansvarsskyldighet, genom att dokumentera kränkningar av internationell humanitär rätt och stödja mekanismer för ansvarsskyldighet.

EU och dess medlemsstater gjorde sju utfästelser vid konferensen, nämligen att öka ansträngningarna för att bekämpa påtvingade försvinnanden, att fortsätta att stödja Internationella brottmålsdomstolen, att arbeta för ytterligare deltagande i de viktigaste instrumenten för internationell humanitär rätt, att stödja främjandet och spridningen av internationell humanitär rätt, att främja respekten för grundläggande förfarandegarantier för alla personer som häktas i väpnade konflikter samt att stödja internationella instrument som syftar till att undanröja de humanitära färororna med explosiva lämningar efter krig, klustervapen, improviserade sprängladdningar och truppminor.

Tillsammans med sina nationella Röda kors-föreningar utfäste sig medlemsstaterna också att genomföra ett informationsutbyte om förhandlingarna om ett kraftfullt och gediget vapenhandelsfördrag. Den fullständiga texten till ovannämnda utfästelser återfinns i sin helhet i bilagan till denna rapport.

EU betonade även inför FN sitt engagemang när det gäller internationell humanitär rätt. Under debatten om skydd av civila i väpnade konflikter i FN:s säkerhetsråd den 10 maj gjorde EU ett uttalande, i vilket man beklagade att civila fortsätter att utsättas för oproportionerliga attacker, medvetna angrepp och urskillningslös användning av vapen. EU uppmanade alla parter i konflikter att till fullo iaktta sin skyldighet enligt internationell rätt att skydda civila och betonade behovet av att garantera säkert och obehindrat tillträde för humanitära insatser till befolkningar i nöd. I uttalandet påpekade man att det inte får förekomma strafflöshet för förövare av de grövsta internationella brotten, dvs. krigsbrott, brott mot mänskligheten och folkmord. EU stödde mekanismer för ansvarsskyldighet på internationell och nationell nivå.

EU fördömde upprepade gånger kränkningarna av internationell humanitär rätt under konflikten i Libyen. Den 23 februari gjorde den höga representanten ett uttalande, där hon fördömde våldet mot civila, som hade lett till att hundratals libyska medborgare dödats. EU uppmanade regeringen i Libyen att respektera internationell humanitär rätt och betonade att de som bar ansvaret för de brutala angreppen och våldet mot civila skulle ställas till svars. Den 12 april efterlystes i rådets slutsatser fullständig efterlevnad av internationell humanitär rätt, särskilt skydd av civila. Den höga representanten uttryckte den 29 april 2011 särskild oro över den rapporterade användningen av klustervapen mot civila och uppmanade regimens väpnade styrkor att avhålla sig från våld mot civilbefolkningen. I slutsatser från rådet den 18 juli fördömde man regimens grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna och dess överträdelser av internationell humanitär rätt och upprepade vikten av ansvarsskyldighet och rättvisa samt behovet av att bekämpa strafflöshet. Den 14 september gjorde den höga representanten ett uttalande, där hon uttryckte oro över situationen för den icke-stridande befolkningen söder om Sahara och svarta libyer.

Den höga representanten konstaterade att dessa grupper var särskilt utsatta och måste ges adekvat skydd och att alla stridande som häktats måste behandlas i enlighet med internationell rätt. Den 10 oktober betonades det i rådets slutsatser att de libyska myndigheterna fullt ut måste respektera alla internationella skyldigheter och rättsstatsprincipen, särskilt människorättslagstiftning och internationell humanitär rätt. Rådet välkomnade uttalandena från ordföranden för det nationella övergångsrådet om nödvändigheten att avhålla sig från hämndaktioner och att skydda utsatta grupper och före detta stridande. Den 14 november antog rådet slutsatser och noterade då med oro rapporterna om kränkningar av de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt, inbegripet hämndattacker och summariska avrättningar, och välkomnade de libyska myndigheternas åtagande att få ett slut på sådana handlingar, genomföra noggranna utredningar och säkerställa ansvarsskyldighet.

EU stödde MR-rådets inrättande av en oberoende internationell undersökningskommission för Syrien. Den höga representanten välkomnade den 28 november offentliggörandet av kommissionens rapport och noterade att man i rapporten förutom att fastställa systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna hade kommit fram till att medlemmar av de syriska militära styrkorna hade begått brott mot mänskligheten. Den höga representanten fördömde dessa brott och efterlyste en specialsession i FN:s säkerhetsråd, som ägde rum den 2 december. EU efterlyste i samband med våldet i Syrien vid upprepade tillfällen tillträde för humanitär hjälp och gjorde den 21 september ett uttalande, där man beklagade att en frivilligarbetare för Röda halvmånen, Hakam Draak al-Siba'i, hade dött till följd av en attack mot dennes ambulans. EU uppmanade samtliga parter att respektera biståndsarbetare och de internationella lagar som styr användningen av våld och krävde att förövarna av attacken skulle ställas inför rätta.

I ett uttalande om Ashraf-lägret i Irak den 9 december underströk den höga representanten att en ordnad lösning av situationen i Ashraf-lägret till fullo måste respektera internationell humanitär rätt.

EU uttryckte vid upprepade tillfällen under 2011 sin oro över kränkningarna av internationell humanitär rätt i Sudan. I maj fördömde den höga representanten användningen av våld mot civila mål i Abyei och uppmanade samtliga parter att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda civila. I sina slutsatser i juni fördömde rådet våldet och fördrivningen av civila i Södra Kurdufan och beklagade den militära insatsen av Sudans väpnade styrkor i Abyei. Rådet erinrade om att alla parter är skyldiga att respektera internationell humanitär rätt och om behovet av ansvarsskyldighet.

Den 10 maj gjorde den höga representanten ett uttalande, där hon välkomnade offentliggörandet av rapporten från FN:s generalsekreterares expertpanel om Sri Lanka. Den höga representanten noterade att panelen hade kommit fram till att det fanns trovärdiga anklagelser om att samtliga parter gjort sig skyldiga till allvarliga kränkningar av internationell humanitär rätt under konflikten. EU uppmanade regeringen i Sri Lanka att samarbeta med generalsekreteraren i fråga om rapporten. Den höga representanten noterade i ett uttalande av den 16 december rapporten från Sri Lankas kommission för försoning och tillvaratagna erfarenheter och konstaterade att det krävdes noggrant övervägande av de olika åtgärder som föreslogs i rapporten, inbegripet frågan om ansvarsskyldighet.

Det årliga forumet mellan EU och icke-statliga organisationer den 8–9 december hade som ett av sina två teman stärkande av genomförandet av riktlinjerna för internationell humanitär rätt. Under forumet hölls workshoppar om frågor som strafflöshet, krigföringsmetod, skydd av civila, skydd av fångar samt tillträde för humanitär hjälp. En fullständig rapport från forumet återfinns på <http://www.eidhr.eu>.

EU intensifierade under 2011 sitt arbete för främjande av respekten för internationell humanitär rätt inom ramen för EU:s humanitära bistånd. Kommissionären Kristalina Georgieva fördömde vid flera tillfällen kränkningar av internationell humanitär rätt och uppmanade stridande att iaktta lagen och skydda personer som inte deltar i stridigheter, särskilt genom att garantera säkert tillträde för neutrala humanitära organisationer. Vid ett besök i det ockuperade palestinska territoriet den 15 maj 2011 konstaterade kommissionären Kristalina Georgieva att tvångsförflyttning i kombination med ockupationsmaktens kraftiga restriktioner för tillträde och rörlighet gjorde ekonomisk och social utveckling omöjlig för det stora flertalet. Kommissionären betonade att det israeliska folkets legitima rätt att leva i fred och säkerhet inte löser Israel från skyldigheten att som ockupationsmakt respektera internationell humanitär rätt. I november 2011 betonade kommissionären Kristalina Georgieva behovet av att förstärka dialogen med vissa utvecklingsländer som ser humanitärt bistånd som ett inkräktande på sin suveränitet, i syfte att uppnå större efterlevnad av normerna och bestämmelserna för humanitärt bistånd, inbegripet respekt för internationell humanitär rätt.

Under 2011 finansierade Europeiska kommissionen (GD Humanitärt bistånd och civilskydd) utbildning i internationell humanitär rätt för 108 biståndsarbetare och beslutsfattare samt utarbetandet av en handbok. Kommissionen gav också finansiellt stöd åt ett projekt, som genomfördes av Norska flyktingrådet, för att fastställa hur humanitära principer tillämpas i praktiken, i syfte att stärka deras efterlevnad, samt åt ytterligare ett projekt, som genomfördes av Swiss Foundation for Mine Action och Geneva Call, för att utbilda väpnade icke-statliga aktörer i internationell humanitär rätt och relaterade humanitära normer. GD Humanitärt bistånd och civilskydd påbörjade också en utvärdering av strategier för tillträde för humanitär hjälp vid EU-finansierade humanitära insatser, i syfte att förbättra arbetet med att främja respekt för internationell humanitär rätt och det humanitära utrymmet.

EU oroade sig för att EU:s humanitära bistånd kan hindras från att nå fram på grund av anti-terrorismlagstiftning med extraterritoriell omfattning som innefattar bestämmelser som kriminaliserar materiellt stöd till listade organisationer, oberoende av om sådana åtgärder är humanitära och även om det inte finns någon avsikt att stödja terrorisdåd. Mot bakgrund av domen i Förenta staternas högsta domstol i målet mellan Holder och Humanitarian Law Project, som bekräftade att bestämmelser i amerikansk lag som förbjuder tillhandahållande av utbildning i internationell humanitär rätt till vissa listade enheter är grundlagsenliga, har kommissionen tagit upp denna fråga med de amerikanska myndigheterna på olika nivåer.

## **Andra temafrågor**

### **3.9 Internationella brottmålsdomstolen och kampen mot strafflöshet**

EU har en stark tradition att stödja traditionellt starkt kampen mot strafflöshet när det gäller de grövsta brotten, som berör det internationella samfundet som helhet. Det ska inte finnas någon fristad för dem som har gjort sig skyldiga till folkmord, brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelser. För detta ändamål har EU och dess medlemsstater fortsatt att ge starkt stöd – politiskt och diplomatiskt, såväl som logistiskt och ekonomiskt – för att Internationella brottmålsdomstolen (ICC) och andra brottmålsdomstolar ska fungera effektivt, t.ex. de särskilda internationella domstolarna för f.d. Jugoslavien och Rwanda, specialdomstolen för Sierra Leone, Kambodjas specialdomstol (ECCC) och specialdomstolen för Libanon. Lissabonfördragets ikraftträdande har bidragit till större kontinuitet i insatserna på detta område. De icke-statliga organisationerna förblir värdefulla allierade i dessa ansträngningar.

EU uppdaterade, i enlighet med vad som utlovats vid översynskonferensen i Kampala (31 maj till 11 juni 2010), sin gemensamma ståndpunkt 2003/444/Gusp genom rådets beslut 2011/168/Gusp, som antogs den 21 mars 2011 och upphävde och ersatte denna. Syftet med det nya rådsbeslutet är att befördra universellt stöd för Romstadgan genom att främja bredast möjliga deltagande i den, att bevara stadgans integritet, att stödja domstolens oberoende liksom dess effektiva och verkningsfulla arbete, att stödja samarbete med domstolen och stödja genomförandet av principen om komplementaritet.

I enlighet med rådets beslut antogs en reviderad handlingsplan den 12 juli 2011. Den består av följande fem avsnitt:

- a) Samordning av unionens verksamheter för att genomföra målen i beslutet.
- b) Romstadgans universalitet och integritet.
- c) Domstolens oberoende och dess effektiva och verkningsfulla arbete.
- d) Samarbete med domstolen.
- e) Genomförandet av principen om komplementaritet.

ICC kvarstod på dagordningen för viktiga toppmöten och politiska dialoger med tredjeländer under hela rapporteringsperioden. EU vädjade genom sina uttalanden om ett slut på strafflösheten för utövarna av de mest avskyvärda av de brott som begåtts i världen och uppmanade alla stater att lämna ut personer som är föremål för en arresteringsorder, så att rättvisan kan ha sin gång. Särskild uppmärksamhet ägnades vissa fördragsslutande staters åsidosättande av samarbetsförpliktelserna, framför allt anhållande och överlämnande av personer som omfattas av en arresteringsorder.

Ett effektivt system för internationell rättvisa grundar sig på de fördragsslutande staternas bredast möjliga deltagande i Romstadgan. Grenada och Tunisien samt Filippinerna, Maldiverna, Kap Verde och Vanuatu gick med i kretsen av stater som är anslutna till Romstadgan från olika kontinenter, så att detta antal uppgick till 120. EU stod fast vid sitt åtagande att främja universalitetsprincipen som en led i sitt fasta engagemang för domstolen och gör detta genom diplomatiska démarcher, den höga representantens personliga medverkan, införandet av klausuler i EU:s avtal med tredjeländer och stöd till domstolen och det civila samhället. EU har fortsatt att samordna insatserna med tredjeländer som Kanada, Japan, Australien, Brasilien och Sydafrika. Detta partnerskap har gett EU möjlighet att bli mer effektivt och att hitta synergier vid det faktiska främjandet av domstolen.

EU genomförde 2011 insatser för att främja universalitetsprincipen och genomförandet av Romstadgan i följande länder och regionala organisationer: Asean, Armenien, Bahamas, Demokratiska republiken Kongo (Brazzaville), Egypten, El Salvador, Guatemala, Jamaica, Kambodja, Kamerun, Kazakstan, Kina, Kirgizistan, Kuwait, Marocko, Mongoliet, Nepal, Qatar, Thailand, Togo, Turkiet, Ukraina och Vietnam.

Hittills är det reviderade Cotonouavtalet från 2005, som är tillämbart på 76 länder i Afrika, Västindien och Stilla havsområdet samt EU, det enda rättsligt bindande instrument som innehåller en bestämmelse som rör ICC. Fram till i dag har dock en ICC-klausul godkänts i partnerskaps- och samarbetsavtal, avtal om handel, utveckling och samarbete och associeringsavtal med Indonesien, Sydkorea, Sydafrika, Irak, Mongoliet, Filippinerna, Vietnam och Centralamerika. Man håller för närvarande på att förhandla om ICC-klausuler i partnerskaps- och samarbetsavtal och associeringsavtal med Australien, Thailand, Malaysia, Kina, Ryssland, Ukraina, Republiken Moldavien, Armenien, Azerbajdzjan och Georgien.

Det europeiska nätverket av kontaktpunkter med avseende på personer som har gjort sig skyldiga till folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser är ett nätverk av nationella åklagare som specialiserat sig på dessa brott. Det höll sitt tionde och elfte möte under 2011, i april respektive november. Dessa möten var bland annat inriktade på samarbetet mellan stater och mellan stater och internationella domstolar, medlemsstaternas tillämpning av extraterritoriell jurisdiktion samt vittnesskydd.

EU upprätthöll också det stöd som syftar till att återuppbygga och stärka rättsstaten på nationell nivå och stödde viktiga civilsamhällesorganisationer som verkar för att ICC ska fungera effektivt enligt det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. Den globala koalitionen för Internationella brottmålsdomstolen, Parliamentarians for Global Actions, Advokater utan gränser, den kenyanska avdelningen av Internationella juristkommissionen och många andra samarbetade nära med EU. Europeiska utvecklingsfonden och stabilitetsinstrumentet finansierade straffrättsliga projekt och övergångsprojekt på rättsområdet i Afrika, Asien och Oceanien.

#### Internationella brottmålsdomstolen: Fallstudie om Kenya

Av 2007 års omtvistade val följde våld och mer än 1000 dödsfall, hundratals sexuella övergrepp och tusentals hemlösa. En utredning av Internationella brottmålsdomstolen (ICC) ledde till att anklagelserna bekräftades mot 4 av de 6 personer som namngivits av åklagaren som misstänkta för att ha varit huvudansvariga för våldet.

Sedan början av ICC-förhandlingarna i april 2011 har EU konsekvent vidhållit att försoning och ansvarighet är avgörande för bestående stabilitet i Kenya och att ICC-förfarandena är ett viktigt bidrag till detta ändamål. I detta sammanhang betonade den höga representanten betydelsen av att de namngivna personerna fortsätter att till fullo samarbeta med ICC samt att den kenyanska regeringen respekterar sina skyldigheter som part i Romstadgan för ICC.

Det civila samhället i Kenya har spelat en bidragande roll för att föra de inblandade i våldet efter valet inför rätta. Med stöd av det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter har den kenyanska avdelningen av Internationella juristkommissionen (ICJ Kenya) – en icke-statlig organisation som i mer än 50 år har arbetat i Kenya och runtom i Afrika för att främja mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och demokrati – bidragit i denna process genom tillämpning av juridisk sakkunskap och internationell bästa praxis. ICJ Kenya klargör att ICC-processen är rättslig och inte politisk. Att främja en vidare förståelse av internationell straffrätt medför också att ICJ Kenya bestämt uppmanar till konsekvens i genomförandet av ICC:s beslut även utöver Kenyas situation. Mest framträdande var att den kenyanska högsta domstolen – efter ansökan av ICJ Kenya – utfärdade en provisorisk nationell arresteringsorder mot Sudans president Omar al Bashir (som är föremål för två arresteringsorder från ICC för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsbrott som påstås ha begåtts i Darfur) om han någonsin skulle resa till Kenya igen.

### **3.10 De mänskliga rättigheterna och terrorism**

EU fäster stor vikt vid att garantera fullständigt och effektivt skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i Europa och övriga världen i samband med terrorismbekämpning. Effektiva åtgärder mot terrorism och skydd av de mänskliga rättigheterna står inte i strid med varandra, utan är mål som kompletterar och förstärker varandra. EU:s strategiska åtagande, som fastställs i dess strategi mot terrorism, är mycket tydligt i detta avseende: "Att föra en global kamp mot terrorismen, med respekt för de mänskliga rättigheterna, och göra Europa säkrare, så att dess medborgare kan leva i ett område med frihet, säkerhet och rättvisa."

EU har i sina uttalanden i FN på nytt bekräftat vikten av att säkerställa respekten för mänskliga rättigheter i kampen mot terrorism. I EU:s uttalande vid FN:s högnivåsymposium om internationellt samarbete mot terrorism den 20 september 2011 underströk den höga representanten att säkerhet alltid är nära kopplad till demokrati och fungerande institutioner.

EU:s medlemsstater fortsatte att föra en ingående dialog om internationell rätt och terrorismbekämpning med rättschefen vid Förenta staternas utrikesministerium. EU upprepade sitt krav på att fånglägret i Guantánamobukten ska stängas med hänvisning till att EU ser det förlängda kvarhållandet av fångar i Guantánamobukten utan rättegång som otillåtet enligt internationell rätt. I en brådskande debatt i Europaparlamentet den 9 juni 2011 noterade den höga representanten att EU oroades av möjligheten att enskilda fångar som hålls inspärrade i lägret i Guantánamobukten riskerar dödsstraff. Den höga representanten noterade att EU noga övervakade förfarandena mot Muhammed al-Nashiri och fem andra personer som anklagas för delaktighet i terroristattacker den 11 september 2001 och regelbundet skulle framföra sina synpunkter hos de amerikanska myndigheterna angående frågan om dödsstraff och rättvisa rättegångar.

EU gav ekonomiskt stöd till ett FN-projekt för att utarbeta en regional handlingsplan i Centralasien för genomförandet av FN:s globala strategi för terrorismbekämpning, i vilken respekten för de mänskliga rättigheterna spelade en viktig roll. EU gav också tekniskt stöd till ett antal länder i världen för att de skulle kunna förbättra sina polis- och straffrättsliga system för att utreda och väcka åtal vid terroristbrott i enlighet med rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna. I det gemensamma meddelandet från kommissionen och den höga representanten Ny respons på ett granskning i förändring från maj 2011 noterades att det är viktigt att samarbeta med de europeiska granskings- och partnerskapsländerna om terrorismbekämpning och det underströks att EU var berett att utnyttja rättsstatsuppdrag för att stödja ansträngningar i partnerskapsländer för att reformera rätts- och säkerhetssektorerna.

EU deltog vid inledningen av det globala forumet för terroristbekämpning (GCTF) i september 2011. Vid inledningen antog GCTF Kairo-deklarationen om terroristbekämpning och rättsstatsprincipen, "Effective Counter-Terrorism Practice in the Criminal Justice Sector".

### **3.11 Yttrandefrihet, inklusive "nya medier"**

Den yttrandefrihet som är inskriven i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna ger varje människa rätt att ha åsikter och att ta emot och lämna information och synpunkter utan inblandning av offentliga myndigheter och oberoende av gränser. EU är fast beslutet att kämpa för att yttrandefriheten ska respekteras och för att säkerställa att mediernas mångfald respekteras.

I sin förklaring på Internationella dagen för pressfrihet, den 3 maj 2011, uppmanade den höga representanten Catherine Ashton alla stater att aktivt främja åsiktsfrihet och yttrandefrihet samt pluralism och oberoende för medierna.

EU anser att censur och trakasserier av journalister är oacceptabelt och har gett uttryck för sin oro över de attacker, gripanden och arbetsrestriktioner som drabbar journalister. Till exempel förklarade EU:s höga representant offentligt den 4 maj 2011 att hon var djupt oroad över att den polska tidningen Gazeta Wyborczas korrespondent Andrzej Poczobut fängslats i Vitryssland och den 27 december 2011 uttryckte hon EU:s djupa oro över domen och straffen mot de svenska journalisterna Martin Schibbye och Johan Persson enligt den etiopiska anti-terrorismlagen.

I andra fall där EU har fört människorättsdialoger med tredjeländer, som med Kina och Vietnam, har EU tagit upp frågan om informationsfrihet och mediefrihet bilateralt och framfört sin oro över trakasserier och förföljelse av oberoende bloggare, journalister och andra som uttrycker sina politiska åsikter.

Även under 2011 var EU redo att samarbeta med andra likasinnade länder i främjandet av yttrandefrihet och tillgång till information, inbegripet via internet, och att utforska möjligheterna att skapa samförstånd om internetpolitik. G8 bekräftade detta genom Deauvilledeklarationen om förnyade åtaganden för frihet och demokrati och Deauvilledeklarationen om den arabiska våren. Åtskilliga länder och organisationer arbetar för närvarande med sådana initiativ till stöd för yttrandefrihet på internet.

EU delar till fullo åsikten att internet är en viktig väg för främjande av yttrandefrihet. Som en följd av det gemensamma meddelandet Ett partnerskap för demokrati och delat välstånd med södra Medelhavsområdet åtog sig kommissionen att utarbeta redskap som ska göra det möjligt för EU att om lämpligt hjälpa organisationer inom det civila samhället eller enskilda medborgare att kringgå godtyckliga avbrott i tillgången till elektronisk kommunikationsteknik, inklusive internet. EU lanserade nyligen strategin mot nedkoppling ("No Disconnect Strategy"), som har utarbetats för att EU ska upprätthålla sitt åtagande för att garantera att internet och annan informations- och kommunikationsteknik (IKT) ska förbli en pådrivande kraft för politisk frihet, demokratisk utveckling och ekonomisk tillväxt. Målet är att tillhandahålla kontinuerlig support för internetanvändare, bloggare och nättaktivister i länder som styrs av totalitära regimer.

EU motsätter sig bestämt alla omotiverade restriktioner mot tillgång till internet och andra nya medier, vilket unionen upprepade gånger har slagit fast, till exempel i utrikesrådets slutsatser om Egypten i januari 2011, där det uppmanade de egyptiska myndigheterna att utan dröjsmål återupprätta alla kommunikationsnätverk och garantera obehindrad tillgång till alla medier, inklusive internet.

Under 2011 vidtog EU också restriktiva åtgärder till stöd för kampen för yttrandefrihet. I kommissionens utredning nyligen av den särskilda stimulansordningen för hållbar utveckling och gott styre (GSP plus) i Sri Lanka var ett av skälen till kommissionens förslag om att dra tillbaka stimulansordningen att regeringen gått till kraftfullt verbalt angrepp mot journalister och dessutom misslyckats med att vidta effektiva åtgärder för att skydda dem mot fysiskt våld. I de påföljande förhandlingarna med Sri Lankas regering om GSP plus uppmanade kommissionen regeringen att frige den fängslade journalisten J.S. Tissainayagam samt att vidta åtgärder för att se till att journalister kan utöva sina yrkesmässiga plikter utan att trakasseras.

Inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter ger EU också ekonomiskt stöd för att stärka mediefriheten till ett stort antal internationella och lokala organisationer inom civilsamhället som arbetar för att främja mediefrihet och bekämpa brott mot journalisters rättigheter (minst 30 projekt under 2011). Projekt som fick stöd av EU syftade till att stärka journalisters yrkesmässiga kapacitet, ge hjälp vid brådskande skyddsbehov, främja yttrandefrihet i lagstiftningen och i praktiken, örandra nationell lagstiftning om massmedia i enlighet med internationell standard samt övervaka brott mot journalisters rättigheter.

### **3.12 Förenings- och mötesfrihet**

Enligt beskrivningen i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har var och en rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet på alla nivåer.

EU motsätter sig bestämt alla oberättigade restriktioner av rätten till frihet att delta i fredliga sammankomster. Till exempel uttryckte den höga representanten i januari 2011 sin stora oro över rapporterna om att fredliga demonstranter i Egypten hade blivit våldsamt attackerade av beväpnade personer och vädjade till de egyptiska myndigheterna att omedelbart vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de brottsbekämpande myndigheterna skyddade demonstranterna och deras rätt att fritt delta i sammankomster.

Vidare beklagade, i ett uttalande av den 17 februari 2011, den höga representanten öppet våldet mot fredliga demonstranter i Bahrain och uppmanade myndigheterna i Bahrain att till fullo respektera och skydda de egna medborgarnas grundläggande rättigheter, inklusive rätten att delta i fredliga sammankomster.

Föreningsfriheten är en frihet enligt den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Ett starkt civilsamhälle är avgörande för att det ska vara möjligt att argumentera för respekten för de mänskliga rättigheterna samt för demokratins framåtskridande. Civilsamhället spelade en bidragande roll för att få till stånd förändringarna till följd av den arabiska våren. EU finner utvecklingen under 2011 djupt oroande när det gäller det civila samhällets ställning i många länder. Närvaron av icke-statliga organisationer stärker demokratin, särskilt i samhällen som befinner sig i en övergång till demokrati. EU har fortsatt att stödja det civila samhällets rättigheter och uppmanade regeringar i tredjeländer att skydda och samarbeta med dessa. Som ett exempel uppmanade den höga representanten den 30 december 2011 de egyptiska myndigheterna att tillåta civila organisationer att fortsätta sitt arbete till stöd för Egyptens övergång.

I andra fall där EU fört politiska dialoger och människorättsdialoger med tredjeländer, såsom Algeriet, har EU tagit upp frågan om mötesfrihet bilateralt och framhållit att det finns ett behov av att anta lagstiftning som överensstämmer med internationella normer.

Under 2011 fortsatte EU att samarbeta med internationella organisationer för att främja friheten att delta i fredliga sammankomster och föreningsfriheten. EU underströk att FN:s råd för mänskliga rättigheter måste hålla fast vid sin inriktning på förenings- och mötesfrihet och erbjuda konkret stöd till människorättsaktivister och organisationer i det civila samhället, vilka spelar en avgörande roll för att stärka demokratin.

EU välkomnade utnämningen av Maina Kiai (Kenya) den 1 maj 2011 till FN:s särskilda rapportör om rätten till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet.

EU utnyttjar också den offentliga diplomatin för att främja rätten till frihet att delta i fredliga sammankomster och föreningsfrihet och organiserade till exempel flera seminarier och workshoppar för ungdomar i ryska regioner, vilka ägnades åt internationell och rysk rättsstandard när det gäller rätten till mötesfrihet.

Under 2011 gav EU ekonomiskt stöd för att stärka friheten att delta i fredliga sammankomster och föreningsfriheten, inom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, till ett antal internationella och lokala organisationer inom det civila samhället. Projekt som fick stöd av EU syftade till att utveckla system för övervakning av föreningsfriheten, förbättra rättslig reglering av rätten till mötesfrihet, öka allmänhetens medvetenhet om rätten till föreningsfrihet och skapa nätverk för ett effektivare främjande och skydd av sagda rättigheter.

### 3.13 Tankefrihet, samvetsfrihet och religions- eller trosfrihet

Inför den plötsliga ökningen 2011 av handlingar som var uttryck för religiös intolerans och diskriminering, vilket särskilt yttrade sig i våld och terroristhandlingar i olika länder runt om i världen, fortsatte EU att ägna sig att främja tankefrihet, samvets- och religions- eller trosfrihet. Denna frihet skyddar rätten till teistiska, icke-teistiska och ateistiska trosuppfattningar samt rätten att inte bekänna sig till någon religion. Den innefattar också rätten att välja, ändra eller överge sin religion eller trosuppfattning av egen fri vilja.

EU är av den uppfattningen att försvaret av sådana universella principer är avgörande för utvecklingen av fria samhällen.

Diskriminering på grundval av religion eller tro är ett långvarigt problem i alla regioner i världen och diskrimineringen fortsätter i många länder att riktas mot personer som tillhör vissa religiösa samfund. Dessutom har lagstiftning om förtal av religioner ofta använts för att behandla religiösa minoriteter illa och begränsa åsikts- och yttrandefriheten samt religions- eller trosfrihet, vilka alla hänger samman med varandra. Yttrandefrihet spelar även en viktig roll i kampen mot intolerans.

I linje med sina tidigare slutsatser av den 16 november 2009 antog rådet (allmänna frågor) slutsatser den 21 februari 2011 där EU:s starka engagemang för religions- och trosfrihet bekräftades och erinrade om att denna frihet behöver skyddas överallt och för alla. De betonade det faktum att det är statens primära ansvar att skydda sina medborgare, inklusive personer som tillhör religiösa minoriteter samt personer som lyder under dess jurisdiktion, och att värna om deras rättigheter. Alla personer som tillhör religiösa minoriteter bör fritt kunna utöva sin religion och fira gudstjänst enskilt eller i gemenskap med andra, utan att behöva hysa fruktan för intolerans och för att bli angripna.

Därefter påminde EU alla EU-delegationer om att de, tillsammans med medlemsstaternas diplomatiska beskickningar, spelar en avgörande roll för att skapa konkreta positiva effekter när det gäller respekten för religions- och trosfriheten i tredjeländer där denna grundläggande mänskliga rättighet kränks. EU-delegationerna ombads därefter formellt att vidta åtgärder för att öka medvetenheten bland EU:s diplomater om frågan, för att tillsammans med myndigheterna i partnerländer på ett systematiskt sätt arbeta för religions- och trosfrihet, särskilt där det ses som en avgörande fråga, att utveckla kontakter med lokala människorättsförsvare som arbetar med sådana rättigheter. Under året har delegationerna också ägnat sig åt nära övervakning av restriktioner av religions- och trosfriheten i sina respektive värdländer. Deras utvärderingar av de lokala situationerna, som finns avseende mer än 100 länder, kommer under 2012 att användas av den höga representanten i den rapport som kommer att föreläggas rådet om åtgärder att vidtas för religions- och trosfrihet och om konkreta förslag för att ytterligare stärka EU:s verksamhet på detta område.

EU använde sig 2011 i större omfattning av de befintliga verktygen bilateralt och multilateralt för att effektivare främja och skydda religions- eller trosfrihet. I rådets arbetsgrupp för de mänskliga rättigheterna har en tillfällig arbetsgrupp för religions- eller trosfrihet stött genomförandet av EU:s utökade insatser och bidragit till att utveckla riktlinjer för EU-diplomater. Ämnet ingår i den utbildning om mänskliga rättigheter som EU-personal har fått, bland annat vid en särskild kurs om yttrandefrihet och religions- eller trosfrihet i november 2011.

I förbindelserna med tredjeländer har tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet systematiskt tagits upp med många olika samtalsparter i politisk dialog på olika nivåer, bl.a. i dialoger och samråd om mänskliga rättigheter, däribland med Algeriet, Kina, Egypten, Indien, Indonesien, Pakistan, Turkiet, Vietnam, Förenta staterna och Afrikanska unionen.

EU har bilateralt diskuterat den avgörande betydelsen av denna universella mänskliga rättighet med olika länder och utforskat möjligheterna till fortsatt samarbete, bland annat i de multilaterala forumen. I dessa dialoger har EU tagit upp sin oro för genomförandet av denna rättighet och religiösa minoriteters situation. När så föranleds av allvarliga kränkningar och farhågor beträffande religionsfrihet och därmed sammanhängande intolerans och diskriminering ger EU uttryck åt sina åsikter via diplomatiska kanaler, offentliga uttalanden och rådets slutsatser, exempelvis i fallen Egypten, Nigeria, Iran, Irak och Pakistan. EU har fortsatt att förespråka fullständig respekt för tanke- och samvetsfrihet, i enlighet med internationella normer. Vidare kommer den pågående processen för att fastställa landspecifika strategier för de mänskliga rättigheterna att göra det möjligt att rikta EU:s åtgärder och uppmärksamhet på länder där religions- och trosfrihet är en prioritering.

EU:s åtgärder har också gällt den multilaterala nivån, särskilt i rådet för mänskliga rättigheter i Genève och vid FN:s generalförsamling i New York. Prioritet gavs konsolideringen av konsensus om behovet av att bekämpa religiös intolerans, samtidigt som man undviker att begreppet förtal av religioner hävdas som en norm för mänskliga rättigheter. Ett sådant begrepp, som syftar till att skydda religionen i sig snarare än personer som diskrimineras på grund av sin religion eller tro är skadlig för andra centrala mänskliga rättigheter, såsom yttrandefriheten liksom för religions- och trosfriheten i sig. Vid det sextonde mötet i MR-rådet i mars 2011 nåddes ett viktigt genombrott med antagandet genom konsensus av resolution 16/18: för första gången inbegrep Islamiska samarbetsorganisationen inte begreppet förtal av religion i sin resolution som nu har rubriken "Bekämpning av intolerans, negativa stereotyper, stigmatisering och diskriminering av personer, samt av uppmaningar till våld och av våld mot personer som grundas på religion eller tro". Insatser av Pakistan och Förenta staterna, med aktivt stöd från EU, spelade en viktig roll för att uppnå detta resultat. Den traditionella EU-resolutionen om religions- eller trosfrihet antogs också utan omröstning (resolution 16/13).

Den höga representanten och kommissionens vice ordförande Catherine Ashton och flera utrikesministrar från EU:s medlemsstater anslöt sig till Istanbulmötet (som inledde den så kallade Istanbulprocessen) som sammankallades i juni 2011 av Islamiska samarbetsorganisationen och Förenta staterna om kampen mot religiös intolerans, vars syfte var att konsolidera de vinster som erhållits i Genève inför den kommande 66:e sessionen i FN:s generalförsamling. Kommunikén från det gemensamma ordförandeskapet Islamiska samarbetsorganisationen/USA uppmanade till genomförande av resolution 16/18 och hänvisade också till andra resolutioner om religions- och trosfrihet som antagits genom konsensus.

Vid 66:e sessionen i FN:s generalförsamling hade EU som mål att konsolidera resultat från tidigare år avseende dess egen resolution om avskaffande av all slags intolerans och diskriminering på grund av religion eller trosuppfattning och samtidigt säkerställa att det tillvägagångssätt med konsensus som använts av Islamiska samarbetsorganisationen i Genève säkerställs. Dessa mål uppfylldes med antagandet utan omröstning den 19 december 2011 av den EU-stödda resolutionen 66/168, och den resolution som stöddes av Islamiska samarbetsorganisationen, dvs. resolution 66/197 om bekämpning av intolerans, negativa stereotyper, stigmatisering och diskriminering av personer, samt av uppmaningar till våld och av våld mot personer som grundas på religion eller tro.

### **3.14 Hbti-personer**

Runt om i världen fortsatte under 2011 könsidentitet och sexuell läggning att utnyttjas felaktigt som förevändning för brott mot mänskliga rättigheter. Homosexuella, bisexuella, transsexuella och intersexuella personer (hbti) fortsatte att utsättas för förföljelse, diskriminering och grov misshandel, ofta med inslag av extrema former av våld. I ungefär 80 stater var samkönat sexuell umgänge mellan samtyckande vuxna fortfarande förbjudet, och i sju föreskrevs till och med dödsstraff.

EU är starkt engagerat för berättigandet för alla människors att åtnjuta alla mänskliga rättigheter utan diskriminering. Som ett tecken på detta engagemang och för att tillhandahålla de anställda inom EU en uppsättning operativa verktyg för att främja och skydda mänskliga rättigheter för alla oberoende av sexuell läggning och könsidentitet antog EU i juni 2010 en "verktygslåda för att främja och skydda samtliga mänskliga rättigheter för homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt-personer)".

Den 17 maj, Internationella dagen mot homofobi, gjorde den höga representanten Catherine Ashton ett uttalande på EU:s vägnar där hon bekräftade "Europeiska unionens – och sitt eget – engagemang för berättigandet för alla människors att åtnjuta alla mänskliga rättigheter utan diskriminering".

Under 2011 fortsatte EU att vara aktivt engagerat i multilaterala ansträngningar, särskilt inom FN, för att ta itu med diskriminering, bland annat på grundval av sexuell läggning och könsidentitet. EU välkomnade varmt det gemensamma uttalandet kallat "Upphörande av våldshandlingar och sammanhörande brott mot mänskliga rättigheter grundade på sexuell läggning och könsidentitet" från 85 länder från alla kontinenter vid mötet i FN:s råd för mänskliga rättigheter den 22 mars 2011. Femton EU-medlemsstater ingick i gruppen som arbetade med att utarbeta detta uttalande, och samtliga EU-medlemsstater gav sitt fulla stöd till detta initiativ.

EU välkomnade också varmt den banbrytande resolution om mänskliga rättigheter, sexuell läggning och könsidentitet (framlagd av Sydafrika) som antogs med 23 röster för vid mötet i FN:s råd för mänskliga rättigheter den 17 juni 2011. De medlemsstater i Europeiska unionen som är medlemmar av rådet för mänskliga rättigheter röstade för, och omröstningen godkändes av Europeiska unionen som helhet.

Inom FN i New York välkomnade EU de insatser som FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter gör i hbt-frågor och, som medlem av en tvärregional kärngrupp för hbt-frågor, bidrog till att öka medvetenheten och bygga upp stöd för denna fråga. EU deltog aktivt i anordnandet av ett sidoevenemang inom FN i New York den 8 december 2011 – med titeln "Stoppa mobbningen, våldet och diskrimineringen på grund av sexuell läggning och könsidentitet".

På regional nivå har EU fortsatt att stödja Europarådets arbete för hbt-personers mänskliga rättigheter, särskilt genom Europarådets rekommendation om åtgärder mot diskriminering på grundval av sexuell läggning och könsidentitet, som antogs den 31 mars 2010.

På bilateral nivå har EU fortsatt att använda sina dialoger om mänskliga rättigheter med tredjeländer för att främja icke-diskriminering av hbt-personer och flera offentliga uttalanden/démarcher användes för att markera EU:s ståndpunkt i hbt-frågor, bland annat mot homofobiska åtgärder och för avkriminalisering av homosexuella förbindelser.

EU har genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter fortsatt att stödja flera organisationer som försvarar hbt-personers rättigheter eller försvarare av hbt-personers mänskliga rättigheter genom att ge dem befogenhet att väcka talan i fråga om homofobiska lagar och diskriminering av hbt-personer, öka medvetenheten bland den stora allmänheten om diskriminering av och våld mot sexuella minoriteter, att bekämpa detta och tillhandahålla krishjälp (allt från psykosocial till medicinsk hjälp, medling och återanpassningsstöd) till de mest utsatta hbt-personerna i behov av sådant stöd.

En resolution om mänskliga rättigheter, sexuell läggning och könsidentitet (A/HRC/17/L.9/Rev.1) som lades fram av Sydafrika röstades igenom vid mötet i FN:s råd för mänskliga rättigheter den 17 juni 2011 med 23 röster för, 19 mot och 3 nedlagda röster. Detta är första gången som något organ inom Förenta nationerna har godkänt en resolution där hbt-personers mänskliga rättigheter bekräftas.

I resolutionen erinrar man om de mänskliga rättigheternas universella giltighet och ger uttryck för allvarlig oro över våldshandlingar och diskriminering som begås mot personer på grundval av deras sexuella läggning eller könsidentitet.

I resolutionens operativa bestämmelse ges kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Navi Pillay, i uppdrag att senast i december 2011 beställa den första FN-undersökningen om diskriminerande lagar och praxis och våldshandlingar som har ägt rum mot enskilda personer med anledning av deras sexuella läggning och könsidentitet runt om i världen. I resolutionen igår också ett beslut om att sammankalla en panel under den 19:e sessionen i rådet för mänskliga rättigheter för att diskutera de fakta som framkommer i denna undersökning och om en lämplig uppföljning av rekommendationerna i undersökningen.

### **3.15 De mänskliga rättigheterna och näringslivet, inbegripet företagens sociala ansvar**

Flera betydelsefulla händelser inträffade i EU:s politik för näringslivet och de mänskliga rättigheterna både internt och i EU:s yttre förbindelser.

I oktober 2011 antog kommissionen det nya meddelandet En förnyad EU-strategi 2011–2014 för företagens sociala ansvar, där stark tonvikt läggs på mänskliga rättigheter inom begreppet företagens sociala ansvar och där flera hänvisningar görs till FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter. Kommissionen framhåller särskilt mänskliga rättigheter som ett av de områden som företag bör integrera i sina verksamheter och strategier för att kunna ta sitt sociala ansvar, erkänner FN:s vägledande principer som en av de viktigaste uppsättningarna internationellt erkända riktlinjer och principer om företagens sociala ansvar och förklarar att den förväntar sig att alla europeiska företag ska ta sitt företagsansvar för att respektera de mänskliga rättigheterna enligt FN:s vägledande principer.

Kommissionen avser också att vidta konkreta åtgärder på området företag och mänskliga rättigheter under 2012–2013. Den har satt igång en process för att utveckla vägledning om mänskliga rättigheter inom tre näringslivssektorer (arbetsförmedlingar och rekryteringsbyråer, IKT samt olja och gas) och för små och medelstora företag, på grundval av FN:s vägledande principer. Den har också åtagit sig att publicera en rapport om EU:s prioriteringar för genomförandet av FN:s vägledande principer och kommer att arbeta för att öka förståelsen för de utmaningar som företag ställs inför, när de verkar i länder där staten inte till fullo uppfyller sin plikt att skydda de mänskliga rättigheterna. Kommissionen har också uppmanat medlemsstaterna att inrätta sina egna nationella planer för genomförandet av FN:s vägledande principer. Kommissionen har erbjudit dem hjälp med detta.

Kommissionen publicerade även en studie om ansvarsfull supply chain management i början av 2011, med särskild hänvisning till FN:s ramverk om företag och mänskliga rättigheter. I studien hade fem frågor rörande supply chain management valts ut och kartlagts mot tre industrisektorer som är viktiga för EU. Kommissionen arbetar med de rekommendationer som ska följa därav.

Under hela året har EU gett aktivt stöd åt initiativ för företag och mänskliga rättigheter vid multilaterala forum. EU uttryckte sitt starka stöd för FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter, "Implementing the United Nations 'Protect, Respect and Remedy' Framework". I januari 2011 kommenterade EU utkastet till FN:s vägledande principer och stödde sedan deras godkännande av FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève i juni 2011. EU uttryckte sin beredvillighet att samarbeta på nära håll med FN:s nyligen inrättade arbetsgrupp för mänskliga rättigheter och transnationella företag och andra affärsföretag som är ansvariga för att främja en effektiv spridning och ett effektivt genomförande av FN:s vägledande principer. EU överlämnade ett inlägg med förslag till arbetsgruppens första möte i januari 2012 i syfte att diskutera arbetsgruppens arbetsprogram. EU bidrog också till uppdateringen av OECD:s riktlinjer för multinationella företag, som antogs i maj 2011, där FN:s ram för näringslivet och mänskliga rättigheter integreras i ett nytt kapitel om mänskliga rättigheter och begreppet skälig försiktighet i leverantörsledet. OECD:s riktlinjer kommer att utgöra en utgångspunkt för EU:s förväntningar på ansvarsfullt uppträdande i näringslivet inom ramen för EU:s handels- och investeringspolitik. EU stödde även andra initiativ på multilateral nivå, t.ex. FN:s initiativ Global Compact (dvs. den företagsplattform – lanserad av FN:s dåvarande generalsekreterare Kofi Annan – som sammanför företag som åtagit sig att anpassa sin verksamhet och strategi till tio universellt godtagna principer inom mänskliga rättigheter, arbete, miljö och korruption).

EU tog också upp frågan om näringslivet och mänskliga rättigheter i bilaterala relationer med tredjeländer. Bland initiativen kan nämnas ett seminarium för det civila samhället i Bangladesh om mänskliga rättigheter och anständigt arbete, ett seminarium för det civila samhället i Chile om mänskliga rättigheter och företagens ansvar och ett expertseminarium om företagens sociala ansvar i Singapore. EU diskuterade också näringsliv och mänskliga rättigheter med ett antal tredjeländer inom ramen för de reguljära människorättsdialogerna. Slutligen gav EU genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter stöd till insatser ledda av det civila samhället i syfte att främja efterlevnaden av och respekten för de mänskliga rättigheterna hos europeiska företag som är verksamma i tredjeländer. Som ett exempel stöder det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter kampanjen Rena kläder, ett nätverk av organisationer i 15 europeiska länder, med genomförandet av ett projekt med syftet att öka respekten för ekonomiska och sociala rättigheter i de globala leverantörsleden till internationellt verksamma klädföretag i över 30 länder.

Ytterligare två projekt som finansieras genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter behandlar frågan om näringslivet och de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet. Ett världsomspännande projekt, som riktar sig till 70 länder, har som syfte att förstärka lokala landrättsförsvarens förmåga att försvara sina rättigheter till naturresurser, peka ut brister i öppenheten när det gäller kontrakt mellan stater och privata företag och diskutera med regeringar och utvinningsföretag i länder där det förekommer konflikter om utvinning av naturresurser. Ett liknande projekt gäller försvararna av urbefolkningars rättigheter i Sydostasien och omfattar en specifik plan för en tematisk studie om företagens sociala ansvar, mänskliga rättigheter och urbefolkningar, där det finns många problem kring landfrågor.

Förenta nationernas vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter utgör kulmen på sex års arbete under ledning av professor John Ruggie, som tjänstgjorde som FN:s generalsekreterares särskilda representant för företag och mänskliga rättigheter 2005-2011. FN:s vägledande principer tillhandahåller normer för säkerställande av att företag inte bidrar till kränkningar av de mänskliga rättigheterna. De vägledande principerna är uppdelade i följande tre tydligt urskiljbara men sammankopplade pelare: statens plikt att ge skydd mot kränkningar av mänskliga rättigheter av tredje parter, inbegripet företag, genom lämplig politik, lagstiftning och domstolsbeslut; företagets ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna, vilket i grunden betyder att de ska agera med tillbörlig aktsamhet för att undvika att inkräkta på andras rättigheter samt behovet av förbättrad tillgång för offer till ett effektivt rättsmedel, i och utanför domstol.

### 3.16 Demokratistöd

En ny europeisk grannskapspolitik

I det gemensamma meddelandet från Europeiska unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och Europeiska kommissionen "Ny respons på ett grannskap i förändring" av den 25 maj 2011 skisseras EU:s vision för en ny europeisk grannskapspolitik. Det bygger på ömsesidig ansvarighet och på att alla parter ansluter sig till de universella värdena mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen. Det inbegriper en mycket högre grad av differentiering, i enlighet med principen om "mer för mer", och ger varje partnerland möjlighet att utveckla sin relation till EU så långt som egna strävanden, behov och kapaciteter medger, med ökat ekonomiskt bistånd från EU till de länder som inleder långtgående reformer.

I det nya ramverket föreskrivs framför allt stöd till "djupgående demokrati" och partnerskap med samhällen, stöd till deras hållbara ekonomiska och sociala utveckling, tillväxt och nya arbetstillfällen, stärkandet av handelsförbindelser, främjandet av större rörlighet och stärkandet av regionala partnerskap. Ett finansieringsinstrument för det civila samhället värt 26,4 miljoner euro med målsättningen att stärka det civila samhällets förmåga att främja reformer och öka den offentliga redovisningsskyldigheten i grannskapet lanserades i september 2011.

Som svar på den arabiska våren vidtog EU omedelbart åtgärder för att snabbt och effektivt anta de utmaningar som den föränderliga situationen krävde, framför allt genom att ge humanitärt bistånd och civilskyddsassistans till regionen (fram till i dag 80,5 miljoner euro) samt genom en rad stödåtgärder för övergång till demokrati och bistånd till fattiga områden. Under 2011 gav EU omfattande stöd till valen i Tunisien, Marocko och Egypten.

Tack vare flexibiliteten i det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter har extraordinärt stöd kunnat ges till Tunisien, Libyen och Egypten, där bland andra medier, politiska partier och sådana aktörer från det civila samhället som deltagit i inhemska valövervakning har fått stöd.

Andra initiativ, framför allt det europeiska initiativet för demokrati, väntas bli operativa inom kort.

## En agenda för förändring

Enligt den nya utvecklingspolitiken, agendan för förändring, som bygger på agendan för åtgärder och översynen av den europeiska grannskapspolitiken, ska EU:s arbetssätt vara differentierat i förhållande till partnerskapsländerna och det framtida samarbetet ska främst inriktas på två prioriterade områden, nämligen

- mänskliga rättigheter, demokrati och andra viktiga faktorer som är uttryck för en god samhällsstyrning, och
- en hållbar tillväxt som kommer alla till godo och gynnar mänsklig utveckling.

I agendan för förändring fastslås att "en god samhällsstyrning i alla dess politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter är av avgörande betydelse för få till stånd en hållbar utveckling som kommer alla till del. EU:s insatser till stöd för god samhällsstyrning bör därför ges en viktigare roll i alla partnerskap, särskilt genom att man skapar incitament för resultatorienterade reformer och stärker fokus på partnerländernas åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen och ledarnas vilja att tillmötesgå folkets behov och önskemål".

Respekt för egenansvar, dialog mellan partner och inriktning på incitament för resultatorienterade reformer utgör de viktigaste principerna för EU:s stöd till demokratiskt styre. Erfarenheten visar att vi måste gå bortom det statliga egenansvaret och hellre bygga på brett demokratiskt egenansvar eller åtminstone ge stöd som möjliggör ett sådant.

EU:s politik måste utgå från principerna om differentiering mellan partnerländerna och vila på den rätta blandningen av instrument och biståndsarrangemang på landsnivå. Till exempel kan partnerländer som visar ett tydligt engagemang och gör framsteg i respekten för mänskliga rättigheter och demokratiska reformer komma i åtnjutande av EU:s allmänna budgetstöd.

Den 7 december lade kommissionen fram sitt förslag till nästa fleråriga budgetram 2014–2020. Syftet med budgetförslagen är att ge stöd åt kommissionens nya strategi – agendan för förändring – för att inrikta EU:s bistånd på färre sektorer, stödja demokrati, mänskliga rättigheter och skapa hållbar tillväxt som kommer alla till godo. Detta i förening med "mer för mer"-strategin skulle potentiellt ge möjligheter till ytterligare finansiering av demokratistöd, genom alla de geografiska instrumenten (det europeiska grannskapsinstrumentet och finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete) såväl som genom Europeiska utvecklingsfonden.

### **3.17 Valstöd**

Europeiska unionen anser att en genuin, öppen och fredlig valprocess är en nödvändig förutsättning för åtnjutandet av mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och en fungerande demokrati. EU är en av de ledande globala aktörerna när det gäller valstöd. Den strategi som tillämpas beskrivs i kommissionens meddelande från 2000 om stöd till och övervakning av val. Huvuddelen av EU:s valstöd utgörs av EU:s valobservatörsuppdrag (EU EOM) och valexpertuppdrag samt valstöd till inhemska opartiska observatörer. Målen för dessa verksamheter kompletterar varandra i stor utsträckning, eftersom resultatet av och rekommendationerna från EU:s valobservatörs- och valexpertuppdrag integreras i framtida valstöd och bredare demokratistöd.

### 3.18 EU:s valobservatörsuppdrag (EOM)

Förteckningen över prioriterade länder för valobservatörsuppdrag upprättades på beslut av den höga representanten efter samråd med Europaparlamentet (valsamordningsgruppen) och medlemsstaterna (kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, Kusp). De tio valobservatörsuppdrag som ägde rum under 2011 resulterade i djupgående utvärderingar av processerna, samtidigt som väljarnas självförtroende ökade och detaljerade och konstruktiva rekommendationer utarbetades om hur ramen för och genomförandet av framtida val kan förbättras och hur de demokratiska institutionerna kan stärkas.

EU:s övervakningsuppdrag analyserade registreringen av röstberättigade i Sudan från den 15 november 2010 till den 8 januari 2011 och drog slutsatsen att den genomfördes på ett i stort sett tillfredsställande sätt. Bedömningen och resultaten av väljarregistreringen bidrog till analysen från EU:s valobservatörsuppdrag, som hade sänts ut för att övervaka folkomröstningen i södra Sudan mellan den 9 och den 15 januari 2011. De 104 observatörer som deltog i uppdraget under ledning av Véronique de Keyser, ledamot av Europaparlamentet, gjorde bedömningen att folkomröstningen var trovärdig och välorganiserad.

EU:s valobservatörsuppdrag övervakade såväl presidentvalet som parlamentsvalet i Niger, där den första valomgången hölls den 31 januari 2011. Chefsobservatör var Santiago Fisas Aixelà. 40 observatörer sändes till landet. Båda presidentvals- och parlamentsvalsomgångarna avlöpte väl både när det gäller organisationen av valen och politiskt. Valobservatörsuppdraget spelade en viktig roll för att öka trovärdigheten i detta avgörande val, där målet var att en militärjunta frivilligt skulle lämna ifrån sig makten till en civil regering.

Det valobservatörsuppdrag som leddes av Louis Michel, ledamot av Europaparlamentet, övervakade parlamentsvalet den 13 februari i Tchad, där 70 observatörer hade skickats ut i hela landet. Valprocessen leddes av en valkommission, som ställdes inför svårigheter med kapaciteten och möjligheterna till konkurrens på lika villkor i valet måste stärkas avsevärt i framtiden. Ändå hade den politiska oppositionen, tack vare vissa förbättringar i valprocessen sedan det föregående valet, större möjligheter att göra sig hörd under processen och är nu bättre representerad i parlamentet. EU:s valobservatörsuppdrag bidrog till denna övergripande förbättring.

Ugandas andra flerpartival hölls den 18 februari 2011 och övervakades av EU:s valobservatörsuppdrag, bestående av 110 observatörer under ledning av Edward Scicluna, ledamot av Europaparlamentet. Vissa förbättringar hade skett sedan det föregående valet 2006. Valprocessen stördes dock av administrativa och logistiska misslyckanden som hade kunnat undvikas, vilket ledde till att ett oacceptabelt högt antal ugandiska medborgare fråntogs sin rätt att rösta. Dessutom utnyttjade de sittande makthavarna sin ställning så till den grad att möjligheten till konkurrens på lika villkor mellan konkurrerande kandidater och politiska partier blev kraftigt nedsatt.

Ett valobservatörsuppdrag från EU på 120 personer skickades till valet i Nigeria i april 2011 under ledning av chefsobservatör Alojz Peterle, ledamot av Europaparlamentet. Uppdraget kunde dra slutsatsen att presidentvalet var det mest trovärdiga som hade anordnats i Nigeria sedan demokrati återinfördes i landet. Ingripandet från EU:s valobservatörsuppdrag var avgörande, när valet måste skjutas upp en vecka på grund av logistiska problem, och bidrog till att valmyndigheternas trovärdighet återupprättades. Det bidrog också till att det internationella samfundets respons blev sammanhängande och konsekvent.

Ett valobservatörsuppdrag från EU övervakade den andra omgången av presidentvalet den 5 juni i Peru. Chefsobservatör var José Ignacio Salafranca, ledamot av Europaparlamentet. Valprocessen genomfördes på ett öppet, professionellt och hängivet sätt av de lokala valmyndigheterna. Samarbetet mellan EU och Amerikanska samarbetsorganisationen fungerade mycket väl och kan lyftas fram som ett exempel på god praxis. EU-uppdraget hade särskilt god synlighet i landet och bidrog på så sätt till att stärka de politiska banden mellan EU och Peru.

EU:s valobservatörsuppdrag under ledning av Michael Gahler, ledamot av Europaparlamentet, med 163 observatörer som deltagare, övervakade det första demokratiska valet i Tunisien den 23 oktober. Uppdraget gjorde bedömningen att valet till den konstituerande församlingen utgjorde ett hoppningivande steg i riktning mot demokrati, trots brister i öppenheten under valprocessen. I samband med detta val övervakade EU för första gången utlandsröstning.

EU:s valobservatörsuppdrag under ledning av Maria Muñoz de Urquiza övervakade president- och parlamentsvalen den 20 september i Zambia. Uppdraget omfattade 120 observatörer. Dessa val anordnades på ett öppet och trovärdigt sätt enligt iakttagelser från såväl EU:s valobservatörsuppdrag som andra närvarande internationella och regionala valobservatörsuppdrag. Regionala principer och internationella åtaganden om att hålla regelbundet återkommande och korrekta val respekterades till största delen, men för att dessa ska vara helt och hållet uppfyllda inför framtida val krävs reformering av viktiga inslag i valförfarandet.

I samband med valet den 6 november i Nicaragua sände EU ett valobservatörsuppdrag bestående av 60 observatörer under ledning av Luis Yáñez, ledamot av Europaparlamentet. Uppdraget gjorde bedömningen att valprocessen inte nådde upp till internationella normer för demokratiska val, framför allt på grund av bristen på oberoende i valprocessförvaltningen och på grund av att de största valobservatörsgrupperna och företrädarna för det främsta oppositionspartiet inte ackrediterades.

När president- och parlamentsval hölls den 28 november i Demokratiska republiken Kongo skickade EU 147 observatörer som en del av uppdraget, under ledning av Mariya Nedelcheva, ledamot av Europaparlamentet. EU:s valobservatörsuppdrag lovordade det höga valdeltagandet i detta val, det andra flerpartivalet i ordningen, men beklagade att förberedelserna och hanteringen av valprocessen inte hade genomförts på rätt sätt. Framför allt rådde det brist på öppenhet under viktiga steg av valprocessen, som rösträkning och sammanställning av valresultaten, vilket undergrävde trovärdigheten i detta val.

Den delegation från Europaparlamentet som deltog i alla EU:s valobservatörsuppdrag ökade synligheten och lämnade värdefulla bidrag till utvärderingen av uppdragen.

EU lade alltmer arbete på att ta upp rekommendationerna från valobservatörsuppdragen på politisk och teknisk nivå för att försöka förmå myndigheterna att genomföra nödvändiga reformer. Uppföljning av valobservatörsuppdrag utgör en viktig del av EU:s vidare demokratistöd.

### **3.19 Valexpertuppdrag**

På grund av begränsade tillgängliga resurser och det stora antal viktiga val som äger rum i världen varje år kan EU inte tillmötesgå varje begäran om utplacering av valobservatörsuppdrag. EU kan dock också utnyttja ett antal valexpertuppdrag, vilkas mandat är att föreslå förtroendehöjande åtgärder både under och efter valprocessen. Dessa uppdrag gör en ingående analys av den pågående valprocessen och rapporterar till berörda aktörer i valförfarandet i landet och till EU-institutionerna med rekommendationer. Valexpertuppdragen är inte observatörsuppdrag och gör inga offentliga uttalanden om valprocessen.

Under 2011 sändes åtta valexpertuppdrag till Haiti (mars), Benin (mars och april), Thailand (juni och juli), Guatemala (september och november), Liberia (oktober och november), Gambia (november), Marocko (november) och Elfenbenskusten (december).

### **3.20 Valbistånd**

Under 2011 fortsatte EU att ge valbistånd till ett antal länder, bl.a. Haiti, Demokratiska republiken Kongo, Tunisien, Zimbabwe och El Salvador. Utan att göra avkall på sina insatser i resten av världen har EU stärkt sitt stöd för den demokratiseringsvåg som just nu sveper över södra Medelhavsområdet och Mellanöstern. Stöd tillhandahålls eller förbereds till de demokratiska reformprocesserna i Jordanien, Libyen och Egypten.

Under de senaste sju åren (2005–2011) har EU lagt nästan 700 miljoner euro eller omkring 100 miljoner euro årligen på valbistånd. Medlen kommer från geografiska instrument som EDF (Europeiska utvecklingsfonden), ENPI (det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet) och finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete. De kommer också från stabilitetsinstrumentet och det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. EU bidrar genom sitt valbistånd till kapacitetsuppbyggnad och ger tekniskt och materiellt stöd till valprocesser i nästan 60 länder. Nästan två tredjedelar av stödet var inriktat på Afrika söder om Sahara. En stor del gick till länder som har genomgått konflikter, som Demokratiska republiken Kongo, Afghanistan, Sudan, Elfenbenskusten och Irak. EU:s program för valbistånd är inte inriktade på valet i sig, utan har snarare en valcyklisk uppbyggnad.

I de flesta fall är de brett upplagda och övergripande och omfattar tekniskt bistånd och materiellt stöd till valuppdrag. Organ för förvaltning av valfrågor får ta emot stöd, tillsammans med de främsta aktörerna i valprocessen, såsom det civila samhället, politiska partier, medier, parlament/ministerier med ansvar för lagstiftningsreformer samt säkerhetsmyndigheter. Detta breda stöd bygger på tanken att aktörerna genom att delta på ett helhjärtat och ansvarsfullt sätt tar gemensamt ansvar för valet, vilket kan bidra till en allmän acceptans för processen och dess resultat.

I allt större utsträckning, också på grund av att många partnerländer använder system för insamling av biometriska data, krävs särskild inriktning på registrering av röstberättigade, i vissa fall ett eget program. Ibland leder detta till att det utföras program som både kan ge stöd vid registreringen av röstberättigade och främja reformering av folkbokföringen.

Kunskap och policyutveckling samt samarbete med de viktigaste aktörerna på området valbistånd är fortsatt prioriterade områden för EU. En workshop med temat "val, våld och förebyggande av konflikter" ägde rum i juni 2011 med deltagande av företrädare för valkommissioner från många utvecklingsländer. En omfattande sammanfattande rapport sammanställdes från den workshop som anordnades i samarbete med FN:s utvecklingsprogram (UNDP). En allmän utbildning om valbiståndsprogram som genomförs av UNDP inom ramen för det strategiska partnerskapsavtalet mellan FN och EU anordnades också i början av 2011.

## Fallstudie – Stöd till den liberiska valcykeln 2010–2012

Bidrag från EU med 7 miljoner euro till en kollektiv fond med gemensamma givare (förvaltd av UNDP).

Efter över ett decennium av inbördeskrig började Liberia 2003 sin väg mot återhämnning efter fredsavtalet i Accra. 2011 års president- och parlamentsval, andra gången som val hålls sedan kriget, utgjorde ett väsentligt steg i riktning mot konsolidering och demokrati i landet.

EU:s program för valbistånd i Liberia syftar till att fördjupa den demokratiska processen genom att stödja den nationella valkommittén och centrala aktörer i valförfarandet under hela valprocessen och därigenom bidra till valreform och ökat samband mellan valen och den parlamentariska utvecklingen.

På det hela taget bidrog projektet avsevärt till administrationen av valen inom en krävande rättslig ram och logistisk miljö, med få tekniska svårigheter. Den nationella valkommittén tog ledningen och egenansvar under hela projektets genomförande. Ett tillfredsställande samarbete underlättades genom att projektets tekniska experter införlivades i den nationella valkommitténs lokaler, vilket möjliggjorde kompetensöverföring i god omfattning. Samordningen mellan internationella partner och komplementariteten i valstödet gav tillfredsställande resultat.

Å andra sidan kan viktig lärdom om sätt att förbättra processen dras av erfarenheter på områden såsom kvinnors deltagande i val och medborgarutbildning.

Projektet fortsätter till slutet av 2012 med verksamhet efter valet och har således en valcyklisk uppbyggnad. Kapacitetsutveckling, institutionell översyn av den nationella valkommittén och byggande på tillvaratagna erfarenheter under valets genomförande är den huvudsakliga inriktningen under detta år. Viktiga rön och rekommendationer av EU:s valexpertuppdrag kommer att införlivas i denna verksamhet.

### **3.21 Det europeiska initiativet för demokrati**

Inrättandet av ett europeiskt initiativ för demokrati har diskuterats av EU:s utrikesministrar sedan början av 2010, då idén fördes fram av Polens utrikesminister. Den 25 maj inkluderades initiativet i meddelandet om en ny strategi för det europeiska grannskapet. Utrikesrådet avgav slutsatser om initiativet den 20 juni och den 1 december och bekräftade därmed det politiska stödet till initiativet. Den 15 december enades alla medlemsstater om ett gemensamt uttalande om de viktigaste principerna för initiativet, som bör inrättas som ett självständigt bidragsbeviljande organ, som kan stödja dem som på fredlig väg kämpar för demokratisering i politiska övergångsländer. Initiativet skulle inledningsvis fokusera på grannskapet, om än inte uteslutande. I enlighet med uttalandet kommer en arbetsgrupp att bildas under början av 2012, vilken ska enas om stadgar och arbetssätt för initiativet. Arbetsgruppen kommer att ledas av utrikestjänsten och samtliga medlemsstater, kommissionen och Europaparlamentet (det europeiska initiativet för demokrati rapportör Alexander Graf Lambsdorff) kommer att inbjudas att delta.

### **3.22 Arbete med parlament i världen**

Välfungerande demokratiska parlament spelar en central roll för kvaliteten och styrkan i demokratin. Parlamenten är också viktiga för stabil inhemsk ansvarighet. EU flyttar allt oftare sitt fokus från verksamhet som syftar till att stärka regeringens verkställande gren till verksamhet som syftar till att bygga upp den lagstiftande makten och inrätta ett effektivt kontrollsystem. Särskild uppmärksamhet ägnas nu åt att knyta samman olika aktörer som är engagerade i tillsyn, alltifrån medier och organisationer i det civila samhället till parlament och högre revisionsorgan.

I en omfattande översyn från kommissionen, som avslutades under 2011, granskas EU:s stöd till parlament över hela världen under det senaste decenniet och där ges också praktisk vägledning för stöd till parlamentariska institutioner. Studien visade att EU sedan 2000 har spenderat nästan 150 miljoner euro på att stärka parlament i hela världen (med undantag för anslutningsstater). Framgångsrika projekt var sådana som byggde på noggranna förberedelser och där det fanns en förståelse av samhällsstyrningens villkor på ett övergripande plan samt av de politiska aktörernas syften. Sådana projekt hade ofta en strategi på längre sikt och genomfördes där det fanns en omgivning som gynnar demokratisk utveckling. De visade exempel på starkt nationellt egenansvar, tydliga mål, stark ansvarsdelegering och noggrann programplanering.

Denna översynsprocess resulterade i publiceringen av EU-referensdokumentet "Engaging and Supporting Parliaments Worldwide: EC strategies and methodologies for action to support parliaments", som fick mycket stor spridning under 2011, bl.a. genom en utbildningsmodul. Denna skrift fungerar som ett praktiskt redskap för EU-personal och andra aktörer, eftersom den ger exempel på hur man kan samarbeta med och stödja parlament i partnerländer, och den används också av EU-delegationer.

EU:s stöd till politiska partier har framför allt tillhandahållits inom ramen för vidare valbiståndsprojekt. Efter den arabiska våren har EU stärkt sitt samarbete med politiska partier med anledning av den viktiga och mångsidiga roll dessa spelar för främjandet av ett demokratiskt system. EU har bara samarbetat med politiska partier som delar demokratiska värderingar, opartiskt och på ett indirekt sätt, genom utbildning och annan kapacitetsutvecklande verksamhet (direktfinansiering av politiska partier är förbjuden enligt EU:s bestämmelser). EU stöder också i allt större utsträckning införandet av juridiska eller konstitutionella ramverk som ger demokratiska politiska partier inflytande och ger dem möjlighet att agera som företrädare för alla.

Tack vare stabilitetsinstrumentet och det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter kunde EU snabbt stödja politiska partier i Tunisien och Egypten efter de folkliga upproren. EU:s stöd har särskilt varit inriktat på inhemsk valövervakning och utbildning av politiska partier. Detta stöd har i dessa fall beviljats en del av ett omfattande demokratiseringspaket, bland annat författnings- och valreformer, stöd till det civila samhällets övervakningsorgan, främjande av yttrandefrihet, stöd till media, medborgarutbildning osv.

#### Fallstudie – Stöd till parlamentet och institutionaliseringen av den nya demokratiska konstitutionen i Kirgizistan

Bakgrund: Det folkliga upproret 2010 hejdade den dåvarande verkställande maktens försök att återinföra ett auktoritärt styre och ledde till en provisorisk regering med uppgiften att institutionalisera demokratisk ordning. Regeringen och parlamentet har vänt sig till EU för stöd med att utforma och genomföra en ny demokratisk ordning i form av en parlamentarisk republik.

Program: Europeiska unionen har stött parlamentet genom tre projekt, som började 2007 och fortsätter under hela 2012. Alla tre projekten, för vilka kostnaden uppgår till 2 miljoner euro, har inrättats genom FN:s utvecklingsprogram (UNDP) och är inriktade på 1) att stärka parlamentets lagstiftningskapacitet, på allmänhetens förståelse av parlamentets arbete och på att öka parlamentets användning av IKT, 2) att hjälpa parlamentet att uppfylla sina skyldigheter enligt 2007 års reviderade konstitution, omfattande lagstiftnings-, tillsyns- och representationsfunktioner, 3) att stödja institutionaliseringen av den rättsliga ram som stöttar landets nya demokratiska konstitution.

Huvudsakliga slutsatser: EU:s stöd till det kirgiziska parlamentet har lett till positiva resultat i form av ökad kapacitet för parlamentariker och parlamentarisk förvaltning, vilket i sin tur har förbättrat institutionens effektivitet och förmåga. EU har stött avgörande revideringar av konstitutionen och hjälper nu till att institutionalisera den nya demokratiska ordningen. Medan Kirgizistan fortfarande står inför utmaningar i sin demokratiska övergång, har EU-stödet hjälpt till att stärka parlamentet som en central demokratisk institution som gör det möjligt för landet att bevara och utvidga demokratiska friheter, vilka utmärker sig i ett regionalt grannskap som ofta kännetecknas av ett auktoritärt styre.

### **3.23 Ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter**

EU fäster samma vikt vid ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som vid medborgerliga och politiska rättigheter, med tanke på att alla mänskliga rättigheter är universella, odelbara och inbördes beroende av och relaterade till varandra, vilket bekräftades vid världskonferensen om de mänskliga rättigheterna i Wien 1993.

Arbetet med de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna fortsatte med hjälp av de särskilda verktygen för EU:s människorättspolitik i tredjeländer. Till exempel gjorde EU på Världsvattendagen den 22 mars 2011 ett uttalande, där man på nytt bekräftar att alla stater har människorättsskyldigheter avseende tillträde till säkert dricksvatten, vilket måste vara tillgängligt, fysiskt åtkomligt, ekonomiskt överkomligt och av acceptabel kvalitet.

Diskussioner om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har även hållits inom ramen för EU:s människorättsdialoger och samråd samt i möten om detta ämne inom det civila samhället. Till exempel sammankallade Europeiska unionen i november 2011 ett EU– Bangladesh-seminarium för det civila samhället om mänskliga rättigheter och anständigt arbete i Dhaka, Bangladesh. Syftet med seminariet var att samla berörda parter från Bangladesh och Europa för att diskutera olika sätt att stärka globaliseringens sociala dimension och att stödja Bangladesh vid genomförandet av Internationella arbetsorganisationens agenda för anständigt arbete. Resultaten av seminariet utgjorde ett bidrag till mötet i den gemensamma kommissionens undergrupp om god samhällsstyrning och de mänskliga rättigheterna den 30 november 2011.

I FN:s råd för mänskliga rättigheter har EU fortsatt att offentligt stödja och samarbeta med en rad särskilda förfaranden som rör ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, såsom mandatet för utbildning, bostäder, fysisk och mental hälsa, livsmedel, giftiga och farliga produkter och avfall, internflyktingar, ursprungsbefolkningar, extrem fattigdom och tillgång till dricksvatten och sanitära anläggningar.

Vidare fortsatte EU sitt stöd till en förstärkning av Internationella arbetsorganisationens (ILO) övervakningssystem och sina regelbundna inlägg vid ILO:s internationella arbetskonferens och i styrelsen i samband med allvarliga kränkningar av grundläggande arbetsnormer. EU fortsätter sitt stöd till ILO, exempelvis inom områdena handels- och arbetsmarknadsfrågor, statistiksystem, social- och sysselsättningspolitik samt hälsa och säkerhet i arbetet.

I sina allmänna förbindelser med länder utanför EU fortsatte EU att uppmuntra och underlätta ratificering och genomförande av ILO-konventionerna om grundläggande arbetsnormer, bl.a. genom tekniskt samarbete och genom nära samarbete med ILO. I vissa fall har EU tagit med frågor som berör sysselsättning, arbetslagstiftning och socialt skydd i bilaterala expertdialoger.

Det är EU:s fasta föresats att främja grundläggande arbetsnormer och människovärdigt arbete inom hela sin handelspolitik och EU tar rutinmässigt med samarbetsinitiativ och stimulans till bättre arbetsvillkor i de handelsavtal som förhandlas fram. EU:s utkast till handelsavtal med andra länder och regioner granskas noga med tanke på deras potentiella inverkan på den sociala utvecklingen, inklusive arbetsnormer. Enligt villkoren i EU:s allmänna preferenssystem (GSP) kan utvecklingsländer som har ratificerat och genomfört ILO:s grundläggande arbetsnormer få särskilda sänkningar av tullkvoten på sin export till EU.

Främjandet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har ett nära samband med inkluderande och rättvis utveckling: sex av FN:s åtta millennieutvecklingsmål lägger, betecknande nog, stark tonvikt på mänsklig och social utveckling.

### 3.24 Asyl, migration, flyktingar och fördrivna personer

Den 18 november 2011 lade kommissionen fram sitt meddelande om den **övergripande strategin för migration och rörlighet**, som fastställer själva grundstommen i EU:s externa migrationspolitik och visar vägen för dialogen och samarbetet med tredjeländer på området migration och rörlighet. Ett av huvudinslagen i meddelandet är att kommissionen argumenterar för ett "**migrantcentrerat**" tillvägagångssätt, på grundval av principen att det är migranten som ska stå i centrum för analyser och åtgärder. I meddelandet betonas att migrationshantering inte handlar om "strömmar", "antal" eller "migrationsvägar", utan om människor. Politiken måste för att vara relevant, effektiv och hållbar utformas så att den tar hänsyn till vad de berörda personerna vill uppnå och till deras problem. **Migranternas mänskliga rättigheter** utgör därför en tvärgående fråga i den övergripande strategin. Migranternas rättigheter tas systematiskt upp i samband med tillämpningen av den övergripande strategin både genom dialog och samarbete i syfte att stärka migranternas mänskliga rättigheter i ursprungsländer, transitländer och destinationsländer.

## Asyl och flyktingar

Det viktigaste åtagandet 2011 på detta område var att bygga ett Europa för asylsökande. Utvidgningen av direktivet om långtidsbosatta till personer som beviljats internationellt skydd offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning* den 19 maj 2011 och omarbetningen av skyddsdirektivet offentliggjordes den 13 december 2011. Genom skyddsdirektivet förstärks kriterierna för berättigande till internationellt skydd och bestämmelserna om barnets bästa och om kön och det sker en tillnärmning av de rättigheter som beviljas flyktingar och de rättigheter som beviljas personer som omfattas av subsidiärt skydd, även om de två typerna av status ännu inte har harmoniserats.

För att driva på de svåra förhandlingarna antog kommissionen **ändrade förslag** till omarbetning av direktiven om asylförfaranden och om mottagningsvillkor i juni 2011. Europaparlamentet antog ståndpunkter vid första behandlingen av de båda ursprungliga förslagen, innan de ändrade förslagen hade lagts fram. I rådet återupptogs förhandlingarna i snabb takt. Å andra sidan har endast begränsade framsteg uppnåtts i förhandlingarna om den **omarbetade Dublinförordningen** och diskussionerna om **Eurodacförordningen** har stått stilla under större delen av 2011. När det gäller detta system, rapporterade kommissionen om arbetet inom Eurodacs centrala enhet, som fortsatte att uppnå mycket tillfredsställande resultat i fråga om hastighet, produktion, säkerhet och kostnadseffektivitet.

**Europeiska byrån för samarbete i asylfrågor** (nedan kallad *byrån*) inledde sin verksamhet i mitten av 2011. Efter en begäran från **Grekland** i april 2011 utarbetade byrån och de grekiska myndigheterna en operativ plan, som innebar att man placerade ut asylexpertgrupper från och med maj. Byråns huvuduppgift under det första verksamhetsåret har emellertid bestått av rekrytering och inrättande av nödvändiga strukturer på Malta. Byrån har också ansvarat för praktiska samarbetsåtgärder, som det gemensamma europeiska asylcurriculumet. Kommissionen har fortsatt att aktivt stödja byrån, så att den så snabbt som möjligt blir fullt operativ. Formella förhandlingar om de associerade ländernas deltagande i byrån förväntas kunna inledas och förhoppningsvis slutföras under det första halvåret 2012.

Solidaritet fortsatte att vara en viktig beståndsdel i asylpolitiken. Den 2 december 2011 lade kommissionen fram ett **meddelande om solidaritet inom EU** på asylområdet. I detta meddelande strävar kommissionen efter att stärka det praktiska, tekniska och finansiella samarbetet och att få till stånd en bättre ansvarsfördelning och förvaltning av asylsystemet och på så sätt bidra till fullföljandet senast 2012 av det gemensamma europeiska asylsystemet. EU:s projekt för **omplacering från Malta** (Eurema) fortsatte och i april 2011 godkände medlemsstaterna inledandet av dess andra skede: syftet med det nya projektet, tillsammans med bilaterala åtaganden, är att vidarebosätta över 360 flyktingar under 2011 och 2012.

Tredjeländer drog också nytta av EU:s solidaritet på asylområdet. Under 2011 vidarebosattes omkring 3 000 flyktingar inom EU:s medlemsstater, varav tio har årliga program för **vidarebosättning**. Inom asylpolitikens externa dimension återupptogs förhandlingarna om ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU i slutet av 2011 på grundval av ett nytt kompromissförslag, där EU:s särskilda gemensamma prioriteringar för vidarebosättning för 2013 fastställs.

De befintliga **regionala skyddsprogrammen** fortsatte. Den 1 december 2011 inleddes det regionala skyddsprogrammet i Nordafrika, som omfattar Egypten, Libyen och Tunisien. Verksamheten genomfördes endast i Egypten och i Tunisien. På grund av säkerhetssituationen återupprättade FN:s flyktingkommisariat under 2011 inte sin närvaro i Libyen.

## Migrering

Förhandlingarna om ett EU-direktiv om ett **kombinerat tillstånd** för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta i EU och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som lagligen vistas i EU<sup>2</sup> kunde slutföras med framgång. Genom direktivet beviljas arbetstagare från tredjeland som är lagligen bosatta i EU likabehandling inom ett antal områden, särskilt arbetsvillkor, social trygghet, erkännande av examensbevis, skatteförmåner och utbildning, men även föreningsfrihet.

Förhandlingarna om förslagen till direktiv om tredjelandsmedborgare som är föremål för **företagsintern överföring**<sup>3</sup> och om **säsongsarbetare**<sup>4</sup> pågår. Omfattningen av de rättigheter som bör beviljas tredjelandsmedborgare är en viktig del av diskussionerna i rådet och i Europaparlamentet. Genomförandet av **handlingsplanen för underåriga utan medföljande vuxen** (2010–2014)<sup>5</sup> fortsatte. Genom planen främjas en gemensam EU-strategi, som bygger på principen om barnets bästa.

---

<sup>2</sup> EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2011/98/EU av den 13 december 2011 om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som vistas lagligen i en medlemsstat  
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:343:0001:0009:SV:PDF>

<sup>3</sup> KOM(2010) 378 slutlig.

<sup>4</sup> KOM(2010) 379 slutlig.

<sup>5</sup> KOM(2010) 213 slutlig.

Starka garantier för migranters grundläggande rättigheter och behovet av en positiv attityd till mångfald och likabehandling främjas i den **europiska agendan för integration av tredjelandsmedborgare**. Det behövs insatser för att bekämpa diskriminering och ge migranter bättre möjligheter att bli insatta i EU:s och medlemsstaternas grundläggande värderingar och regler för att garantera respekten för både migranternas och de mottagande samhällenas rättigheter och skyldigheter.

Kommissionen offentliggjorde den 23 februari 2011 sin utvärdering av EU:s **återtagandavtal** enligt kraven i Stockholmsprogrammet. En av de viktigaste frågorna i utvärderingen var övervakningen av genomförandet av återtagandavtalen, inbegripet garantierna för mänskliga rättigheter. Utan att ifrågasätta EU:s nuvarande regelverk och andra relevanta internationella instrument, som alltid måste följas i samband med genomförandet av EU:s återtagandavtal, har kommissionen föreslagit flera kompletterande åtgärder, som ytterligare säkerställer full respekt för de återvändandes grundläggande mänskliga rättigheter. I utvärderingen framkom också kommissionens idé om att inleda ett **pilotprojekt för att följa upp situationen för personer som återtagits** inom ramen för vissa avtal. Utvärderingen utgjorde också en grund för de slutsatser som RIF-rådet antog den 9 juni 2011. I slutsatserna togs mycket begränsad hänsyn till kommissionens ovan nämnda rekommendationer om de mänskliga rättigheterna.

### 3.25 Människohandel

Människohandel är ett allvarligt brott och en allvarlig form av kränkning av mänskliga rättigheter. Den kan anta många olika former, som människohandel för sexuell exploatering, tvångsarbete, påtvingat tiggeri, slavarbete i hemmet eller i syfte att avlägsna organ. Den är uttryckligen förbjuden enligt artikel 5 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt Europadomstolens beslut (i januari 2010) i målet Rantsev mot Cypern och Ryssland är människohandel ett brott mot artikel 4 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som förbjuder slaveri och tvångsarbete.

Att vidta åtgärder mot människohandel var även fortsättningsvis en prioriterad angelägenhet för unionen och medlemsstaterna. Det nya direktivet mot människohandel, med en människorättsgrundad och könsspecifik infallsvinkel, antogs 2011. EU-samordnaren för kampen mot människohandel inledde sitt mandat och första genomföranderapporten om det åtgärdsinriktade dokumentet om den yttre dimensionen när det gäller människohandel publicerades.

I april 2011 antog rådet och Europaparlamentet det nya direktiv 2011/36/EU om förebyggande och bekämpande av människohandel och om skydd av dess offer. Direktivet har en tydlig människorättsgrundad infallsvinkel, inbegripet ett jämställdhetsperspektiv, och bygger på FN:s tilläggsprotokoll om människohandel och Europarådets konvention om åtgärder mot människohandel. Det omfattar människohandel för alla former av utnyttjande. Direktivet innehåller omfattande bestämmelser om hjälp till och skydd för brottsoffer för att garantera deras mänskliga rättigheter och undvika ytterligare viktimisering. Det föreskrivs i direktivet att medlemsstaterna ska bevilja särskilt utsatta brottsoffer en särskild behandling och det innehåller särskilda bestämmelser för barn som fallit offer för människohandel. Barnets bästa måste komma i främsta rummet i enlighet med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter. Dessutom föreskrivs det extraterritoriell behörighet i direktivet, vilket är särskilt men inte uteslutande relevant när det gäller sexturism.

I juli 2011 hölls ett möte inom det informella nätverket för de nationella rapportörerna eller motsvarande mekanismer om människohandel. Under mötet diskuterades olika frågor, inbegripet samarbete och partnerskap mellan alla aktörer som är verksamma i politiken mot människohandel, t.ex. organisationer i det civila samhället som arbetar med skyddet av de mänskliga rättigheterna.

Tillförlitliga och jämförbara uppgifter är av avgörande betydelse för en effektiv politikutförning. Därför inledde kommissionen under 2011 för första gången på EU-nivå ett initiativ för insamling av uppgifter om människohandel. De insamlade uppgifterna kommer att ge information om bland annat kön, ålder, typ av exploatering och medborgarskap för personer som har fallit offer för människohandel samt om kön och medborgarskap för människohandlare, vilket kommer att möjliggöra bättre inriktade insatser, också i förhållande till tredjeländer och regioner utanför unionen.

Den första genomföranderapporten om *Åtgärdsinriktat dokument om förstärkning av EU:s yttre dimension när det gäller människohandel* antogs av rådet (rättsliga och inrikes frågor) i juni 2011<sup>6</sup>. Rapporten innehöll en heltäckande översikt över EU-medlemsstaternas, EU-organens och Europeiska kommissionens projekt och insatser i tredjeländer och regioner utanför unionen. Många av dessa projekt har en människorättsgrundad infallsvinkel på människohandel och är inriktade på förebyggande av de underliggande orsakerna till människohandel, t.ex. fattigdom eller diskriminering.

---

<sup>6</sup> Första genomföranderapporten om *Åtgärdsinriktat dokument om förstärkning av EU:s yttre dimension när det gäller kampen mot människohandel* i juni 2011.  
<http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity.action?id=27f3528b-8d2e-419d-b630-7d78a70ef3d7>

I samband med EU-dagen mot människohandel 2011 förde kommissionen och det polska ordförändskapet samman sju organ för rättsliga och inrikes frågor (Europeiska jämställdhetsinstitutet, Eurojust, Europol, Byrån för grundläggande rättigheter, Europeiska polisakademin, Frontex och Europeiska byrån för samarbete i asylfrågor). Detta möte ledde till ett gemensamt uttalande om det framtida samarbetet när det gäller människohandel, där de uttryckte sitt åtagande att genomföra arbetet med full respekt för de mänskliga rättigheterna.

Kommissionen fortsatte under 2011 att utveckla EU:s nya webbplats mot människohandel, som bland annat omfattar information om politik och lagstiftning på EU-nivå och i medlemsstaterna. Webbplatsen innehåller också en förteckning med kontaktinformation för relevanta statliga och icke-statliga organisationer och ger en översikt över kommissionsfinansierade projekt och publikationer från olika aktörer, även om kopplingen mellan mänskliga rättigheter och människohandel<sup>7</sup>. Länk till webbplatsen: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking>.

Medlemmarna i den tredje expertgruppen mot människohandel utsågs under 2011. I gruppen ingår experter på mänskliga rättigheter och jämställdhetsfrågor för att ge kommissionen råd när det gäller politik och lagstiftning.

Meddelandet *En förnyad EU-strategi 2011–2014 för företagens sociala ansvar* från 2011 tog också upp människohandel i samband med ett bättre genomförande FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

Den övergripande strategin för migration och rörlighet<sup>8</sup>, som utgör grundstommen i EU:s externa migrationspolitik, antogs under 2011. I meddelandet upprepas vikten av samarbete med ursprungsländer, transitländer och destinationsländer utanför EU och fastställs att förhindrande och minskning av irreguljär migration och människohandel utgör en av dess fyra pelare.

---

<sup>7</sup> Till exempel det EU-finansierade projektet *The Right Guide*, ett verktyg för icke-statliga organisationer för konsekvensbedömningar på människorättsområdet av de lagar och åtgärder mot människohandel som ska användas för faktabaserad lobbyverksamhet mot deras regeringar.

<http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity?id=7dbb0353-cb8a-4bcc-a3fa-34dfbe01bbca>

<sup>8</sup> Meddelande från kommissionen: *Övergripande strategi för migration och rörlighet* (KOM(2011) 743 slutlig).

Kommissionen finansierade 2011 många projekt vilkas avsikt var att förebygga och åtgärda människohandel ur en människorättssynvinkel både inom och utanför EU. En riktad inbjudan att lämna förslag till projekt när det gäller människohandel gjordes 2011 inom finansieringsprogrammet *Förebyggande och bekämpande av brott*, som ingår i det allmänna programmet *Säkerhet och skydd av friheter* – (2007–2013). Inom ramen för Daphneprogrammen, som bidrar till skyddet av barn, ungdomar och kvinnor mot alla former av (könsrelaterat) våld, inbegripet människohandel, offentliggjordes en inbjudan att lämna förslag i december 2011.

Människohandel ingår i flera bilaterala handlingsplaner för den europeiska grannskapspolitiken och stabiliserings- och associeringsavtalen med länderna på västra Balkan. I samband med toppmötet för det östliga partnerskapet i september 2011 enades deltagarna om att öka samarbetet och förstärka samordningen för att åtgärda människohandel.

Projekt har finansierats inom ramen för instrumentet för föranslutningsstöd och Byrån för tekniskt bistånd och informationsutbyte (Taiex). Människohandel har behandlats i en politisk dialog med tredjeländer, särskilt i samråd och dialoger om mänskliga rättigheter. EU stödde internationella insatser i olika FN-forum och förespråkade förebyggande åtgärder, skydd för och hjälp till offer, upprättande av en lagstiftningsram, politikutveckling och brottsbekämpning, internationellt samarbete och samordning i samband med människohandel.

Människohandel prioriteras i EU:s geografiska och tematiska samarbete med tredjeländer (länder utanför EU). Den har inarbetats i landsstrategidokument och nationella och regionala indikativa program och detta bekräftades i halvtidsutvärderingen 2011–2013. Medel finns att tillgå genom finansieringsinstrument, exempelvis stabilitetsinstrumentet och det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. Det fleråriga strategidokumentet 2011–2013 för det tematiska programmet för samarbete med tredjeländer om migration och asyl inbegriper människohandel som en av de tematiska prioriteringarna.

Genom direktivet inrättades tjänsten som EU-samordnare för kampen mot människohandel. Kommissionen utnämnde Myria Vassiliadou, som inledde sitt arbete i mars 2011. Samordnaren kommer bland annat att sörja för den övergripande strategiska policyinriktningen på området människohandel, bidra till utformningen av befintlig eller ny EU-politik rörande kampen mot människohandel, särskilt i förhållande till tredje länder. Hon kommer också se till att alla lämpliga medel för EU:s insats mot människohandel mobiliseras och utnyttjas väl. Hon har sedan dess arbetat för att skapa bättre samstämmighet i politiken om människohandel, bland annat integrering av ärendet i olika politikområden, och för att garantera ökad samordning mellan olika aktörer på området människohandel, inbegripet EU-organ, medlemsstater och internationella aktörer. Hon har ständigt betonat vikten av en människorättsgrundad och könsspecifik infallsvinkel när det gäller att bekämpa denna företeelse.

### **3.26 Rasism, främlingsfientlighet, icke-diskriminering och respekt för mångfald**

EU fortsatte 2011 att i betydande grad bidra till kampen i hela världen mot alla former av rasism, rasdiskriminering, främlingsfientlighet och liknande typer av intolerans.

EU har fortsatt att stödja detta åtagande med hjälp av en politik som består av konkreta handlingar, däribland lagstiftning, ökad medvetenhet, uppgiftsinsamling och finansiellt stöd till det civila samhällets projekt.

Den 21 mars 2011, på den internationella dagen för avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, gjorde den höga representanten Catherine Ashton ett uttalande på EU:s vägnar, där hon konstaterade att EU fördömer "alla former av rasism, rasdiskriminering, främlingsfientlighet och liknande typer av intolerans, inbegripet diskriminering på grund av sexuell läggning, som helt står i strid med de värderingar på vilka EU är grundat."

EU tog i sina yttre åtgärder upp frågor kopplade till rasism och främlingsfientlighet i sina politiska dialoger med tredjeländer, till exempel med Ryssland. Dessa frågor beaktas även fortsättningsvis i samarbetsstrategierna, där t.ex. enligt handlingsplanerna för den europeiska grannskapspolitiken partnerländerna har förbundit sig att bekämpa alla former av diskriminering, religiös intolerans, rasism och främlingsfientlighet.

EU fortsatte att göra gemensam sak med regionala organ som Europarådets europeiska kommission mot rasism och intolerans (Ecri). Inom ramen för OSSE hade EU en noggrann samordning för att se till att åtagandena från de 56 stater som deltar i OSSE när det gäller bekämpning av rasism, främlingsfientlighet och diskriminering genomförs.

EU samarbetade också aktivt med FN på multilateral nivå för att motverka rasism och diskriminering. EU stödde mandatet för FN:s särskilda rapportör om nutida former av rasism, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans, Mutama Ruteere, och hans företrädare, Githu Muigai. Tio år efter världskonferensen mot rasism, rasdiskriminering, främlingsfientlighet och intolerans 2001 stod EU fast vid huvudmålet från Durbankonferensen 2001, vilket är totalt avskaffande av rasism och rasdiskriminering, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans.

Den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering utgör den universella grunden för insatser för att förebygga, bekämpa och utrota rasism. Europeiska unionen har fortsatt att uppmana alla stater som ännu inte har ratificerat eller till fullo genomfört konventionen att göra detta.

EU fortsatte att införliva kampen mot diskriminering i sitt internationella samarbete. Genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter har EU stött många olika organisationer i det civila samhället i ett 120-tal aktuella projekt, motsvarande totalt ungefär 24 miljoner euro. Dessutom stödde EU genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter vid genomförandet av gällande internationella normer för jämställdhet och icke-diskriminering, särskilt den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering.

Världskonferensen 2001 mot rasism, rasdiskriminering, främlingsfientlighet och intolerans hölls i Durban i Sydafrika den 31 augusti–8 september 2001. Europeiska unionen bidrog på ett betydande sätt till Durbankonferensens framgång.

Konferensen antog enhälligt uttalandet och handlingsplanen från Durban, en ram för att vägleda regeringar, icke-statliga organisationer och andra institutioner i ansträngningarna att bekämpa rasism, rasdiskriminering, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans.

Durbankonferensens översynskonferens ägde rum den 20–24 april 2009 i Genève i Schweiz. Den utvärderade framstegen mot de mål som Durbankonferensen hade fastställt 2001.

Ett evenemang på hög nivå anordnades i New York den 22 september 2011 och ledde fram till antagandet av en resolution från generalförsamlingen för att högtidlighålla den tionde årsdagen av antagandet av Durbandeklarationen och tillhörande handlingsplan.

### 3.27 Rättigheter för personer som tillhör minoritetsgrupper

I alla regioner i världen fortsätter personer som tillhör minoriteter att utsättas för allvarliga hot, diskriminering och rasism och utsätts ofta från fullständig delaktighet i det ekonomiska, politiska, sociala och kulturella liv som kommer majoriteten till del i de länder eller samhällen där de lever. I fördraget om Europeiska unionen fastslås uttryckligen att rättigheter för minoriteter hör till de värderingar som EU bygger på och som EU åtar sig att främja i sina relationer med yttervärlden. På internationell nivå är deklARATIONEN om rättigheterna för personer som hör till nationella eller etniska, religiösa eller språkliga minoriteter den centrala referenstexten för minoriteters rättigheter. I Europa har Europarådet antagit ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Minoritetsskydd är en av de viktigaste frågorna enligt de politiska kriterier för anslutning till EU som angavs i Köpenhamn. Det är i detta sammanhang som kandidatländers och potentiella kandidatländers meritlistor i minoritetsfrågor bedöms kontinuerligt i lägesrapporterna från Europeiska kommissionen. I gengäld har EU bidragit med fokuserat finansiellt föranslutningsstöd till kandidatländer och potentiella kandidatländer, för att hjälpa dem att införa nödvändiga politiska, ekonomiska och institutionella reformer i linje med EU-normerna. Stödprojekt för personer ur minoriteter syftar huvudsakligen till att minska de sociala klyftorna och att främja bättre livskvalitet. Större social sammanhållning i dessa länder omfattar integration av missgynnade människor, bekämpning av diskriminering och förstärkt mänskligt kapital, särskilt genom reformering av utbildningssystemen.

Minoritetsfrågor har också fortsatt att vara en viktig aspekt i EU:s relationer med andra delar av världen och EU tar regelbundet upp minoritetsfrågor i sina politiska dialoger med tredjeländer. Minoritetsfrågor har även integrerats i samarbetsstrategier och handlingsplaner.

I EU:s strategidokument för Colombia 2007–2013 tas t.ex. den humanitära situationen och människorättssituationen för minoriteter upp och bland de centrala prioriteringarna finns fredsbyggande, genom att marginaliserade personer deltar i lokala styrelseorgan och deltagarekonomi, samt främjande av mänskliga rättigheter, gott styre och kampen mot strafflöshet. Ett annat exempel är den explicita hänvisningen till respekten för nationella minoriteters rättigheter i handlingsplanen för den europeiska grannskapspolitiken med Ukraina.

EU samarbetade aktivt i FN-forumen för främjande och skydd av minoriteters rättigheter. Bland dessa FN-processer återfinns förumet för minoritetsfrågor och det arbete som utförs av den oberoende experten för minoritetsfrågor. Vidare fortsatte EU att göra gemensam sak med andra internationella organisationer och multilaterala organ med verksamhet på området, såsom OSSE och dess högkommissariat för nationella minoriteter samt Europarådet.

Dessutom har EU fortsatt att använda ett brett spektrum av finansiella och tekniska samarbetsinstrument, inklusive bilateralt samarbete med regeringar och direkt stöd till det civila samhället, genom ömsesidig komplettering och arbete i synergi för att främja och skydda minoritetspersoners rättigheter.

Därför har EU genom bilateralt samarbete stött regeringsprogram och politik med inriktning på minoriteter eller med potentiell effekt på detta område. EU har också stött civilsamhällets organisationer i arbetet för skydd och främjande av rättigheter för personer som tillhör minoriteter, särskilt genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. På detta sätt har EU särskilt försökt bidra till att bekämpa diskriminering och främja skydd och utveckling av lika deltagande av män och kvinnor från minoritetsgrupper i det sociala, ekonomiska och politiska livet inom en vidare ram av stärkta mänskliga rättigheter, politisk pluralism och demokratiskt politiskt deltagande.

Med ett bidrag på över 90 000 euro finansierar det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter för närvarande ett projekt i syfte att förbättra romernas politiska deltagande och representation i Bosnien och Hercegovina och på så sätt främja deras integration, intressen och rättigheter. Minoriteter, och särskilt romer, som utgör den största minoriteten i Bosnien och Hercegovina, lider av en diskrimineringshistoria som har bidragit till utbredd fattigdom, arbetslöshet, hemlöshet och brist på tillgång till utbildning. Även om internationella normer för mänskliga rättigheter är införlivade i Bosnien och Hercegovinas grundlag, är "rätten att bli vald" endast tryggad för de "konstituerande folken" (bosnier, kroater och serber). Enligt grundlagen äger personer som tillhör nationella minoriteter inte tillträde till den högsta nivån av politiskt deltagande på statlig nivå och enhetsnivå. Syftet med detta projekt är därför att bidra till att skapa bättre förhållanden för romernas och andra minoriteters politiska deltagande och representation på statlig nivå, genom att främja ett införande av kategorin nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovinas grundlag, och att förbättra politiskt deltagande och kapacitetsuppbyggnad för romer, så att de får större inflytande i beslutsprocesserna.

### 3.28 Rättigheter för personer med funktionshinder

Den 22 januari 2011 blev Europeiska unionen part i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Detta var en historisk utveckling, eftersom denna konvention är det första fördraget om mänskliga rättigheter som undertecknas av EU som "organisation för regional integration". EU deltog aktivt i konventionens konferens för de avtalsslutande parterna för första gången som en part i september 2011.

Syftet med konventionen är att garantera att personer med funktionsnedsättning kan åtnjuta sina rättigheter på samma villkor som alla övriga medborgare. I konventionen fastställs miniminormer till skydd för fullständiga mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för personer med funktionsnedsättning. För EU innebär detta att politik, lagstiftning och handlingsprogram ska överensstämma med konventionens bestämmelser om funktionshindrades rättigheter inom ramen för EU:s befogenheter. I EU:s handikappstrategi 2010–2020, som antogs i november 2010, vars syfte är att bidra till att genomföra konventionens bestämmelser både på EU-nivå och på medlemsstatsnivå, har utrikespolitik fastställts som en av åtta huvudsakliga insatsområden. Strategin stöder och kompletterar medlemsstaternas insatser, vilka har huvudansvaret för politiken för funktionshindrade.

Funktionshinder har i allt högre grad tagits upp i EU:s politiska och specialiserade dialoger (inbegripet dialoger om mänskliga rättigheter) med tredjeländer; EU:s ratificering av konventionen har gett ytterligare ett skäl till att göra detta. EU har särskilt uppmanat alla stater till ratificering och fullt genomförande av konventionen. Under 2011 togs exempelvis frågan om funktionshinder upp med den palestinska myndigheten och med Ryssland.

Under 2011 har EU fortsatt att upprätthålla och förespråka fullständig respekt för mänskliga rättigheter för personer med funktionshinder i relevanta regionala och internationella forum. Till exempel lade EU – tillsammans med en rad latinamerikanska länder efter nära samråd med Unicef och organisationer inom det civila samhället – fram en resolution om barnets rättigheter med särskild inriktning på barn med funktionshinder vid den 66:e sessionen i FN:s generalförsamling. Som förberedelse för denna resolution anordnade EU också ett sidoevenemang i New York i juni 2011 med titeln *Interaktiv paneldiskussion om främjande och skydd av rättigheter för barn med funktionshinder* i samarbete med Uruguay (på gruppen med latinamerikanska och västindiska staters vägnar), FN:s avdelning för ekonomiska och sociala frågor och Unicef. EU strävar även efter att integrera situationen för funktionshindrade i andra FN-forum och FN-dokument, med en rättighetsbaserad strategi.

EU fortsatte också att skydda och främja rättigheter för personer med funktionshinder utanför EU genom att systematisk inkludera sådana personer i EU:s utvecklingssamarbete. Finansiering för att stödja personer med funktionshinder tillhandahålls genom flera av EU:s finansieringsinstrument, till exempel instrumentet för utvecklingssamarbete, Europeiska utvecklingsfonden, det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet och det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. Under 2011 finansierade EU över 20 projekt som särskilt var inriktade på personer med funktionshinder (med en budget på över 12 miljoner euro).

I november 2010 antog kommissionen **EU:s handikappstrategi 2010–2020**<sup>9</sup>, vars syfte är att bidra till att genomföra konventionens bestämmelser. Strategin är inriktad på att undanröja hinder på åtta huvudområden, nämligen tillgänglighet, delaktighet, jämställdhet, sysselsättning, utbildning, socialt skydd, hälsa och yttre åtgärder.

---

<sup>9</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:SV:PDF>

När det gäller yttre åtgärder är syftet med strategin att främja rättigheter för personer med funktionshinder, inbegripet inom EU:s utvecklingsprogram och i internationella forum (t.ex. FN, Europarådet, OECD). I den ursprungliga planen för att genomföra EU:s handikappstrategi<sup>10</sup> fastställs nyckelåtgärder och en tidsplan för att inleda genomförandet av strategin, bland annat följande:

- Säkerställande av att EU:s utvecklingssamarbete når personer med funktionshinder, både genom projekt/program som är särskilt inriktade på personer med funktionshinder och genom att förbättra integreringen av frågor om funktionshinder.
- Stöd till partnerländernas nationella insatser för undertecknande, ratificering och genomförande av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- I förekommande fall stöd till en institutionell förstärkning av organisationer för personer med funktionshinder i partnerländer och i organisationer som arbetar för funktionshinder och utveckling.
- Främjande av att infrastruktur som finansieras inom ramen för EU:s utvecklingsprojekt uppfyller funktionshindrades krav på tillgänglighet.
- Uppmärksammande av handikapperspektivet som en fråga om mänskliga rättigheter i EU:s människorättsdialoger med tredjeländer på grundval av principerna i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

### **3.29 Frågor som rör urbefolkningar**

Principerna i EU:s åtaganden till förmån för urbefolkningar tillämpas inom ramen för FN:s deklaration om urbefolkningars rättigheter från 2007, som förespråkar rättigheter och garanterar fortsatt utveckling för urbefolkningar runtom i världen.

---

<sup>10</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2010:1324:FIN:EN:PDF>

EU strävar efter att integrera mänskliga rättigheter, bland annat frågor om urbefolkningar, i alla delar av utrikespolitiken, även i sina politiska dialoger med tredjeländer och regionala organisationer, i multinationella forum som Förenta nationerna och genom att ge ekonomiskt stöd.

Nästan varje år sedan den internationella dagen för världens urbefolkningar infördes 1994 har först kommissionsledamoten för yttre förbindelser och den europeiska grannskapspolitiken och nu den höga representanten utfärdat ett uttalande i samband med den internationella dagen den 9 augusti. Dessutom har EU-delegationer över hela världen organiserat talrika evenemang omkring den 9 augusti, bl.a. möten med ledare för urbefolkningar, presskonferenser, pressartiklar, deltagande i seminarier och besök på EU-finansierade projekt.

EU fortsatte att aktivt delta i Förenta nationernas forum för frågor med anknytning till urbefolkningar samt med bidrag till samarbetsuppgifter i FN-organ för urbefolkningar. 2011 anslöt sig EU till konsensus när det gäller resolutionen från det ordinarie tredje utskottet vid FN:s generalförsamling om urbefolkningars rättigheter och uppskattningsvis hälften av EU:s medlemsstater anslöt sig till den. Resolutionen innehöll ett beslut om att anordna ett plenarmöte på hög nivå i generalförsamlingen, vilket ska kallas världskonferensen om urbefolkningar och äga rum under 2014. EU gjorde även ett uttalande om frågor om urbefolkningar i tredje utskottet samt vid plenarmötet 2011 i expertmekanismen om urbefolkningarnas rättigheter och deltog i den interaktiva dialogen med FN:s särskilda rapportör om situationen för urbefolkningars mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, James Anaya.

Frågor om urbefolkningar har fortsatt att integreras i EU:s strategier för utvecklingssamarbete. I EU:s strategidokument för Colombia 2007–2013 tas t.ex. den humanitära situationen och människorättssituationen för urbefolkningar upp och bland de centrala prioriteringarna finns fredsbyggande, genom att marginaliserade personer deltar i lokala styrelseorgan och deltagarekonomi, samt främjande av mänskliga rättigheter, gott styre och kampen mot strafflöshet. Ett annat exempel utgör det uttryckliga införandet av urbefolkningar i stödet till modernisering av staten, förstärkt god samhällsstyrning och social integration i EU:s strategidokument för Peru 2007–2013.

EU ger också direktstöd till organisationer i det civila samhället som arbetar med frågor om urbefolkningar genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. Inom detta finansieringsinstrument finns det stort utrymme för specifika åtgärder med relevans för urbefolkningar för genomförande på nationell, transnationell eller regional nivå.

EU erkänner den särskilda sårbarhet och det akuta förtryck som försvarare av urbefolkningar är utsatta för i många länder i världen, vilket framkommer i ett flertal internationella rapporter, bl. a. från FN:s särskilda rapportör för människorättsförsvarare. Under 2011 finansierade det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter ett regionalt projekt på 1,2 miljoner euro till stöd och förstärkning av nätverket för försvarare av urbefolkningars mänskliga rättigheter i Nepal, Bangladesh, Indien, Kambodja, Indonesien, Malaysia, Filippinerna och Thailand.

Sedan 2011 har det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter finansierat ett projekt på 1,2 miljoner euro till förstärkning av nätverket för försvarare av urbefolkningars mänskliga rättigheter, som övervakar och dokumenterar kränkningar av de mänskliga rättigheterna för urbefolkningar i Asien, i avsikt att öka medvetenheten på lokal nivå och internationellt om urbefolkningars rättigheter och att skydda de personer och grupper som främjar och skyddar urbefolkningars rättigheter i Asien. Syftet med detta projekt, som är inriktat på Nepal, Bangladesh, Indien, Kambodja, Indonesien, Malaysia, Filippinerna och Thailand, är att åtgärda den brist på rättsligt erkännande och lämplig politik för skydd av urbefolkningars mänskliga rättigheter i det område i Asien där ungefär 200 miljoner av uppskattningsvis totalt 350 miljoner människor som tillhör en urbefolkning lever.

I dessa länder lever majoriteten av urbefolkningarna under fattigdomsgränsen, är utsatta för alla former av diskriminering och har mycket liten tillgång till beslutsprocesser och rättsliga system samt är offer för kränkningar av inte bara sina enskilda rättigheter utan även de kollektiva rättigheterna. Vägran att erkänna urbefolkningarnas markrättigheter har lett till omfattande beslagtagande av mark och tvångsflyttningar i samband med planteringar, gruvdrift i stor skala, dammar, infrastruktur och skyddade områden. Dessutom förblir många fall av kränkningar av mänskliga rättigheter bland urbefolkningar odokumenterade och orapporterade, eftersom medvetenheten om respektive rättigheter är låg inom ursprungsbefolkningar och företrädarverksamheten mycket begränsad, särskilt i konfliktområden, vilket gör att det arbete som utförs av försvarare av urbefolkningars rättigheter är av avgörande betydelse.

## 4. EU:S VERKSAMHET INOM INTERNATIONELLA FORUM

### 4.1 66:e sessionen i FN:s generalförsamling

Det tredje utskottet (sociala, humanitära och kulturella frågor) vid generalförsamlingens 66:e session inledde formellt sitt arbete den 3 oktober 2011 och avslutade det den 22 november 2011.

Vid sessionens slut hade utskottet antagit 66 resolutioner, varav 16 efter omröstning, vilket bekräftar den polarisering som skett i vissa frågor. EU uppnådde alla sina viktigaste mål för sessionen. EU:s arbete hade stöd av en kampanj dels i New York, dels i huvudstäder i tredjeländer, till stöd för landresolutionerna och frågan om religions- och trosfrihet. Kampanjen genomfördes i nära samverkan med likasinnade länder. Fyra EU-initiativ antogs av tredje utskottet.

Förhandlingarna om människorättssituationen i Burma/Myanmar ägde rum mot bakgrund av den senaste tidens positiva utveckling i landet, vilket avspeglades i dess balanserade engagemang i förhandlingsprocessen. Resolutionen antogs med uttryckligt stöd från fler partner än någonsin.

Även landresolutionen om människorättssituationen i Nordkorea (som lades fram tillsammans med Japan) antogs med det starkaste stödet någonsin. Nordkorea ändrade inte sitt agerande under förhandlingarna, utan vägrade att diskutera frågan.

När det gäller tematiska frågor, antogs resolutionen om barnets rättigheter, som är ett gemensamt initiativ från EU och gruppen med latinamerikanska och västindiska länder (Grulac), med konsensus liksom vid tidigare sessioner, dock efter nedröstning av två fientliga ändringsförslag från Pakistan respektive Syrien. I årets resolution uppmärksammades särskilt funktionshindrade barn. Resolutionen om avskaffande av all slags intolerans och diskriminering på grund av religion eller trosuppfattning, ett EU-lett initiativ, antogs på nytt med konsensus.

EU gav dessutom sitt stöd till en resolution framlagd av Kanada om människorättssituationen i Iran, som antogs med ökad och bättre marginal.

En fokuserad tvärregional resolution om situationen i Syrien fick en stor majoritet av rösterna på sessionens sista dag, även från länder som traditionellt inte brukar stödja landresolutioner, däribland samtliga arabländer utom Syrien.

Islamiska samarbetsorganisationen (OIC) lade fram en text som bygger på MR-rådets resolution 16/18 om bekämpning av intolerans, negativa stereotyper, stigmatisering och diskriminering av personer samt av uppmaningar till våld och av våld mot personer som grundas på religion eller tro, vilken inledningsvis innehöll nya problematiska formuleringar. Efter omfattande och i stor utsträckning bilaterala förhandlingar uppnåddes ett kompromisspaket, som EU kunde godta efter det att man hade enats om att avge en kraftfull ståndpunktsförklaring efter antagandet av OIC:s text. Mot bakgrund av den aktuella händelseutvecklingen i Mellanöstern och Nordafrika lade Förenta staterna på nytt fram sitt initiativ om kvinnor och politiskt deltagande, som redan hade behandlats vid generalförsamlingens 58:e session, där man även särskilt belyser kvinnors politiska deltagande i politiska övergångar.

EU var enigt i alla omröstningar utom två. EU:s medlemsstater kunde enas om att gemensamt lägga ned sina röster efter att i tre år ha röstat olika om utkastet till resolution om uppföljningen av Durban. EU splittrades dock på nytt (nej/nedlagda röster) om utkastet till resolution om nutida former av rasism: en kraftfull gemensam röstförklaring avgavs med angivande av EU:s farhågor om resolutionens bakomliggande motiv och selektiva karaktär. EU var även oenigt om alliansfria rörelsens resolution om rätten till utveckling.

EU:s medlemsstater lade dessutom som enskilda stater fram tolv resolutioner, som alla antogs med konsensus.

#### **4.2 FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet)**

MR-rådets utvärdering slutfördes den 17 juni 2011 genom säkerhetsrådets antagande av en resolution (154 röster för, 4 emot, 0 nedlagda röster; 34 länder deltog inte i omröstningen). Därmed satte man punkt för närmare två års intensiva förhandlingar i Genève och New York, med ett i EU:s ögon minimalistiskt resultat, även om EU fick gehör för vissa av sina prioriteringar, såsom MR-rådets förmåga att hantera oroväckande situationer i enskilda länder och flyktingkommisariens, hennes kontors och de särskilda förfarandenas oavhängighet, och vissa framsteg gjordes när det gäller formerna för den allmänna återkommande utvärderingen.

Förutom utvärderingen var den snabba utvecklingen på människorättsområdet på olika platser under 2011 mycket viktig för att förstärka MR-rådets insatser och dess förmåga att ta itu med viktiga situationer.

Året inleddes med en särskild session om människorättssituationen i Libyen, som hölls den 25 februari 2011. Vid sessionen uttrycktes inte bara stark oro över människorättssituationen i Libyen, utan man rekommenderade även att landets medlemskap i MR-rådet skulle dras in – en åtgärd som generalförsamlingen för första gången också vidtog den 1 mars.

Tre ordinarie sessioner hölls i MR-rådet 2011: i mars, juni och september. Vid den 12:e sessionen i arbetsgruppen för den allmänna återkommande utvärderingen (3–14 oktober 2011) slutförde MR-rådet den första delen av utvärderingen. I samband med detta underströk EU hur viktigt detta instrument är och uppmanade till att brett och snabbt genomföra rekommendationerna, även med hjälp av internationellt bistånd.

MR-rådets 16:e session hölls den 28 februari–25 mars 2011 och dess förmåga att agera vid situationer i enskilda länder bekräftades ytterligare genom antagandet av åtta landresolutioner av de 40 utkast till initiativ som hade antagits under sessionen. Den stora vikt som EU fäster vid MR-rådet underströks av att den höga representanten Catherine Ashton deltog under den första av högnivåsegmentets dagar.

Antagandet av en resolution om Iran, genom vilken det första landmandatet sedan rådets inrättande skapades, var ett viktigt genombrott. Detta möjliggjordes av en aktiv tvärregional kärngrupp och en intensiv lobbykampanj.

EU tog initiativ till en resolution om människorättssituationen i Burma/Myanmar, som förlängde den särskilda rapportörens mandat och beaktade den senaste tidens utveckling, inbegripet valen och den allmänna återkommande utvärderingen. Mycket små ändringar infördes i den andra traditionella landresolutionen om människorättssituationen i Nordkorea, som EU lade fram tillsammans med Japan och som fick ökat stöd jämfört med föregående år i antalet ja-röster räknat.

Den afrikanska gruppen var också mycket aktiv vid sessionen och lade fram fyra resolutioner om afrikanska länder (Demokratiska republiken Kongo, Elfenbenskusten, Guinea och Burundi). EU hade ett nära samarbete med Tunisien i syfte att lägga fram en konsensusresolution med inriktning på tekniskt samarbete och bistånd, med stöd av de afrikanska och arabiska grupperna.

När det gäller tematiska initiativ, lade EU fram ett framgångsrikt initiativ om religions- och trosfrihet i syfte att uttrycka oro över våld och intolerans mot religiösa minoriteter, i linje med utrikesrådets slutsatser av den 21 februari 2011. I resolutionen välkomnas även det arbete som utförs av den särskilda rapportören om religions- och trosfrihet, vars mandat inrättades för 25 år sedan som uppföljning till 1981 års förklaring om avskaffande av alla former av intolerans och diskriminering på grund av religion eller tro. Samtidigt var ett av sessionens allra viktigaste resultat antagandet med konsensus av Islamiska samarbetsorganisationens (OIC) resolution om bekämpning av religiös intolerans, som många ser som ett alternativ till den resolution om förtal som OIC brukar driva. EU och Grulac säkrade ett lyckat utfall för den sedvanliga resolutionen om barnets rättigheter, där förhandlingarna krävde breda samråd på ett tidigt stadium och nära samarbete med generalsekreterarens särskilda representant för våld mot barn och med Unicef. MR-rådet antog slutligen utkastet till FN:s förklaring om utbildning i mänskliga rättigheter.

MR-rådets 17:e session (30 maj–17 juni 2011) var relativt hektisk och man antog 29 initiativ (och röstade om åtta av dem). EU:s huvudprioritering för sessionen var Vitryssland och EU såg till att en resolution om människorättsituationen i landet kunde antas.

Ett antal initiativ under sessionen gällde Mellanöstern och Nordafrika. Rådet antog i synnerhet en resolution om förlängning av mandatet för undersökningskommissionen för Libyen. Ett tvärregionalt uttalande avgavs om Syrien, där regeringen uppmanades att till fullo samarbeta med MR-rådet och att ge flyktingkommissariaten obehindrat tillträde till landet, och i ett tvärregionalt uttalande om Jemen välkomnades flyktingkommissariaterns planerade uppdrag och kallelse gavs till den interaktiva dialogen vid MR-rådets 18:e session. MR-rådet antog även en resolution om främjande och skydd av mänskliga rättigheter i samband med fredliga protester, som bottnar i tidigare försök att få till stånd en särskild session om denna fråga.

Övriga viktiga frågor om situationen i enskilda länder rörde inrättandet av ett mandat för en oberoende expert för människorättsituationen i Elfenbenskusten, för att främja genomförandet av undersökningskommissionens rekommendationer, förlängningen av mandatet för den oberoende experten för Somalia med ytterligare ett år samt antagandet av en resolution om tekniskt bistånd till Kirgizistan.

När det gäller tematiska frågor, antog MR-rådet en banbrytande sydafrikansk resolution om diskriminerande lagstiftning och praxis samt våldshandlingar mot enskilda personer på grund av deras sexuella läggning eller könsidentitet, där FN:s högkommissarie fick i uppdrag att utarbeta en undersökning om frågan, vilken ska läggas fram under en paneldiskussion i MR-rådet i mars 2012. MR-rådet godkände även de vägledande principerna för företag och mänskliga rättigheter, för att genomföra FN:s ram "Skydda, respektera och åtgärda", och inledde en mekanism för uppföljning av de insatser som gjorts av generalsekreterarens särskilda representant för företag och mänskliga rättigheter. MR-rådet kunde slutligen framgångsrikt anta utkastet till det tredje fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter, varigenom ett klagomålsförfarande inrättas för enskilda personer.

Vid den 18:e sessionen i FN:s råd för mänskliga rättigheter (12–29 september 2011) antogs 37 resolutioner eller uttalanden av ordföranden, flertalet med konsensus. Under sessionen antog MR-rådet sju landspecifika initiativ (Sudan, Sydsudan, Libyen, Jemen, Burundi, Kambodja och Haiti), samtliga enligt punkt 10 (tekniskt bistånd och kapacitetsuppbyggnad).

I enlighet med EU:s huvudsakliga prioriteringar för sessionen förlängde MR-rådet mandatet för den oberoende experten för människorättssituationen i Sudan genom en resolution som antogs med konsensus och som utarbetats i samarbete med det berörda landet. Situationen i Sydsudan togs också upp genom en resolution med tyngdpunkten på samarbete och bistånd på människorättsområdet. MR-rådet antog även en resolution om Jemen med konsensus, där landet uppmanades att beakta rekommendationerna i en rapport från FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och där man noterade regeringens tillkännagivande att undersökningar av människorättskränkningar ska inledas. Man beslutade även om ett särskilt tvåårigt mandat för en oberoende expert för Kambodja. MR-rådet förlängde mandatet för en oberoende expert för Haiti och antog en resolution om rådgivning och tekniskt bistånd till Burundi, i vilken man välkomnade att en nationell människorättsinstitution faktiskt inrättats i enlighet med Parisprinciperna. När det gäller tematiska frågor, inrättade MR-rådet ett nytt mandat för en särskild rapportör om sanning, rättvisa, skadestånd och garantier för icke-upprepning.

Under året bidrog EU till att sammankalla tre särskilda sessioner om människorättssituationen i Syrien. En första specialsession om Syrien hölls den 29 april. I en resolution som antogs vid sessionen uppmanades kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter att snarast sända ett uppdrag till Syrien för att utreda alla påstådda kränkningar av internationell människorättslagstiftning och fastställa fakta och omständigheterna kring dessa kränkningar. En andra specialsession hölls den 23 augusti, varvid MR-rådet inrättade ett mandat för en oberoende undersökningskommission, som ska utreda "alla påstådda kränkningar av internationell människorättslagstiftning i Arabrepubliken Syrien sedan mars 2011 (...) och om möjligt identifiera de ansvariga för dessa kränkningar för att se till att de (...) ställs till svars".

Undersökningskommissionen, vars arbete inte stöddes eller underlättades av de syriska myndigheterna, offentliggjorde sin rapport den 28 november 2011, vilken överlämnades till generalförsamlingen med rekommendationen att församlingen ska överväga att översända rapporterna till alla berörda FN-organ.

Efter undersökningskommissionens offentliggörande av rapporten beslutade EU att stödja sammankallandet av en tredje specialsession om Syrien i MR-rådet, vilken hölls den 2 december. I den resolution som antogs av en överväldigande majoritet i slutet av denna tredje session krävdes att det ska slås fast att FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter ska finnas på plats i Syrien och att ett mandat ska inrättas för en särskild rapportör, som ska övervaka situationen. I resolutionen uppmanades myndigheterna att se till att undersökningskommissionen får tillträde till landet samt att samarbeta på lämpligt sätt med den.

### 4.3 Europarådet

Under 2011 fördjupades samarbetet mellan EU och Europarådet ytterligare och utbytena intensifierades, även på människorättsområdet. Ramverket för deras utökade samarbete och politiska dialog är samförståndsavtalet mellan EU och Europarådet, undertecknat 2007.

EU:s anslutning till Europakonventionen i enlighet med Lissabonfördraget är ett viktigt steg mot ökat skydd för de mänskliga rättigheterna för alla europeiska medborgare. Denna åtgärd kräver en noggrann analys av de känsligaste aspekterna hos ett framtida avtal. EU har arbetat hårt för en smidig integrering i Europakonventionens system, med beaktande av EU-institutionernas särskilda förutsättningar. Åtta förhandlingssessioner om EU:s anslutning till Europakonventionen har hållits sedan juli 2010, vilka har resulterat i ett avtal – på expertnivå – om ett utkast till avtal om EU:s anslutning i juni 2011. Utkastet till avtal måste godkännas av varje organisations fullständiga medlemskap. EU behöver mer tid för att diskutera anslutningens känsligaste aspekter.

Högre tjänstemän vid Europarådet, inbegripet Europarådets generalsekreterare och dess kommissarie för mänskliga rättigheter, fortsatte att regelbundet träffa kommissionens ordförande, den höga representanten/vice ordföranden samt andra kommissionsledamöter. Ett antal höga tjänstemän från Europeiska kommissionen besökte Strasbourg för att informera Europarådet om EU-politik på olika områden, inklusive det östliga partnerskapet.

EU uppskattar i hög grad arbetet i Europarådets Venedigkommission och välkomnar dess roll att bidra med råd om överensstämmelse mellan lagstiftningen i Europarådets medlemsstater och europeiska standarder och normer på området grundläggande rättigheter och friheter. EU har årliga samråd med Europarådet om sitt utvidgningspaket, i vilka ett 60-tal av dess experter och anställda deltar. EU samråder också regelbundet med Europarådet och dess övervakningsorgan vid utarbetandet av de årliga lägesrapporterna för den europeiska grannskapspolitiken. EU har haft ett gott samarbete med Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter, särskilt beträffande situationen i Georgien efter konflikten.

EU och Europarådet genomförde ett antal gemensamma program avseende rättsstatsprincipen, demokrati och mänskliga rättigheter. EU och Europarådet fortsatte sitt täta samarbete för att försöka avskaffa dödsstraffet i hela världen, t.ex. genom offentliggörandet av en gemensam förklaring i samband med den internationella och europeiska dagen mot dödsstraffet den 10 oktober 2011.

EU fortsätter att vara en stor bidragsgivare till Europarådets verksamhet genom finansiering av gemensamma program och aktiviteter. Sedan 2010 har EU finansierat flera av Europarådets målinriktade projekt genom faciliteten inom det östliga partnerskapet, för att förstärka reformprocesserna i länderna i det östliga partnerskapet och föra dem närmare Europarådets och EU:s standarder på de nyckelområden som omfattas av det östliga partnerskapets plattform 1 (god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter). Efter de lovande resultaten av Europarådets östliga partnerskap lanserade EU Europarådets sydliga program (4 miljoner euro under 30 månader), som ska främja framsteg inom mänskliga rättigheter och demokratisering i de sydliga Medelhavsländerna, i samma anda som EU:s förnyade europeiska grannskapspolitik.

#### 4.4 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Europeiska unionen utgör hälften av OSSE:s medlemmar (56 deltagande stater) och har därför ett särskilt ansvar för att agera proaktivt inom organisationen. EU:s viktigaste mål är att stödja OSSE:s strävan att förbättra säkerheten genom samtliga tre så kallade dimensioner, nämligen

- den politisk-militära dimensionen,
- den miljörelaterade och ekonomiska dimensionen, och
- den mänskliga dimensionen.

EU fäster stor vikt vid detta övergripande säkerhetsbegrepp, med fokus på mänskliga rättigheter. Efter toppmötet i Astana 2010 gjorde därför EU under 2011 stora insatser för att sörja för ett bättre genomförande av OSSE:s politiska åtaganden, som varje deltagande stat frivilligt har samtyckt till, särskilt när det gäller den mänskliga dimensionen, som omfattar åtaganden och verksamheter inom mänskliga rättigheter, grundläggande friheter, demokratisering (inbegripet val), rättstatsprincipen samt tolerans och icke-diskriminering.

Under 2011 lade EU tyngdpunkten på den grundläggande friheten yttrandefrihet:

- Detta innefattar för det första att man ser till att grundläggande friheter respekteras i den digitala tidsåldern och att medierna präglas av pluralism. Mediefrihet anses bidra till större respekt för andra grundläggande friheter och mänskliga rättigheter.
- För det andra handlar detta också om att stödja alla insatser för att stärka skyddet för journalister mot bakgrund av den oroande utvecklingen med allt fler attacker och hot mot journalister och mediefolk i många delar av OSSE:s område.

Framgångarna har varit skiftande. Å ena sidan var EU en viktig aktör, som bidrog till en framgångsrik och mycket uppmärksam tvådagarskonferens om journalisters säkerhet, som hölls i Vilnius i juni 2011, och till ett tvådagarsmöte om pluralism i de nya medierna, som hölls i Wien i juli 2011. Å andra sidan kunde OSSE:s ministerråd, trots stora ansträngningar från EU:s sida, inte nå konsensus i Vilnius i december 2011 om antagandet av ministerbesluten om dessa båda ämnen, vilket skulle ha stärkt OSSE:s åtaganden ytterligare på detta område. Några östliga OSSE-länder kunde inte erkänna dessa EU-prioriteringar som hela OSSE-områdets prioriteringar.

Vidare främjade och utförde EU mycket nyttiga evenemang om ämnen som tillhör EU:s prioriteringar inom OSSE, t.ex.

- expertkonferenser om kvinnors företagande (Vilnius, 3–4 mars 2011),
- den årliga konferensen inom alliansen mot människohandel (Wien, 20–21 juni 2011),  
och
- OSSE:s möte om utvecklingen för nationella människorättsinstitutioner (ombudsmän, kommissioner, institut och andra mekanismer).

EU var även mycket drivande vid det ständiga rådets veckomöten och vid månadmötena i OSSE:s kommittéer för den mänskliga dimensionen under 2011, vilka möjliggör en fortlöpande översyn av de 56 deltagande OSSE-ländernas människorättsåtaganden samt en öppen och uppriktig debatt om dessa. Många konkreta problematiska situationer i fråga om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter har belysts och uppmärksammats för allmänheten. EU är förvissat om att OSSE-förumet har varit ett mycket verkningsfullt verktyg i dess diplomatiska verktygslåda för mänskliga rättigheter.

## 5. NATIONELLA OCH REGIONALA FRÅGOR

### 5.1 EU:s kandidatländer och potentiella kandidatländer

#### 5.1.1 *Turkiet*

I kommissionens lägesrapport för 2011 noterades att det, trots begränsade framsteg, krävs stora insatser för grundläggande rättigheter, i synnerhet yttrandefriheten. Antalet rättegångar mot författare och journalister och de ofta oproportionerliga förbuden mot webbplatser ger anledning till allvarlig oro.

Antalet nya anmälningar till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ökade för femte året i rad. Vissa domslut har inte fått någon uppföljning i Turkiet på flera år. Dessutom har ett antal reformer låtit vänta på sig i flera år och lagstiftningen om människorättsinstitutioner behöver anpassas fullt ut till FN:s principer.

Vid mötet i associeringsrådet EU–Turkiet i april 2011 uppmanade EU Turkiet att ytterligare förbättra iakttagandet av grundläggande fri- och rättigheter i lagen och i praktiken. Det har skett en positiv utveckling i fråga om civil tillsyn över säkerhetsstyrkorna och genomförandet av strategin för reformen av rättsväsendet, men ytterligare framsteg behövs. Ytterligare insatser för att fullständigt uppfylla Köpenhamnskriterierna behövs också, bl.a. i fråga om äganderätt, fackföreningsrätt, minoriteters rättigheter, kvinnors och barns rättigheter, antidiskriminering och jämställdhet samt kamp mot tortyr och misshandel. EU beklagade att den demokratiska öppning som tillkännagavs av regeringen i augusti 2009 för att i synnerhet lösa den kurdiska frågan inte har lett till förväntat resultat, eftersom få åtgärder hade genomförts. EU uppmanade Turkiet att ändra antiterrorismlagstiftningen, så att otillbörliga inskränkningar i utövandet av grundläggande rättigheter undviks.

Liknande frågor tas upp i rådets slutsatser från december 2011. EU fann att frågor av hög prioritet hade behandlats, däribland den civila övervakningen av säkerhetsstyrkorna, reformen av rättsväsendet, religionsfrihet och ratificeringen av det fakultativa protokollet till FN-konventionen mot tortyr. Rådet välkomnade Turkiets första steg mot en konstitutionell reform och betonade att det fortfarande är mycket viktigt att denna genomförs i överensstämmelse med europeiska normer. Rådet uppmanade också landet att se till att det bedrivs ett så brett samråd som möjligt med alla politiska partier och det civila samhället. Rådet uppmanade dessutom Turkiet att ytterligare förbättra iakttagandet av grundläggande fri- och rättigheter i lagstiftning och i praktiken, framför allt på området yttrandefrihet. EU välkomnade antagandet av lagstiftning om ändring av lagen om stiftelser, som underlättar återlämnandet av konfiskerad egendom till icke-muslimska religiösa grupper, förutsatt att den genomförs effektivt.

Framsteg med de politiska kriterierna, även grundläggande rättigheter, är en av huvudaspekterna i kommissionens förslag för att blåsa nytt liv i förbindelserna mellan EU och Turkiet och i anslutningsprocessen, genom en "positiv agenda", som rådet godkände i december 2011. Den positiva agendan består i att stödja och komplettera anslutningsprocessen.

Ett föranslutningsstöd på 780 miljoner euro öronmärktes för Turkiet under 2011. Turkiet har även dragit nytta av stöd för gränsöverskridande samarbete och regionala och övergripande program inom ramen för instrument för stöd inför anslutningen.

### 5.1.2 *Västra Balkan*

Utsikterna till EU-medlemskap är den starkaste drivkraften bakom EU-relaterade reformer på västra Balkan, inbegripet anpassning till EU:s människorättspolitik. Respekt för demokratiska principer, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter och minoriteters rättigheter, grundläggande friheter och principerna i internationell rätt, fullt samarbete med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty) samt regionalt samarbete är några av villkoren inom stabiliserings- och associeringsprocessen, som utgör policyramen för länderna på västra Balkan. Grunden för denna utgörs av stabiliserings- och associeringsavtalen, med demokratiska principer och skyddet för mänskliga rättigheter som grundläggande delar.

Den senaste EU-bedömningen av situationen grundar sig på kommissionens årliga lägesrapporter, utfärdade den 12 oktober 2011. Enligt rapporterna är rättsstatsprincipen, särskilt när det gäller korruption och organiserad brottslighet, förstärkt administrativ kapacitet samt yttrandefrihet i medierna, stora utmaningar för regionen. Vikten av regionalt samarbete och försoning på västra Balkan betonas också.

När det gäller processen för flyktingars och fördrivna personers återvändande, enades Bosnien och Hercegovinas, Kroatiens, Montenegros och Serbiens utrikesministrar den 7 november i Belgrad om att fortsätta ansträngningarna för att lösa alla kvarstående frågor inom detta område och att sammankalla en givarkonferens för att finansiera ett gemensamt program för flyktingbostäder värt 584 miljoner euro.

EU diskuterar regelbundet frågor avseende de mänskliga rättigheterna med länderna i regionen i olika forum. EU-bistånd lämnas genom instrumentet för stöd inför anslutningen och inriktas på prioriteringar på kort och medellång sikt för fortsatt europeisk integration. Som ett led i EU:s övergripande insats på västra Balkan genomförde EU tre GSFP-uppdrag samt hade två kontor för Europeiska unionens särskilda representanter i regionen under 2011. Mandatet för varje operation betonar vikten av frågor som rör mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen.

EU stöder mandatet för Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty), genom att understryka att fullständigt samarbete med tribunalen är ett grundvillkor för EU-medlemskap. Gripandet och överföringen i maj och juni 2011 av de båda återstående personer som varit på flykt har i hög grad bidragit till internationell rättvisa och försoning i regionen.

Den 5 december 2011 upprepade EU:s råd vikten av att skydda alla minoriteter och uppmanade regionens regeringar att vidta nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med kvarvarande frågor.

### **5.1.3 Kroatien**

I juni 2011 slutförde Kroatien anslutningsförhandlingarna efter att framgångsrikt ha åtgärdat vissa riktmärken i kapitlet om rättsväsen och grundläggande rättigheter och efter att ha nått framsteg i fråga om mänskliga rättigheter och demokrati under hela processen för tillnärmning till EU. Kroatien undertecknade anslutningsfördraget den 9 december 2011. Efter ratificeringen kommer Kroatien att ansluta sig till EU den 1 juli 2013. Till dess kommer Europeiska kommissionen att övervaka Kroatiens åtaganden från anslutningsförhandlingarna, särskilt i fråga om rättsväsen och grundläggande rättigheter. Europeiska kommissionen rapporterar fortlöpande till EU:s medlemsstater. I lägesrapporten från oktober 2011 noterade kommissionen att Kroatien hade vidtagit olika åtgärder för att höja allmänhetens medvetenhet och stärka skyddet för mänskliga rättigheter. Upprätthållandet av mänskliga rättigheter måste dock övervakas fortlöpande, vilket även gäller rättsväsendets effektivitet och tillgång till rättslig prövning.

EU har noggrant övervakat genomförandet av strategin för reformen av rättsväsendet och genomförandet av åtgärder för att stärka rättsväsendets oberoende, ansvarighet, opartiskhet och professionalism. När det gäller lagföring av krigsförbrytare, har EU fortlöpande utvärderat framstegen med opartiskt genomförande av rättegångar. Frågan om strafflöshet behöver fortfarande behandlas ingående. EU har finansierat ett projekt för icke-statliga organisationers övervakning av rättegångar rörande krigsförbrytelser.

EU underströk vikten av fortsatt genomförande av lagbestämmelser om skydd av rättigheterna för personer som tillhör minoriteter, inbegripet de resultat som faktiskt nåtts när det gäller att öka sysselsättningen för minoriteter. EU uppmanade även Kroatien att förbättra kvinnors, barns och funktionshindrades rättigheter.

De rätta ekonomiska och sociala förutsättningarna för ett hållbart återvändande av flyktingar måste skapas. EU fann Kroatiens stora framsteg med landets bostadsprogram uppmuntrade, varför EU fortsatte att leda samordningen av givare och uppmanade Kroatien att fortsätta att bygga de bostäder som krävs. EU erinrade om behovet av att verkligen åtgärda alla fall av diskriminering och underströk att avskräckande påföljder bör tillämpas. EU fortsatte att finansiera projekt för kapacitetsuppbyggnad inom ovannämnda områden inom ramen för föranslutningsinstrumentet och det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, inbegripet en rad anslag till organisationer i det civila samhället.

#### **5.1.4 *F.d. jugoslaviska republiken Makedonien***

EU fortsatte att följa upp genomförandet av de mänskliga rättigheterna i landet och att stödja dem.

EU, som är en av de undertecknande parterna i Ohrid-ramavtalet från 2001, övervakar genomförandet av alla politiska åtgärder enligt ramavtalet. Kommissionsledamoten med ansvar för utvidgning och flera ledamöter i Europaparlamentet deltog i de evenemang som anordnades för det nationella firandet av Ohrid-ramavtalets tioårsdag, tillsammans med republikens president, premiärministern, dennes ställföreträdare samt företrädare för samhället.

Europeiska kommissionen bedömde att f.d. jugoslaviska republiken Makedonien i tillräcklig grad fortsätter att uppfylla de politiska kriterierna. Landet har fortsatt med reformerna med koppling till anslutningen, även om utmaningar återstår. I lägesrapporten för 2011 konstaterade kommissionen att den rättsliga och institutionella ramen för mänskliga rättigheter och skyddet av minoriteter i stort sett har upprättats och uppmanade till dialog om de allvarliga problemen med bristande yttrandefrihet i medierna.

Vid en workshop om romerna i juli, som EU-delegationen hjälpte till att anordna, utarbetades flera dokument. Mål för mer allmänna frågor rörande rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter har som en uppföljning fastställts för regeringen.

Grundläggande rättigheter uppmärksammades särskilt vid EU-beskickningschefernas möte, där strategier och riktlinjer för människorättsförsvarare bekräftades på nytt parallellt med en särskild diskussion om hbt-personers rättigheter. EU-delegationen bistod även med ett projekt för att genom innovativa kulturuppträdanden öka medborgarnas medvetenhet om rättigheterna för personer som tillhör minoriteter .

Under 2011 tillhandahöll EU inom ramen för föranslutningsinstrumentet finansiellt stöd på 29 miljoner euro, varav 8,8 miljoner hade avsatts för skydd och främjande av mänskliga rättigheter. Inom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter gavs dessutom ett årligt anslag på 600 000 euro för projekt inom ramen för Ohrid-ramavtalet, t.ex. främjande av icke-diskriminering, social delaktighet och sociala rättigheter, inbegripet skydd för minoriteter, särskilt romer, och med tydlig integrering av kvinnors, barns och funktionshindrades rättigheter.

Landet har behållit undantagsavtalet med Förenta staterna, vilket inte är förenligt med gällande EU-riktlinjer för överenskommelser mellan en part i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och Förenta staterna.

### **5.1.5 Montenegro**

Montenegro har gjort vissa framsteg med att främja och upprätthålla mänskliga rättigheter. Ytterligare insatser krävs för att följa regelverket på detta område, särskilt när det gäller genomförande och upprätthållande.

På området grundläggande rättigheter har vissa framsteg gjorts med att stärka den rättsliga och institutionella ramen, men de befintliga rättsliga garantierna måste tillämpas fullt ut och den administrativa kapaciteten stärkas. De brottsbekämpande myndigheternas roll i att skydda mediefriheten måste stärkas i enlighet med europeiska normer och med den rättspraxis som tillämpas av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

Dialogen mellan de statliga institutionerna och civilsamhällets organisationer om kvalitet och varaktighet har blivit bättre men behöver stärkas ytterligare. Framstegen med att integrera de romska, ashkaliska och egyptiska befolkningsgrupperna är fortfarande små. En strategi för hållbara lösningar på problem rörande fördrivna personer i Montenegro antogs i juli 2011, med stöd av EU och FN:s flyktingkommissariat.

Den rättsliga och institutionella ramen för val har förbättrats väsentligt genom den nya vallagen från september 2010, i enlighet med de viktigaste valrekommendationerna från OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (OSSE/ODIHR) och Venedigkommissionen. Ytterligare varaktiga insatser behövs för att stärka parlamentets lagstiftnings- och tillsynsroll. Faktisk representation garanteras för minoriteter.

Mänskliga rättigheter ingår i mekanismen för övervakning efter yttrandet. Vid det andra mötet i stabiliserings- och associeringsrådet den 20 juni 2010 förklarade EU att den institutionella och rättsliga ramen för mänskliga rättigheter i stort sett hade upprättats, men att genomförandet av den befintliga lagstiftningen inte alltid var tillfredsställande. EU underströk att medvetenheten om alla aspekter av människorättskränkningar måste fortsätta att öka inom de brottsbekämpande myndigheterna och bland de offentliganställda. EU uppmanade de ansvariga i Podgorica att undersöka tidigare fall av våld och hot mot journalister och att öka ansträngningarna för att bekämpa misshandel och tortyr.

EU välkomnade att Montenegro har anpassat sig till EU:s allmänna ståndpunkt i fråga om Internationella brottmålsdomstolen, men noterade även att Montenegro har behållit undantagsavtalet med Förenta staterna, vilket inte är förenligt med gällande EU-riktlinjer.

Förstärkning av rättsstaten, kampen mot korruption och organiserad brottslighet, förstärkt mediefrihet samt garanterad rättslig ställning för fördrivna personer och garanterad respekt för deras rättigheter är centrala prioriteringar för att anslutningsförhandlingar ska inledas.

### 5.1.6 *Albanien*

Respekten för demokratiska principer och mänskliga rättigheter är inskriven i stabiliserings- och associeringsavtalet mellan EU och Albanien, som trädde i kraft i april 2009.

Under 2011 hade även det politiska dödläge som rått sedan de allmänna valen i juni 2009 stor inverkan. Våldshändelserna den 21 januari 2011, då fyra demonstranter dödades, spädde på atmosfären av misstro. Lokalvalen den 8 maj 2011, som hölls till följd av en omtvistad rösträkning av felaktigt nedlagda röstsedlar och omstridda resultat i Tirana, förstärkte ytterligare polariseringen mellan den styrande majoriteten och oppositionen. Även om detta drog uppmärksamheten från välbehövliga politiska EU-reformer under en stor del av året, öppnades åter möjligheter att nå framsteg då oppositionen återvände till parlamentet i september och en partiöverskridande överenskommelse nåddes i november om vissa centrala reformer.

Mot denna bakgrund har regeringen gjort vissa ansträngningar för att komma vidare med EU-integrationsagendan, särskilt en handlingsplan för att ta itu med de tolv huvudprioriteringarna i Europeiska kommissionens yttrande från 2010. Dessa prioriteringar innefattar att stärka skyddet för mänskliga rättigheter, särskilt för kvinnor, barn och den romska minoriteten, antidiskriminering samt att vidta ytterligare åtgärder för att förbättra behandlingen av frihetsberövade personer på polisstationer och i häkten och fängelser.

Efter utvisningen av 45 romska familjer i Tirana utfärdade EU-delegationen, amerikanska ambassaden och OSSE:s representant ett gemensamt uttalande i mars 2011, där man krävde att internationella åtaganden skulle respekteras och uppmanade myndigheterna att göra en utredning och ge det sociala bistånd som behövs.

När det gäller fördrivning och den nya EU-ramen för nationella strategier för integreringen av romer fram till 2020, höll EU-delegationen i juni ett särskilt möte med beskickningscheferna för att tillsammans med EU:s medlemsstater, arbetsmarknads- och socialministeriets tekniska sekretariat för romer, internationella organisationer och organisationer i det civila samhället diskutera romernas viktigaste problem.

I december anordnade EU-delegationen ett seminarium i syfte att identifiera möjliga lösningar för att integrera de romska och egyptiska befolkningsgrupperna. De albanska myndigheterna väntas rapportera till Europeiska kommissionen om genomförandet av seminariets slutsatser under 2012. I december undertecknade EU-delegationen även tio nya bidragsöverenskommelser värda totalt 1,2 miljoner euro inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. Projekten, som genomförs av lokala icke-statliga organisationer, inriktas på att förbättra utsatta och marginaliserade personers tillgång till rättslig prövning, stödja diskriminerade gruppers rättigheter och främja jämställdhet och kvinnors egenmakt.

Albanien har behållit undantagsavtalet med Förenta staterna, vilket inte är förenligt med gällande EU-riktlinjer för överenskommelser mellan en part i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och Förenta staterna.

I december 2011 godkände Albanien parlament utnämningen av en "Folkets advokat" (utnämningen har varit på gång sedan februari 2010).

### 5.1.7 *Bosnien och Hercegovina*

I mars 2011 enades rådet om en övergripande EU-strategi: en förstärkt strategi för Bosnien och Hercegovina och en samlad närvaro av EU på plats (Europeiska unionens särskilda representant/EU-delegationen).

Inom stabiliserings- och associeringsavtalets fastställda ram hade Bosnien och Hercegovina i juni 2011 en strukturerad dialog med EU om domstolsväsendet i syfte att befästa rättsstatsprincipens förbättringar, inrätta ett oberoende, effektivt och opartiskt rättsväsen i hela Bosnien och Hercegovina och underlätta fortsatt integration i EU.

I december 2011 enades Bosniens och Hercegovinas politiska ledare om ministerrådets utformning (efter de allmänna valen i oktober 2010), om antagande av en statsbudget för 2011 och om det fortsatta arbetet med lagstiftningen om folkräkning och statligt stöd samt om att göra en ansträngning för att genomföra Europadomstolens dom i målet Sejdić–Finci. Bosnien och Hercegovina fortsätter alltså att sträva efter att göra framsteg med att fullgöra sina åtaganden enligt stabiliserings- och associeringsavtalet och interimsavtalet, nämligen att anpassa konstitutionen i enlighet med Europadomstolens beslut.

Politiska påtryckningar på medierna och medielandskapets fortsatta etniska uppsplittring fortsätter att hämma framväxten av ett tolerant samhälle. Diskrimineringen är fortfarande utbredd och påverkar alla delar av det sociala och politiska livet. Romerna och utsatta grupper påverkas fortfarande mest. En begränsad insats har gjorts för att förbättra den romska minoritetens sociala delaktighet. Kvinnors rättigheter tillvaratas mycket dåligt. Få eller inga framsteg har gjorts när det gäller att förbättra ställningen för kvinnor som utsattes för våldtäkt och sexuellt våld under kriget. En begränsad insats har gjorts för att stoppa diskrimineringen och segregationen i skolorna och förbättra tillgången till utbildning.

GSFP-uppdragen i Bosnien och Hercegovina, nämligen EU:s polisuppdrag (EUPM) och Operation Althea (styrka under EU-ledning sedan 2007), har främjat rättsstaten och skapat trygga och säkra förhållanden.

Bosnien och Hercegovina har behållit undantagsavtalet med Förenta staterna, vilket inte är förenligt med gällande EU-riktlinjer för överenskommelser mellan en part i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och Förenta staterna.

Anslaget för 2011 till föranslutningsinstrumentets första del uppgår till 102,68 miljoner euro. Föranslutningsinstrumentet stöder bl.a. aktiviteter såsom utbildning och genomförande av Sarajevoprocessen för flyktingars återvändande i Bosnien och Hercegovina.

### **5.1.8 *Serbien***

Den 5 december välkomnade rådet kommissionens yttrande av den 12 oktober om Serbiens ansökan om EU-medlemskap. Rådet konstaterade även att Serbien har samarbetat tillfredsställande med Internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty) och påpekade att fortsatt fullständigt samarbete med Icty är centralt. Serbien har gjort betydande framsteg mot att uppfylla de politiska kriterier som fastställdes av Europeiska rådet i Köpenhamn samt stabiliserings- och associeringsprocessens villkor, även när det gäller mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter.

EU har fortsatt sin granskning av människorättssituationen, bl.a. situationen för socialt utsatta grupper och minoriteter i Serbien, inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen. Vidare har EU-delegationen i Belgrad noga övervakat människorättssituationen i Serbien, inbegripet rättigheter för personer som tillhör minoriteter, bl.a. genom uppdrag på fältet samt genom regelbunden dialog med berörda intressenter, såsom det civila samhällets organisationer och internationella organisationer, särskilt i samband med utarbetandet av yttrandet.

De nationella anslagen till Serbien inom ramen för föranslutningsinstrumentet uppgick 2011 till 201 miljoner euro. Det finansiella stödet inriktades bl.a. på förstärkning av rättsstaten, mänskliga rättigheter och utbildning. Ett antal initiativ till förmån för det civila samhället stöds både av de nationella och regionala programmen inom instrumentet för stöd inför anslutningen och av finansieringsmekanismen för det civila samhället, men även av tematiska finansieringsinstrument som det europeiska initiativet för demokratisering och mänskliga rättigheter.

EU-delegationen i Belgrad har fortsatt att övervaka situationen för mänskliga rättigheter och rättigheter för personer som tillhör minoriteter, särskilt för den romska minoriteten, som är en av de mest diskriminerade och marginaliserade grupperna. En rättslig och institutionell ram för skydd av grundläggande rättigheter har inrättats. Tyngdpunkten ligger nu på att förbättra genomförandet av människorättslagstiftningen. Samarbetet mellan myndigheter och det civila samhället har förbättrats genom inrättandet av det statliga kontoret för samarbete med det civila samhället. Problemen med reformen av rättsväsendet hanteras genom fortlöpande översyn av förfarandet för återutnämning inom rättsväsendet. En återkommande fråga i förbindelserna med Serbien är kampen mot korruption och organiserad brottslighet, inbegripet behovet att bygga upp en trovärdig rad avslutade mål, där EU uppmanar till fortsatta ansträngningar.

### 5.1.9 *Kosovo*<sup>11</sup>

Under 2011 bidrog såväl Europeiska kommissionens sambandskontor i Kosovo (Eclo, numera kallat *EU:s kontor*), EU:s särskilda representant som Europeiska unionens rättsstatsuppdrag i Kosovo (Eulex) till att upprätthålla och genomföra internationella människorättsnormer i Kosovo.

---

<sup>11</sup> Denna beteckning påverkar inte ståndpunkter om Kosovos status och är i överensstämmelse med FN:s säkerhetsråds resolution 1244/99 och med Internationella domstolens utlåtande om Kosovos självständighetsförklaring.

Europeiska kommissionen gav stöd till relevanta institutioners och det lokala civila samhällets människorättsarbete genom föranslutningsinstrumentet och det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. Stödet inom ramen för det senare instrumentet uppgick år 2011 totalt till 900 000 euro. Detta omfattade finansiering av ett populärt tv-debattprogram för undersökande journalistik, stöd till en organisation som bekämpar människohandel samt andra människorättsprojekt. Projekt inom ramen för föranslutningsinstrumentet omfattar verksamhet för förflyttning av romska familjer som lever i blyförgiftade områden i Kosovo, återtagande och återintegrering av romska familjer som EU:s medlemsstater har skickat tillbaka och återvändande för de internflyktingar som lämnade Serbien på 1990-talet eller på grund av 2004 års kravaller. Tekniskt bistånd i syfte att stärka yttrandefriheten lämnades också via Taix genom en ändring av de rättsliga ramarna för det allmänna tv/radio-bolaget och den nya serbiskspråkiga kanalen

EU:s särskilda representant arbetade med att främja mänskliga rättigheter genom att övervaka och rapportera om särskilda aspekter på mänskliga rättigheter och rättigheter för personer som tillhör minoriteter och genom att genomföra politiska insatser riktade till Kosovos institutioner. Politiska insatser och påtryckningar för att införa människorättsnormer präglade de möten som hölls inom dialogen om stabiliserings- och associeringsprocessen. Under dessa möten om rättvisa, frihet och säkerhet, som leddes av generaldirektoratet för utvidgning, lämnades flera rekommendationer till myndigheterna i Kosovo, som också följde dem, vilka särskilt avsåg att effektivisera de institutioner som arbetar med mänskliga rättigheter, att förstärka det politiska stödet till ombudsmannen och på ett samordnat sätt behandla ett stort antal frågor som rör äganderätten. Eclo höll fortlöpande samråd med lokala organisationer i det civila samhället. Flera av dessa samråd gällde människorättsfrågor och den insamlade informationen var till nytta vid utarbetandet av den årliga lägesrapporten, förberedelserna inför mötena inom dialogen om stabiliserings- och associeringsprocessen och anordnandet av ett inkluderande möte på hög nivå om integration av den romska befolkningsgruppen under ledning av direktören med ansvar för västra Balkan vid generalsekretariatet för utvidgning.

Efter detta möte i Pristina i maj kunde EU:s aktörer övervinna ett antal hinder, som inneburit att 60 barn från de romska, ashkaliska och egyptiska befolkningsgrupperna inte fått gå i skolan på flera år. Detta var en milstolpe i genomförandet av de fyrtio åtgärder som man enades om på konferensen. Åtgärdernas fortsatta genomförande övervakas.

Vissa framsteg rapporterades 2011 i fråga om kvinnors rättigheter, genom att en lag som ska skydda kvinnor mot våld i hemmet antogs och genom att kvinnor gavs viktiga roller i den nya regeringen och dessutom valdes en kvinna till president i Kosovo.

Eulex har fortsatt att genomföra sitt mandat. Dess huvudmål är att bistå och stödja rättsstatsinstitutionerna, de rättsliga myndigheterna och de brottsbekämpande organen i deras utveckling mot effektivitet, stabilitet och ansvarighet. Den särskilda utredningsgruppen (Special Investigative Task Force, SITF) utreder anklagelser om krigsförbrytelser och organiserad brottslighet i Kosovo och utanför dess gränser, vilka gjordes av Dick Marty i hans rapport 2011 till Europarådet. Gruppens utredningar kommer att bli komplicerade och ta tid och kommer att utföras i överensstämmelse med internationella normer för de mänskliga rättigheterna.

De konstitutionella och rättsliga människorättsbestämmelserna ligger i stort i linje med EU:s normer, men den politiska viljan och medlen att genomföra dem är bristfälliga. Medvetenheten om grundläggande rättigheter och rättigheter för personer som tillhör minoriteter är också fortsatt låg. I kommissionens lägesrapport för 2011 bedömde man att det fortfarande är en stor utmaning att främja och upprätthålla mänskliga rättigheter. Rapportens slutsatser har använts fortlöpande för att verka för att internationella människorättsnormer ska respekteras.

## 5.2 Länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken

### 5.2.1 *Det östliga partnerskapet*

Under 2011 påskyndade EU dialogen och samarbetet på människorättsområdet med länderna i det östliga partnerskapet (Armenien, Azerbajdzjan, Vitryssland, Georgien, Republiken Moldavien och Ukraina) såväl bilateralt som multilateralt. Vid det toppmöte som hölls i september 2011 framhöll man att det östliga partnerskapet grundar sig på de gemensamma värderingarna och principerna om frihet, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna samt rättstaten.

Det östliga partnerskapets multilaterala dimension främjar partnernas tillnärmning till EU:s normer och utgör ett medel att engagera en lång rad aktörer (det civila samhället, parlamenten samt regionala och lokala myndigheter) och därigenom se till att demokrati och människorättsfrågor även i fortsättningen står högt på det östliga partnerskapets dagordning.

För att ge ökat stöd när det gäller att främja mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar inrättades en facilitet för det östliga partnerskapet i maj 2011. Syftet med denna facilitet, som finansieras av EU och genomförs av Europarådet, är att hjälpa partnerna att närma sig EU:s och Europarådets normer med avseende på rättsliga reformer och normer för genomförande av val och att bekämpa it-brottslighet och korruption.

### 5.2.2 *Sydkaucasien (regionalt)*

År 2011 gjorde länderna i Sydkaucasien ytterligare reformansträngningar för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och främja den demokratiska samhällsstyrningen. Framstegen på detta område var dock ojämna, eftersom situationen i Georgien, Armenien och Azerbajdzjan fortfarande präglas av bristande mediepluralism, en svag rättsstat, våldsamma ingripanden mot fredliga protester och politisk polarisering. EU granskade därför människorättssituationen i alla tre länderna noga och tog upp den till diskussion vid alla möjliga bilaterala möten, inklusive inom de särskilda dialogerna om mänskliga rättigheter och i underkommittéerna. Detta var särskilt viktigt med tanke på att EU, i överensstämmelse med den reviderade europeiska grannskapspolitiken i sina förbindelser med sina grannar kommer att beakta i vilken utsträckning som dessa värden avspeglas i nationell praxis och i genomförandet av politiken.

### 5.2.3 *Armenien*

EU fortsatte att uppmana de armeniska myndigheterna att vidta ytterligare åtgärder för att gå vidare efter händelserna den 1–2 mars 2008 efter presidentvalet. I maj godkände nationalförsamlingen en amnesti från presidenten, som också medförde att alla de oppositionsanhängare som häktades i samband med händelserna efter presidentvalet i mars 2008 frigavs. För de armeniska myndigheterna kvarstår dock att göra en fullständig utredning av dödsfallen i samband med sammandrabbningarna i mars 2008 och av påståendena om misshandel i samband med häktning och kränkningar av rättssäkerheten.

EU uppmanade de armeniska myndigheterna att förbättra situationen vad gäller yttrande- och mediefrihet, i synnerhet avseende tv-sändningar och åtal för förolämpning och ärekränkning. Efter det att den nya lag som ändrar tv- och radiolagen trädde i kraft i januari 2011 minskades antalet tv-kanaler som sänder i huvudstaden från 22 till 18. De tryckta medierna och online-medierna har förblivit mer pluralistiska men deras räckvidd är mer begränsad. Lagen om utsändning, som ändrats flera gånger, väckte fortsatt oro med avseende på mediepluralism. Samtidigt som lagen avkriminaliserade ärekränkning och förolämpningar ledde den till höga penningböter för förolämpningar och förtal. Sådana böter kan åläggas medierna till följd av civilrättsliga förfaranden. Den 10 november uppmanade OSSE:s representant för mediefrihet myndigheterna att reformera lagstiftningen ytterligare i syfte att ge tillräckligt skydd åt medierna i civilrättsliga fall som rör förtal.

EU uppmanade de armeniska myndigheterna att förbättra situationen avseende religions- och trosfrihet. Även om religionsfrihet respekteras generellt, blir personer som hör till religiösa minoriteter ibland föremål för diskriminering i samhället. Den alternativa civiltjänsten utgjorde fortfarande ett problem under 2011 och det förelåg ett behov av att se till att det verkligen fanns en alternativ civiltjänst i enlighet med Venedigkommissionens rekommendationer.

Det tredje mötet i människorättsdialogen mellan EU och Armenien ägde rum i Bryssel i december 2011. Dialogen var öppen och uppriktig och den armeniska sidan visade sann vilja att engagera sig.

EU fortsatte att stödja arbetet med att stärka kontoret för människorättsförsvararen, som fortsätter att spela en viktig roll i övervakningen av situationen för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i Armenien.

Dessutom fortsatte EU:s rådgivande grupp i Republiken Armenien att stödja Armeniens reformsträngningar, bl.a. på området mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning.

#### 5.2.4 *Azerbajdzjan*

Människorättssituationen i Azerbajdzjan 2011 var en källa till oro för EU, som nära följde utvecklingen i området under hela året och tog upp de mänskliga rättigheterna i bilaterala samtal med myndigheterna i Azerbajdzjan.

De våldsamma reaktionerna på protestaktionerna i mars, särskilt massmötet i Baku den 2 april, var ett allvarligt bakslag för demokratiseringsprocessen och de mänskliga rättigheterna och ett tecken på att de åtaganden som Azerbajdzjan gjort gentemot EU inom ramen för landets medlemskap i Europarådet och OSSE inte respekterades. I nio uttalanden från EU framfördes EU:s oro. I slutet av 2011 satt ungefär 13 aktivister som deltog i händelserna i april 2011 fortfarande fängslade. Massvräkningarna av ett stort antal personer i centrala Baku, ibland i strid med tidigare domstolsbeslut, på grund av stora byggnadsarbeten i centrum väckte också oro.

Efter parlamentsvalen i november 2010 och de brister som fastställts i övervakningsprocessen lade OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter fram en rad förslag, varav de flesta inte har behandlats och inga har genomförts (inklusive en översyn av valkommitténs sammansättning på alla nivåer). Frisläppandet av den fängslade journalisten Eynulla Fätullayev var visserligen en välkommen utveckling, men förutsättningarna för att utöva yttrande- och mötesfrihet har försämrats och det är vanligt med trakasserier och hot mot oberoende journalister och hinder för anordnandet av allmänna möten. Vidare har Azerbajdzjan vägrat att inbjuda Europarådets parlamentariska församlings rapportör för politiska fångar Christoph Strässer.

Som en uppföljning av den första rundan i underkommittén EU–Azerbajdzjan för frågor som rör rättvisa, frihet och säkerhet samt mänskliga rättigheter och demokrati, anordnades ett civilsamhällsseminarium i Baku i juni 2011. Den andra rundan av underkommitténs diskussioner hölls Bryssel i november 2012. Frågor rörande kränkningar av de mänskliga rättigheterna tas upp vid möten på hög nivå mellan EU och Azerbajdzjan, bland annat i samarbetsrådet i november 2011.

### **5.2.5 *Georgien***

Under 2011 fördjupade och breddade EU och Georgien ytterligare sina förbindelser inom ramen för det östliga partnerskapet. Förhandlingarna om ett associeringsavtal mellan EU och Georgien skred framåt i god takt och Georgien gjorde tillräckliga framsteg för att inleda förhandlingar om ett djupgående och omfattande frihandelsavtal. Under 2011 förstärktes EU:s arbete för mänskliga rättigheter genom en ny människorättsstrategi för Georgien som utarbetats och godkänts av medlemsstaterna.

Den fjärde människorättsdialogen mellan EU och Georgien hölls i Bryssel i juni 2011. Dialogen gav tillfälle till konstruktiv diskussion och mer riktade insatser och större engagemang från Georgiens sida än vid tidigare sammanträden.

Under 2011 fortsatte EU att ge stöd för att stärka myndigheten för den offentliga försvararen inom ramen för det nya programmet för övergripande institutionsuppbyggnad. Myndigheten för den offentliga försvararen fortsatte sin oberoende övervakning av brott mot de mänskliga rättigheterna och utfärdade konkreta rekommendationer till myndigheterna. Som ett exempel kan nämnas den fullständiga översynen av sjukvårdsstrategin inom kriminalvården, som gjordes till följd av rapporterna från den offentliga försvararsmyndigheten. År 2011 valdes den offentliga försvararen för första gången in som medlem i FN:s kommitté mot tortyr.

Georgien fortsatte generellt att genomföra politiska reformer. Flera ändringar av viktiga lagar inom områdena politik, rättvisa, frihet och säkerhet antogs. Georgien gjorde fortsatta framsteg i kampen mot korruption. Samtidigt kvarstod frågor som avser rättvisa i valsammanhang, inbegripet ojämlig röstviktning, tvetydigheter i valvismekanismerna, lika tillgång till medier och otillräckligt reglering av det styrande partiets användning av statliga resurser i politiskt syfte.

Georgiens styre kännetecknades fortfarande av en dominerande verkställande makt, svag parlamentarisk översyn och ett otillräckligt mått av oberoende för rättsväsendet. De georgiska brottsbekämpande organens resultat och ansvarsfullhet granskades till följd av de våldsamma protestyttringarna i maj. Fall där de brottsbekämpande organen använt överdrivet våld togs inte upp i rätten. Reformen och den ytterligare liberaliseringen av den straffrättsliga sektorn fortsatte i enlighet med de planer och program som överenskommits mellan regeringen och EU, samtidigt som det stora antalet fängelseinterner förblev ett bekymmer.

Georgien tog ett stort steg för att garantera religionsfrihet. Respekten för arbetstagarnas rättigheter och i synnerhet Georgiens bristande efterlevnad av vissa bestämmelser inom internationella konventioner för arbetstagar rätt förblev ett bekymmer. Oron för att äganderätten inte respekteras i tillräckligt hög grad ökade.

EU har deltagit aktivt i konfliktlösningsinsatser i Georgien genom EU:s övervakningsuppdrag (EUMM) och EU:s nya särskilda representant för Sydkaukasien och krisen i Georgien. Framsteg har gjorts vad gäller inriktningen mot internflyktingar men en del bekymmer kvarstår i fråga om fördrivningar. EU fortsätter att tillsammans med OSSE och FN inneha rollen som ordförande vid Genève-samtalen.

## 5.2.6 Vitryssland

Under 2011 förvärrades situationen i Vitryssland allvarligt vad gäller respekten för mänskliga rättigheter, rättstaten och demokratiska principer till följd av kränkningarna av normerna för genomförande av val i samband med presidentvalet 2010 och de efterföljande kraftåtgärderna mot oppositionen och det civila samhället.

Utrikesrådet begärde den 31 januari 2011 att de som frihetsberövades på politiska grunder efter valet den 19 december omedelbart skulle frigges och rehabiliteras och uppmanade Vitryssland att respektera fångarnas och deras familjers rättigheter. Rådet uppmanade också de vitryska myndigheterna att upphöra med förföljelserna av demokratiska krafter, oberoende medier och företrädare för civilsamhället och studenter samt att upphöra med att bestraffa eller diskriminera dem som utövar sin rätt till yttrandefrihet och mötesfrihet, däribland ledarna för oppositionspartierna.

Mot bakgrund av den senaste tidens händelser och den senaste utvecklingen, beslutade rådet dessutom den 31 januari att införa reserestriktioner och frysa tillgångarna för de personer som är ansvariga för bedrägerierna i samband med presidentvalet som hölls den 19 december 2010, och det efterföljande våldsamma ingripandet mot den demokratiska oppositionen, mot civilsamhället samt mot företrädare för oberoende massmedier. Det återinförde också de reserestriktioner som upphävts sedan den 13 oktober 2008 i syfte att uppmuntra framsteg. De restriktiva åtgärderna förstärktes ytterligare av rådet den 21 mars, 24 maj, 20 juni och 10 oktober.

Den 17 juni antog det sjuttonde mötet i FN:s råd för mänskliga rättigheter en resolution om mänskliga rättigheter i Vitryssland som lagts fram av EU.

Mot bakgrund av de rättegångar som ägde rum på politisk grund främst i april och maj fördömde rådet den 20 juni 2010 med eftertryck kvarhållanden av, rättegångar mot och domar på politiska grunder mot företrädare för det civila samhället, oberoende medier och den politiska oppositionen, inklusive f.d. presidentkandidaterna Uladzimir Njakljajeu, Vital Rymasjeuski, Andrej Sannikau, Mikalaj Statkevityj och Dzmitryi Us, och upprepade sin uppmaning att omedelbart frige och rehabilitera alla politiska fångar. Rådet beklagade också den ständiga försämringen av mediefriheten i Vitryssland och uppmanade landet att avbryta de förföljelser och trakasserier som sker på politisk grund av demokratiska krafter, oberoende medier, civilsamhället och dess försvarare.

Den 16 juli uttryckte den höga representanten Catherine Ashtons talesmän i ett uttalande oro för den brutala hanteringen vid upprepade tillfällen av s.k. tysta motståndare i Vitryssland.

I ett uttalande som antogs av EU:s stats- och regeringschefer i samband med toppmötet för det östliga partnerskapet i Warszawa den 30 september 2011 uttryckte EU djup oro över den försämrade situationen vad gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatsprincipen, beklagade den fortsatta försämringen av mediefriheten och efterlyste att alla politiska fångar omedelbart friges och rehabiliteras, att förtrycket av det civila samhället och medierna upphör och att en politisk dialog inleds med oppositionen.

Den 8 augusti gjorde den höga representanten Catherine Ashtons talesman ett uttalande om gripandet av den omtalade människorättsförsvararen Ales Bjaljatski och den höga representanten Catherine Ashton och kommissionär Štefan Füle gjorde två gemensamma uttalanden den 23 och 24 november om hans lagföring och dom.

I ett gemensamt uttalande från den höga representanten och Förenta staternas utrikesminister Hillary Clinton högtidlighölls årsdagen av ingripandet efter presidentvalet den 19 december 2010. Man uttryckte oro över situationen och meddelade USA:s och EU:s vilja att hjälpa Vitryssland att fullfölja sina internationella åtaganden vad avser respekten för grundläggande mänskliga rättigheter, rättstaten och demokratiska principer.

Vitryssland är det enda landet i Europa som fortfarande tillämpar dödsstraff. Den 22 juli fördömde den höga representanten Catherine Ashton med eftertryck den rapporterade avrättningen av Aleh Hrysjkautsou och Andrej Burdyka och den 1 december 2011 beklagade den höga representanten Catherine Ashton att Dzmitryj Kanavalau och Uladzislau Kavaljou dömts till döden av den högsta domstolen. Vid båda tillfällena uppmanade hon Vitryssland att delta i ett globalt moratorium mot dödsstraffet.

Vid den internationella givarkonferensen "Solidaritet med Vitryssland" i Warszawa den 2 februari 2011 meddelade kommissionär Štefan Füle att kommissionen skulle fyrdubbla sitt stöd till Vitrysslands civilsamhälle och erbjuda omedelbart stöd till offren och därigenom höja EU:s totala finansiering till stöd för Vitrysslands befolkning till 17,3 miljoner euro för perioden 2011–2013.

### **5.2.7 *Moldavien***

I april 2011 hölls den andra omgången i en dialog om mänskliga rättigheter mellan EU och Republiken Moldavien vilken avslutades i oktober 2011 med informella expertmöten med den moldaviska regeringen och företrädare för civilsamhället med deltagande av företrädare för OSSE, Europarådet och UNDP. Som uppföljning på dialogen om mänskliga rättigheter organiserades i juni 2011 ett Taix-expertseminarium om icke-diskriminering.

Trots den fortsatta låsningen när det gäller valet av republikens president och den relaterade politiska osäkerheten fortsatte Moldavien sina framsteg med efterlevanden av de demokratiska principerna och rättsstaten.

I juni höll landet lokala val. De bekräftade att valmiljön förbättrats (vallagen ändrades i mars och april) i enlighet med vissa av de rekommendationer som utfärdades av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, särskilt Osses kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) till följd av nationsomfattande undersökningar 2010. På vissa platser påverkades dock valhemligheten av bristen på lämplig valutrustning och dessutom behöver lagstiftningen kring val och partipolitik förbättras generellt med avseende på finansieringen av partier och valkampanjer, förfaranden för klagomål och överklaganden samt registrering av röstberättigade.

När det gäller yttrandefrihet har rättspraxis inte hållit jämna steg med de senaste lagstiftningsmässiga förbättringarna, och i domar hänvisas det alltjämt till civillagen snarare än till den nya lagen om yttrandefrihet. På så vis åtnjöt inte medierna den skyddsnivå som föreskrevs i lagen. I fråga om mediefrihet genomgick det allmänna tv/radio-bolaget, Teleradio Moldova, en intern reform som omvandlade det till en modern sändningsinrättning. Detta bolag flyttades de ryskspråkiga nyhetssändningarna till en sämre tid, men sändningarna förlängdes samtidigt.

Enligt gällande lag föreskrivs garanterad förenings- och mötesfrihet. Kränkningar av denna rättighet har blivit ett undantag. På begäran av det kommunala styret i Chisinau flyttade appellationsdomstolen i Chisinau den jämlikhetsparad som organiserades av gruppen för lesbiska, homosexuella, bisexuella och transsexuella personer från centrum av huvudstaden till en plats där den inte skulle väcka så mycket uppmärksamhet.

Vissa framsteg kan rapporteras när det gäller skydd för minoriteter. Regeringen inrättade medlare för den romska befolkningen med hjälp av Unicef och Europarådet och antog i juli en handlingsplan för romers integrering 2011–2015. Handlingsplanen håller för närvarande på att ses över.

Antidiskrimineringslagstiftningen har ännu inte antagits av parlamentet. Diskriminering på grund av sexuell läggning levde kvar.

Begränsade framsteg gjordes i fråga om integrering av personer med funktionshinder. Efter antagandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning godkände regeringen en rad koncept för nya sociala tjänster för vuxna med lätta mentala funktionshinder.

När det gäller barns rättigheter var framstegen ojämna. Antalet barn i institutionell vård minskar men är alltjämt högt (6 900 enligt Unicef). Trots större ändringar i lagstiftningen under 2010 har frågor som barnarbete och ungdomsrättsvård inte behandlats tillräckligt. Systemet för ungdomsrättsvård uppnår inte internationell standard och barns utsatthet för människohandel och sexuell exploatering är fortfarande ett stort problem.

Regeringen fortsatte genomförandet av det nationella programmet för jämställdhet mellan könen 2010–2015. Arbetslagstiftningen ändrades i enlighet med den reviderade europeiska sociala stadgan så att den omfattar begreppet sexuella trakasserier. Kvinnorna fortsatte dock att vara underrepresenterade i såväl den centrala som de lokala regeringarna även om antalet borgmästare ökade något efter lokalvalen. Trots en förbättrad rättslig ram blev dessutom mekanismerna för förebyggande av våld i hemmet ineffektiva, dels på grund av bristande efterlevnad av domstolarnas skyddsorder, dels på grund av brister i systemet för rehabilitering av gärningsmän.

Framsteg gjordes i fråga om religionsfrihet. Parlamentet antog lagen om religiösa organisationer. I mars 2011 registrerades för första gången ett islamiskt trossamfund – Republiken Moldaviens islamiska förbund. Medlemmar av religiösa samfund kan i allmänhet utöva sin religion fritt utan fruktan för oberättigade regeringsingripanden. De offentliga myndigheterna bekämpade dock inte konsekvent yttringarna av politisk inblandning och ibland hatpropaganda från den i stort sett dominerande moldaviska ortodoxa kyrkan.

Republiken Moldavien står inför en låst konflikt med sin utbrytarregion Transnistrien som styrs av de facto-myndigheter. Människorättssituationen i regionen Transnistrien är fortfarande ett allvarligt problem. Bland särskilda områden för förbättring kan nämnas det lokala domstolssystemets funktion, fängelseförhållanden, yttrandefrihet, religions- och trosfrihet samt rätten till utbildning, särskilt möjligheten för skolor som använder det latinska alfabetet att verka fritt i regionen. Förändringen nyligen i ledningen för de facto-myndigheterna har påverkat retoriken i samband med de mänskliga rättigheterna och det finns en förhoppning om att de planerade reformerna på de nämnda områdena kommer att genomföras så snart som möjligt.

### **5.2.8 *Ukraina***

Ukraina är fortfarande ett land med demokratiska institutioner, en engagerad fri press och ett aktivt civilt samhälle. Emellertid har regeringens ökade grepp om rättsväsendet, politiskt motiverad lagföring av oppositionsledare och upphävandet av 2006 års konstitution lett till försämrad vitalitet inom det politiska livet. Rättsstaten är alltfjämt svag, mest på grund av att det behövs en fortsatt uppbyggnad av status och resurser inom viktiga institutioner.

Utvecklingen under 2011 på området demokrati och mänskliga rättigheter pekade på en ihållande trend där demokratisk tillbakagång hämmar de betydande framsteg som tidigare uppnåtts. Flera före detta högt uppsatta tjänstemän och ledande personligheter inom oppositionen, däribland den tidigare premiärministern Julia Tymosjenko, blev föremål för selektiv rättvisa som kännetecknades av bristfälliga rättsliga processer utan insyn. Detta medförde grov kritik både hemma och utomlands. Oro har också uttryckts med anledning av de stora förseningar som observerats i samband med läkarundersökningar av personer som hålls i fängsligt förvar. Internationella och inhemska människorättsorganisationer rapporterar alltjämt ett allt större antal klagomål som rör tortyr och misshandel i fängelser och häkten liksom underlåtenhet att ge lämplig medicinsk vård. Häktningssåtgärder används i alltför stor utsträckning, vilket förvärrar läget med redan överfulla fängelser. Verkställandet av domar från ukrainska domstolar och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna uppvisar fortfarande brister.

Regeringen arbetade vidare med att förbereda ny lagstiftning om mötesfrihet och icke-statliga organisationer. Rapporterna visar fortfarande att de brottsbekämpande organen tar till olika medel för att hindra offentliga missnöjesyttringar och försökte vid några tillfällen att inskränka mötesfriheten. Journalister klagade över en faktisk censur och påtryckningar från brottsbekämpande organ. Någon omfattande lagstiftning mot diskriminering har ännu inte antagits.

Ett ministermöte mellan EU och Ukraina om rättvisa, frihet och säkerhet hölls i Kiev den 16 juni 2011. Här påtalades åter Ukrainas behov av att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna, de grundläggande friheterna, demokratiska värderingar och rättsstaten med utgångspunkt i ett oberoende och opartiskt rättsväsen. Vid toppmötet mellan EU och Ukraina i Kiev den 19 december 2011 kom ledarna gemensamt fram till att Ukrainas resultat, framför allt ifråga om respekten för gemensamma värderingar och rättsstatsprincipen, kommer att vara av stor betydelse för hur snabbt dess politiska associering och ekonomiska integrering med EU kan äga rum, bland annat vad gäller ingåendet av ett associeringsavtal och dess påföljande tillämpning.

### **5.2.9 Unionen för Medelhavsområdet**

Unionen för Medelhavsområdet lanserades vid ett toppmöte i Paris den 13 juli 2008, där man betonade ett engagemang för att stärka demokrati och politisk pluralism genom utökat deltagande i det politiska livet och stöd för alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Under 2011 inträffade genomgripande förändringar i södra Medelhavsområdet med störtandet av repressiva regimer i Egypten, Tunisien, Libyen och det fortlöpande våldet i Syrien. Återverkningarna märktes i Libanon, Marocko, Jordanien och Algeriet, som reagerade genom att öka sitt engagemang för reformer. Den förnyade europeiska grannskapspolitiken erkände unionen för Medelhavsområdet som en betydelsefull regional ram, som kompletterar de bilaterala förbindelserna mellan EU och dess partnerländer, uppmanade sekretariatet för unionen för Medelhavsområdet att fungera som katalysator för främjandet av centrala projekt och angav behovet av att utifrån ett "mer ger mer-upplägg" stödja partnerländer som sluter upp kring demokrati, inbegripet de mänskliga rättigheterna.

Sålunda belönas i de "vårprogram" som antogs av kommissionen de partnerländer som genuint eftersträvar reformer, bland annat reformer på området för de mänskliga rättigheterna. Jämsides härmed fortsatte Europa–Medelhavsområdets nätverk för mänskliga rättigheter, som samlar 64 människorättsorganisationer i Europa–Medelhavsområdet, att stödja reformprocesser i arabvärlden.

#### **5.2.10 *Egypten***

I ett gemensamt uttalande i februari 2011 välkomnade Europeiska rådets ordförande Herman Van Rompuy, Europeiska kommissionens ordförande José Manuel Barroso och unionens höga representant Catherine Ashton president Hosni Mubaraks beslut att avgå. EU lovordade det egyptiska folkets mod och uppmanade armén att se till att den demokratiska omvandlingen skedde fredligt och förkunnade sin fasta föresats att öka sitt bistånd till Egypten och landets folk under övergångsfasen.

Sedan det egyptiska folkupproret tog sin början i januari 2011 har EU bestämt motsatt sig alla ooberättigade restriktioner mot rätten till frihet att delta i fredliga sammankomster. Så framfördes i januari 2011 såväl från den höga representanten som i slutsatserna från rådet (utrikes frågor) en stor oro över rapporterna om att fredliga demonstranter våldsamt angripits av beväpnade personer och man framförde ett kraftfullt budskap till de egyptiska myndigheterna om att de omedelbart måste vidta nödvändiga åtgärder för att se till att de brottsbekämpande myndigheterna skyddade demonstranternas rätt till mötesfrihet samt frigav dem som berövats friheten för att fredligt ha uttryckt sina åsikter, samtidigt som man uppmanade myndigheterna att infria sitt löfte att upphöra med militära rättegångar mot civila.

I början av upproret blockerade Egyptens regering flera webbplatser tillhörande sociala nätverk och den egyptiska polisen anhöll ett stort antal reportrar från lokala och internationella medier. EU uppmanade i ett uttalande i januari 2011 de egyptiska myndigheterna att ofördröjligen återställa alla kommunikationsnät.

EU välkomnade de konstitutionella ändringar som antogs genom folkomröstning i mars 2011 och stödde den valprocess som inleddes i november 2011 genom att tillhandahålla det egyptiska civila samhällets organisationer finansiellt stöd till utbildning av över 1 000 valobservatörer, till medvetandegörande bland väljarna och till kapacitetsuppbyggnad inom valkommissionen. Den 30 mars 2011 anordnade EU ett seminarium om utmaningar för mänskliga rättigheter efter den 25 januari.

EU välkomnade regeringens tillkännagivande om att den nationella säkerhetstjänsten skulle komma att bli föremål för rättlig tillsyn och endast arbeta som en byrå för inhämtande av underrättelser på det civila området och erbjöd sig att hjälpa till med reformeringen av säkerhetssektorn.

Den höga representanten Catherine Ashton sammanträffade vid sitt tredje besök i Kairo, den 14 april 2011, med kvinnliga företrädare och lyssnade på deras frågor. EU fördömde med kraft alla former av våld mot kvinnor och andra sårbara grupper och tog fortlöpande upp dessa frågor med de egyptiska myndigheterna. EU gav stöd till myndigheternas ansträngningar att främja kvinnors rättigheter och proaktivt till initiativ från det civila samhället som främjar kvinnors rättigheter.

Skyddet för personer som tillhör minoritetsgrupper samt kampen mot diskriminering, inbegripet på religiösa grunder, var en prioritering inom programplaneringen för EU:s samarbete med Egypten. EU har upprepade gånger i nyligen gjorda uttalanden framfört stark oro i fråga om religionsfriheten i Egypten (den 1 januari, den 7 maj och den 10 oktober) och den höga representanten fördömde förbehållslöst angreppen mot oskyldiga koptiska gudstjänstfirare och uppmanade det interimistiska ledningen att återställa ordningen och ställa dem som bär ansvaret för våldet till svars inför civila domstolar.

EU följer mycket noga läget för migranter och flyktingar i Egypten genom sin delegation i Kairo och regelbundna kontakter med Egyptens utrikesministerium, landets inrikesministerium och FN:s flyktingkommisariat. EU har uppmanat de egyptiska myndigheterna att vidta lämpliga åtgärder mot människohandel och att sörja för skydd av de grundläggande rättigheterna för de migranter och flyktingar som befinner sig under deras ansvar. EU välkomnade regeringens indikationer om att Sinaihalvön är en strategisk prioritering som man bör uppmärksamma mer och står redo att stödja de egyptiska myndigheterna i denna strävan.

Den 29 december 2011 företog egyptiska säkerhetsstyrkor och offentliga åklagare razzior mot flera kontor tillhörande lokala och internationella organisationer inom det civila samhället på 17 orter runt om i landet och beslagtogs datorer och filer. Under razziorna noterades felaktigheter i förfarandena, som att det saknades order om husrannsakan eller rättsliga beslut om att stänga kontoren. Den 30 december uppmanade talesmannen för unionens höga representant de egyptiska myndigheterna i ett uttalande att råda bot på situationen och tillåta det civila samhällets organisationer att fortsätta sitt arbete till stöd för Egyptens övergångsfas.

Europeiska unionens råd (utrikes frågor) välkomnade den 1 december 2011 det välorganiserade och fredliga inledandet av parlamentsvalet i Egypten den 28 november och noterade att försvarsmaktens högsta råd utlyst presidentval, som skulle hållas före utgången av juni månad 2012. Rådet underströk att övergången till civilt styre bör ske med det snaraste.

### **5.2.11 *Israel***

I likhet med tidigare år fortsatte EU att inom ramen för relevanta möten inom associeringsavtalet mellan EU och Israel framföra sin allvarliga oro över de mänskliga rättigheterna. Mötena gav tillfälle att diskutera frågor som respekt för mänskliga rättigheter med avseende på alla befolkningsgrupper, administrativt frihetsberövande (även med hänvisning till enskilda fall), rättigheter för personer som tillhör minoriteter, människorättsförsvarare och internationell humanitär rätt och människorättslagstiftning.

Den informella arbetsgruppen EU–Israel för mänskliga rättigheter sammanträdde för femte gången den 13 september 2011. Den behandlade grundligt ett antal frågor med anknytning till situationen i Israel. Man tog bl.a. upp rättslig status och ekonomisk ställning för israeliska minoritetsgrupper, med stark inriktning på beduingrupperns bosättning och på äganderätt. När det gäller den arabiska minoriteten i allmänhet uppmanade EU till en förbättring av den nuvarande juridiska ramen för att bättre kunna förhindra olika former av diskriminering och uppmanade Israel till att genomföra de sammanfattande slutsatserna från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna, från 2010, och FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor (2011) rörande den palestinska arabiska befolkningsgruppen. Flera lagstiftningsförslag i Knesset för att begränsa föreningsfriheten och verksamheten i icke-statliga organisationer och det civila samhället i allmänhet diskuterades också, bland annat lagförslaget om utländsk finansiering av icke-statliga organisationer, som antogs i februari 2011, samt lagen om bojkott. Man tog också allmänt upp interneringsförhållandena för fångar i Israel och i Europa, varvid EU upprepade sin oro över tillämpningen av administrativt frihetsberövande och tog upp ett antal enskilda fall. Barnets rättigheter, särskilt med anknytning till frihetsberövande av barn, gavs betydande uppmärksamhet under diskussionerna. Vidare tog den israeliska sidan upp flera punkter som frågor av gemensamt intresse, särskilt minoriteters rättigheter i EU-länderna, varvid Israel redovisade den senaste utvecklingen i fråga om rättigheter på hbt-personer som förbud i lag mot diskriminering av samkönade par på flera områden och överdomstolens erkännande av pensionsrättigheter och rätt till barnledighet. Med utgångspunkt i de prioriterade områdena inom handlingsplanen diskuterade delegationerna antisemitism och främlingsfientlighet och framhöll betydelsen av EU:s och Israels årliga gemensamma seminarier om denna fråga. Slutligen diskuterade man ingående åtgärder som vidtagits inom internationella forum för de mänskliga rättigheterna (FN:s generalförsamling och kommittén för de mänskliga rättigheterna) och samarbetet med FN-organ samt ratificeringen och tillämpningen av FN:s centrala instrument för de mänskliga rättigheterna och deras fakultativa protokoll (i synnerhet konventionen mot tortyr och dess fakultativa protokoll).

Människorättsfrågor med koppling till det ockuperade palestinska territoriet togs också upp med Israel inom underkommittén för politisk dialog och samarbete mellan EU och Israel.

### 5.2.12 *Det ockuperade palestinska territoriet*

EU för regelbundet en dialog om människorättsfrågor med den palestinska myndigheten inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken. Det tredje mötet i EU:s och den palestinska myndighetens underkommitté för mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning och rättsstatsprincipen hölls i Betlehem den 30–31 mars 2011. Efter mötet i underkommittén inrättade den palestinska myndigheten ett samrådsforum med det civila samhället. Den oberoende kommissionen för mänskliga rättigheter, som ingick i den palestinska delegationen, gav en översikt över situationen för de mänskliga rättigheterna på det ockuperade palestinska territoriet och noterade att ockupationen och den inre palestinska politiska splittringen hade bidragit till många kränkningar av de mänskliga rättigheterna

EU uttryckte oro över kränkningarna av de mänskliga rättigheterna, inbegripet godtyckligt frihetsberövande, uteblivet verkställande av domstolsbeslut samt kränkningar av rätten till yttrande- och mötesfrihet. EU tog också upp anklagelserna om tortyr i den palestinska myndighetens fängelser samt förekomsten av olagliga frihetsberövanden. EU påminde om sitt starka och principfasta motstånd mot dödsstraffet under alla förhållanden. EU lovordade den palestinska myndigheten för dess upprätthållande av de facto-moratoriet för dödsstraffet och uppmanade den palestinska myndigheten att inom ramen för antagandet av en ny brottsbalk fullfölja sina planer på att formellt avskaffa dödsstraffet.

Under 2011 uttalade sig EU vid flera tillfällen om människorättsituationen i det ockuperade palestinska territoriet, där motgångarna fortsatte. Vid flera tillfällen beklagade EU den bosättningsrelaterade verksamheten på Västbanken, inklusive östra Jerusalem, och påminde om sin ståndpunkt att bosättningarna och rivningen av bostäder strider mot internationell rätt.

Under 2011 förblev situationen kritisk för palestinska människorättsförsvarare inom det ockuperade palestinska territoriet. Rättegången i Israel mot människorättsförsvararen Bassem Tamimi fortsatte. Den 13 december 2011 beklagade den höga representanten Catherine Ashton i ett uttalande via sin talesman att hans brorson Mustafa Tamimi hade dödats av en tårgaspatron avfyrad på nära håll då han deltog i en veckovis återkommande demonstration.

EU fördömde också brandattentaten mot moskéer på Västbanken i samband med att de våldsdåd som förövas av bosättare ökade med 40 % under 2011 med döda och sårade bland palestinierna och skador på egendom till följd.

EU deltar fortlöpande i pågående samråd och dialog med människorättsorganisationer och stöder verksamhet med anknytning till mänskliga rättigheter genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. En förteckning över alla pågående EU-finansierade projekt på området mänskliga rättigheter finns på webbplatsen för Europeiska unionens kontor för tekniskt stöd.

### **5.2.13 *Jordanien***

Det sjätte mötet mellan Jordanien och Europeiska unionen i underkommittén för mänskliga rättigheter, samhällsstyrning och demokrati hölls i Bryssel i mars 2011. Det var det första mötet sedan EU godkände ett partnerskap för framskjuten ställning med Jordanien i oktober 2010.

Inom dialogen mellan EU och Jordanien om de mänskliga rättigheterna tog man upp inhemska reformer, bland andra reformeringen av ramen för val, förenings-, mötes- och mediefrihet, yttrande- och religions- eller trosfrihet, kvinnors rättigheter samt tortyr.

Under 2011 hölls det i Jordanien, liksom i de övriga länderna i regionen, demonstrationer med krav på politiska och ekonomiska reformer och på ett slut på den allmänt förekommande korruptionen. Som svar på förändringarna i det politiska läget i landet och de ökande kraven på reformer inrättade kung Abdullah kommittén för nationell dialog samt den kungliga kommittén för konstitutionell översyn, i mars respektive i april 2011.

Kommittén för nationell dialog gavs i uppgift att föreslå konsensusbaserade utkast till vallagen och lagen om politiska partier, medan den kungliga kommittén för konstitutionell översyn tilldelades uppgiften att se över författningen. I slutet av september 2011 godkände parlamentet 41 ändringar i konstitutionen, vilka trädde i kraft den 1 oktober 2011. Dessa ändringar utgör ramen för de politiska reformerna i Jordanien och inbegriper inrättandet av en förfättningsdomstol och en oberoende kommission för övervakning och genomförande av val samt ett förbud mot tortyr.

Parlamentets antagande av tillämpningslagstiftning bör bana väg för konsolidering av de institutioner som ska trygga demokrati, gott styre och rättsstatsprincipen samt sörja för genuin politisk pluralism och stärka de politiska partiernas ställning.

Genom den reviderade lagen om offentliga sammankomster, som trädde i kraft i maj 2011, infördes vissa positiva förändringar avseende yttrande- och mötesfriheten. Arrangörerna av offentliga sammankomster behöver inte längre tillstånd från inrikesministeriet. De behöver bara meddela myndigheterna 48 timmar i förväg.

I fråga om pressfrihet konfronterades vid flera tillfällen både de traditionella medierna och nya webbportaler med säkerhetsorganen, särskilt vid sin rapportering om demonstrationer.

Utbredningen av korruption i det jordanska samhället väcker alltså djup oro och har varit en central prioritering för på varandra följande regeringar, men de påtagliga resultaten har förblivit begränsade.

Jordanien fortsätter sedan i maj 2006 att de facto tillämpa ett moratorium för tillämpning av dödsstraff.

Jordanien behöver göra ytterligare ansträngningar för att få bukt med våldet mot kvinnor, också genom att införa ytterligare åtgärder för att främja integrering av kvinnor inom politik, ekonomi och utbildning samt på arbetsmarknaden. Barn till jordanska kvinnor gifta med utlänningar kan alltså inte få jordanskt medborgarskap och är därmed berövade rätten till offentlig skolgång hälso- och sjukvård. Utländska makar till jordanska kvinnor har inte heller samma medborgerliga rättigheter som jordanska män som är gifta med utländska kvinnor.

#### **5.2.14 Libanon**

Efter det politiska dödsläget under första halvåret 2011 återupplivades EU:s förbindelser med Libanon efter det att en ny regering hade bildats i juli 2011. Associeringskommittén inledde i december förberedelserna för en ny handlingsplan för den europeiska grannskapspolitiken.

EU deltog aktivt i en diskussion med den nya regeringen om reformeringen av vallagen. Inrikesministeriet lade i oktober 2011 fram ett lagförslag. EU förordade att man skulle införa rekommendationerna från det valobservatörsuppdrag som genomfördes under 2009. EU anslog 2 miljoner euro till stöd för valreformer i Libanon inför valen 2013.

EU fortsatte att uppmuntra Libanon att reformera sitt rättssystem och stärka dess oberoende. EU uppmanade upprepade gånger Libanon att omvandla sitt de facto-moratorium för dödsstraffet till ett fullständigt avskaffande.

Den bedrövliga situationen i libanesiska fångelser utgör alltså ett problem. Andelen interner som väntar på rättegång eller t.o.m. redan har suttit av sitt straff är alltså mer än 50 %. Det civila samhällets organisationer fortsätter att rapportera om godtyckliga frihetsberövanden, i synnerhet när det gäller flyktingar och migranter.

EU upprepade sin uppmaning till Libanon att förbättra situationen för de palestinska flyktingarna, särskilt deras rätt till arbete och till att omfattas av social trygghet och deras rätt att äga, ärva och registrera egendom. Antagande av genomförande förordningar för ändringarna av arbetslagstiftningen under 2010 återstår alltså.

Parlamentet har slutbehandlat ett utkast till nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna, som snart kan antas.

EU har ingripit för att stödja rätten till yttrandefrihet för människorättsförsvarare som anklagats för sina rapporter om användning av tortyr.

### **5.2.15 *Syrien***

Till följd av upproret i Syrien, som tog sin början under våren 2011, det upptrappade våldet och den syriska regeringens ökande kränkningar av medborgarnas mänskliga rättigheter beslutade rådet (utrikes frågor) vid sitt möte i maj 2011 att tillfälligt avbryta de bilaterala samarbetsprogrammen mellan EU och den syriska regeringen. EU lade också utkastet till associeringsavtal på is. Sedan dess har kommissionen tillfälligt inställt de syriska myndigheternas deltagande i dess regionala program. Europeiska investeringsbanken (EIB) har inställt all utlåning och allt tekniskt bistånd till Syrien.

EU uppmanade president al-Asad att avgå och samarbetade nära med det internationella samfundet för att genom påtryckningar få den syriska regeringen att upphöra med allt våld. EU stödde Arabförbundet i dess strävan att finna en lösning på krisen och uppmanade medlemmarna i FN:s säkerhetsråd att enas om en kraftfull insats från FN mot Syrien. EU införde i maj 2011 restriktiva åtgärder mot Syrien, bland annat ett vapenembargo, och nya åtgärder tillkommer hela tiden. Vid utgången av 2011 hade EU infört tio omgångar sanktioner mot 86 enskilda personer och 30 enheter, inbegripet många militära tjänstemän och säkerhetstjänstemän som bär ansvar för våld och repressiva åtgärder.

Under hela upproret har EU upprepade gånger i starkaste ordalag fördömt den förtgående brutala repression som leds av den syriska regimen mot landets folk liksom de utbredda kränkningarna av de mänskliga rättigheterna, inbegripet dödande och massarresteringar samt tortyr av civila, fredliga demonstranter och deras släktingar, vilket skulle kunna utgöra brott mot mänskligheten. EU har uppmanat den syriska regimen att tillåta obehindrat tillträde för biståndsarbetare och biståndsorgan samt att ge medier och oberoende observatörer tillträde.

EU har nära samarbetat med internationella partner för att sörja för en kraftfull reaktion från FN:s sida på krisen i Syrien. Detta ledde till att FN:s generalförsamling och FN:s råd för mänskliga rättigheter antog viktiga resolutioner om Syrien. I Genève höll FN:s råd för mänskliga rättigheter under 2011 inte färre än tre särskilda sessioner om människorättssituationen i Arabrepubliken Syrien, två av dem på formell begäran av EU.

EU har också framfört sin djupa oro över rönen i rapporten från den oberoende internationella undersökningskommissionen om Syrien, där det konstateras att brott mot mänskligheten har begåtts i landet samt att det har förekommit andra grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. EU har hela tiden förklarat att dess ståndpunkt är att förövre av sådana påstådda brott som de som anges i rapporten inte bör gå ostraffade.

### 5.2.16 *Tunisien*

Den tunisiska revolutionen banade väg för landets övergång till demokrati. Under perioden 2011–2013 hade EU avsatt 240 miljoner euro från det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet till bilateralt samarbete med Tunisien. Detta vägledande belopp ökades med 150 miljoner euro. Bara under 2011 fördubblade EU sitt finansiella bistånd från planerade 80 miljoner till cirka 160 miljoner euro. Dessa medel var främst ämnade för ekonomisk återhämtning, det civila samhället och övergången till demokrati.

I januari 2011 framhöll i ett gemensamt uttalande unionens höga representant Catherine Ashton och kommissionsledamot Štefan Füle åter EU:s solidaritet med Tunisien och dess folk samt fördömde den våldsamma repressionen av demonstrationerna och uppmanade de tunisiska myndigheterna att agera ansvarsfullt, bevara freden, visa återhållsamhet och undvika våld. Upproret ledde till att president Zine El Abidine Ben Ali officiellt avgick den 14 januari 2011.

Rådet antog den 31 januari 2011 restriktiva åtgärder mot Tunisien för kränkningar av de mänskliga rättigheterna. I februari 2011 lät EU frysa tillgångarna för Ben Ali och för personer som rannsakades för förskingring av offentliga medel i Tunisien.

EU:s politiska stöd till övergången i Tunisien visades genom en rad besök på hög nivå, den 14 februari 2011 av unionens höga representant Catherine Ashton och därefter av Europeiska kommissionens ordförande José Manuel Barroso, kommissionsledamöterna Štefan Füle, Cecilia Malmström och Karel De Gucht samt Europaparlamentets talman Jerzy Buzek.

EU uppmanade övergångsregeringen att sörja för en snabb och smidig övergång till demokrati och framförde sin beredvillighet att omedelbart stödja förberedelserna och organiserandet av valprocessen samt att samarbeta om ett större paket för att hjälpa till med demokratiska reformer och ekonomisk utveckling.

EU välkomnade övergångsregeringens beslut att frige politiska fångar samt att tillåta yttrandefrihet och lagföra medlemmar i den tidigare presidenten Ben Alis familj för korruption.

EU lämnade ett omedelbart stöd till förberedandet av val och sände ut ett valobservatörsuppdrag under ledning av Michael Gahler, i vars rapport det konstaterades att valet överlag var väl genomfört, stöttades av en stark politisk samsyn åtföljd av en omfattande yttrandefrihet och genomfördes med insyn.

För första gången fick Tuniens folk i oktober 2011 tillfälle att fritt och demokratiskt välja sina företrädare. Den nyvalda konstituerande församlingen kommer nu att få i uppgift att skriva landets nya konstitution. EU förklarade sig angeläget om att fortsätta med sitt politiska och finansiella stöd till det tunisiska folket. EU beklagade dock de våldsamma sammandrabbningar som inträffade efter tillkännagivandet av de preliminära valresultaten och manade till lugn och återhållsamhet.

Under 2011 anslogs 2 miljoner euro via stabilitetsinstrumentet till stöd för sju projekt, som syftade till att bistå de tunisiska myndigheterna med att förbereda demokratiska val i enlighet med internationella normer, stödja framväxten av ett oberoende civilt samhälle och ge medborgarorganisationer en möjlighet att spela en aktiv roll vid fastställandet av landets reformprogram.

Dessutom utlystes i mars 2011 en inbjudan att lämna projektförslag inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter med en budget på 2 miljoner euro. Tio projekt finansierades på följande tre områden: nationell valövervakning, utbildning för politiska partier samt stöd till yttrandefrihet och främjande av demokratiska värderingar.

Dessutom utlystes i juli 2011 en annan inbjudan till att lämna projektförslag inom ramen för det tematiska programmet för icke-statliga aktörer och lokala myndigheter inom utvecklingen med en total budget på 2,5 miljoner euro. Inbjudan var inriktad på främjande av lokala utvecklingsprojekt med särskild uppmärksamhet på sysselsättningsskapande och inkomstgenerering. Sex projekt erhöll finansiering.

I september 2011 arrangerade EU det första mötet i den arbetsgrupp mellan EU och Tunisien som inrättats för att sörja för en bättre samordning av europeiskt och internationellt stöd till övergångsprocessen i Tunisien.

Ett avsevärt humanitärt stöd lämnades också, främst för att hjälpa Tunisien med att hantera flyktingströmmen från kriget i Libyen. EU inledde under 2011 en dialog med Tunisien om migration, rörlighet och säkerhet.

Den 27 december 2011 välkomnade EU tillsättandet av den nya tunisiska regeringen och utfäste sig att fortsatt bistå de tunisiska myndigheterna och det civila samhället vid landets övergång till demokrati.

EU återupptog de förhandlingar som syftar till att upprätta ett privilegierat partnerskap mellan EU och Tunisien genom att partnerskapet gavs en "framskjuten ställning".

### 5.2.17 *Algeriet*

Det första mötet i underkommittén EU–Algeriet för politisk dialog, säkerhet och mänskliga rättigheter hölls i Alger den 3–4 oktober. Det sjätte mötet i associeringsrådet EU–Algeriet hölls i Luxemburg i juni. Vid det mötet diskuterade man ingående frågor rörande demokratisering, reformer och de mänskliga rättigheterna. Kommissionsledamot Štefan Füle besökte Algeriet en andra gång i maj. Under sitt besök sammanträffade han med en lång rad organisationer inom det civila samhället och diskuterade bland annat de planerade politiska reformerna med de algeriska myndigheterna.

Vid det senaste mötet i associeringskommittén EU–Algeriet, vilket hölls i Bryssel i december, förklarade sig Algeriet villigt att inleda sonderande förhandlingar om utarbetandet av en handlingsplan i samband med den förnyade europeiska grannskapspolitiken. Den 20 december inbjöd Algeriet officiellt EU att övervaka parlamentsvalet i maj 2012.

Den 29 april 2011 framförde den höga representanten sin oro över mordet på professor Ahmed Kerroumi, en människorättsförsvarare som tillhörde det politiska partiet *Demokratiska och sociala rörelsen*. Hon uppmanade till en snabb och grundlig utredning samt begärde att de ansvariga för mordet skulle uppsåras och ställas inför rätta. Hon erinrade om EU:s fasthållande vid partnerskapet med Algeriet samt om EU:s engagemang till stöd för människorättsförsvarare och det civila samhällets organisationer.

De algeriska myndigheterna hävde undantagstillståndet i början av 2011 och utfäste sig att genomföra politiska och socioekonomiska reformer. EU framförde sin beredvillighet att stödja Algeriet i denna uppgift men underströk att dessa reformer behöver genomföras på ett sätt som svarar mot det algeriska folkets legitima strävanden. Reformerna diskuterades med de algeriska myndigheterna vid det första mötet i underkommittén för politisk dialog, säkerhet och de mänskliga rättigheterna samt vid det andra mötet i associeringskommittén EU–Algeriet. EU framförde ståndpunkten att lagstiftningsreformerna, framför allt i fråga om föreningar och medier, inte bör medföra fler restriktioner för utövandet av förenings- och yttrandefrihet. En analys av den nya lagen om föreningar, vilken utförts av flera olika icke-statliga organisationer, ger anledning till oro, särskilt när det gäller bildandet och upplösningen av föreningar, omfattningen av deras verksamhet, deras finansiering och deras samarbete med internationella icke-statliga organisationer.

EU följde noga utvecklingen i fråga om religions- och samvetsfrihet.

I fråga om kvinnors rättigheter välkomnade EU det förslag till reform (som senare antogs i januari 2012) och som går ut på att garantera en viss kvot för kvinnor i valda församlingar. Det återstår dock att se om tillämpningen faktiskt medför en verklig jämställdhet. EU framförde sin oro över att Algeriet ännu inte har återkallat sina förbehåll mot konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. EU har också framhållit att man behöver reformera familjerätten.

Personal från EU har fortlöpande sammanträtt med det civila samhällets organisationer såväl i Alger som i Bryssel. I Alger var delegationen mycket aktiv med att göra det civila samhället medvetet om möjligheterna till och förfarandena för finansiering. Man höll samråd med nationella och internationella icke-statliga organisationer inom arbetsgruppen för effektivt stöd till det civila samhället och vid firandet av internationella högtidligheter (t.ex. Människorättsdagen).

Ytterligare 14 projekt erhöll under 2011 finansiering inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter och icke-statliga aktörer. De täcker en lång rad olika teman som lokal utveckling, kapacitetsuppbyggnad, kvinnors rättigheter samt hälso- och sjukvård.

Algeriet har fått en sammanlagd budget på 172 miljoner euro för perioden 2011–2013 finansierad genom det europeiska granskaps- och partnerskapsinstrumentet. Under 2011 avsatte Europeiska kommissionen 58 miljoner euro för Algeriet. Medlen används för att stödja reformer i fråga om transport, kultur och kulturarv samt ungdomsfrågor och sysselsättning.

#### **5.2.18 Marocko**

EU och Marocko har fortsatt sin människorättsdialog, bland annat genom det sjätte mötet i underkommittén för mänskliga rättigheter, demokrati och samhällsstyrning den 20 oktober 2011 i Bryssel.

EU välkomnade revideringen av författningen, som den 1 juli 2011 underställdes en folkomröstning, genom ett uttalande av den 19 juni 2011 från unionens höga representant Catherine Ashton och Štefan Füle, kommissionsledamot med ansvar för utvidgning och grannskapspolitik. Den nya författningen innefattar viktiga åtgärder i fråga om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, inbegripet principen om att internationell rätt har företräde framför nationell rätt, erkännandet av kvinnors medborgerliga rättigheter och jämställdhet med män, den nya institutionella ramen för de mänskliga rättigheterna, vilken omfattar inrättandet av det nationella rådet för de mänskliga rättigheterna och den interministeriella delegationen för de mänskliga rättigheterna samt inrättandet av ett ombudsmannaämbete. De marockanska myndigheterna beslutade att tidigare lägga valet till representanthuset. Valet hölls den 25 november 2011. I samförstånd med Marockos regering utsändes ett EU-expertuppdrag för valfrågor från den 14 november till den 2 december. Från uppdraget lämnades en rapport med flera rekommendationer om hur man kan förbättra vissa delar av valordningen (en längre valkampanj, tillkännagivande av exakta röstsiffror, kvinnors deltagande m.m.) EU välkomnade (i ett uttalande av den 26 november 2011) att val hade hållits och utfäste sig att stödja Marockos ansträngningar att snabbt och effektivt genomföra sitt ambitiösa reformprogram.

I maj 2011 meddelade Marockos regering sitt beslut att ratificera det fakultativa protokollet till konventionen mot. EU uppmuntrade den marockanska regeringen att även ansluta sig till fakultativt protokoll nr 1 till konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter om förfarandena för klagomål och till att ratificera den internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden. När det gäller förenings- och mötesfrihet (inskrivna rättigheter i den nya författningen) kvarstår praktiska svårigheter med genomförandet (svårigheter i samband med registrering av utländska icke-statliga organisationer, vägran att utfärda mottagningsbevis, hinder för demonstrationer). Det rapporterades om våld mot demonstranter från ordningsmaktens sida, bland annat den 20 februari. EU har inom sin dialog med de marockanska myndigheterna förklarat vikten av att garantera mötes- och föreningsfriheten.

Yttrande- och pressfrihet har också stadfäst i författningen liksom rätten till tillgång till administrativa uppgifter samt den specifika instansen för att reglera detta, dvs. den höga myndigheten för audiovisuell kommunikation. Trots att journalister i allmänhet kan framföra sin kritik har det rapporterats om flera repressiva åtgärder samt om hot mot medier och journalister som yttrat sig kritiskt i känsliga frågor. EU uppmanade Marocko att snarast anta en ny presslag med en reformering av bestämmelserna om frihetsstraff för journalister. I fråga om rättigheterna för kvinnor och sårbara personer har Marocko antagit en statlig jämställdhetsagenda för perioden 2011–2013. EU har anslagit 35 miljoner euro till dess genomförande, framför allt via medvetandegörande av befolkningen och genom förstärkning av villkoren och resurserna för kvinnors deltagande på jämlik fot med män i politisk styrning och offentlig förvaltning. Marocko har hävt alla förbehåll mot den internationella konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor men har bibehållit vissa uttalanden som torde återkallas i samband med harmoniseringen av den inhemska lagstiftningen. I maj 2011 antog regeringen det fakultativa protokollet till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (som gör det möjligt för kommittén att ta emot individuella framställningar). Lagförslaget om arbetsvillkor för tjänstefolk (som också innefattar förbud mot arbete för barn under 15 års ålder) antogs av regeringen i oktober 2011.

Samarbetet mellan EU och Marocko inom internationella organisationer har fördjupats ytterligare, särskilt inom FN:s råd för mänskliga rättigheter. I samband med den arabiska våren deltog Marocko aktivt i FN:s kontaktgrupp för lösning av konflikten i Libyen och landet har samarbetat med EU när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna i Syrien.

### **5.2.19 Västsahara**

EU fortsatte att nära följa frågan om Västsahara och särskilt i samband med dialogen med både Marocko och Algeriet. EU fäster stor vikt vid att förbättra människorättssituationen i Västsahara, där problemen fortsatte vad gäller yttrande- och mötesfrihet. EU stöder helt och hållet FN:s generalsekreterares och dennes personliga sändebuds engagemang för frågan om Västsahara, och har uppmanat parterna att fortsätta förhandla under FN:s överinseende, för att nå fram till en rättvis, varaktig och ömsesidigt godtagbar politisk lösning. I FN:s säkerhetsråds resolution 1979 (2011) välkomnade säkerhetsrådet inrättandet av ett nationellt råd för de mänskliga rättigheterna i Marocko och förslaget till avdelning för Västsahara samt landets åtagande att garantera fullständigt och obehindrat tillträde till samtliga särskilda förfaranden inom FN:s råd för mänskliga rättigheter.

### **5.2.20 Libyen**

Till följd av Gaddafi-regimens brutala repression och angrepp på sitt eget folk beslutade EU den 22 februari 2011 att inställa förhandlingarna om ett ramavtal mellan EU och Libyen.

Därefter intog EU en ledande roll i samband med det beslut som fattades av FN:s generalförsamling den 1 mars om att suspendera Libyens medlemskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Den 11 mars hölls ett extra möte i Europeiska rådet med anledning av händelserna i Libyen. Ledarna uppmanade överste Gaddafi att omedelbart lämna ifrån sig makten och förklarade att EU skulle betrakta det nationella övergångsrådet som legitim samtalspartner. Under på varandra följande möten inom rådet (utrikes frågor) och i Europeiska rådet upprepade EU sina uppmaningar till regimen att upphöra med våldet mot landets invånare och kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och framhöll sitt stöd för demokratiska krafter. Dessutom gjorde ordförandena Barroso och Van Rompuy samt den höga representanten Catherine Ashton uttalanden i en lång rad frågor från de mänskliga rättigheterna (inbegripet skydd för civila, fördömande av godtyckliga frihetsberövanden och utomrättsligt dödande samt av diskriminering mot sårbara grupper) till användningen av klustervapen, det nationella övergångsrådets status och ett övergripande stöd för Libyens civilbefolkning.

Som svar på krisen genomförde EU snabbt de restriktiva åtgärder som angavs i FN:s säkerhetsråds resolutioner 1970 och 1973 tillsammans med en lång rad autonoma ytterligare restriktiva åtgärder. Dessa åtgärder syftade till att skydda civila genom att hindra att vapen och medel nådde fram till Gaddafi-regimen och genom att belägga den inre krets som ansvarade för beordrande av våldshandlingar med reseförbud och genom att frysa deras tillgångar.

EU spelade en aktiv roll inom det internationella samfundets ansträngningar att finna en lösning på konflikten. EU-företrädare var närvarande vid toppmötena i Paris och London, vid mötena inom kontaktgruppen för Libyen och vid mötena inom Kairogruppen liksom vid toppmötet i Paris den 1 september och vid mötet i gruppen Libyens vänner i New York i anslutning till en session inom FN:s generalförsamling, vid vilket det nationella övergångsrådet erhöll ett fullt erkännande av det internationella samfundet som Libyens legitima myndighet.

Den 22 maj 2011 besökte den höga representanten Catherine Ashton Benghazi och invigde officiellt EU:s tekniska kontor. EU:s kontor fick i uppgift att hålla kontakt med det Benghazi-baserade nationella övergångsrådet och samordna EU:s bistånd på fältet. Efter det att Tripoli hade befriats besökte den höga representanten den 12 november staden för att officiellt inviga EU:s delegation i Libyen och sammanträffa med det nationella övergångsrådet i deras huvudstad så som det utlovades vid besöket i Benghazi i maj.

Sedan krisen i Libyen tog sin början har EU tillhandahållit över 158 miljoner euro i form av humanitärt bistånd och mobiliserat EU:s civilskyddsgrupper och resurser för att hjälpa civila såväl inne i Libyen som vid landets gränser. Efter det att landet hade befriats tillkännagav den höga representanten ett paket på 30 miljoner euro i form av omedelbar hjälp, bland annat i fråga om respekten för de mänskliga rättigheterna, förhindrandet av tortyr och omänsklig och förnedrande behandling samt förstärkning av det civila samhället.

Flera ledamöter av Europaparlamentet besökte under året Libyen och bidrog därigenom till att öka medvetenheten i Europa om de utmaningar som de interimistiska myndigheterna stod inför när det gällde att främja en övergång till demokrati.

Den höga representanten framhöll att man i den nya författningen bör stadfästa kvinnors rättigheter för att säkerställa att kvinnorna blir delaktiga i denna process. Vid valet i Tunisien jämnade EU vägen för deltagande av kvinnor i 12 olika libyska städer.

Den 21 december 2011 frigjorde EU alla inom unionen frysta medel och tillgångar tillhörande Libyens centralbank och Libyan Arab Foreign Bank i syfte att stödja återhämtningen i Libyens ekonomi och bistå de nya libyska myndigheterna.

## 5.3 Ryssland och Centralasien

### 5.3.1 *Ryssland*

EU och Ryssland fortsatte under 2011 att hålla sina regelbundna halvårsvisa samråd om de mänskliga rättigheterna. Den trettonde och den fjortonde omgången hölls i maj respektive i november, båda gångerna i Bryssel. De gav tillfälle till en öppen dialog om en rad frågor rörande de mänskliga rättigheterna i Ryssland, i Europeiska unionen och inom internationella forum. De särskilda teman som lyftes fram var yttrande-, mötes- och föreningsfrihet, situationen för människorättsförsvarare, rättsstatsprincipen, rättsväsendets funktion, valrättigheter, rasism, främlingsfientlighet och kampen mot diskriminering (vilket särskilt inbegriper rättigheterna för hbt-personer), barnets rättigheter, samarbete kring de mänskliga rättigheterna inom internationella forum (FN, Europarådet, OSSE) samt Nordkaukasien.

EU och Ryssland fick också tillfälle att redovisa utredningar rörande särskilda individuella fall. I enlighet med sin praxis att inbegripa det civila samhällets röst i sina möten om de mänskliga rättigheterna med tredjeländer sammanträdde EU med företrädare för ryska och internationella icke-statliga organisationer före varje samrådsrunda. Europaparlamentet hölls också informerat via särskilda informerande möten och avrapporteringar.

För att effektivisera samråden och göra dem mer resultatorienterade fortsatte EU att uppmana Ryssland att ändra förfarandet för samråden om de mänskliga rättigheterna, särskilt genom att inbegripa andra ministerier och organ än utrikesministeriet, genom att hålla samråden omväxlande i Ryssland och i EU samt genom att sammanträffa med ryska och internationella icke-statliga organisationer. Denna fråga togs upp vid de två toppmötena mellan EU och Ryssland, såväl i Nizjnij Novgorod i juni som i Bryssel i december, och diskuterades i en brevväxling mellan Europeiska rådets ordförande Herman Van Rompuy och president Dmitrij Medvedev. Frågor rörande de mänskliga rättigheterna i allmänhet togs fortsatt upp på alla nivåer i förbindelserna mellan EU och Ryssland, även på högsta nivå.

EU fortsatte ett framhålla sin önskan att Ryssland ska infria sina ingångna åtaganden inom FN, OSSE och Europarådet. Eftersom 2011 var ett valår var det ryska folkets valrättigheter en av de frågor man diskuterade med Ryska federationen, från frågan om registrering av politiska partier till rättvis tillgång till resurser och medier, till mötesfrihet för oppositionsmöten och till valövervakning. Flera uttalanden gjordes härvid av den höga representanten Catherine Ashton både före och omedelbart efter valet.

Den besvärliga situationen för människorättsförsvarare, flera våldsamma angrepp mot journalister och framstående aktivister i Ryska federationen samt begränsningar i fråga om respekten för yttrande-, förenings- och mötesfriheten kvarstod som en stor källa till oro för EU. Utredningarna av morderna på människorättsförsvarare som Natalja Estemirova har inte lett till några resultat och inte heller utredningarna av dödsfallen i häkte i fråga om Sergej Magnitskij och Vera Trifonova. Den 27 december överlämnade chefen för presidentens råd för de mänskliga rättigheterna och det civila samhället, Michail Fedotov, rapporter till president Medvedev om Sergej Magnitskij och Michail Chodorkovskij. Under tiden återupptogs målet mot den avlidne advokaten Magnitskij två efter dennes död, varvid omständigheterna kring hans död i häkte alltjämt inte till fullo har utretts. Sist men inte minst gav den slutliga domen i den andra rättegången mot Chodorkovskij och Platon Lebedev upphov till många farhågor rörande oegentligheter i samband med rättegången. Den höga representanten Catherine Ashton gjorde ett uttalande i frågan.

EU fortsatte att hysa oro rörande situationen för de mänskliga rättigheterna i Nordkucasien, vilken inte förbättrades under 2011, och rapporterna var alltfjämt många om tortyr, bortföranden, godtyckliga frihetsberövanden och kränkningar av kvinnors rättigheter, inbegripet "hedersmord" och våld i hemmet. Strafflösheten för dessa brott hade stor genomslagskraft. Särskilt i republikerna Ingusjien och Dagestan förvärrades läget ytterligare. Antalet attacker med koppling till rasism och etniskt hat ger fortfarande anledning till oro. Enligt uppgift gäller samma sak i fråga om situationen för statslösa personer inom Ryska federationen.

Inom den betydande positiva utveckling som välkomnades av EU märks vissa moderniseringsansträngningar, i synnerhet rörande rättsstatsprincipen (inledande av ett antal reformer i fråga om domstolsväsen, fängelser och brottsbekämpning) och politisk pluralism (en sänkning av tröskeln för representation i underhuset, statsduman, från sju till fem procent, inledande av ändringar rörande registrering av politiska partier samt satsningar med avseende på vallagen).

### **5.3.2 Centralasien (regionalt)**

Sedan den antogs av Europeiska rådet den 21–22 juni 2007 har EU:s strategi för ett nytt partnerskap med Centralasien tillhandahållit ramen för EU:s förbindelser med Centralasien. I strategin fastslås att mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, gott styre och demokratisering stärker långsiktig politisk stabilitet och ekonomisk utveckling i Centralasien.

EU har tagit upp människorättsfrågor med var och en av de centralasiatiska staterna genom olika politiska kontakter och besök på hög nivå, inbegripet under ministermötet mellan EU och Centralasien i Tasjkent (Uzbekistan) den 7 april 2011. Flera bilaterala démarcher riktades till länderna i regionen om människorättsproblem.

I enlighet med strategin har EU upprättat strukturerade människorättsdialoger med samtliga länder i regionen. Dessa har gjort det möjligt att öppet diskutera alla angelägna frågor, inbegripet enskilda fall. Dialogerna förbereds i nära samråd med det lokala och det internationella civila samhället. Bidrag från det civila samhället eftersöktes också genom seminarier som EU anordnade tillsammans med fyra av de centralasiatiska länderna<sup>12</sup>. Vid dessa behandlade man internationella standarder, europeisk bästa praxis, nationella lagar och deras praktiska tillämpning. Seminarierna gav tillfälle till åsiktsutbyten mellan europeiska och centralasiatiska företrädare för det civila samhället, akademiker och statstjänstemän. De ledde till detaljerade rekommendationer om de lagändringar och praktiska förändringar som behövs för att säkerställa fullständig överensstämmelse med internationella och nationella standarder och dessa lades sedan fram för tjänstemän. Uppföljning av dialogerna och seminarierna har skett genom kontakter mellan de nationella myndigheterna och EU-delegationerna, samt genom finansiering av projekt, bl.a. inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter.

EU har också utarbetat bilaterala samarbetsprogram och projekt av direkt relevans för de mänskliga rättigheterna tillsammans med de centralasiatiska staterna på nationell nivå. EU gav särskilt stöd till reformeringen av rättsväsendet och fängelsesystemet, till verksamhet för att höja medvetenheten om mänskliga rättigheter samt till kapacitetsuppbyggnad. I linje med strategin fortsatte även verksamheten inom ramen för det regionala rättsstatsinitiativet för Centralasien under hela 2011.

Att bidra till genomförandet av EU:s politik för de mänskliga rättigheterna ingår i mandatet för EU:s särskilda representant för Centralasien, Pierre Morel, som har fortsatt att ta upp människorättsfrågor under sina besök i regionen och i sina bilaterala kontakter.

---

<sup>12</sup> [http://eeas.europa.eu/human\\_rights/dialogues/civil\\_society](http://eeas.europa.eu/human_rights/dialogues/civil_society)

Genom dialog och gemensamma projekt samarbetade EU nära med OSSE, Europarådet, FN och FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, i synnerhet dess regionala kontor i Bisjkek.

### 5.3.3 *Kazakstan*

Kazakstan genomlevde under 2011 tecken på oroligheter till följd av en arbetsmarknadskonflikt som började i Zjangaözen i maj. Strejker förekom vid flera förädlingsanläggningar för olja, där arbetstagarna begärde löneförhöjning, bättre arbetsvillkor och ett hävande av restriktionerna mot fria fackföreningar. Strejkerna övergick i december 2011 i våldsamma sammanstörningar mellan polisen och de strejkande arbetarna. Myndigheterna inrättade en undersökningskommission i syfte att fastställa fakta bakom våldshandlingarna. EU framförde att unionen förväntade sig att kommittén skulle arbeta öppet och att rättvisa rättegångar ska hållas mot dem som misstänks för våldshandlingar.

Situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna i vidare bemärkelse förblev en källa till oro. EU fortsatte att uppmana de kazakstanska myndigheterna att genomföra ytterligare politiska reformer, särskilt avseende mötesfrihet, trosfrihet, det civila samhällets och icke-statliga organisationers roll, situationen för den politiska oppositionen samt medie- och yttrandefrihet.

Sedan våren 2011 har det inträffat en rad bombdåd och påstådda terroristattacker i Kazakstan, som rapporterades ha koppling till religiös extremism. Dessa incidenter utlöste en ny öppen debatt om religionsfrihet och om de ökande tendenserna till religiös extremism i Kazakstan.

Vid mötet i juni 2011 förde diskussioner på hög nivå mellan EU och Kazakstan. Det fjärde mötet i underkommittén för mänskliga rättigheter, demokrati och gott styre hölls i Bryssel den 30 november 2011. EU:s och Kazakstans seminarium för civilsamhället om de mänskliga rättigheterna "Building stronger interaction between State and Civil Society as an Engine of Progress" genomfördes i Almaty den 19–20 oktober 2011.

### 5.3.4 *Kirgizistan*

Tillsättningen av en koalitionsregering och det fredligt hållna presidentvalet i oktober 2011 utgjorde slutfasen i övergångsprocessen från de provisoriska institutioner som inrättades efter krisen 2010 till statliga myndigheter inrättade genom demokratiska val. Vissa brister i genomförandet av lagstiftningen, som noterats av OSSE/ODIHR, understryker behovet av att förbättra valprocessen. EU har stött demokratiseringsprocessen och bekräftat sitt åtagande att ge ett betydande bistånd för att stödja reformer i landet, i synnerhet i fråga om rättsstatsprincipen och socioekonomisk utveckling.

Inom den politiska dialogen fortsatte EU att uppmana de kirgizistanska myndigheterna att genomföra ytterligare politiska reformer, i synnerhet i fråga om rättsstatsprincipen och rättsväsendet.

EU uppmanade de kirgizistanska myndigheterna att påskynda en förbättring av situationen för alla medborgares mänskliga rättigheter och särskilt att sörja för rättvisa rättegångar och möjlighet till domstolsprövning, vederbörliga processregler samt uppmanade till minskat tryck på domare och försvarsadvokater. EU framförde sin djupa oro över Kirgizistans överdomstols beslut att vidhålla livstidsdomen mot människorättsförsvararen Azimzjan Askarov och uppmanade den att överväga alla tänkbara sätt för att på nytt ta upp ärendet till behandling.

En reformering av strafflagen är en viktig utveckling och EU lovordade avkriminaliseringen av ärekränkning i Kirgizistan, vilket har varit ett gott föredöme för hela regionen. I december 2011 inbjöd Kirgizistan FN:s särskilda rapportör om tortyr att besöka landet.

Det tredje mötet inom dialogen om de mänskliga rättigheterna mellan EU och Kirgizistan hölls i Bisjkek den 28 juni 2011. EU tog utöver frågor av gemensamt intresse eller frågor där det fanns en gemensam oro inom internationella forum även upp ett antal särskilda önskemål rörande situationen för de mänskliga rättigheterna i Kirgizistan, i synnerhet i fråga om en reformering av rättsväsendet, inbegripet häktning, tortyr, rätt till en rättvis rättegång och möjlighet till domstolsprövning samt förenings- och mötesfrihet, fångars rättigheter, kvinnor och barn liksom den nationella ramen för skyddet av de mänskliga rättigheterna.

EU har gett ett förtlöpande stöd till återuppbyggnad, försoning och konfliktförebyggande som alla är viktiga för en hållbar tillväxt i landet. Som svar på det intresse som den nya regeringen framfört av att diskutera med EU om reformen av domstolsväsendet och kampen mot korruption, utformas för närvarande ett fullvärdigt biståndsprogram med erfarenheter från EU avseende dessa frågor.

### **5.3.5 Tadzjikistan**

Den tredje och den fjärde omgången i dialogen om de mänskliga rättigheterna mellan EU och Tadzjikistan hölls den 2 februari (för 2010) och den 25 oktober 2011 i Dusjanbe. Dialogen möjliggjorde diskussioner om en lång rad ämnen av gemensamt intresse eller ämnen där det fanns en gemensam oro, bland annat om nationella institutioner för de mänskliga rättigheterna samt om kvinnors, barns och invandrars rättigheter. Man konstaterade meningsskiljaktigheter i fråga om vallagstiftning, det civila samhället, religionsfrihet och mediefrihet. Man diskuterade också möjligheter till konkret samarbete i fråga om de mänskliga rättigheterna. Inom ramen för den fjärde omgången i dialogen besökte EU:s delegation också ett av fängelserna i Dusjanbe.

Civilsamhällsseminariet mellan EU och Tadzjikistan om arbetskraftsmigranters rättigheter hölls den 26–27 juli 2011.

Frågor rörande de mänskliga rättigheterna diskuterades också vid det första mötet i samarbetskommittén i Dusjanbe den 16 mars 2011. De huvudfrågor som togs upp rörde rekommendationerna från kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR), yttrandefrihet, mediefrihet och religionsfrihet.

### **5.3.6 *Turkmenistan***

EU fortsatte att noggrant bevaka människorättssituationen i Turkmenistan och uttryckte konsekvent sin fortsatta oro över flera frågor under den bilaterala dialogen, bl.a. inom människorättsdialogen mellan EU och Turkmenistan. Den fjärde omgången inom dialogen hölls i Bryssel den 8 juli 2011. EU och Turkmenistan inriktade sig särskilt på reformering av rättsväsendet, inbegripet förhållandena i fängelser, nationella institutioner för skydd av de mänskliga rättigheterna, utvecklingen av det civila samhället, förenings- och yttrandefrihet liksom rörelsefrihet och rättigheterna för personer som tillhör nationella minoriteter samt samarbete inom internationella forum.

### **5.3.7 *Uzbekistan***

EU har fortsatt att uppmana de uzbekistanska myndigheterna att genomföra ytterligare politiska reformer, särskilt i fråga om mötesfrihet, trosfrihet, det civila samhällets och icke-statliga organisationers roll, mediefrihet och barnets rättigheter. EU välkomnade frivillandet av ett antal människorättsförsvarare under 2011, men fortsatte att uttrycka oro över de många människorättsförsvarare, aktivister och journalister som hålls i fängsligt förvar i Uzbekistan och fortsatte att ta upp dessa frågor, inbegripet enskilda fall, med de uzbekistanska myndigheterna. EU fortsatte att verka för ett bredare tillträde till Uzbekistans fängelser för det internationella samfundet.

Det femte mötet inom dialogen mellan EU och Uzbekistan om de mänskliga rättigheterna hölls den 24 juni 2011 i Tasjkent. EU och Uzbekistan inriktade sig framför allt på reformering av rättsväsendet, inbegripet förhållandena i fängelserna, nationella institutioner för skydd av de mänskliga rättigheterna, utvecklingen av det civila samhället, förenings- och yttrande frihet samt rörelsefrihet och samarbete inom internationella forum. EU tog också upp frågan om samarbete med FN:s särskilda rapportör om tortyr och en inbjudan till en kommission från ILO för att övervaka framstegen med genomförandet av ILO:s konventioner 138 och 182 mot barnarbete.

På grund av oro i fråga om barnarbete höll Europaparlamentet i december 2011 inne sitt godkännande av att ett textilprotokoll ska införlivas i partnerskaps- och samarbetsavtalet. Sannolikt förväntar sig Europaparlamentet att få se konkreta framsteg när det gäller tvångsarbete, inbegripet att internationella övervakare får återvända i samband med bomullsskörden 2012 för att kunna överväga införlivandet av protokollet. Samarbetet intensifierades kring fastställandet av ett program med en budget på 10 miljoner euro för reformering av straffrätten, som inleddes i början av 2012.

EU fortsatte tillsammans med Europarådet att genomföra EU:s och Centralasiens rättsstatsinitiativ. För Uzbekistans del innefattade detta följande verksamheter: förstärkning av författningsdomstolen och den högsta domstolen samt av ombudsmannens ämbete, utbildning för domare och företrädare för den offentliga förvaltningen och utarbetande av juridiska yttranden om lagförslag.

## 5.4 Afrika

### 5.4.1 *Afrikanska unionen*

Den dialog som sedan 2008 förs mellan EU och AU om mänskliga rättigheter fortsatte att utgöra ett viktigt forum för diskussioner om ansträngningar för att främja mänskliga rättigheter och demokrati. Under 2011 hölls ett möte i Dakar där man fokuserade på frågor som samarbete mellan AU och EU om skydd för människorättsförsvarare, de mänskliga rättigheterna i samband med övergången till demokrati samt rätten till utveckling liksom genomförande av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

AU:s och EU:s tredje seminarium för det civila samhället om mänskliga rättigheter hölls i Bryssel den 21–22 november 2011. Rekommendationerna avsåg följande två huvudområden: de mänskliga rättigheterna och val samt läget i fråga om rätten till bostad och tvångsvräkningar.

Rekommendationerna kommer att läggas fram som ett bidrag till nästa dialog mellan Afrika och EU om de mänskliga rättigheterna.

Som manifestering av sin gemensamma strävan gjorde EU och AU den 12 februari 2011 ett gemensamt uttalande på Internationella dagen mot utnyttjande av barnsoldater. I sitt uttalande välkomnade EU och AU de framsteg som gjorts, bland annat genom antagandet av säkerhetsrådets resolution 1882 och framhöll åter sitt stöd till kampen mot strafflöshet i samband med rekryteringen och utnyttjandet av barnsoldater samt att man behöver ställa dem som begår dessa brott inför rätta. De uppmanade också alla stater att senast 2012 ratificera det fakultativa protokoll om barn som är inblandade i väpnade konflikter efter den kampanj som inleddes i maj 2010 av FN:s generalsekreterares särskilda representant för barn i väpnade konflikter.

Inom plattformen för dialog mellan Afrika och EU om frågor om samhällsstyrning och mänskliga rättigheter (som lanserades den 12 november 2010) har två arbetsgrupper sammanträtt, den första i Bryssel i juni 2011 för att diskutera förvaltning av naturresurser under och efter konflikter och den andra i Tunis i december 2011 för att diskutera yttrandefrihet, inbegripet mediefrihet som plattform för främjande av demokratisering. Sedan den lanserades i november 2010 har plattformen gett möjlighet till en öppen, inkluderande och informell dialogfär som möjliggör utformandet av gemensamma dagordningar för frågor som rör samhällsstyrning och av rekommendationer mellan de två världsdelarna. Ett informellt expertmöte inom partnerskapet mellan Afrika och EU om demokratiskt styre och mänskliga rättigheter hölls i Bryssel i september 2011 och gav möjlighet till fortsatta samråd om hur man ska förbättra EU:s stöd till afrikanska förvaltningsinitiativ som den afrikanska mekanismen för inbördes granskning (APRM) och den afrikanska stadgan om demokrati, val och samhällsstyrning.

Utöver dialogen mellan AU och EU om mänskliga rättigheter gav dialoger som genomfördes inom ramen för artikel 8 i Cotonouavtalet tillfälle att ta upp frågor om mänskliga rättigheter direkt med de nationella myndigheterna i afrikanska partnerländer. Särskilda dialoger om mänskliga rättigheter hölls med Nigeria och Sydafrika under 2010.

#### **5.4.2 *Angola***

Trots garantier i författningen för de grundläggande rättigheterna och förekomsten av en nationell institution för de mänskliga rättigheterna kvarstår brister i skyddet för de mänskliga rättigheterna på olika nivåer. Bland den senare tidens problematiska frågor märks påstådda våldshandlingar och övergrepp utförda av säkerhetsstyrkor mot illegala invandrare och gruvarbetare i de diamantrika provinserna Lunda Norte och Lunda Sul. Det har också rapporterats om ett överdrivet bruk av våld från polisens sida i samband med smärre protestyttringar av oppositionella och ungdomar.

EU:s delegation och medlemsstaternas företrädare besökte Lunda Norte och Lunda Sul och tog kontakt med myndigheterna och företrädare för det civila samhället. I samverkan med andra internationella partner övervakade de läget och riktade regeringens uppmärksamhet på behovet av att ordentligt utreda beskyllningar och vidta förebyggande åtgärder i form av utbildning för och kontroll av säkerhetsstyrkorna. Tidigare hade EU:s ambassadörer besökt den oljerika nordliga provinsen Cabinda, där det förekommer sporadiska, smärre uppror samt påstådda kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

EU och dess medlemsstater finansierar människorättsprojekt och ger bistånd till lokala och internationella organisationer som verkar på fältet. I och med den allmänna minskningen av stöd från givare till Angola är finansieringen från EU en av de få källor som står lokala människorättsorganisationer till buds.

Den politiska dialogen i enlighet med artikel 8 i Cotonouavtalet har inte tillämpats men stora förväntningar knyts till avtalet "Angola–EU Joint Way Forward". Här ingår en bred politisk dialog om bland annat fred och säkerhet, de mänskliga rättigheterna och gott styre.

### **5.4.3 *Burundi***

Liksom under tidigare år kvarstod EU:s oro över människorättsläget i Burundi under 2011. Året kännetecknades av ett högt antal utomrättsliga avrättningar –så många som 62, enligt FN, och fler enligt olika icke-statliga organisationer. Samtidigt som oppositionsledare utomlands, det civila samhället och medierna till stor del har uppfyllt det tomrum som de politiska oppositionspartierna har lämnat har journalister och ledare för det civila samhället blivit mål för gripanden och hotelser.

Politiska påtryckningar från det internationella samfundet började ge resultat i slutet av året, då situationen verkade ha blivit lugnare. EU bidrog till de allt intensivare internationella ansträngningarna för att återupprätta dialogen mellan regeringen och oppositionspartierna utomlands i syfte att säkerställa förberedelserna av valet år 2015.

EU strävade proaktivt efter att föra en dialog med regeringen i enlighet med artikel 8 i Cotonouavtalet, men utan framgång. Dialogen med det civila samhället var mer givande under 2011; den fortsatte och blev mer inriktad på politisk samhällsstyrning.

EU fortsatte att finansiera projekt inom ramen för EUF för decentralisering av rättsväsendet och till stöd för lokal samhällsstyrning i syfte att ta itu med svåra frågor i samband med markkonflikter. EU uppmanade också till förslag som finansieras genom EIDHR och stabilitetsinstrumentet.

#### **5.4.4 Kamerun**

EU:s engagemang för mänskliga rättigheter och demokrati i Kamerun tog i stor utsträckning ny fart under 2011, både vad gäller politisk dialog och främjande arbete samt finansiellt stöd.

Huvudområdena för insatserna under året följer nedan.

Människorättsförsvarare: EU:s beskickningar i Kamerun har stött inrättandet av ett nationellt nät för skydd av människorättsförsvarare (RENAPDDHO). EU-delegationen har bidragit med rådgivning, politiskt stöd och bistånd in natura, medan den franska ambassaden i någon mån har bidragit med finansiellt stöd. RENAPDDHO griper in när individuella mänskliga rättigheter hotas och håller också på med slutredigeringen av den första rapporten om situationen för människorättsförsvarare i Kamerun.

Medvetenheten om mänskliga rättigheter: EU gav finansiellt stöd till anordnandet av en filmfestival under 2011 om de mänskliga rättigheterna i Yaoundé. Olyckligtvis förbjöds festivalen i sista stund av myndigheterna på grund av påstådda risker för den allmänna ordningen ett beslut som beklagades av EU:s uppdragschefer.

Rättsväsen och fängelseförhållanden: EU är den viktigaste givaren på detta avgörande område. EU:s stöd har varit särskilt avgörande för att bidra till att begränsa antalet häktade personer och förbättra hälsoförhållanden (bland annat förebyggande av hiv), sanitära anläggningar och juridisk rådgivning till interner. Dessutom har frågor i samband med rättssystemets (bristfälliga) sätt att fungera, särskilt mål som inbegriper högt uppsatta personer, regelbundet tagits upp i samband med den politiska dialogen.

Hbt-personers rättigheter: denna fråga, som är ganska känslig i Kamerun, tas regelbundet upp inom ramen för den politiska dialogen med myndigheterna med det slutliga målet att uppnå avkriminalisering. EU har också lämnat ekonomiskt stöd till en icke-statlig organisation för att försvara hbt-personers rättigheter, särskilt sådana som hålls fängslade eller står inför rättsliga förfaranden. Detta projekt har lett till en tvist med myndigheterna, som har anklagat EU för inblandning och främjande av homosexualitet och begärt att EU drar tillbaka detta stöd. EU reagerade kraftfullt mot dessa anklagelser och vägrade att ompröva projektet.

Andra frågor togs upp under hela 2011 i samband med den pågående politiska dialogen, bland andra avskaffandet av dödsstraffet (det finns endast ett de facto-moratorium för närvarande), kvinnors rättigheter (särskilt våld mot kvinnor), barnets rättigheter (särskilt Kameruns ratificering av de två fakultativa protokollen till FN-konventionen om barnets rättigheter) och begränsningen av politiska rättigheter som förenings- och demonstrationsfrihet. Ekonomiskt stöd har också getts till icke-statliga organisationer som arbetar med urbefolkningar (särskilt baka-pygméer).

#### 5.4.5 Tchad

Som det konstateras i rapporten om situationen för de mänskliga rättigheterna i Tchad som beställts av FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter finns det "ingen politik med avsiktliga systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Men dessa rättigheter kränks oavbrutet". Trots att Tchad har ratificerat de viktigaste internationella konventionerna om främjande och skydd av de mänskliga rättigheterna är den verkliga tillämpningen av dessa konventioner långtifrån tillfredsställande. Detta beror på bristen på ekonomiska och tekniska resurser som tilldelas frågor om de mänskliga rättigheterna och rättväsendet. Rätten till utveckling förhindras samtidigt allvarligt av återkommande hungersnöd och epidemier som påverkar särskilt Sahel-regionen i landet.

Utmaningarna på området för de mänskliga rättigheterna är därför ganska olikartade, men EU och dess medlemsstater har identifierat fyra viktiga utmaningar som de kommer att koncentrera sina insatser på:

- a) Upprättandet av ett pålitligt och fungerande rättsväsende, för att få slut på strafflösheten som fortfarande är utbredd.
- b) Respekt för och främjande av rättigheterna för de mest utsatta grupperna, bland annat barn, kvinnor (särskilt i landsbygdsområden) och funktionshindrade.
- c) Stöd till reformen av de interna säkerhetsstyrkorna för att främja rättsstaten i landet och förebygga utnyttjande.
- d) Respekt för demokratiska principer och främjande av god samhällsstyrning för att möjliggöra medborgarnas deltagande i offentliga angelägenheter, både nationellt och lokalt.

Inom tionde Europeiska utvecklingsfonden (EUF) har "god samhällsstyrning" gjorts till en av de två målsektorerna (70 miljoner euro) för att bidra till återupprättandet av sunda offentliga institutioner och förfaranden på områdena för rättsväsende, förvaltning av de offentliga finanserna och säkerhet i landet.

I detta sammanhang har EU:s program för att stödja rättsväsendet i Tchad (Prajust), som inleddes 2009, syftet att på ett hållbart sätt förbättra rättsskipningen i landet genom att bidra med stöd till både straffrättsliga och civilrättsliga förfaranden, yrkesverksamma (jurister, domare, fängelsepersonal, osv.). Genom Prajust föreskrivs också ett betydande bidrag till regeringens program för byggande och återställande av anläggningar inom rättsväsendet i hela landet.

Reformen av säkerhetssektorn är ett viktigt område som redan stöds av EU genom programmet för reformering av de interna säkerhetsstyrkorna (Pafsi).

EU finansierade tillsammans med andra bilaterala och multilaterala parter undersökningskommissionen med ansvar för att bringa klarhet i händelserna under januari-februari 2008 och försvinnandet av oppositionsledaren Ibni Oumar Mahamat Saleh.

EU var också politiskt och ekonomiskt inblandat i anordnandet av rättegången mot den f.d. presidenten Hissène Habré, även om denna ännu inte hade kunnat inledas eftersom domstolen ännu inte hade inrättats.

När det gäller valfrågor gav EU stöd till förberedandet och anordnandet av parlaments- och presidentvalen 2010-2011. Ett valobservatörsuppdrag från EU fanns på plats under ledning av den tidigare kommissionären med ansvar för utvecklingsbistånd, parlamentsledamoten Louis Michel.

Genom programmet för stöd till samhällsstyrning i Tchad (PAG) som inleddes i slutet av 2011 tillhandahölls stöd till den finansiella förvaltningen och förvaltningen av oljeintäkterna. Insatserna som påbörjades 2007 fortsätter för att förbättra kapaciteten inom finans- och budgetministeriet. En del av programmet har syftet att stödja den nya decentraliseringsprocessen efter lokalvalen som hölls 2011 i de viktigaste städerna i landet.

EU stod fast vid sitt åtagande att ta itu med de viktigaste frågorna i samband med god samhällstyrning (rättsväsen, mänskliga rättigheter, säkerhetsstyrkor, ekonomisk insyn och decentralisering), både genom sin politiska dialog i enlighet med artikel 8 i Cotonouavtalet och genom genomförandet av sina program och projekt.

Genom sina budgetposter främjade EU respekten för kvinnors, barns och fördrivna personers rättigheter. I detta arbete ingick en kamp mot diskriminerande praxis mot kvinnor, t. ex. kvinnlig könsstympning, tvångsäktenskap, tidiga äktenskap och könsrelaterat våld.

#### **5.4.6 *Elfenbenskusten***

År 2011 inleddes i Elfenbenskusten med en allvarlig politisk kris då den avgående presidenten vägrade att godta resultatet av presidentvalet i slutet av november 2010 som innebar seger för hans motståndare Alassane Ouattara. Förtrycket under Gbagbos olagliga regim innebar många kränkningar av de mänskliga rättigheterna, vilka fördömdes i uttalanden från den höga representanten Catherine Ashton och hennes talesperson. EU stödde omedelbart och beslutsamt den viljeyttring som landets medborgare tydligt hade uttryckt genom valet införde restriktiva åtgärder mot totalt 118 personer och 13 ekonomiska enheter (se olika beslut av Europeiska rådet fram till början av april 2011). Dessa åtgärder var ytterst effektiva och försvagade i betydande grad Gbagbo-regimen.

EU utvecklade också en intensiv diplomatisk aktivitet riktad mot regionala institutioner som Ecowas och Afrikanska unionen samt mot Förenta nationerna för att uppmuntra till tydliga ställningstaganden och medling för att återställa den konstitutionella ordningen. Därför gav EU också information samt tekniskt och finansiellt stöd till dessa organisationer. Samtidigt frigjorde EU 60 miljoner euro för humanitär hjälp åt de människor som drabbats hårdast av krisen och 1 miljon euro från det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, bland annat för ett särskilt stöd till kvinnor som utsatts för sexuellt våld under krisen.

Sedan krisen fått en lösning genom att den rättmätige presidenten Ouattara installerades i sitt ämbete kunde utvecklingssamarbetet återupptas, vilket möjliggjorde ett faktiskt inledande av programmet till stöd för rättsväsendet (18 miljoner euro), vilket syftar till att hjälpa regeringen att sektorsvis fastställa en reformpolitik, främja möjligheten till rättslig prövning, minska korruptionen inom rättsväsendet och förstärka domarnas professionalism. Under 2011 iståndsattes sju domstolar i landets nordliga delar och kunde återuppta sin verksamhet, varigenom möjligheten till rättslig prövning förstärktes i dessa områden.

Genom ett särskilt expertuppdrag för justitieministeriet (finansierat via stabilitetsinstrumentet) stödde EU pågående rättsliga förfaranden, bland annat ministeriets utredningsgrupp för de brott som begåtts under krisen samt utarbetandet av en lag om skydd för vittnen och brottsoffer och ett lagförslag om genomförande av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen.

Ett stöd till nationell försoning med sikte på övergångsrättvisa, medling i marktvister i landets västra del samt professionalisering och ansvarighet inom medierna godkändes i slutet av året. EU fortsatte med sitt tekniska och finansiella stöd till den valprocess genom vilken man tog sig ur krisen genom att stödja anordnandet av parlamentsval i december 2011 med 8 miljoner euro samt genom att finansiera det civila samhällets valövervakning. EU förstärkte dessutom i oktober 2011 sin dialog med de organisationer som försvarar de mänskliga rättigheterna i samband med utformningen av den landsspecifika strategin för de mänskliga rättigheterna.

#### **5.4.7 *Demokratiska republiken Kongo***

Under 2011 var EU i hög grad inbegripet i övervakning av valprocessen i Demokratiska republiken Kongo inför parlamentsvalet och presidentvalet. Den 24 januari gjorde den höga representanten och kommissionens vice ordförande ett uttalande efter revideringen av författningen och uppmanade till dialog mellan alla aktörer inom valprocessen.

EU stödde finansiellt hållandet av president- och parlamentsval och utsände ett valobservatörsuppdrag till landet.

Vid flera tillfällen framförde EU sin oro över politiskt motiverade kränkningar av de mänskliga rättigheterna, inbegripet hot mot mediernas frihet och kränkningar av yttrandefriheten och rätten att framföra sina protester.

Den 7 september avgav EU ett lokalt uttalande i vilket unionen erinrade om det ansvar som alla politiska aktörer och poliskåren i Demokratiska republiken Kongo har för att sörja för fria, transparenta, demokratiska och fredliga val. Den 8 november framförde EU sin oro över den senaste utvecklingen inom valkampanjen i Demokratiska republiken Kongo. Viktiga budskap sändes till den nationella valkommissionen (Ceni) om betydelsen av att sörja för de grundläggande friheterna. I november och december gjorde EU flera uttalanden om kvaliteten i valprocessen i Demokratiska republiken Kongo.

Vidare fullföljde EU sitt åtagande i fråga om människorättsförsvarare. EU var företrätt på alla nivåer vid rättegången mot dem som misstänktes för delaktighet i människorättsförsvararen Floribert Chebeyas död. Den 29 juni gjorde den höga representanten och kommissionens vice ordförande ett uttalande där hon noterade den höga militärdomstolens domslut och framhöll betydelsen av att bekämpa strafflöshet och erinrade om EU ståndpunkt i fråga om dödsstraff. EU gjorde flera démarches för att skydda människorättsförsvarare och aktualiserade sin lokala handlingsplan för genomförandet av EU:s riktlinjer i fråga om människorättsförsvarare. Dessutom utformades en landsstrategi för mänskliga rättigheter på lokal nivå.

EU fullföljde sina åtaganden i fråga om att stödja kampen mot könsrelaterat våld i Demokratiska republiken Kongo. Bland andra finansiella åtaganden tillkännagavs den 11 juli ett program med en budget på 2,5 miljoner euro för att stödja offer för sexuellt våld i Kivuprovinserna.

EU höll ett vakande öga på utvecklingen av lagstiftningen, särskilt när det gäller reform av säkerhetssektorn. Flera viktiga projekt genomfördes i Demokratiska republiken Kongo inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDMR).

Inom internationella forum fortsatte EU att stödja Internationella brottmålsdomstolens arbete med icke avgjorda mål rörande Demokratiska republiken Kongo. EU var också aktivt inom FN:s råd för mänskliga rättigheter med att ta upp situationen i fråga om mänskliga rättigheter i Demokratiska republiken Kongo.

#### **5.4.8 Eritrea**

EU fortsatte att framföra sin oro över Eritreas kränkningar av sina skyldigheter i fråga om de mänskliga rättigheterna. Inom ramen för den politiska dialogen vädjade EU till Eritreas regering om att ovillkorligt frige alla politiska fångar. I september 2011 gjorde den höga representanten Catherine Ashton ett uttalande på Europeiska unionens vägnar på tioårsdagen av deras internering. EU uppmanade Eritreas regering att ovillkorligt frige G11-fångarna – en grupp med elva högt uppsatta regeringstjänstemän som godtyckligt häktats och förvägrats sina rättigheter sedan 2001 efter att de öppet kritiserat president Isaias Afwerki.

Oro framfördes också över ödet för fängslade journalister och samvetsfångar fängslade för sina politiska och religiösa uppfattningar. Bland andra EU uppmanade de eritreanska myndigheterna att frige Dawit Isaak, en journalist med både eritreanskt och svenskt medborgarskap som hållits avskild från yttvärlden i häkte sedan 2001, och även alla andra fängslade journalister. EU upprepade sina anmodanden om information och om möjlighet att besöka dem. Ödet för fängslade personer togs personligen upp av verkställande direktör för Afrika Nicholas Westcott under hans möte med president Isaias.

Trosfriheten fortsätter att vara ett annat problematiskt område. EU uttryckte sin oro över kränkningar av icke-statssanktionerade religiösa grupper i Eritrea och upprepat sin begäran om att få träffa den tidigare patriarken för den eritreanska ortodoxa kyrkan som avsattes 2007.

EU framförde också oro över den svåra situationen för eritreanska flyktingar på Afrikas horn. Detta togs upp med såväl Eritreas regering som med andra regeringar där fall av människohandel och övergrepp hade rapporterats.

EU fortsatte att stödja verksamheter i syfte att främja mänskliga rättigheter, särskilt när det gäller tillgång till information om mänskliga rättigheter och avseende kvinnors och barns rättigheter.

#### **5.4.9 Etiopien**

Ett helt kapitel i Etiopiens nya utvecklingsplan för de kommande fem åren, planen för tillväxt och förändring, är ägnat åt kapacitetsuppbyggnad inom den offentliga förvaltningen och gott styre (inbegripet åtgärder mot korruption). Detta förefaller visa på regeringens strävan att få till stånd en effektiv offentlig förvaltning och att i demokratiska och politiska termer förstärka ett gott styre som en hörnpelare i den nationella utvecklingsstrategin.

EU är dock fortfarande oroat över situationen för människorättsförsvarare och tillämpningen av lagen om reglering av det civila samhällets verksamhet. Nya direktiv som utfärdades under 2011 för att vidareutveckla vissa delar av lagstiftningen kan sannolikt innebära nya utmaningar för det civila samhällets organisationer. Dock har det inletts en trepartsdialog mellan Etiopiens regering, givare och det civila samhället. EU är förvissat om att dialogen ska möjliggöra framsteg mot en förbättring av bestämmelserna. EU fortsatte också framgångsrikt genomförandet av projekt inom ramen för under fonden för det civila samhället, bland annat på områden som rör de mänskliga rättigheterna och samhällsstyrning.

Under 2011 skedde i Etiopien de första anhållandena och därpå följande rättegångar enligt den nya lag mot terrorism som antogs under 2009. Två etiopiska journalister anhölls i juni och därefter följde gripanden av flera andra journalister och oppositionella.

EU har följt rättegångarna. I slutet av 2011 hade två svenska journalister vardera dömts till elva års fängelse medan ytterligare tre rättegångar mot sammanlagt 36 personer alltjämt pågår och följs av EU.

Det har framförts viss kritik mot gripandena och tillämpningen av denna antiterroristlag, främst från Amnesty, Human Rights Watch och Reportrar utan gränser. FN har uppmanat Etiopien att se över den allmänna definitionen av terrorism under antiterroristlagen och framfört oro över de potentiellt negativa effekter som denna lag kan få för medierna i landet liksom för andra demokratiska rättigheter. EU tar upp antiterroristlagen inom den dialog som unionen för med Etiopien.

Givare, inbegripet EU, genomförde under 2011 ett undersökningsuppdrag i syfte att bedöma det program för att föra folk tillbaka till byarna som genomförs av Etiopiens regering för att förbättra landsbygdsbefolkningens tillgång till bastjänster. Trots de beskyllningar som framförts av organisationer för de mänskliga rättigheterna fann man inom uppdraget inga belegg för tvångsflyttningar eller andra kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Givarna stöder inte programmet men är oroade över effekterna av dess hastiga genomförande som ibland medför brist på bastjänster och även till brist på livsmedel. EU inledde under 2011 en dialog med Etiopiens regering om denna fråga.

Etiopien har börjat utarbeta en nationell plan för de mänskliga rättigheterna som kommer att slutredigeras under 2012 och ta upp rekommendationerna från den återkommande allmänna utvärderingen samt rekommendationerna från FN-organ.

#### 5.4.10 *Gambia*

Gambia upprätthöll en politisk och makroekonomisk stabilitet medan situationen för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet när det gäller yttrandefriheten, fortsatt utgjorde en utmaning. Detta mönster bekräftades under presidentvalet i november som vanns av den sittande presidenten Jammeh. EU utsände ett expertuppdrag för att följa valet och dess bedömning kommer att ligga till grund för den kommande politiska dialogen.

EU och Gambia upprätthåller en strukturerad politisk dialog enligt artikel 8 i Cotonouavtalet, med ömsesidigt överenskomna prioriteringar samt gemensamma handlingsplaner och åtaganden på ömse sidor. Möten hålls två gånger om året. Samhällsstyrning och mänskliga rättigheter utgör kärnan som ständigt finns på dagordningen. Insatserna och framstegen på detta område har dock varit långsammare än på andra områden som diskuteras.

EU fortsatte att stödja det civila samhället och arbetade särskilt med samhällsstyrning, de mänskliga rättigheterna och kvinnors rättigheter.

#### 5.4.11 *Guinea*

Överlag fortsatte situationen för de mänskliga rättigheterna och demokratin i Guinea att förbättras under 2011. Säkerhetsläget i Conakry och i landets inre delar, som kännetecknats av ett stort antal övergrepp från ordningsmaktens sida, har stabiliserats. Det har förekommit vissa framsteg i kampen mot strafflösheten, särskilt när det gäller dödsoffren från den 28 september 2009 (en fredlig demonstration som brutalt slogs ner av säkerhetsstyrkorna). Flera övergrepp begicks dock under 2011 av polisen utan att detta beivrades och två mycket högt uppsatta befattningshavare som förmodas bära ansvaret för våldshandlingen den 28 september 2009 innehar alltjämt höga poster inom förvaltningen, vilket inte underlättar framsteg inom utredningarna. EU upprätthåller sanktioner mot fem personer (frysning av tillgångar och viseringsförbud) för deras förmodade ansvar i detta ärende.

Rättsväsendet är alltså svagt och villkoren i samband med förvar är mycket svåra och uppfyller inte kraven i fråga om de mänskliga rättigheterna, men de första stegen mot en reform av rättsväsendet och fängelsesystemet har tagits. EU har redan lämnat ett inledande stöd till rättsväsendet i form av tekniskt bistånd till ministeriet och ett stöd till brottsoffer och det civila samhället i kampen mot strafflöshet i fråga om de brott som begicks vid massakern den 28 september 2009. Reformeringsarbetet av säkerhetsstyrkorna har också inletts med bland annat demilitarisering av staden Conakry och en pensionering av cirka 4 000 militärer med minst 35 tjänsteår bakom sig (dvs. 15 % av säkerhetsstyrkorna). Den politiska situationen är mer stabil och som svar på återgången till konstitutionell ordning genom att en demokratiskt vald president har installerats och genom att en civil regering har tillsatts har EU mjukat upp villkoren för ett återupptagande av samarbetet inom den tionde Europeiska utvecklingsfonden och jämsides med detta partiellt hävt vapenembargot. Ett hållande av fria och öppna parlamentsval förblir dock ett absolut villkor för en fullständig normalisering av förbindelserna med EU.

#### **5.4.12 *Guinea-Bissau***

Situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna i Guinea-Bissau förblev oroande under 2011, särskilt när det gäller ekonomiska och sociala rättigheter, på grund av olösta problem med fattigdom och analfabetism samt otillfredsställande tillgång till grundläggande samhällstjänster. Dessa frågor samt ett utbrett våld i hemmet inverkar också negativt på kvinnors och barns rättigheter.

I juni 2011 godkände nationalförsamlingen två lagförslag, om kamp mot människohandel samt om förbud mot kvinnlig könsstympning. I december 2011 ratificerade Guinea-Bissau den afrikanska stadgan om demokrati, val och samhällsstyrning.

Inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDMR) utlyste Europeiska unionen i april 2011 en inbjudan till att lämna projektförslag till projekt för att förstärka skyddet för barns, kvinnors och fångars rättigheter. Fyra projekt utvaldes för finansiering med ett sammanlagt belopp på 1 140 000 euro.

Återkommande politiskt betingat våld och hot med nära koppling till den roll som militären spelar inom inrikespolitiken hotade stabiliteten i landet. I december 2011 medförde nedkämpandet av ett påstått försök till statskupp ett rättsvidrigt dödande av en misstänkt person som överlämnade sig samt flera godtyckliga gripanden och frihetsberövanden. Strafflösheten och korrruptionen fortsatte att utgöra betydande utmaningar som man inte i tillräcklig utsträckning har tagit sig an.

Kampen mot strafflöshet samt respekt för rättsstatsprincipen stod i centrum för den politiska dialogen mellan Europeiska unionen och Guinea-Bissau inom ramen för de samråd som inletts i enlighet med artikel 96 i Cotonouavtalet. Företrädarna för Guinea-Bissaus regering lade fram tillfredsställande förslag och åtaganden om att genomföra viktiga reformer i syfte att stabilisera landet inom demokratiska ramar. Samråden avslutades genom rådets beslut 2011/492 och lämpliga åtgärder antogs för att genomföra dessa åtaganden. I slutet av 2011 hade inget av de viktigaste åtagandena genomförts fullt ut, även om vissa framsteg i genomförandet av vissa åtaganden måste konstateras.

#### **5.4.13 Kenya**

EU fortsatte under hela 2011 att noga följa situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna i Kenya.

Stöd till införandet av den nya författningen var under 2011 en av de viktigaste prioriteringarna för EU i Kenya, inte minst med tanke på skyddet för och främjandet av de mänskliga rättigheterna.

Strafflösheten var alltså en betydande källa till oro. EU tog förlöpande upp denna fråga med Kenyas regering och in public. EU vidmakthöll också under hela 2011 ett politiskt tryck på regeringen för att vidta åtgärder mot säkerhetsstyrkornas utomrättsliga dödande och tortyr samt mot korruption inom den offentliga sektorn.

EU fortsatte i sin egenskap av ståndaktig anhängare av Internationella brottmålsdomstolen att vädja till Kenyas regering samt till de sex personer som kallats inför rätta av Internationella brottmålsdomstolen för brott begångna i samband med våldet 2007–2008 efter valet att till fullo samarbeta med domstolen. EU uppmuntrade också till inrättande av en lokal mekanism för att ställa andra som deltagit i våldet efter valet inför rätta.

Man upprätthöll en kontinuerlig och regelrätt dialog med det civila samhällets organisationer, bland annat genom återkommande möten på uppdragschefsnivå.

Till följd av sina offentliga uttalanden (i medier) i frågor som rör de mänskliga rättigheterna, dvs. Internationella brottmålsdomstolen, kampen mot strafflöshet, utomrättsligt dödande eller Internationella dagen för mänskliga rättigheter har EU nått god synlighet i landet som en aktör för de mänskliga rättigheterna.

#### 5.4.14 *Liberia*

Även om det inte föreligger några bevis på systematiska kränkningar eller undertryckande av de mänskliga rättigheterna i Liberia av statliga aktörer är utmaningarna när det gäller skydd och främjande av mänskliga rättigheter betydande: förhållandena i fängelser är svåra, inbegripet överfulla fängelser, och fångarna hålls häktade under lång tid och förvägras ett korrekt rättsförfarande. Sexuellt och könsrelaterat våld, bland annat våldtäkter, kvinnlig könsstympning och kränkningar av barnens rättigheter, inbegripet övergrepp mot barn är vanliga i landet.

Liberia tillämpar fortfarande formellt dödsstraff för vissa brott, men ett frivilligt moratorium mot verkställandet av dödsstraffet finns.

Som en del av verksamheten för att främja de mänskliga rättigheterna antog EU en "lokal EU-strategi för de mänskliga rättigheterna" och har engagerat sig lokalt med regeringen och relevanta institutioner (inbegripet den nationella människorättskommissionen). En lokal inbjudan att lämna förslag inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter utlystes i november (med en sammanlagd budget på 600 000 euro).

Liberia höll 2011 parlaments- och presidentval, de andra demokratiska valen sedan slutet av inbördeskriget. Den avgörande valomgången skamfilades emellertid genom en bojkott av oppositionen och gatusammandrabbningar mellan protesterande och polisen. EU ger ekonomiskt stöd till valperioden (7 miljoner euro) och sände ut ett valobservatörsuppdrag.

#### 5.4.15 *Madagaskar*

Under 2011 skedde en viktig utveckling inom krisen i Madagaskar. Tack vare enträgna ansträngningar av medlingstrojkan från Södra Afrikas utvecklingsgemenskap (SADC) undertecknades den 16 september 2011 av ledande politiska aktörer en "färdplan för att nå ett slut på krisen i Madagaskar". I dokumentet anges de åtaganden som de undertecknande parterna har enats om att göra för att slutföra den neutrala och allomfattande övergångsprocess byggd på samförstånd, som borde leda till att trovärdiga, fria och öppna val kan hållas, vilket skulle möjliggöra en återgång till ett konstitutionellt styre på Madagaskar.

EU, Södra Afrikas utvecklingsgemenskap, Afrikanska unionen och det internationella samfundet välkomnade detta och har sedan dess noterat framstegen i genomförandet (utnämning av en gemensamt utsedd premiärminister, bildandet av en nationell enhetsregering, inrättandet av ett övergångsparlament och av den nationella valkommissionen (Cenit).

Denna utveckling föranledde ytterligare ett beslut av EU den 5 december om att i enlighet med artikel 96 i Cotonouavtalet förlänga det sedan 2010 gällande beslutet men inta en positiv hållning som gör det möjligt för EU att stödja övergångsprocessen och att successivt återuppta unionens samarbete inom utvecklingsbiståndet, beroende på de faktiska framstegen i genomförandet av färdplanen för övergångsprocessen.

Tillämpningen av färdplanen för övergång är dock fortfarande mycket skör.

#### 5.4.16 *Malawi*

Situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna i Malawi försämrades ytterligare under 2011. Antagandet i januari 2011 av ändringarna av strafflagen, som utvidgar regeringens kontroll över medierna, utgör hot mot yttrandefriheten och pressfriheten. Regeringen har kommit under press från aktivists för dålig ekonomisk och politisk styrning. Demonstrationer hölls i juli 2011, då vapen användes mot demonstranterna och ledde till tjugo döda. Den höga representanten Catherine Ashton avgav ett uttalande och fördömde de malawiska myndigheternas användning av våld samt att man hindrade medborgarna från att utöva sin konstitutionella rätt att demonstrera. Den 14 oktober 2011 sammanträdde den verkställande direktören för avdelningen för Afrika inom utrikestjänsten, Nicholas Westcott, med Malawis utrikesminister, Peter Mutharika och upprepade EU:s oro över hur samhällsstyrningen utvecklas i Malawi.

Inom ramen för den tionde Europeiska utvecklingsfonden anslog EU 30 miljoner euro för ett samhällsstyrningsprogram som ska förbättra den demokratiska styrningen genom att sörja för gedigna möjligheter till rättslig prövning för alla invånare i Malawi genom ett effektivare och mer ansvarigt rättsväsen, mer rehabiliterande och brottsoffervänliga synsätt inom såväl de formella som de informella systemen, förbättrad demokratisk ansvarighet och tillsyn samt säkerställande av att alla malawier känner till och förstår sina rättigheter och kan hävda dem samt känner till och förstår de tjänster de har rätt till.

#### 5.4.17 *Mauretanien*

I Mauretanien hade den allomfattande politiska dialogen mellan den majoritet som stöder presidenten och delar av oppositionen lett fram till ett avtal om ett paket av konkreta konstitutionella reformer. Det har gjorts betydande framsteg i fråga om mediefrihet, vilket på detta område placerar Mauretanien bland de ledande länderna i regionen. Kvarlevor av slaveriet består dock och dess fördömande av människorättsorganisationer leder till konfrontationer med myndigheterna. Det rapporteras fortlöpande om godtyckliga frihetsberövanden. Det viktigaste strukturella problemet i Mauretanien är svagheten inom rättsväsendet. Det civila samhället i Mauretanien är alltjämt svagt och saknar tillräcklig samordning.

EU:s människorättsstrategi för Mauretanien utvärderas för närvarande. EU:s delegation sammanför i samverkan med medlemsstaterna regelbundet människorättsförsvarare och gör punktvisa politiska démarcher till regeringen för att fördöma kränkningarna av de mänskliga rättigheterna. På det operativa planet har två nya projekt inom ramen för jämställdhet och EIDMR inletts i Mauretanien under 2011 för att stödja icke-statliga organisationer i jämställdhetsfrågor samt i kampen mot slaveri och dess efterverkningar. Dessa projekt kompletterar de fem befintliga projekten på området med en total budget på 1,3 miljoner euro. EU stöder också strukturellt det civila samhället genom ett särskilt program via den tionde Europeiska utvecklingsfonden.

#### **5.4.18 Niger**

EU stödde under 2010–2011 övergången till demokrati i Niger med bland annat ett stöd till valprocessen. Detta stöd hade en budget på 18,5 miljoner euro (med över 60 % i form av externt stöd), vilket gjorde det möjligt att öka förtroendet bland de politiska aktörerna och inom den allmänna opinionen för valen genom att sörja för förberedelser inför hållandet av den konstitutionella folkomröstningen (i oktober 2010) samt olika val (lokala val, parlamentsval och presidentval) under första kvartalet 2011.

Dessutom utsändes ett valobservatörsuppdrag till Niger för parlamentsvalet den 31 januari 2011 och för de två omgångarna inom presidentvalet, den 31 januari och den 12 mars 2011. Santiago Fisas Ayxela, ledamot av Europaparlamentet, var uppdragschef. I uppdraget ingick 40 observatörer från 15 EU-medlemsstater samt från Schweiz och Kanada. Uppdraget inledde sin verksamhet den 4 januari 2011 och stannade på plats fram till dess att resultatet av den andra omgången i presidentvalet officiellt hade tillkännagivits den 1 april 2011. Valobservatörerna var utplacerade i hela landet utom, av säkerhetsskäl, i provinsen Agadez.

#### **5.4.19 Nigeria**

I Nigeria hölls det i april 2011 presidentval och parlamentsval samt regionala val och guvernörsval. Ett valobservatörsuppdrag från EU under ledning av parlamentsledamot Alojz Peterle, utsändes till landet. EU fann att dessa val innebar en betydande förbättring i förhållande till föregående år och att de kunde anses vara de mest trovärdiga valen sedan Nigeria återgick till demokrati 2009. Ett antal oegentligheter och brister noterades dock och rapporterades. Rekommendationerna från EU:s valobservatörsuppdrag inspirerade den nigerianska oberoende nationella valkommissionen (Inec) till att skriva ner sina egna slutsatser. Valen följdes av ett utbrott av våldshandlingar, vilket EU fördömde i ett lokalt uttalande.

De mänskliga rättigheterna utgjorde fortsatt en prioritering inom ramen för "EU–Nigeria Joint Way Forward". I mars 2011 antogs lagen om en kommission för de mänskliga rättigheterna. Den nya ordföranden i kommissionen för de mänskliga rättigheterna, en människorättsaktivist, utnämndes i december 2011. I juni 2011 antogs lagen om informationsfrihet.

EU fortsatte att följa situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna, bland annat inom ramen för EU:s arbetsgrupp för de mänskliga rättigheterna. En rapport från uppdragscheferna om religions- eller trosfrihet utarbetades i juli 2011. Det hölls flera möten med företrädare för det civila samhället att diskutera lagförslaget om samkönade äktenskap.

Möten hölls med ordföranden i representanhusets rättskommitté samt med ordföranden i senatens kommitté för de mänskliga rättigheterna för att diskutera situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna situation i landet. Ett möte inom den lokala dialogen om de mänskliga rättigheterna, som ursprungligen hade planerats till i december 2011, uppsköts senare och hölls i februari 2012.

Åtta projekt som stöddes av programmet för landbaserad stödstrategi inom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter genomfördes under 2011. En ny inbjudan att lämna projektförslag inom ramen för EIDMR:s program för landbaserad stödstrategi utlystes i december 2011.

EU avgav uttalanden där man fördömde våld mellan olika befolkningsgrupper samt terroristattacker, bland annat mot FN:s högkvarter i augusti 2011 och attackerna mot kyrkor under jultiden.

#### 5.4.20 *Rwanda*

EU:s direkta stöd till regeringen kompletteras med stöd till det civila samhället. Dialogen med det civila samhället fortsatte under 2011 och blev mer inriktad på politisk samhällsstyrning.

Regelbundna möten mellan EU och Rwanda hölls om valprocessen (presidentval, lokala val och senatsval) och om den allmänna återkommande utvärderingen, den sistnämnda är ett verktyg för policydialog och politisk dialog.

Dessutom genomfördes förberedande arbete för att fastställa en inbjudan till att lämna in förslag inom ramen för ett avtal om finansiering inom tionde EUF som uppgår till 2 miljoner euro för icke-statliga aktörer med namnet "Voice on Accountability" i nära samarbete mellan EU-delegationen, den nationella utanordnaren och företrädare för det civila samhället.

Det särskilda målet för denna inbjudan är främjande av argumentation och övervakning på sektorerna för rättsväsende och mänskliga rättigheter i överensstämmelse med rekommendationerna från arbetsgruppen för det rättsliga området och Rwandas frivilliga åtaganden i samband med den allmänna återkommande utvärderingen.

Generellt ökade det finansiella stödet till det civila samhället i Rwanda stadigt under 2011 med nya undertecknade avtal i enlighet med två särskilda program: det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter och programmet ”icke-statliga aktörer och lokala myndigheter inom utveckling”. Under perioden från mitten av 2010 och slutet av 2011 undertecknades totalt 13 nya avtal till ett värde av ungefär 6 miljoner euro. Syftet med dessa projekt är att övervaka val och ge medborgarutbildning för att säkerställa att valprocessen präglas av större öppenhet, stödja en tankesmedja för att genomföra studier kring etnicitet och social sammanhållning, stärka den nationella kampanjen mot korruption, ge stöd till våldsoffer i gränsområdena, övervakning av och argumentation för den nyligen antagna markreformen samt förstärkning av processerna till förmån för decentralisering och lokalt styre.

I slutet av 2011 hade EU en portfölj med Rwanda som omfattade 60 pågående projekt som finansieras av olika tematiska program till stöd för det civila samhället.

#### **5.4.21 Senegal**

Senegal är ett demokratiskt och stabilt land med överlag positiva noteringar i fråga om de mänskliga rättigheterna. Detta bekräftades under 2011.

Efter demonstrationerna den 23 juni, före presidentvalet (den 26 februari 2012), noterades emellertid trakasserier från administrationen och polisen av oppositionen och det civila samhället. Dessutom hindrade tullmyndigheterna utan vederbörlig förklaring spridningen av den fjortonde årsrapporten från övervakningsorganet till skydd för människorättsförsvarare (Observatory for the Protection of Human Rights Defenders), offentliggjord av Internationella federationen för mänskliga rättigheter (FIDH).

Den sedan länge pyrande konflikten i Casamance utgör en annan källa till oro. Sporadiska sammanstötningar fortsatte att förekomma under 2011, med många dödsoffer (mer än 60 döda), även civila, främst i form av laglöshet med bland annat en påstådd avrättning av tio skogsarbetare, i slutet av november. Full information om detta delgavs aldrig från myndigheternas sida. Förhandlingsansträngningar har hittills inte kunnat ge någon varaktig lösning på konflikten.

EU och Senegal upprätthåller en strukturerad politisk dialog enligt artikel 8 i Cotonouavtalet, med ömsesidigt överenskomna prioriteringar samt gemensamma handlingsplaner och åtaganden på ömse sidor. Möten hålls två gånger om året. De mänskliga rättigheterna tas kontinuerligt upp och därmed också ovan nämnda frågor.

EU fortsatt att stödja démarcherna från det internationella samfundet för att övertyga Senegal om att antingen åtala eller utlämna Hissène Habré, Tchads tidigare president (som för närvarande bor i Senegal) som anklagas för brott mot mänskligheten. Belgien har med stöd från EU begärt en utlämning. Även denna fråga står konstant på dagordningen för de nämnda mötena i enlighet med artikel 8.

#### 5.4.22 *Somalia*

Under 2011 fortsatte konflikten i södra och mellersta Somalia, för vilken civilbefolkningen fick betala ett högt pris, särskilt i de områden som kontrolleras av Al-Shabaab (en radikal islamistisk rebellgrupp). EU bidrog till upprättandet av säkerhet genom sitt Gusp-uppdrag som utbildar medlemmar av de somaliska nationella säkerhetsstyrkorna i Uganda (EUTM) och genom sitt betydande stöd till Afrikanska unionens uppdrag i Somalia (Amisom) via den fredsbevarande resursen för Afrika. Al-Shabaab drog sig tillbaka från huvudstaden under tryck från de nationella säkerhetsstyrkorna och Amisom i augusti 2011. Dessa säkrade i stor utsträckning huvudstaden och skapade utrymme för en miljö som kan leda till respekt för och främjande av de mänskliga rättigheterna samt till genomförande av avtalet i Kampala från maj 2011. Vidare innehöll EUTM moduler om de mänskliga rättigheterna och jämställdhet, vilket förde med sig större respekt bland styrkorna för rättigheter.

Inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter genomförde EU olika projekt till stöd för oberoende medier och stöd till en kommission för de mänskliga rättigheterna i regionen Somaliland, och skapade därvid möjligheter för byråd och religiösa ledare att förebygga konflikter inom landet samt byggde upp en inhemsk kapacitet för valövervakning och möjliggjorde en dialog mellan det civila samhället och de somaliska myndigheterna.

I fråga om rättsstatsprincipen och kampen mot strafflöshet utbildades poliser och domare i hela Somalia. Med stöd från EU utnämndes tre kvinnliga åklagare (av sammanlagt nio) samt kvinnliga polistjänstemän i regionen Somaliland.

Inom ramen för demokratiseringsagendan stödde EU utkastet till en federal författning, varvid man granskade de mänskliga rättigheterna och jämställdhet. I regionerna Somaliland och Puntland var EU behjälpligt med att öppna det politiska fältet samt vid utnämningar och kapacitetsuppbyggnad inom deras valkommissioner.

### 5.4.23 *Sydafrika*

Den 15 september 2011 hölls det fjärde toppmötet mellan Sydafrika och EU i Kruger National Park, i Sydafrika, vid vilket man åter framhåll båda parter uppslutning kring ett strategiskt partnerskap grundat på gemensamma värderingar, inbegripet de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatsprincipen samt deras fasta föresats att samarbeta inom internationella forum med avseende på de mänskliga rättigheterna.

I februari 2011 höll EU och Sydafrika det fjärde mötet inom sin informella dialog om de mänskliga rättigheterna och byggde vidare på de dialogmöten som hållits sedan i december 2009. Diskussionerna omfattade samarbete inom multilaterala forum samt afrikanska och inhemska frågor. EU och Sydafrika enades om att formalisera sin dialog under 2012.

Genom utvecklingssamarbetet mellan Sydafrika och EU fortsatte stödet till de mänskliga rättigheterna genom olika program, däribland programmet för tillgång till rättslig prövning och främjande av förfätningsenliga rättigheter samt stöd till det civila samhället genom det europeiska instrumentet för demokrati och de mänskliga rättigheterna.

Under hela året fortsatte EU att följa utvecklingen och engagera Sydafrika på området för de mänskliga rättigheterna, bland annat i fråga om registrering och deportering av invandrare från Zimbabwe, den pågående debatten om antagandet av en lag om skydd för offentliga uppgifter och situationen för hbt-personer i landet.

På den multilaterala sidan utmärktes år 2011 särskilt av antagandet av den historiska resolution som lades fram av Sydafrika om de mänskliga rättigheterna, sexuell läggning och könsidentitet och som antogs den 17 juni 2011 av FN:s råd för mänskliga rättigheter. Resolutionen är den första som uppmanar till ett slut världen över på diskriminering på grund av sexuell läggning och till erkännandet av detta som ett prioriterat område för FN. Den stöddes kraftfullt och välkomnades av EU.

#### 5.4.24 *Sudan*

Trovärdighet i för resultatet av folkomröstningen i januari 2011 och den sudanesiska regeringens godtagande av detta var EU:s övergripande politiska prioritering under 2011. Stor uppmärksamhet ägnades även åt perioden fram till och efter Sydsudans självständighet den 9 juli 2011.

Bägge milstenarna passerades fredligt men situationen försämrades avsevärt under de månader som följde på Sydsudans självständighet, då våldshandlingar utbröt mellan Sudans försvarsmakt och SPLA-norr i Södra Kurdufan och Blå Nilen samt den fortsatta tvisten om Abyei. Den fortgående konflikten har gett upphov till en allvarlig humanitär situation och allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna skedde inom konfliktområdena som även omfattar Darfur trots undertecknandet av fredsavtalet för Darfur i Doha i juli 2011.

Under rapporteringsperioden förbättrades inte den övergripande situationen för de mänskliga rättigheterna i Sudan. Godtyckliga gripanden och angrepp på personer på grund av deras etnicitet fortsatte i många delar av landet. Riskerna fortsatte att vara höga att politiska motståndare, ungdomsgrupper, människorättsaktivister och journalister skulle drabbas av trakasserier, slumpmässig arrestering och misshandlas av nationella säkerhetstjänsten (NSS) på grund av sin politiska tillhörighet, utan att det gick att ställa någon till svars överhuvudtaget. Den statliga censuren och kontrollen av media, särskilt dagstidningar, var fortfarande sträng.

Den framtida statusen för sydsudanesiska medborgare som lever i norra Sudan var också en källa till oro i avsaknad av ett avtal mellan nord och syd. Den konstitutionella översynen utgör en annan utmaning i och med att president al-Bashirs tillkännagett att den kommer att grundas på Sharia.

Upphörandet av mandatet för FN:s uppdrag i Sudan (Unmis) efter Sydsudans självständighet har lämnat ett vakuum i fråga om övervakningen av de mänskliga rättigheterna monitoring. I fråga om Darfur kan emellertid alltjämt FN:s och AU:s gemensamma uppdrag i Darfur (Unamid) fylla denna funktion genom sin enhet för de mänskliga rättigheterna. Samordningen inom det internationella samfundet i fråga om de mänskliga rättigheterna har också påverkats av att Unmis har lämnat scenen. Det finns planer på att återuppliva forumet för internationellt partnerskap, ett samordningsforum för de mänskliga rättigheterna som tidigare leddes av Unmis och EU:s delegation i Khartoum.

När det gäller inrättandet av en meningsfull dialog om de mänskliga rättigheterna med de sudanesiska myndigheterna förtjänar inrättandet av den nationella kommissionen för de mänskliga rättigheterna att nämnas. Urvalet av dess ledamöter samt deras oberoende kastar dock visst tvivel över om de verkligen kan spela en konstruktiv roll för att främja och skydda normer för de mänskliga rättigheterna standards i Sudan.

En treårig EU-strategi för de mänskliga rättigheterna i Sudan har utformats med åtta prioriterade områden. För ytterligare uppgifter om detta samt för en närmare analys av situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna i Sudan, se det fullständiga dokument som spreds den 13 december 2011.

I maj 2011 ingick Sudan i den återkommande allmänna utvärderingen.

#### **5.4.25 *Sydsudan***

Sydsudan blev självständigt i juli 2011 efter ett överväldigande väljarstöd för avskiljning i folkomröstningen i januari 2011 om självbestämmande.

Eftersom landet alltjämt lider av sviterna av årtionden av krig och underutveckling befinner sig Sydsudans statliga strukturer i sin linda och resurserna är extremt begränsade. Försvarsmakten kränker ofta men inte systematiskt de mänskliga rättigheterna. Våldet sträcker sig från olagliga frihetsberövanden till oberättigat bruk av våld inom kampanjer för avvärjning av civila.

De brottsbekämpande organen och rättsväsendet i Sydsudan är svaga på grund av brist på kvalificerad personal och tillit till sedvanerätt, vilket leder till strafflöshet för brott och allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna inom rättskipningen. Bland dessa kränkningar förekommer godtyckliga frihetsberövanden, bristen på juridisk rådgivning och rättshjälp, utdragna häktningsperioder och usla förhållanden i fängelserna.

Under rapporteringsperioden medförde konflikter med våldsinslag mellan befolkningsgrupper på landsbygden rörande boskap och resurser alltjämt ett stort antal dödsoffer. I sammanhanget förekom ofta bortrövanden av kvinnor och barn. Säkerhetsstyrkorna kunde på grund av bristande utbildning och utrustning ofta inte skydda civilbefolkningen. Medlemmar av Sudan People Liberation Army (SPLA) förövade våldsdåd mot civila med egenmäktigt dödande, misshandel och plundringar.

Också i striderna mellan SPLA och beväpnade oppositionsgrupper dödades hundratals civila. Tusentals tvingades flytta och bostäder och annan civil egendom förstördes.

EU stöder genom tekniskt bistånd regeringens ansträngningar med att förbättra människorättssituationen, framför allt med bistånd till rättsväsendet samt via FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Stödet från EIDMR inbegriper projekt rörande kvinnors rättigheter samt projekt för personer med funktionshinder och för främjande av pluralism.

EU har även upprättat en politisk dialog med regeringen om människorättsfrågor. EU stöder även regeringens åtgärder för att ansluta sig till och ratificera människorättsrelaterade fördrag och konventioner. Det kan positivt noteras att Sydsudans regering är villig att samarbeta med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna för att gripa sig an med människorättssituationen i landet.

#### 5.4.26 Togo

Under 2011 var Togo föremål för den återkommande allmänna utvärderingen och antog många rekommendationer, ett förfarande som aktivt har följts av EU. Kommissionen för sanning, rättvisa och försoning, som inrättades 2009 i syfte att utreda politiska brott som begåtts mellan 1958 och 2005, har fortsatt sitt arbete med betydande finansiellt stöd från EU. Över 20 000 uttalanden har gjorts och utfrågningar har hållits i hela landet. Dessutom har EU gett stöd till en plattform för organisationer inom det civila samhället som är aktiva på området i syfte att uppmuntra till ökad delaktighet från det civila samhällets och medborgarnas sida i den nationella försoningsprocessen.

Människorättsförsvarare pekar allttjämt på strafflöshet och bristande oberoende inom rättsväsendet som större problem tillsammans med anklagelser om rättsvidriga frihetsberövanden och fall av tortyr. Den nationella kommissionen för de mänskliga rättigheterna har fått i uppgift att utreda det sistnämnda.

Denna institution fick tillsammans med ministeriet för de mänskliga rättigheterna, parlamentets utskott för de mänskliga rättigheterna samt den höga myndigheten för audiovisuella medier och kommunikation stöd från EU för att förstärka sin kapacitet. EU fortsatte också att tillhandahålla det nationella programmet för modernisering av rättsväsendet ett mycket betydande finansiellt stöd som inbegriper utbildning, lagstiftningsreformer och infrastruktur.

Internerade personer, kvinnor och barn hör till de mest utsatta grupperna. EU stödde det civila samhället i syfte att främja respekten för de mänskliga rättigheterna, särskilt för de nämnda utsatta grupperna. Bland annat har ett EU-finansierat projekt för att stödja internerade personer med att hävda sina rättigheter och förbättra deras återinlemmande i samhället varit mycket framgångsrikt. Dessutom har fem projekt med inriktning på lokal utveckling och medborgarnas delaktighet har fått finansiering inom ramen för det tematiska programmet för icke-statliga aktörer och lokala myndigheter.

Genom ett EU-finansierat projekt för att stödja valprocessen har nya verksamheter utvecklats i syfte att främja medborgarfostran, ge utbildning till politiska partier och det civila samhället i demokrati och hållande av val, främja kvinnors deltagande i den offentliga och politiska sfären och förstärka den oberoende nationella valkommissionens kapacitet.

I februari 2011 undertecknade EU ett avtal om finansiering som uppgick till 6 miljoner euro av ett projekt för att stärka det civila samhällets kapacitet och stödja dess verksamhet, särskilt när det gäller försoning och de mänskliga rättigheterna. För att komplettera dessa åtgärder fortsatte EU att framföra sin oro i frågor som rör de mänskliga rättigheterna vid mötena inom unionens politiska dialog.

#### **5.4.27 Uganda**

Den händelse som ur politisk synvinkel präglade Uganda mest under 2011 var parlaments- och presidentvalen som hölls i februari. Den höga representanten välkomnade i sitt uttalande om valen att dessa hade kunnat genomföras på ett fredligt sätt. EU hade skickat ut ett valobservatörsuppdrag och chefsobservatören avlämnade sin rapport i maj. På grundval av denna rapport har EU diskuterat med regeringen om hur man kan arbeta vidare med några av de viktigaste rekommendationerna särskilt sammansättningen av valkommissionen, finansieringen av valkampanjer och registreringen av röstberättigade. President Yoweri Museveni har vid ett flertal tillfällen samtyckt till att undersöka möjligheterna att reformera valkommissionen och att genomföra andra reformer. Skriftligt material om olika modeller för valkommissioner har lämnats över till regeringen.

Efter valen fortsatte EU sina ansträngningar att hålla det politiska utrymmet så öppet som möjligt. När de så kallade "gå till jobbet"-protesterna möttes av överdrivet våld från de ugandiska säkerhetsstyrkornas sida offentliggjorde EU ett lokalt uttalande om rätten till fredlig demonstration och uppmanade samtliga partier i Uganda att hantera politiska konflikter med fredliga medel.

För att förhindra ytterligare inskränkning av de politiska friheterna genom kommande lagstiftning tog EU upp viktiga lagförslag på dagordningen för den politiska dialogen. EU påminde regeringen om den grundläggande principen om presumtion för den anklagades oskuld när ändringar för att inskränka artiklarna i grundlagen om rätten att försättas på fri fot mot borgen behandlades. EU erinrade om rätten till yttrandefrihet och rätten till mötesfrihet och kritiserade utkastet till lagförslag om allmän ordning som innehöll bestämmelser som gav polisen vidsträckta befogenheter att förbjuda offentliga sammankomster. Utkastet till lag har debatterats livligt och kommer sannolikt att antas i en ändrad version 2012.

EU tog också upp frågan om avskaffandet av dödsstraffet. Regeringen håller fast vid dödsstraffet med argumentet att det fortfarande har ett brett stöd bland befolkningen, även om det sällan tillämpas och inte har genomförts sedan 2003 (ståndrätt).

EU påminde regeringen om behovet att ansluta sig till FN:s konvention mot tortyr. En lag om tortyr som en parlamentsledamot på eget initiativ lagt fram med stöd av regeringen behandlas för närvarande i parlamentet och förväntas bli antagen 2012. Ratificering av det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr återstår ännu.

EU fortsatte att noga följa situationen för hbt-personer i Uganda som utsätts för diskriminering, förföljelse och öppna hot. EU framförde sin oro över hbt-personers mänskliga rättigheter vid alla möjliga tillfällen i dialogen med regeringen, liksom med presidenten. Dessutom stödde EU lokala människorättsorganisationer genom att tillhandahålla skydd och att försöka förändra attityderna i landet. Det drastiska utkastet till lag mot homosexualitet lades ner 2011 i det föregående parlamentet (men togs därefter åter upp 2012).

EU har varit en drivande kraft bland partnererna för utvecklingsbistånd i Uganda när det gäller stödet till människorättsförsvarare och i februari 2011 antogs den lokala strategin för människorättsförsvarare.

Slutligen deltar EU på teknisk nivå i en finansieringspool med flera bidragsgivare (sex EU-medlemsstater, Norge och EU-delegationen) i syfte att förbättra den demokratiska samhällsstyrningen i Uganda med särskild inriktning på fördjupad demokrati, möjlighet till rättslig prövning och ökad ansvarighet.

#### **5.4.28 Zimbabwe**

I februari 2011 beslutade EU att häva viseringsförbudet för 35 personer och avföra dem från förteckningen över dem vars tillgångar ska frysas samt att utvidga giltigheten för de återstående åtgärder som för närvarande tillämpas på Zimbabwe och som utgörs av i) viseringsförbud och frysning av tillgångar utifrån en förteckning över namngivna personer och företag, ii) ett vapenembargo och iii) övriga åtgärder som vidtagits inom ramen för artikel 96 i Cotonouavtalet.

Dessa åtgärder är noga riktade och deras verkan är i första hand riktad mot de berörda personerna och inte mot ekonomin. Sedan den nationella enhetsregeringen tillträdde har EU och dess medlemsstater tillhandahållit närmare i miljard US-dollar i form av utvecklingsbistånd i syfte att ta sig an de behov som Zimbabwes folk har, bland annat gäller det tillhandahållande av tjänster som hälso- och sjukvård samt utbildning.

När EU antog dessa åtgärder noterade unionen de betydande framsteg som gjorts med att möta den ekonomiska krisen och förbättra tillhandahållandet av grundläggande samhällstjänster. EU ansåg dock att den ekonomiska och sociala utvecklingen inte hade motsvarats av likvärdiga framsteg på det politiska området. EU konstaterade att det krävdes ytterligare reformer med avseende på respekten för rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheterna och demokratin, vilket är av grundläggande betydelse för att skapa en rätt miljö för hållande av trovärdiga val. Härvid framförde den höga representanten sin djupa oro över att det politiska våldet ökat sedan årets början. EU kungjorde också sin beredvillighet att anpassa sina åtgärder i relation till eventuella kommande reformer.

Tillsättandet av den nationella enhetsregeringen gav ny stimulans till förstärkta förbindelser mellan EU och Zimbabwe. Den politiska dialogen har sedermera återupptagits med det gemensamma målet att uppnå en successiv normalisering av förbindelserna. Sedan 2009 har det förekommit flera arrangemang på hög nivå, i juni 2009 (ett trojkamöte mellan EU och Zimbabwe i Bryssel under ledning av premiärminister Morgan Tsvangirai), i september 2009 (besök i Harare av EU-trojkan) samt i juli 2010 (ministermöte i Bryssel där den breda zimbabwiska ministergruppen för återupptagande av förbindelser sammanträffade med den höga representanten Catherine Ashton och kommissionsledamot Andris Piebalgs).

Efter tillsättandet av den nationella enhetsregeringen har EU fortsatt att noga övervaka situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna i Zimbabwe. Under 2011 utarbetade EU i nära samverkan med sina medlemsstater en människorättsstrategi för unionen, inom vilken man fastställde prioriterade områden för stöd och kontakter inför valet med såväl det civila samhällets organisationer som med institutioner.

EU finansierar en lång rad olika verksamheter i Zimbabwe i syfte att skapa en öppen politisk atmosfär där de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen respekteras och föra landet fram till ett hållande av trovärdiga val. EU har slutredigerat en kortfristig strategi för fortsatt stöd till reformerna i det globala politiska avtalet, i synnerhet de konstitutionella processen, valprocessen och försoningen samt reformeringen av rättsväsendet. Det civila samhället är starkt fokuserat inom denna strategi som sedan 2009 bara från Europeiska kommissionen har finansierats med 30 miljoner euro för stöd till verksamheter.

## 5.5 Mellanöstern och Arabiska halvön

Oron i arabvärlden berörde också Gulfstaterna, om dock än i mindre utsträckning. Regimerna i Gulfstaterna vidtog åtgärder för att begränsa och förhindra en revolution, bland annat genom större "finanspaket" samt genom att ta sig an sociala behov samtidigt som man lämnade den politiska delen därhän och ibland införde ytterligare restriktioner i fråga om redan mycket begränsade grundläggande friheter. Under oroligheterna framhöll EU hela tiden behovet av inhemska reformer och nationell dialog och framförde samtidigt sin beredvillighet att stödja dessa reformer om och när så begärs.

EU och Gulfstaternas samarbetsråd (GCC) hade inom ramen för det tjugoförsta gemensamma råds- och ministermötet mellan EU och GCC i Abu Dhabi den 20 april 2011 tillfälle att utbyta åsikter om frågor rörande de mänskliga rättigheterna och enas om att fastställa möjliga sätt för samarbete på detta område.

EU fortsatte att särskilt uppmärksamma den utveckling som påverkar det civila samhället i Förenade Arabemiraten, i synnerhet rättegångarna mot flera människorättsförsvarare. EU tog fram en lokal strategi för de mänskliga rättigheterna i Förenade Arabemiraten, i Qatar och i Kuwait, inom vilken EU kunde ange prioriterade områden, peka på angelägna frågor och fastställa områden för samarbete i fråga om de mänskliga rättigheterna.

EU framförde sin bestörtning över att tidningen al-Zaman förbjudits i Oman och tog upp ärendet med myndigheterna för att sörja för att inte mediefriheten ytterligare skulle begränsas.

### 5.5.1 *Saudiarabien*

EU fortsatte att ta upp de mänskliga rättigheterna i sina förbindelser med Saudiarabien, särskilt i fråga om dödsstraffet, kvinnors situation och pressfrihet. Särskilda uttalanden offentliggjordes om kvinnors rättigheter, till exempel avseende politisk delaktighet och jämställdhet (protesten från kvinnliga bilförare). I september 2011 välkomnade EU att saudiarabiska kvinnor från och med 2012 ska kunna delta i den rådgivande shura-församlingen, få rösta och kandidera i kommunalvalen 2015.

När det gäller dödsstraffet ökade antalet avrättningar under 2011. Särskilt oroande var det att flertalet avrättningar inte verkställdes i enlighet med internationella miniminormer och att det förekom avrättningar för narkotikabrott och svartkonst. EU gjorde démarches till de behöriga myndigheterna i denna fråga och upprepade sin begäran om åtminstone ett de facto-moratorium.

EU har också identifierat andra områden där framsteg emotses. Särskild uppmärksamhet ägnas yttrandefriheten. EU har kontaktat de saudiska myndigheterna om personer som hade ställts inför rätta för att de hade uttryckt sina åsikter på internet. Andra oroande områden är barnets rättigheter, mötes- och föreningsfrihet samt religions- och trosfrihet. Situationen för migrerande arbetstagare i landet är också av särskilt intresse.

EU sänder regelbundet tydliga budskap till Saudiarabien om nödvändigheten av att ge tillräckligt skydd för de grundläggande rättigheterna, inbegripet i samband med tillämpningen av internationella konventioner. Dessa budskap överlämnas både bilateralt och i samband med möten i samarbetsrådet mellan EU och Gulfstaterna.

### 5.5.2 *Bahrain*

När det gäller Bahrain uppmanade EU från det att demonstranter började samlas i februari 2011 alla parter i Bahrain att avhålla sig från våld och inleda en dialog för att fredligt och konstruktivt diskutera sina åsiktsskiljaktigheter. Ett första offentligt uttalande gjordes i mitten av februari. Efter det att GCC hade satt in förband den 15 mars och de brutala kraftåtgärderna mot demonstranter utsändes i mars snabbt ett högre sändebud från den höga representanten Catherine Ashton till Manama för överläggningar med en lång rad samtalspartner. Den höga representanten framförde också EU:s budskap direkt till Bahrains utrikesminister, kungens personliga sändebud och till kung Hamad själv.

En lång rad uttalanden under hela året samt diplomatiska kontakter med Bahrains myndigheter fäste allmänhetens uppmärksamhet på situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna, på att man måste ställa förövre från alla delar av samhället till svars, och på behovet av att ange en tidpunkt för ett besök från FN:s högkommissariat för mänskliga rättigheter och av att verka för sann försoning inom det bahrainska samhället. Den höga representanten tog upp läget i Bahrain på dagordningen inom flera utrikesministermöten inom EU, vilket ledde fram till slutsatser i vilka man begärde respekt och skydd för de mänskliga rättigheterna. Vid mötet i juni 2011 uttryckte EU:s stats- och regeringschefer sin oro över förfarandena kring rättegångarna och domarna mot medlemmar av oppositionen i Bahrain och uppmanade Bahrain att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

De påtryckningar som utövades av EU jämsides med det internationella samfundet och av många organisationer inom det civila samhället gav vissa resultat: inrättandet i juni av en oberoende kommission för att utreda kränkningarna av de mänskliga rättigheterna samt omprövning i domstolarna för nationell säkerhet av rättegångar och domar. EU noterade positivt rapporten från den oberoende utredningskommissionen och framhöll åter att unionen står redo att bistå Bahrain i landets ansträngningar för att genomföra dess rekommendationer.

### 5.5.3 *Iran*

Försämringen av situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna situation i Islamiska republiken Iran fortsatte att oroa Europeiska unionen under 2011. EU framförde sin oro till de iranska myndigheterna via alla tillgängliga kanaler men tyvärr förbättrades inte situationen. Europeiska unionen gjorde många uttalanden på alla nivåer i Bryssel, i Teheran och inom internationella organisationer för att uppmana Iran att leva upp till sina internationella skyldigheter.

EU beklagade djup bland annat det förhållande att tusentals iranska medborgare under 2011 föll offer för repression understödd av regeringen, däribland oppositionsledare, människorättsförsvarare, advokater, bloggare, journalister, kvinnoaktivister och konstnärer samt många personer tillhörande olika minoriteter, bland annat religiösa minoriteter, däribland bahai och kristna. Oräkneliga är de som utsatts för trakasserier och frihetsberövande för att ha utövat sina legitima rättigheter eller försvarat andras rättigheter. Personer tillhörande etniska minoriteter, bland andra azerer, balucher och araber, utsätts regelbundet för repression och är överrepresenterade bland dem som döms till döden. Hårda fängelsedomar utfärdades mot aktivister. Kroppsstraff tillämpades. Fångar rapporterade om många fall av tortyr och omänsklig och förnedrande behandling. Kontrollen ökade över utländska informationskällor som internet och internationella radio- och tv-sändningar. Iranska journalister som arbetade tillsammans med utländska mediala organ utsattes för hot eller trakasserades av säkerhetstjänstemän. EU förblev fortsatt oroat över de iranska myndigheternas ansträngningar att hindra medborgarna från att fritt kommunicera och ta emot information inom Iran.

EU var särskilt oroat över den omfattande tillämpningen av dödsstraff i Iran som 2011 nådde sin högsta nivå på senare år och över att tillämpningen även gällde minderåriga och att avrättningar genomfördes offentligt. Man registrerade under året mellan 277 och 436 avrättningar i Iran men rapporterna om hemliga avrättningar, främst i Valikabad-fängelset i Mashhad, skulle i hög grad kunna öka det antal personer som under året avrättats i Iran. EU fortsatte att uppmana Iran att uppfylla miniminormer med sikte på att införa ett moratorium för tillämpning av dödsstraff. Att hundratal människor dömdes till döden utan att fått en rättvis rättegång eller dömdes för brott som enligt EU inte bör medföra dödsstraff (t.ex. apostasi, äktenskapsbrott, narkotikabrott) var en källa till särskild oro för EU.

EU stödde också årets resolution från FN:s generalförsamling om de mänskliga rättigheterna situation in Iran, som 2011 fick sitt största stöd någonsin med 86 röster för i tredje utskottet. Varje år sedan 2004 har generalförsamlingen genom denna resolution framfört sin allvarliga oro över försämringen av situationen för de mänskliga rättigheterna.

I mars 2011 stödde EU skapandet av ett mandat för en särskild rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran FN:s råd för de mänskliga rättigheterna. Nuvarande mandatinnehavare, Dr Ahmed Shaheed, fick i december 2011 tillfälle att lägga fram sina synpunkter om situationen för rådets arbetsgrupp för de mänskliga rättigheterna. I slutet av 2011 hade han dock ännu inte beviljats inresa i Iran. EU ansåg att han för att korrekt kunna fullgöra sitt mandat borde tillåtas att resa in i landet tillsammans med de många innehavare av särskilda mandat som sedan det senaste besöket inom ett särskilt förfarande under 2005 inte beviljats inresa i Iran.

I april och i oktober 2011 införde EU särskilda restriktiva åtgärder mot 61 personer (bland andra tre iranska ministrar), grundat på deras ansvar, direkt eller på order, för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. De berörda personerna var föremål för frysande av tillgångar och förbud mot inresa i EU.

Samtidigt förblev EU öppet för tekniska diskussioner med Iran om frågor rörande de mänskliga rättigheterna. Inom särskilda diskussioner framförde EU under det gångna året förgäves upprepade gånger detta erbjudande till de iranska myndigheterna. Därför förblev dialogen mellan EU och Iran om de mänskliga rättigheterna vilande under 2011. Den ligger på is sedan december 2006 då Iran inställde den femte omgången.

EU fortsatte sin dialog med det iranska civila samhället inom landet och i exil i syfte att stödja skyddet för och främjandet av de mänskliga rättigheterna i Iran. Detta skedde främst genom ett antal projekt som finansierades genom riktade instrument, bland andra det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDMR).

#### **5.5.4 Irak**

Situationen för de mänskliga rättigheterna är alltjämt skör i hela Irak eftersom landet endast långsamt återhämtar sig från de svåra åren efter konflikten och alltjämt står inför många utmaningar i fråga om politik, säkerhet och utveckling. Den politiska övergångsprocessen har stagnerat något efter det senaste valet och våldet är alltjämt utbredd och drabbar många irakiska civila, däribland personer som tillhör minoriteter och utsatta grupper.

Under 2011 ökade tillämpningen av dödsstraff, vilket förblir en källa till djup oro. EU har upprepade gånger uppmanat Irak (man gjorde démarches och avgav uttalanden) att i väntan på dödsstraffets avskaffande upphöra med att verkställa avrättningar och att ansluta sig till internationella miniminormer.

EU fortsatte att framföra sin oro över de mänskliga rättigheterna i sin dialog med Irak. EU:s delegation i Bagdad upprätthöll regelbundna kontakter med myndigheterna samt med företrädare för det civila samhället och minoriteter och fortsatte tillsammans med EU:s beskickningar verksamheten inom arbetsgruppen för de mänskliga rättigheterna. EU fortsatte också att aktivt stödja FN i dess ansträngningar att verka för en fredlig lösning av situationen för dem som vistas i Ashraf-lägret. Den höga representanten uppmuntrade alla som kan utöva något inflytande till att konstruktivt påverka läget och ge högsta prioritet åt säkerhet och trygghet åt dem som vistas i lägret.

Gott styre, de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen har förblivit centrala nyckelområden för EU:s bistånd till Irak. EU har deltagit i projekt till stöd för dessa områden. Gott styre och rättsstatsprincipen ingår bland prioriteringarna i det allra första landstrategidokumentet EU–Irak för 2011–2013. EU har också gett handledning och utbildning inom polisen, domstolsväsendet och fängelserna genom Europeiska unionens samordnade rättsstatsuppdrag i Irak (Eujust LEX-Irak), som under 2011 i betydande grad ökade sin verksamhet i landet (Bagdad, Basra och Arbil).

Partnerskaps- och samarbetsavtalet kommer att utgöra en ny grund för förbindelserna mellan EU och Irak. En viktig del av detta är människorättsklausulen och genom avtalet upprättas en ram för samarbete i människorättsfrågor och för att behandla olika frågor, inbegripet rättsstatsprincipen.

### 5.5.5 *Jemen*

Revolutionen i Jemen satte under hela året sin prägel på situationen. Det började med de första protesterna mot president Saleh den 15 januari 2011, ledda av Tawakkul Karman som senare under året mottog Nobels fredspris. Dessutom iaktogs en försämring i säkerhetsläget med attacker av islamiska fundamentalister.

Dessa båda punkter gjorde det ofrånkomligt för EU att under 2011 öka sitt engagemang. Under oroligheterna spelade EU en central roll på det politiska och det humanitära området. EU har utövat ett konstant tryck på alla parter i Jemen i syfte att verka för en fredlig maktväxling som därefter ledde fram till det val som hölls efter rapporteringsperiodens slut. Inom alla sina verksamheter fördömde EU användningen av våld mot demonstranter och framförde allvarlig oro över det jemenitiska folkets välfärd och säkerhet.

Man avgav inte mindre än 21 officiella uttalanden. Dessutom fördömde EU:s utrikesministrar sex gånger i slutsatser våldet och kända kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Likaså uppmanade stats- och regeringscheferna vid sitt junimöte alla parter att upphöra med våldshandlingar, respektera de mänskliga rättigheterna och att upprätthålla vapenvilan. Den höga representanten och hennes avdelningar stod också regelbundet i kontakt med viktiga personer inom regimen och inom oppositionen. EU:s verksamhet stämde nog av med Gulfstaterna, Förenta staterna och andra internationella aktörer.

Eftersom den politiska, sociala och ekonomiska turbulensen i Jemen förvärrade ett redan besvärligt läge upprätthöll det internationella samfundet fasta och förenade påtryckningar för ett omedelbart inledande av en ordnad övergångsprocess och en omfattande reformprocess. Efter insatser från EU inom rådet för mänskliga rättigheter fick EU:s medlemmar i FN:s säkerhetsråd i oktober igenom en resolution som slutgiltigt banade väg för undertecknandet den 23 november av initiativet från Gulfstaternas samarbetsråd (GCC) och dess genomförande mekanism, och därmed för den länge emotsedda övergångsprocessen.

Fristående från de insatser som hänförde sig till oroligheterna fortsatte EU också att ta upp de mänskliga rättigheterna i sina kontakter med de jemenitiska myndigheterna, särskilt genom *démarches* om de mänskliga rättigheterna rörande dödsstraff för ungdomsbrottslingar, yttrandefrihet och Internationella brottmålsdomstolen.

Slutligen bidrog EU i hög grad till att möta befolkningens humanitära behov genom ett ökat finansiellt stöd. Det ursprungliga humanitära anslaget för 2011 på 4 miljoner euro höjdes till 25 miljoner. EU:s sammanlagda humanitära hjälp uppgick under 2011 till mer än 60 miljoner euro. EU är dock alltfjämt övertygat om att det är absolut nödvändigt med fortsatta allvarliga ansträngningar för att lindra den humanitära situationen för civilbefolkningen eftersom tre miljoner människor är i omedelbart behov av hjälp och Jemen har världens näst högsta undernäring bland barn.

## **5.6 Asien och Oceanien**

### **5.6.1 *Afghanistan***

Situationen för de mänskliga rättigheterna förbättrades inte märkbart under 2011. Särskilt oroande områden är kvinnors och barns rättigheter, dödsstraff, tortyr och övergrepp, godtyckliga frihetsberövanden, risker för människorättsförsvare, yttrandefriheten, övergångsrättvisan, strafflöshet och civila dödsoffer till följd av konflikten.

Rättsväsendet och samhällsstyrningen i allmänhet uppvisar allttjämt betydande brister och parlamentet befann sig under en stor del av året i allvarlig turbulens. Flaskhalsar och bristande politisk vilja till reform inom olika delar av samhällsstyrningen hindrar både direkt och indirekt framsteg i fråga om de mänskliga rättigheterna. I sin egenskap av ett av de centrala områdena för EU får samhällsstyrning en betydande del av EU:s uppmärksamhet och medel. Under 2011 anslog EU 20 miljoner euro till rättsväsendet, 40 miljoner euro till reformering av den offentliga förvaltningen samt 140 miljoner euro till reformering av polisen med tonvikt vid civilt polisarbete och kompetenshöjande.

Europeiska unionens polisuppdrag i Afghanistan (Eupol) samarbetar nära med inrikesministeriet och andra aktörer för att förbättra den afghanska polisens kunskap om och tillämpning av grundläggande normer i fråga om de mänskliga rättigheterna. Nyligen stödde uppdraget inrättandet av ett oberoende polisombudsmanämbete.

Isaf inställde tillfälligt överföringen av fångar i åtta provinser efter frisläpandet av en rapport från Förenta nationernas biståndsuppdrag i Afghanistan (Unama) om tortyr och övergrepp i vissa afghanska fångelser. Trängseln i fångelserna utgör allttjämt ett allvarligt problem. Europeiska unionen fortsätter att ge stöd till fångelserna genom löner till fängelsepersonal men följer noga läget i fångelserna efter det att ansvaret för dessa i strid med internationell bästa praxis hade överförts från justitieministeriet till inrikesministeriet.

Våld riktat mot kvinnor och flickor, vissa traditionella bruk och straff för "brott mot moralen" gav allttjämt anledning till djup oro. Under 2011 tog medierna upp flera fall av våld mot kvinnor. När fallen uppmärksammades reagerade de afghanska myndigheterna snabbt men det var tydligt att tidigare vädjanden till lokala myndigheter inte fått vederbörligt respons.

I enlighet med sina tillämpliga riktlinjer ingår kvinno- och jämställdhetsfrågor kontinuerligt i EU-delegationens dialog med Afghanistans regering. Delegationen försöker också att uppmuntra och stödja en adekvat tillämpning från regeringens sida av dess nationella och internationella skyldigheter i fråga om de mänskliga rättigheterna. Delegationen upprätthåller genom samråd och diskussionsgrupper regelbundna kontakter med det civila samhället och icke-statliga organisationer för de mänskliga rättigheterna. EU:s delegation genomförde under 2011 åtminstone tre samråd mellan höga EU-tjänstemän och medlemmar av det civila samhället. Några av de frågor som man inriktade sig på var diskriminering, könsrelaterat våld, inbegripet sexuellt våld, människohandel samt tidiga och påtvingade giftermål.

EU är alltjämt en viktig givare i Afghanistan. Initiativ och projekt inom det civila samhället finansierades via det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, programmet ”icke-statliga aktörer och lokala myndigheter inom utveckling” samt stabilitetsinstrumentet. De gick ut på att främja och förstärka ett inkluderande civilt samhälle i Afghanistan med bred bas som kan engagera sig i politiska, ekonomiska och sociala frågor i syfte att främja dialog med och ansvarsutkrävande av statliga organ samt insyn i dessa.

Flera nya projekt inleddes under 2011 och man utlyste två inbjudningar till att lämna projektförslag med en budget på sammanlagt 3 miljoner euro. Särskilda teman bland löpande projekt är bland andra övergångsrättvisa och stöd till offer för övergrepp, initiativ i fråga om kvinnor, fred och säkerhet (FN:s säkerhetsråds resolution 1325), utbildning för journalister om de mänskliga rättigheterna samt ett förstärkt deltagande, särskilt av kvinnor, inom strukturer för lokalt styre.

Inför konferensen i Bonn gjorde en allafghansk samrådsprocess inom det civila samhället med stöd av Tyskland och andra medlemsstater det möjligt för det civila samhället att välja sina egna företrädare i konferensen och det forum inom det civila samhället som föregick denna.

### **5.6.2 *Bangladesh***

EU fortsatte att arbeta för främjande av och skydd för de mänskliga rättigheterna mot bakgrund av sina centrala mål att lindra fattigdomen och stödja den demokratiska ordningen i Bangladesh.

EU lanserade flera utvecklingsprogram för att stödja demokratiska institutioner och övervakningsorgan. Med sina långsiktiga insatser på dessa områden som grund stödde unionen verksamhet för att förstärka det lokala styret och bygga upp kapacitet inom Bangladeshs valkommission samt bistå med uppbyggnad av institutioner inom ramen för fredsavtalet för Chittagong Hill Tracts.

Inom sin regelbundna dialog med de bangladeshiska myndigheterna tog EU bland annat upp frågor som rör en reform av institutioner, de oberoende tillsynsorganens roll, situationen i fängelser, dödsstraff, yttrande frihet, tillämpningen av fredsavtalet för Chittagong Hill Tracts samt kvinnors och barns rättigheter. EU:s budskap har förstärkts av höga EU-ledares besök i landet, med bland annat besök av kommissionsledamoten med ansvar för utvecklingsbistånd Andris Piebalgs.

EU fortsatte sin dialog med all som berörs av fredsavtalet för Chittagong Hill Tracts i syfte att påskynda genomförandet. EU genomförde härvid besök i Chittagong Hill Tracts för att bättre kunna bedöma läget på fältet. Fältbesöken har kompletterats med kontakter med berörda personer i Dhaka.

Den humanitära situationen för folkgruppen rohingya från Burma/Myanmar har fortsatt varit föremål för diplomatiska och humanitära insatser från EU:s sida. EU hoppas att en långsiktig lösning kan nås genom samarbete mellan Bangladesh och Burma/Myanmar.

I november höll EU en konferens om de mänskliga rättigheterna och värdiga arbetsvillkor som syftade till att sammanföra arbetsmarknadens parter och det civila samhället för att ta fram praktiska förslag till ett effektivt genomförande av Internationella arbetsorganisationens agenda för anständigt arbete, bland annat när det gäller utmaningar som löner som det går att leva på, förbättrade möjligheter till sysselsättning, ojämlikhet mellan män och kvinnor när det gäller sysselsättning och löner, bättre ordningar för socialt skydd, avskaffande av barnarbete, skydd för utsatta grupper samt fackföreningarnas rättigheter.

### **5.6.3 *Burma/Myanmar***

EU välkomnade frigivningen av ett antal politiska fångar, regeringens utfästelse att genomföra reformer och lätta på censuren av medier och anta en arbetsmarknadslagstiftning som utarbetats i nära samarbete med Internationella arbetsorganisationen.

Som svar på den uppmuntrande utvecklingen lättade EU i april 2011 på de restriktiva åtgärderna genom att tillfälligt upphäva förbudet i fråga om visering för regeringens civila medlemmar samt för utrikesministern. Genom uppdrag utförda av EU:s särskilde sändebud Piero Fassino och andra kontakter på hög nivå uppmuntrade EU till ytterligare reformer, särskilt i fråga om rättsstatsprincipen, respekten för de mänskliga rättigheterna i områden där det förekommer etniska konflikter samt ett omedelbart och ovillkorligt frigivande av alla alltjämt internerade politiska fångar. Jämsides med detta erbjöd EU också bistånd med genomförandet av reformerna. Efter ett erbjudande från den burmesiska regeringens sida inbegrep detta preliminära överläggningar med den nyss inrättade nationella kommissionen för de mänskliga rättigheterna.

EU förblev den största givaren av humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd till landet med syftet att bidra till att lindra den djupt rotade strukturella fattigdomen. De EU-finansierade projekten omfattade tillgång till vatten och sanitära anläggningar, hälso- och sjukvård, livsmedelssäkerhet och bistånd till människor som tvingats flytta. Vidare har EU proaktivt knutit band med det civila samhället och bilateralt sökt dialog med regeringen inom ramen för Asem-processen och möten mellan EU och Aseanländerna. Dessa möten har gett tillfälle till att ta upp EU:s oro och till att uppmuntra regeringen till att fortsätta med de positiva förändringarna.

På multilateral nivå stödde EU förnyandet av mandatet för FN:s särskilde rapportör för Burma/Myanmar och landresolutionerna vid FN:s MR-råd under våren och i tredje utskottet vid FN:s generalförsamling under hösten 2011, varvid det erkände de framsteg som gjorts under året, kritiserade kränkningarna av mänskliga rättigheter och diskriminering mot etniska grupper och uppmanade myndigheterna att vidta ytterligare åtgärder för att reformera landet. Människorättsproblem togs också upp direkt med myndigheterna under den återkommande allmänna översynen.

#### **5.6.4 *Kambodja***

EU stödde ekonomiskt den nationella sidan av Kambodjas specialdomstol (ECCC) som en del av EU:s åtagande avseende rättvisa och nationell försoning. Under 2011 utlovade EU ytterligare bidrag på 1,3 miljoner euro till ECCC inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter.

Under 2011 fortsatte EU att stödja organisationer i det civila samhället i genomförandet av människorättsprojekt. EU-finansieringen omfattar områden såsom kvinnors rättigheter, barns rättigheter, markrättigheter, ursprungsbefolkningar, mänskliga rättigheter i häkten och fängelser, tillgång till rättslig prövning, mänskliga rättigheter knutna till migration, människohandel samt yttrandefrihet.

Under arbetet med utformningen av utkastet till lag om icke-statliga organisationer och föreningar rekommenderade EU att regeringen skulle rådgöra med många intressenter om utkastet och lägga fram en lag som garanterar en positiv miljö för det civila samhället.

I multilaterala forum stödde EU under hösten 2011 FN:s landresolution, som förlängde mandatet för FN:s särskilde rapportör för Kambodja och ökade samarbetet med FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter. EU välkomnade godtagandet av samtliga rekommendationer från FN:s återkommande allmänna översyn.

#### **5.6.5 *Kina***

EU:s oro över kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Kina kvarstod under 2011.

Inom människorättsdialogen mellan EU och Kina, som ägde rum i Peking den 16 juni 2011, diskuterades i detalj rättigheterna för personer som tillhör minoriteter, särskilt situationen för etniska tibetaner, uigurer och mongoler, samt kristna och utövare av icke-teistiska trosuppfattningar, såsom Falun Gong. Inom dialogen diskuterades också rättsstatsprincipen. EU framhöll sin oro över den ökade förekomsten av påtvingade försvinnanden och utomrättslig internering och sökte information om rapporter om tortyr av internerade personer. EU betonade betydelsen av ett oberoende rättsväsende och att advokater måste få utöva sina yrkesplikter utan trakasserier. EU tog också upp restriktioner mot yttrandefriheten och upprepade sin uppmaning till Kina att ratificera den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och att reformera systemet för omskolning genom arbete. Dialogen åtföljdes inte av något besök, eftersom det inte var möjligt att nå en överenskommelse om platsen för ett sådant besök. EU överlämnade en förteckning över enskilda oroande fall i anslutning till dialogen. Kina ställde de facto in den andra omgången av dialogen, som skulle ha ägt rum under andra halvåret 2011.

Det juridiska expertmötet mellan EU och Kina ägde rum den 6–7 september i Peking. Teman var mänskliga rättigheter och narkotikapolitik och mänskliga rättigheter och teknik.

Efter en våg av godtyckliga gripanden och påtvingade försvinnanden av advokater, författare, journalister, personer som lämnat in klagomål, konstnärer och bloggare i Kina under våren 2011 samt införandet av nya restriktioner för utländska journalisters arbete utfärdade den höga representanten den 12 april ett uttalande som uttryckte hennes oro över denna utveckling.

I uttalandet uttrycktes även oro över gripandet av Ai Weiwei, det betonades att godtyckliga gripanden och försvinnanden måste upphöra och de kinesiska myndigheterna uppmanades att klargöra var alla de personer som försvunnit befann sig. Den höga representanten uppmanade Kina att säkerställa att behandlingen av personerna i fråga överensstämde med internationella människorättsnormer och att släppa alla de som frihetsberövats för att de utövat sin yttrandefrihet. Den 24 juni välkomnade den höga representanten frigivningen av Ai Weiwei.

Kina fortsatte att allvarligt begränsa yttrande- och föreningsfriheten under hela 2011 och de kinesiska domstolarna utdömde stränga straff. Den höga representanten fördömde att människorättsaktivisterna Chen Wei och Chen Xi dömdes till nio respektive tio års fängelse i december 2011 och kritiserade också att människorättsadvokaten Gao Zhisheng dömts till ytterligare tre års fängelse. Den höga representanten krävde omedelbart frisläppande av Gao Zhisheng samt information om hans välbefinnande och uppehållsort.

EU var djupt oroat över den politik som de kinesiska myndigheterna bedriver i Tibet och Xinjiang. I en brådskande debatt i Europaparlamentet den 27 oktober betonade den höga representanten EU:s oro över ökande lagliga restriktioner mot religionsutövande i Tibet, begränsningar av undervisning i det tibetanska språket, den pågående officiella kampanjen mot tibetanska intellektuella och kulturpersonligheter, de hårda åtgärder som vidtagit mot varje tibetanskt försök att protestera mot officiell politik samt inverkan på tibetansk kultur av de massiva tvångsförflyttningarna av nomader. EU betonade sin djupa oro över raden av självtändningar i de tibetanska områdena och uppmanade de kinesiska myndigheterna att tillåta alla tibetaner att utan hinder utöva sina kulturella och religiösa rättigheter samt att avstå ifrån användande av våld mot fredliga protester. I en brådskande debatt den 10 mars uttryckte den höga representanten sin oro över saneringen av Kaxgar i Xinjiang. EU var oroat över att förstörelsen av en stad som utgjort grunden för den uiguriska kulturen under många hundra år allvarligt skulle kunna inverka på bevarandet av denna kultur i framtiden och betonade att EU skulle uppmana Kina både att samråda med lokalbefolkningen och att arbeta med Unesco när det gäller saneringen.

Vid det 17:e mötet i MR-rådet utfärdade EU ett uttalande, där det uttryckte sin djupa oro över den försämrade människorättssituationen i Kina.

### 5.6.6 *Demokratiska folkrepubliken Korea (Nordkorea)*

EU var fortfarande mycket oroad över de allvarliga kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Demokratiska folkrepubliken Korea (Nordkorea). EU tog gång på gång upp sina farhågor i internationella forum och uppmanade Pyongyang att förbättra situationen. I mars 2011 bidrog EU ånyo starkt till att FN:s råd för mänskliga rättigheter antog en resolution om förlängning av mandatet för FN:s särskilde rapportör om människorättssituationen i Nordkorea med ytterligare ett år. Den 19 december 2010 antog FN:s generalförsamling, med 123 röster för, på initiativ av EU, Japan och Republiken Korea en resolution om människorättssituationen i Nordkorea. Människorättsfrågan togs också upp direkt med de nordkoreanska myndigheterna av EU-medlemsstaternas ambassadörer i Pyongyang samt vid möten med tjänstemän från Nordkorea i Bryssel och i andra EU-medlemsstater.

Vid den ordinarie politiska dialogen mellan EU och Nordkorea, som ägde rum under första veckan av december 2011 i Pyongyang på nivån regionala direktörer, uppmanade EU Nordkorea att till fullo respektera alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter och att följa rekommendationerna i relevanta FN-resolutioner. EU uppmanade Pyongyang att i förtroendebyggande syfte samarbeta helt med FN:s mekanismer för mänskliga rättigheter, bland annat genom att ge den särskilde rapportören fullständigt, fritt och obehindrat tillträde till Nordkorea. EU uppmanade också Pyongyang att delta i en meningsfull människorättsdialog med EU och dess medlemsstater. EU upprepade på nytt sin beredskap att upprätta en bilateral människorättsdialog med Nordkorea, vilken skulle bidra med expertis och konstruktivt samarbete på särskilda människorättsområden. EU uttryckte sin djupa oro över att nordkoreanska medborgare fortfarande döms till döden och avrättas. EU uppmanade Pyongyang att omedelbart sätta stopp för de systematiska, utbredda och allvarliga kränkningarna av medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, skydda sina invånare, ta itu med problemet med strafflöshet och se till att de som bär ansvaret för kränkningar av mänskliga rättigheter ställs inför rätta inför en oberoende domstol, säkerställa fullständig, säker och obehindrad tillgång till humanitärt bistånd och tillåta humanitära organ att säkerställa opartiskt tillhandahållande av bistånd. EU uppmanade Nordkorea att ta itu med de underliggande orsakerna till att människor flyr landet och se till att samtliga flyktingar som återsänds till Nordkorea kan återvända på ett säkert och värdigt sätt.

Under andra halvåret 2011 tillhandahöll EU 10 miljoner euro för akut livsmedelsbistånd till Nordkorea för att bistå sårbara grupper, huvudsakligen i de norra och östra provinserna. I augusti 2011 tilldelade EU ytterligare 200 000 euro till översvämningsoffer i landet.

### 5.6.7 *Fiji*

Under 2011 förekom ingen förbättring av människorättssituationen och kommendör Bainimaramas militärregim befäste sitt grepp om makten. Särskilt oroväckande är begränsningarna av yttrandefriheten och mötesfriheten, godtyckliga interneringar och censur av media.

Som en motreaktion mot statskuppen 2006 och Fijis efterföljande oförmåga att leva upp till sina gemensamt överenskomna åtaganden gällande demokratiska principer, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen, beslutade EU 2007 att (med vissa undantag) avbryta sitt utvecklingsbistånd enligt Cotonouavtalet och instrumentet för utvecklingssamarbete. Beslutet, som ursprungligen gällde två år, har förlängts flera gånger och förlängdes den 26 september 2011 med ytterligare tolv månader. Hela 2011, under bilaterala möten och regelbundna politiska dialogmöten i Suva i enlighet med artikel 8 i Cotonouavtalet, uppmuntrade EU regimen att delta i en meningsfull dialog och avskaffa undantagsbestämmelserna.

Sedan minst tio politiker, fackföreningsanslutna och oliktankande i februari hade gripits utan arresteringsorder och allvarligt misshandlats av militära styrkor protesterade EU hos utrikesministern vid politiska dialogmöten enligt artikel 8 den 15 mars samt tillsammans med Förenta staterna och andra partner återigen den 21 mars.

Regimen förbjöd metodistkyrkans årliga möte efter kyrkans vägran att avskeda tre kyrkliga ledare. Regimen antog också dekret som allvarligt begränsade centrala arbetstagar rättigheter, nämligen (det ändrade) dekretet om arbetsmarknadsförhållanden och dekretet om anställning vid väsentliga nationella industrier. Fackföreningsledare greps för olaglig sammankomst när de höll möte med fackföreningsmedlemmar och en ledare har åtalats för uppvigling. Censuren stärktes genom tillämpning av 2010 års dekret om utveckling av medieindustrin.

2009 års undantagsbestämmelser, som allvarligt begränsar mänskliga rättigheter, förlängdes varje månad under 2011, men den 31 december tillkännagav kommendör Bainimarama att de omedelbart skulle upphävas.

### **5.6.8 Indien**

Under 2010 fortsatte Europeiska unionen att noga övervaka människorättssituationen i Indien i enlighet med sina riktlinjer för mänskliga rättigheter och att samarbeta med det civila samhället och regeringsorgan (särskilt under den årliga människorättsdialogen) om påstådda övergrepp och ge stöd till icke-statliga organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter och till enskilda människorättsförsvarare.

På området grundläggande rättigheter var dödsstraffet föremål för noga övervakning och diplomatiska åtgärder på hög nivå, inbegripet ett brev från den höga representanten Catherine Ashton till inrikesminister Chidambaram, mot bakgrund av presidentens avslag på flera nådeansökningar. Diskussionerna med regeringen om antagandet av lagförslaget om förhindrande av tortyr och om farhågor gällande säkerhetslagstiftningen fortsatte, inom ramen för den människorättsdialog som fördes i mars.

Avseende människorättsförsvarare i synnerhet, fortsatte EU samarbetet med den indiska förvaltningen om en förteckning över prioriterade fall (och fortsatte att följa förhandlingarna i målet mot doktor Binayak Sen, som släppts mot borgen).

Ett arbetsmöte hölls om social integration.

EU:s beskickningschefer fick under sitt årliga besök i Jammu och Kashmir tillfälle att informera sig om människorättssituationen i regionen.

Sist men inte minst gav EU finansiellt stöd till ett antal initiativ inom en rad olika människorätsfrågor, bland annat handel med kvinnor och barn, förhindrande av tortyr, marginaliserade och socialt utestängda grupperns rättigheter samt arbetstagares rättigheter inom den informella sektorn och tillgång till rättslig prövning.

### **5.6.9 Indonesien**

Det övergripande partnerskaps- och samarbetsavtal som undertecknades av EU och Indonesien den 9 november 2009 har lett till upprättandet av en strukturerad människorättsdialog. Vid undertecknandet av partnerskaps- och samarbetsavtalet slog Indonesien och EU fast att mänskliga rättigheter och demokrati är prioriterade områden för fördjupat samarbete i väntan på ratificeringen av avtalet.

Den andra omgången av människorättsdialogen ägde rum i mars 2011 i Bryssel. Den gav värdefulla tillfällen att diskutera frågor av intresse, som icke-diskriminering, häktades och fängslades rättigheter, Internationella brottmålsdomstolen, kvinnors rättigheter, rätten till utbildning och samarbete i multilaterala forum. Vidare anordnade EU i oktober 2011 ett civilsamhällsseminarium om religionsfrihet, kallat "Fokus på mänskliga rättigheter och tro", som gav tillfälle till livliga diskussioner om religionens roll för att främja mänskliga rättigheter och hur friheten att utöva tro kan förenas med andra centrala mänskliga rättigheter, inbegripet yttrandefrihet.

EU utfärdade uttalanden om dödandet av tre medlemmar av ahmadiyahörelsen och de otillräckliga påföljderna för dem som fälldes för attackerna i februari och juli 2011.

Tolv människorättsprojekt stöddes under 2011 genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter och omfattade frågor såsom integrering av mänskliga rättigheter i beslutsfattande, politisk representativitet, tortyr, rätten till utbildning och rätten till hälsa och kvinnors och barns mänskliga rättigheter i praktiken. EU:s politiska riktlinjer för mänskliga rättigheter har översatts till indonesiska och ges bred spridning.

Genom regelbundna uppdrag övervakar EU människorättsituationen på nära håll i särskilt känsliga områden som provinserna Aceh och Papua, där det föreligger specifika farhågor när det gäller sannings- och försoningsprocesser och frågor kopplade till den särskilda autonomi som beviljats i dessa provinser.

EU:s uppdrag i Jakarta har tillsatt en särskild arbetsgrupp för mänskliga rättigheter, bestående av politiska rådgivare vid EU-delegationen och vid medlemsstaternas ambassader.

#### **5.6.10 *Japan***

Arbetet fortsatte under året med diskussionen om tillämpningsområdet för ett avtal mellan EU och Japan om politiskt och globalt samarbete samt samarbete inom andra sektorer som vilar på det gemensamma engagemanget för grundläggande värderingar och principer.

EU bibehöll sitt långvariga samarbete med Japan i överensstämmelse med agendan för samarbete. Samråd om mänskliga rättigheter hölls särskilt för att underlätta samarbetet kring arbetet inom ramen för FN:s generalförsamling, bland annat kring den gemensamt framlagda resolutionen om de mänskliga rättigheterna i Nordkorea.

EU välkomnade varmt det facto-moratorium mot dödsstraffet som upprätthölls under hela 2011 i Japan och uppmanade landet enträget att fortsätta med det.

### **5.6.11 Laos**

EU och Laos höll den tredje omgången av den regelbundna människorättsdialogen inom ramen för arbetsgruppen EU–Laos om styre och mänskliga rättigheter i februari 2011. Dialogen gav tillfälle att diskutera ett flertal människorätsfrågor, inbegripet tillämpningen av den allmänna återkommande utvärderingen, yttrande-, mötes- och föreningsfrihet, religions- och trosfrihet, återvändande för folket hmong, människosmuggling, förhållandena i fängelser och häkten, styrelsereformer och markrättigheter. Dialogen föregicks av ett expertseminarium om tillämpningen av rekommendationerna från den allmänna återkommande utvärderingen i Laos. EU delade med sig av sina medlemsstaters erfarenhet på detta område och internationella organisationer och det civila samhället gav idéer om hur tillämpningen av rekommendationerna i Laos kan förbättras.

Nio projekt som rör mänskliga rättigheter genomfördes under 2011. Sex av dem finansierades inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, ett inom det tematiska programmet icke-statliga aktörer/lokala myndigheter och två inom projektavtalet mellan EU och UNDP. De var inriktade på barnets rättigheter, jämställdhet, personer med funktionshinder, missgynnade minoritetsgrupper och kapacitetsuppbyggnad för det framväxande civilsamhällets organisationer i Laos.

Projekten med UNDP stödde också nationalförsamlingen när det gäller att reformera den nationella lagstiftningen för att följa internationella konventioner eller standarder. Ett internationellt lagstiftningsprojekt gav också tillfälle till flera utbildningar för regeringstjänstemän och det lokala civilsamhället om genomförande av internationella konventioner om mänskliga rättigheter. De rekommendationer som blev resultatet av den allmänna återkommande utvärderingen för Laos offentliggjordes och distribuerades till olika organ, både statliga och internationella.

#### **5.6.12 *Malaysia***

År 2011 fortsatte EU och Malaysia förhandlingarna om ett partnerskaps- och samarbetsavtal som kommer att innehålla bestämmelser om mänskliga rättigheter.

EU och Malaysia inledde diskussioner om mänskliga rättigheter på lokal nivå. Det första av dessa möten ägde rum i februari 2011 och var särskilt inriktat på kvinnors och barns åtnjutande av sina mänskliga rättigheter. Detta är den första bilaterala dialogen om mänskliga rättigheter som Malaysia någonsin hållit.

Den 1 mars 2011 anordnade EU-delegationen, Nederländernas ambassad och institutet för högre islamiska studier ett offentligt seminarium om "Religion i det offentliga rummet EU och Malaysia" som lockade mer än 150 deltagare från allmänheten. Ett stängt seminarium med samma rubrik ägde rum följande dag.

I mars stod Malaysia även värd för Asien och Stilla-havsområdet om Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolens universalitet. Detta evenemang var en följd av regeringens beslut att ansluta sig till Romstadgan.

EU finansierar ett antal projekt inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter som omfattar ett brett spektrum av frågor, såsom kvinnors och barns rättigheter, icke-diskriminering, mediefrihet, urbefolkningar, utbildning om mänskliga rättigheter samt personer med funktionshinder. Inom ramen för det första utvärderingsmötet i september 2011 delade de icke-statliga organisationer som var stödmottagare med sig av de största utmaningarna de mött under genomförandet av projekten och hjälpte till att fastställa ett antal ytterligare åtgärds punkter som ska följas upp av EU i Malaysia. Finansiering från det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter användes också till att finansiera inspelningen av en dokumentärfilm om dödsstraffet i Malaysia.

EU fortsatte samarbetet med alla aktörer avseende mänskliga rättigheter och inbjöd några av dem till mötena i EU:s lokala arbetsgrupp för mänskliga rättigheter. De viktigaste motparterna är det malaysiska advokatsamfundet och den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter. Ett av de konkreta resultaten av detta samarbete var ett offentligt evenemang om avskaffande av dödsstraffet som anordnades i oktober 2011. I samband med det offentliga seminariet, med ungefär 350 deltagare, hölls även ett stängt tekniskt samråd på begäran av allmänna åklagarmyndigheten. Vid båda evenemangen deltog högt uppsatta europeiska personer som talare och båda evenemangen tjänade som första steg i en långsiktig kampanj för avskaffandet av dödsstraffet i Malaysia.

### **5.6.13 *Nepal***

Trots åtaganden inom ramen för 2006 års övergripande fredsavtal förblir kränkningar av mänskliga rättigheter inbegripet olika former av diskriminering och utbredd strafflöshet samt bristfälliga rättsstatsprinciper de största långvariga utmaningarna i Nepal.

På politisk nivå deltog EU i den pågående opinionsbildningen med regeringen och oavbrutet påmint de politiska partierna om behovet av att ställa förövarna av brott mot mänskliga rättigheter till svars och ta upp symboliska fall av övergrepp mot mänskliga rättigheter, som gjorts såväl under som efter konflikten, vilket understryker att de som har begått sådana brott fortsätter att gå ostraffade. En skrivelse där oro uttrycktes över de tillfälliga rättsliga mekanismerna och den föreslagna allmänna amnestin har överlämnats till premiärministern, den konstituerande församlingens ordförande och de politiska partiernas ledare.

Under Nepals allmänna återkommande utvärdering avseende mänskliga rättigheter som hölls i januari 2011 och uppföljningen av denna i juni 2011 uppmanade EU också regeringen att uppfylla sina åtaganden samt förespråkade förbättring och antagande av ett flertal lagförslag för att inrätta tillfälliga rättsliga mekanismer vilka för närvarande behandlas i parlamentet.

Lokalt samordnar och övervakar EU kontinuerligt situationen för de mänskliga rättigheterna i Nepal, särskilt det utsatta läget för människorättsförsvarare. EU:s arbetsgrupp för skydd av människorättsförsvarare, baserad i Katmandu, genomförde ett uppdrag i södra delen av Nepal i maj 2011 för att samla förstahandsuppgifter om de utmaningar som människorättsförsvarare ställs inför och för att visa sitt stöd för deras arbete. Som ordförande i EU:s arbetsgrupp för skydd och främjande av människorättsförsvarare anordnade EU:s delegation ett möte i EU:s arbetsgrupp för att utvärdera situationen för människorättsförsvarare och diskutera möjliga vägar framåt.

EU ger ekonomiskt stöd till olika icke-statliga organisationer och internationella frivilligorganisationer för att genomföra initiativ för mänskliga rättigheter och demokrati i Nepal. Projekt har finansierats inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, instrumentet för migration och asyl och instrumentet *Investera i människor* (DCI-HUM). Frågan om barn och familjer som drabbats av väpnade konflikter i Nepal behandlas vidare inom två nya projekt som genomförs sedan 2010 – ett projekt inom ramen för den globala förslagsinfördran från det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (där EU:s åtagande uppgår till 360 000 euro) och ett inom ramen för den globala förslagsinfördran från DCI-HUM (där EU:s åtagande uppgår till 575 000 euro). Ett annat projekt (där EU:s åtagande uppgår till 857 000 euro) som valts från den globala förslagsinfördran inom ramen för DCI-HUM tar upp frågor om skydd och främjande av olika kulturer. Utöver sex nya projekt som valdes under 2011 inom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheters landbaserade stödsystem (där EU:s åtagande uppgår till 900 000 euro), finns tio pågående projekt som i huvudsak inriktas på skydd och främjande av mänskliga rättigheter samt konsolidering av demokratin. Två nya projekt inleddes under 2011 och bidrar också till att främja migration under säkra förhållanden för kvinnliga migrerande arbetstagare.

Bilaterala program om utbildning och fredsprocessen pågår fortfarande för att främja tillgång till utbildning och stödja utbildning av god kvalitet. Projekt som finansieras inom instrumentet för livsmedelsanläggningar behandlar också samhällets trängande behov av grundläggande föda.

För att fastställa prioriteringar för inbjudan från det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter under 2012 har delegationen hållit samråd med olika grupper, inbegripet kvinnor, daliter och barn.

År 2011 anordnade EU:s delegation i Nepal en workshop för att uppmärksamma Internationella dagen för världens ursprungsbefolkningar. Delegationen deltog också i flera program vid olika tillfällen och uttryckte solidaritet för skyddet och främjandet av mänskliga rättigheter. Ett gemensamt EU+-pressmeddelande utfärdades lokalt med anledning av Internationella dagen för mänskliga rättigheter den 10 december där man framhöll regeringens ansvar för att göra ytterligare kraftfulla insatser för att skydda och främja grundläggande mänskliga rättigheter och uppfylla sina skyldigheter enligt internationell rätt för att konsolidera fred och demokrati.

#### **5.6.14 *Pakistan***

Den tredje generationens samarbetsavtal (2004) mellan EU och Pakistan innehåller en numera obligatorisk klausul om mänskliga rättigheter.

Under 2011 förhandlade EU fram ett nytt strategiskt partnerskap med Pakistan, åtagandepLANEN EU–Pakistan. I den femåriga åtagandepLANEN planeras en mer frekvent dialog om mänskliga rättigheter samt ratificering och effektiv tillämpning av internationella konventioner, som en del av en strategisk politisk dialog.

I början av 2011 inträffade två tragiska mord på högt uppsatta politiker i Islamabad. Den före detta guvernören i Punjab Salman Taseer och den före detta minoritetsministern Shahbaz Bhatti dödade av extremistgrupper på grund av sitt stöd för att reformera de drakoniska lagarna om hädelse, i samband med dödsdomen mot en kristen kvinna för hädelse. Morden släppte loss intoleranta krafter inom det pakistanska samhället som öppet stödde, och firade, mordet på Salman Taseer. Den höga representanten fördömde kraftigt båda händelserna och framhöll EU:s oro över den atmosfär av intolerans och våld som är kopplad till debatten om lagarna om hädelse samt uppmanade de pakistanska myndigheterna att säkerställa skyddet för dem som uttalat sig i frågan. EU fortsatte under hela året att övervaka och med myndigheterna ta upp sin oro över fallet Asia Bibi, den kristna kvinna som 2010 dömdes till döden för hädelse och som för närvarande sitter i fängelse i Punjab.

Pakistan ratificerade den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och konventionen mot tortyr på kvällen under det andra toppmötet mellan EU och Pakistan den 4 juni 2010. Emellertid utfärdade Pakistan samtidigt ett flertal allmänna reservationer mot instrumenten för mänskliga rättigheter. Som en följd av det inledde EU insatser där man framhöll oron över arten och omfattningen av reservationerna mot fördragen, som var bland de mest övergripande reservationer som någon part gjort mot dessa fördrag. Budskapet förstärktes genom inkommande beskickningar från Europaparlamentet under året. Som svar på EU:s fortsatta kampanj hävde den 14 september 2011 Pakistan 16 av sina 19 reservationer.

Säkerheten för journalister som tar upp människorätsfrågor förblev allvarlig angelägenhet under hela året. Särskilt oroväckande var mordet på en känd journalist i Pakistan som rapporterat om känsliga frågor i synnerhet Talibanrörelsen i Afghanistan och Pakistan. Som svar på en utbredd oro anordnade EU:s delegation en paneldiskussion den 15 juli 2011 i Islamabad för att ta upp medias säkerhet vid vilken ett stort antal företrädare för media deltog. Omfattande diskussioner hölls om behovet av utbildning och skydd av journalister som rapporterar från konfliktområden och hur undersökande journalistik ska bedrivas när man står inför hot samt om gränserna för ansvarsfull journalistik.

EU samarbetade med Pakistan i ett program för att öka kapaciteten hos de brottsförebyggande organen. All utbildning som genomfördes med polis och åklagare innehöll inslag om effektivt skydd av mänskliga rättigheter.

EU håller på att formulera ett program för "Stöd för demokratiska institutioner" som inbegriper ett inslag för mänskliga rättigheter. Det övergripande målet för programmet är att stödja konsolideringen av den demokratiska processen i Pakistan genom att stärka dess demokratiska institutioner. Det specifika syftet är att bidra till att förbättra hur de pakistanska parlamentariska församlingarna fungerar och presterar främst på provinsiell nivå. Inslaget för mänskliga rättigheter syftar till att stärka främjandet och skyddet av mänskliga rättigheter i landet genom stöd till regeringen och de nationella institutionerna för mänskliga rättigheter för att öka deras kapacitet att behandla människorättsfrågor och uppfylla sina internationella åtaganden avseende mänskliga rättigheter.

#### **5.6.15 *Filippinerna***

Efter avslutade förhandlingar om partnerskaps- och samarbetsavtalet, som innehåller kraftfulla bestämmelser om mänskliga rättigheter initierade EU och Filippinerna första diskussioner om att eventuellt starta en dialog om mänskliga rättigheter. Fram till dess att en sådan formell dialog föreligger fortsätter EU att ta upp människorättsfrågor inom ramen för den regelbundna politiska dialogen, senast vid mötet mellan högre tjänstemän i december 2011, och i sina kontakter med civilsamhället och relevanta konstitutionella organ.

EU fortsatte sitt stöd för fredsprocessen på Mindanao genom att direkt delta i den internationella övervakningsgruppen särskilt genom att leda den del av övervakningsgruppen som handhar humanitära frågor och frågor om återuppbyggnad och utveckling. Under 2011 gavs ny fart åt fredsförhandlingarna.

EU fortsatte att ge tekniskt bistånd för att behandla frågan om utomrättsliga avrättningar och påtvingade försvinnanden. EU–Filippinerna-programmet för stöd till rättsväsendet (Epjust) stödde det filippinska samhället (ämbetsverk, konstitutionella organ och civilsamhället) att få slut på utomrättsliga avrättningar och påtvingade försvinnanden av aktivister, journalister, fackföreningsanslutna och företrädare för jordbrukare, och med att identifiera och lagföra förövarna. Efter Epjust-programmets avslutande i juli 2011 kommer EU att fortsätta sitt stöd inom ett nytt program "Rättvisa för alla" som syftar till att förbättra möjligheterna för rättighetsinnehavare att söka rättvisa och samtidigt förbättra effektiviteten hos de ansvariga att skilja rättvisa, i synnerhet när det gäller utomrättsliga avrättningar och påtvingade försvinnanden. EU fortsatte också att stödja ett flertal projekt inom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, inbegripet kvinnors rättigheter, urbefolkningar, förebyggande av tortyr, barns rättigheter, människorättsförsvarare, fackföreningar och arbetstagares rättigheter.

EU välkomnade Filippinernas ratificering av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen i augusti 2011. Den höga representanten utfärdade ett uttalande där hon lyckönskade Filippinerna till detta beslut.

#### **5.6.16 Sri Lanka**

Människorättssituationen i Sri Lanka var föremål för fortsatt internationell uppmärksamhet under 2011. Trots vissa positiva framsteg på områden såsom språkrättigheter och kampen mot människohandel har regeringen underlåtit att genomföra politik och att vidta åtgärder avseende ett antal allvarliga människorättsfrågor. Försvinnanden, utomrättsliga avrättningar, utbredd bruk av tortyr, långvariga olagliga interneringar, juridiska hinder för ett rättvist och korrekt rättsförfarande och en oroväckande nivå när det gäller strafflöshet är bland de största problemen.

Under 2011 avbröts diskussionerna om mänskliga rättigheter mellan EU och de lankesiska myndigheterna efter det avskaffande av det allmänna preferenssystemet och preferenstillkoncessioner som skett under 2010.

Trots avsaknaden av formella engagemanget med den lankesiska regeringen på människorättsområdet upprätthöll emellertid EU-delegationen i nära samarbete med medlemsstaternas ambassader regelbunden övervakning av kränkningar av de mänskliga rättigheterna på platsen, inbegripet i de norra och östra delarna där konflikten ägt rum. EU fortsatte sitt stöd för hotade människorättsförsvarare och journalister. EU och medlemsstaternas diplomater samordnade sin verksamhet och sitt arbete för att ta upp människorättsfrågor med nationella myndigheter, närvara vid domstolsförhandlingar för människorättsförsvarare som åtalats för olaglig verksamhet samt följa utredningar och försvinnanden. De höll regelbundet tematiska möten och även årliga möten med människorättsförsvarare och medlemmar av civilsamhället i syfte att regelbundet uppdatera sig om situationen på platsen och upprätthålla kontakter med lokala aktörer. EU tog också upp frågor om skyddet av mänskliga rättigheter med den lankesiska ambassadören till EU. Vidare fortsatte EU att uttrycka oro över kränkningar förr och nu av de mänskliga rättigheterna i Sri Lanka i multilaterala forum, bland annat FN:s råd för mänskliga rättigheter, och samtidigt uppmana Sri Lankas regering att engagera sig med FN om dessa frågor.

EU:s bistånd tillhandahölls genom de medel som finns tillgängliga för att stödja icke-statliga aktörer samt det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter.

### 5.6.17 *Thailand*

Inför parlamentsvalen i juli 2011 satte EU in ett valexpertuppdrag till Thailand, bestående av två valexpertuppdrag baserade i Bangkok. Valexpertuppdragets mandat var att tillhandahålla en analys av valen jämfört med internationella standarder för demokratiska val och regelbundet rapportera till EU:s institutioner samt rekommendationer för möjliga förbättringar av valprocessen.

Valexpertuppdraget erhöll ett gott samarbete från de thailändska myndigheterna och den slutliga rapporten delgavs utrikesministern, ordföranden för valkommissionen och chefen för sannings- och försoningskommissionen.

EU fortsatte att nära följa utvecklingen avseende yttrandefriheten i Thailand. EU hade regelbundna möten med flera företrädare för civilsamhället samt människorättsförsvarare som uttryckte sin oro över det minskade utrymmet för yttrandefrihet, politiseringen av frågan, den avsevärda ökningen av majestätsbrott samt den stränga tillämpningen av lagarna och strafftidens längd i mål från senare tid. EU övervakade flera rättegångar för framstående människorättsförsvarare, inbegripet förhandlingarna avseende Chiranuch Premchaiporn och Somyot Pruksakasemsuk. Sedan Amphon Tangnoppakul dömts till 20 års fängelse i november 2011 utfärdades ett lokalt uttalande av EU:s beskickningschefer med vädjan till de thailändska myndigheterna att säkerställa att rättsstatsprincipen tillämpas på ett icke-diskriminerande och proportionerligt sätt som överensstämmer med upprätthållandet av grundläggande mänskliga rättigheter, inbegripet yttrandefrihet.

EU finansierade ett antal människorättsrelaterade projekt som omfattar rättsstatsprincipen och tillgång till rättslig prövning, försoningsprocessen i södra Thailand och flyktingars rättigheter. Dessutom fortsatte EU sina besök på platsen i södra Thailand, nordöstra och andra områden i landet. Vidare följde EU nära Thailands första allmänna återkommande utvärdering som ägde rum i oktober 2011 i Genève och uppmanade regeringen att godta och genomföra så många av utvärderingens rekommendationer som möjligt. I detta sammanhang välkomnade EU att Thailand inom den allmänna återkommande utvärderingen åtagit sig att förlänga en befintlig inbjudan till FN:s särskilda förfaranden och skulle välkomna ett officiellt besök i Thailand av FN:s särskilda rapportör för yttrandefrihet.

#### **5.6.18 Östtimor**

Östtimor gör stadiga framsteg med att stärka demokratin och de mänskliga rättigheterna mot bakgrund av de stora utmaningar som detta unga och fortfarande bräckliga land står inför. I mars 2011 inledde Europeiska unionen ett program som omfattar 39 miljoner euro för att stödja Östtimor på dess väg mot stabil demokrati och hållbar utveckling, i synnerhet när det gäller demokratiskt styre, utveckling av landsbygdsområden och civilsamhällets roll. När det gäller det sistnämnda är målet att öka nätverks och paraplyorganisationers kapacitet, stödja inkluderande dialog och samarbete mellan lokala och centrala statliga enheter och icke-statliga aktörer, och förbättra deltagandet av icke-statliga aktörer på decentraliserad nivå genom lämpliga åtgärder för medborgarutbildning och ungdomsarbetsplatser. Detta bistånd är viktigt eftersom Östtimor saknar kapacitet för att korrekt behandla övergrepp mot mänskliga rättigheter. En väsentlig fråga är ansvarsskyldighet för tidigare kränkningar av de mänskliga rättigheterna (under den indonesiska ockupationen från 1974 till 1999 och 1999 års våldsamheter efter folkomröstningen om självständighet). EU stödde utarbetandet av två rapporter om dessa händelser. Ingen av dessa rapporter har ännu diskuterats i parlamentet.

Vid den första återkommande allmänna översynen av Östtimor vid FN:s råd för mänskliga rättigheter i oktober 2011, där ett stort antal EU-medlemsstater aktivt deltog, hänvisades i viktiga rekommendationer till att ta itu med våldet mot kvinnor och barn, ta upp kränkningar i det förflutna och garantera ersättning för konfliktens offer samt stärka rättsliga institutioner.

### **5.6.19 Vietnam**

Under 2011 fortsatte EU att, genom sin regelbundna människorättsdialog, offentliga uttalanden, diplomatiska démarcher och tekniskt bistånd, uppmana Vietnam att gå vidare i riktning mot ett öppnare samhälle grundat på rättsstatsprincipen och respekt för mänskliga rättigheter.

I synnerhet vädjade EU till Vietnams regering att undanröja restriktionerna av yttrande- och mediefriheten såsom garanteras i artikel 19 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter som landet är part till.

EU använde också tekniskt bistånd inom ramen för projektet "partnerskap för rättvisa" för att modernisera och professionalisera rättsväsendet.

EU fortsatte att genomföra projekt för att främja och skydda mänskliga rättigheter, bland annat barnets rättigheter, arbetstagares rättigheter, rättigheter för personer med funktionshinder samt icke-diskriminering.

EU och Vietnam enades om att se över formerna för sin regelbundna människorättsdialog och gå från en lokal dialog ledd av EU:s beskickningschef i Hanoi till en huvudstadsbaserad utökad dialog ledd av människorättsexperten. (Anm.: Första omgången av denna nya, utökade människorättsdialog ägde rum den 12 januari 2012 i Hanoi).

## 5.7 Nord-, Mellan- och Sydamerika

### 5.7.1 *Kanada*

EU fortsatte sitt samarbete med Kanada, i enlighet med partnerskapsagendan mellan Europeiska unionen och Kanada (överenskommelse från 2004). Vid sidan av de kontakter som kontinuerligt pågår under hela året höll EU och Kanada bilaterala samråd om mänskliga rättigheter i Genève den 17 mars 2011. Vid samråden gavs tillfälle att se över de internationella prioriteringarna för mänskliga rättigheter.

I Förenta nationernas generalförsamling gav EU ett aktivt stöd till den Kanada-stödda resolutionen om situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran. EU ställde sig också bakom det Kanada-stödda initiativet i FN om att inrätta en internationell dag för flickor (den 11 oktober).

### 5.7.2 *Amerikas Förenta stater (USA)*

Med anledning av att Europeiska utrikestjänsten håller på att inrättas har inga bilaterala samråd om mänskliga rättigheter hållits med USA under 2011. Regelbundna kontakter mellan USA:s regering och EU:s delegation i Washington, mellan högkvarteren (Europeiska utrikestjänsten och inrikesdepartementet) och mellan respektive FN-beskickning i New York och Genève har emellertid hållits. EU har arbetat för att främja dialogen om mänskliga rättigheter i Washington genom att delta i flera multilaterala möten som anordnats av inrikesdepartementet och genom att intensifiera kontakterna med i synnerhet intressenter, icke-statliga organisationer och tankesmedjor i sådana ämnen som mänskliga rättigheter i de länder som omfattas av den arabiska våren, religionsfrihet, hbt-personer, internetfrihet och människorättsförsvarare. Dessutom har, precis som de senaste åren, det dynamiska partnerskap som etablerats mellan EU och USA i sådana multilaterala forum som FN:s råd för mänskliga rättigheter och FN:s generalförsamlings tredje utskott på ett avgörande sätt bidragit till flera resultat (se ovanstående avsnitt). Detta samarbete kompletterades genom en dialog om bekämpning av terrorism och internationell rätt med inrikesdepartementets rättslige rådgivare Harold Koh.

Dödsstraffet fortsätter att vara en av de viktigaste farhågorna för EU. 43 personer avrättades under 2011, vilket endast innebär en liten minskning jämfört med de 46 personer som hade avrättats under år 2010. Antalet dödsdomar däremot från 104 år 2010 till 78 år 2011 och siffran ligger nu för första gången sedan dödsstraffets återinförande år 1976 under 100. EU agerade i enlighet med sina riktlinjer vid 6 av de 43 avrättningarna. Via ambassadören vid EU:s delegation och/eller uttalanden från den höga representanten/vice ordföranden och EU:s delegation vid OSSE gjorde EU flera uttalanden om dessa sex personer, däribland Troy Davis i Georgia och Humberto Leal i Florida.

Dessutom kunde flera avrättningar i Ohio, Kentucky, Arizona och flera andra stater fördröjas tack vare EU:s förbud mot export av läkemedel med dubbla användningsområden som kan användas för avrättningar eftersom det i både statliga och federala domstolar förekom fall där MUID av utländska läkemedel för avrättningar hade befunnits vara rättsstridigt. Flera stater var tvungna att formulera om sin avrättningslagstiftning för att kunna ändra den "cocktail" bestående av tre läkemedelspreparat för en dödlig injektion till alternativ som kan anskaffas i USA. I dagsläget är flera överklaganden fortfarande föremål för behandling i överdomstol.

År 2011 visade en Gallup-undersökning att endast 61 % av medborgarna i USA var för dödsstraff, vilket är den lägsta stödnivån som Gallup noterat sedan 1972. Det förefaller som om det på statsnivå råder en tilltagande aktivitet och flera stater har de senaste åren avskaffat dödsstraffet. I mars 2011 avskaffade staten Illinois dödsstraffet och i november 2011 stoppade guvernören i staten Oregon, John Kitzhaber, en förestående avrättning och förklarade att han inte skulle skriva på några fler avrättningsordrar under sin mandattid.

Under 2011 stödde EU sex organisationer i civilsamhället genom bidrag från finansieringsinstrumentet för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i hela världen (EIDMR), däribland American Bar Association, som hade fört en kampanj för avskaffandet av dödsstraffet i USA. Parallellt med detta fortsätter EU sina kamp mot dödsstraffet. Detta sker i synnerhet genom att chefen för EU:s delegation i Washington, i enlighet med de kriterier som fastställdes i EU:s riktlinjer för intervention i fråga om dödsstraff (2008), fortsätter att utfärda uttalanden i de fall detta är lämpligt.

Som svar på EU:s förfrågan om avsnittet om verkställighetsspråket i Internationella domstolens beslut som kallas "Avena-beslutet" bekräftade USA:s regering ånyo sin avsikt att anta nödvändig genomförandelagstiftning så fort som kongressen kan övertalas att agera. Dessvärre har lagstiftningsprocessen inte kommit så långt.

I början av år 2011 fick debatten om stängningen av fånglägret i Guantánamobukten en ny vändning i och med president Obamas dekret från mars 2011 dels om att införa en process med periodisk översyn av förlängt kvarhållande, dels om att återuppta rättegångarna mot militärkommissionerna. Även om regeringen bekräftat sitt åtagande om att stänga fånglägret utgör de vidtagna åtgärderna ett praktiskt erkännande av att detta inte kommer att ske inom en överskådlig framtid. EU fortsatte att övervaka utvecklingen och att uppmana till en stängning av anläggningen.

Processen fördröjdes ytterligare av att kongressen i december 2011 antog 2012-års National Defence Authorisation Act. I akten bekräftades den tidigare lydelsen som gör det svårt att stänga fånglägret i Guantánamobukten. Genom akten kodifieras också 2001-års Authorisation of the Use of Military Force Act (AUMF) och obligatoriskt militärt förvar och (eventuellt) frihetsberövande tills vidare utan rättegång för utländska terroristmisstänkta (det vill säga personer som frihetsberövats i samband med våldsamheter och som är misstänkta för att tillhöra eller ha samröre med al-Qaida eller för att ha deltagit i planeringen eller genomförandet av attacker mot Förenta staterna eller dess allierade). EU har tagit upp de hit frågorna med Förenta staternas regering.

### 5.7.3 *Argentina*

Sedan militärregimens upphörande 1983 har respekten för mänskliga rättigheter avsevärt förbättrats. Argentina har ratificerat flertalet av FN:s mekanismer och regionala mekanismer för mänskliga rättigheter samt Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen.

Emellertid kvarstår ett antal utmaningar, i synnerhet avseende fängelseförhållandena, familjevåld mot kvinnor och rättigheter för personer som tillhör minoritetsgrupper.

Människorätsfrågor står högt på den bilaterala agendan EU–Argentina med EU:s och Argentinas särskilda gemensamma förklaring om de mänskliga rättigheterna (2008). Nästa människorättsdialog EU–Argentina var planerad att äga rum i april 2012.

Social rättvisa, rättigheter för personer som tillhör minoritetsgrupper och urbefolkningars mänskliga rättigheter har varit centrala frågor och nyckelområden för insatser för samarbetet EU–Argentina om mänskliga rättigheter. Det arbete som utfördes 2011 är i linje med de prioriteringar som fastställdes för Argentina, inbegripet stöd för sårbara grupper som drabbas av ojämlikheter och fattigdom, kvinnors rättigheter och människohandel, fängelseförhållanden och garantier samt brott mot mänskligheten.

Dessutom gjordes två EU-demarcher under 2011 för att tillkännage EU:s prioriteringar inom FN:s råd för mänskliga rättigheter för relevanta argentinska myndigheter.

#### 5.7.4 *Bolivia*

År 2011 kommer i Bolivia att ihågkommas som Tipnis-året. Konflikten kring byggandet av en väg genom ett natur- och urbefolkningsreservat (Tipnis – *Territorio Indigena Parque Natural Isiboro Sécure*) gav upphov till en stark protest bland urbefolkningarna och framhävde utmaningarna med att göra den nationella ekonomiska utvecklingen förenlig med respekten för urbefolkningarnas rättigheter. Under 2011 höll Bolivia domarval för att välja domarna till sina högsta rättsliga organ, inbegripet författningsdomstolen och Högsta domstolen. Dessa val främjades av regeringen som ett banbrytande försök att demokratisera rättsväsendet och främja dess oberoende och förbättra tillgången till rättslig prövning. Emellertid tydde det oöverträffade antalet förstörda eller blanka röster på ett proteströstande, påverkat av Tipnis-konflikten. EU är en viktig aktör för skyddet och främjandet av mänskliga rättigheter och använder flera instrument för att uppnå sådana mål, inbegripet utvecklingssamarbete, stabilitetsinstrumentet och politisk dialog.

### 5.7.5 *Brasilien*

Dialogen och det nära samarbetet med Brasilien om människorättsfrågor fortsatte under 2011. Som planerats i den gemensamma handlingsplanen har EU och Brasilien utvecklat en "institutionell" ram som möjliggör bilaterala samråd om människorättsfrågor. I maj 2011 hölls i Brasilia det andra mötet inom ramen för EU:s och Brasiliens dialog om mänskliga rättigheter. Åtta brasilianska ministrar deltog vid mötet vars dagordning var inriktad på urbefolkningar, människorättsförsvarare och migrationsfrågor. Två små projekt finansierades under 2011 genom fonden för sektoriell dialog (landtilldelningen inom finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete), ett för att stödja det nationella programmet för skydd av människorättsförsvarare och ett som rör kampen mot människohandel, med inriktning på kvinnor och barn. En inbjudan att lämna förslag inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter inleddes också för totalt 1,8 miljoner euro. Inbjudan kommer att finansiera initiativ inom civilsamhället med inriktning på att bekämpa våld mot kvinnor, barn, utsatta befolkningsgrupper och människorättsförsvarare. Ett femte toppmöte EU–Brasilien hölls i Bryssel den 4 oktober 2011, där EU och Brasilien åtog sig att stärka samarbetet med mänskliga rättigheter i multilaterala forum, i synnerhet genom att utveckla gemensamma initiativ i FN:s råd för mänskliga rättigheter samt genom att utveckla samarbetsinitiativ med tre parter tillsammans med intresserade utvecklingsländer.

### 5.7.6 *Chile*

Det övergripande associeringsavtalet mellan EU och Chile utgör grunden för mycket goda bilaterala förbindelser. Under 2011 fortsatte Chile och EU att arbeta tillsammans för att lokalt, biregionalt och inom multilaterala forum främja mänskliga rättigheter. Vid den andra dialogen mellan EU och Chile om mänskliga rättigheter i Santiago i januari inriktades diskussionen på urbefolkningars, kvinnors och migranternas rättigheter och på samarbete om översynen inom FN:s råd för mänskliga rättigheter. I oktober deltog företrädare för det civila samhället från EU och Chile i två seminarier om mänskliga rättigheter i Chile: ett som gällde mänskliga rättigheter och företagens sociala ansvar och ett annat som studerade institutionella modeller för skyddet av mänskliga rättigheter, eftersom Chile är berett att inrätta ett sekretariat för mänskliga rättigheter inom justitieministeriet. Genom sitt yttre bistånd fortsätter EU att stödja genomförandet i Chile av ILO:s konvention nr 169 (om rättigheter för urbefolkningar och stammar) och se till att militärdiktaturen 1973–1990 inte glöms bort.

### 5.7.7 *Colombia*

Under 2011 fortsatte den colombianska regeringen att genomföra ambitiösa initiativ, som tillkännagavs av president Santos vid hans tillträde i augusti 2010, i syfte att hela några av de sår som Colombias interna konflikt har givit upphov till och att förbättra människorättssituationen. Det viktigaste bland dessa initiativ är lagen om ersättning till offer för konflikten och återställande av land som olagligt exproprierats, enligt vilken ersättning ska ges till fyra miljoner drabbade. Andra väsentliga åtgärder inbegrep framläggande i parlamentet av en reform av rättsväsendet, vilken bl.a. syftar till att minska strafflösheten, en reform av regeringens system för skydd av hotade personer, och upplösningen av den misstrodda underrättelsebyrån DAS (*Departamento Administrativo de Seguridad*).

Santos regering fortsatte också att arbeta för att nå ut till människorättsförsvarare, fackföreningar och det civila samhället i allmänhet, och drev på den dialogprocess med det civila samhället och det internationella samfundet som ska kulminera i en nationell konferens om de mänskliga rättigheterna i december 2012, då en nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna ska antas och ett nationellt centrum för mänskliga rättigheter inrättas. Trots regeringens ansträngningar fortsatte hot och attacker att riktas mot människorättsförsvarare, fackföreningsmedlemmar, markaktivister och politiska och sociala ledare, inte minst på grund av envist motstånd mot vissa av Santos reformer från särintressen, kopplade till illegala väpnade grupper som kämpar emot genom att trappa upp våldet.

EU följde noga människorättssituationen i Colombia och upprätthöll regelbundna kontakter med colombianska myndigheter på olika nivåer. Regeringens villighet att diskutera människorättsfrågor helt öppet och utan några tabun visade sig vid det femte mötet inom ramen för EU:s och Colombias lokala dialog om mänskliga rättigheter, anordnat i juni 2011, med fullt deltagande av de relevanta myndigheterna. Bland annat diskuterades kampen mot strafflöshet och den nya lagen avseende offren. EU undersökte också ett antal enskilda fall, bland annat attacker och hot mot människorättsförsvarare. Utöver dialogen med regeringen fortsatte EU sina nära förbindelser och samråd med det civila samhället och människorättsförsvarare, bland annat i samband med ett EU-finansierat seminarium för det civila samhället som ägde rum i Bogotá i december 2011. Unionen genomförde dessutom externa biståndsprogram till stöd för mänskliga rättigheter, som hjälpte till med kapacitetsuppbyggnad för att bekämpa strafflöshet, stöd till internflyktingar och åtgärder för att förhindra fördrivning samt stöd till konflikternas offer. EU utvecklade också ett första pilotprogram till stöd för lagen avseende offren.

### 5.7.8 *Ecuador*

År 2011 utmärktes av ökade konflikter mellan regeringen och privata medier, som anses försvara de intressen som finns hos de traditionella ekonomiska och politiska eliter som motsätter sig *Revolución Ciudadana*. Vissa mål mot dagstidningar och journalister kan komma att få negativa följder för yttrandefriheten och rättsväsendets oberoende i Ecuador.

Det projekt som finansieras av stabilitetsinstrumentet längs Ecuadors norra gräns med Colombia pågick fortfarande under 2011.

Dess främsta syften är att stärka den institutionella kapaciteten och det civila samhällets kapacitet att hantera säkerhetskrisen, förbättra skyddet för mycket utsatta befolkningsgruppers grundläggande mänskliga rättigheter samt uppmuntra dialogen mellan befolkningen och de offentliga myndigheterna på båda sidorna av gränsen, inbegripet sociala och ekonomiska fredsbyggande åtgärder samt främjande av en fredlig kultur.

Inom ramen för det landbaserade stödsystemet inom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter inleddes i november 2011 en inbjudan att lämna förslag för Ecuador, med syftet att uppmuntra samordning och förbindelser mellan de olika aktörerna i arbetet för att främja de mänskliga rättigheterna och tillämpningen av grundlagsstadgade garantier, särskilt när det gäller upprättandet av ett rättvist och effektivt rättsväsende och utvecklingen av integrerade system för säkerhet/förebyggande av kriser.

### **5.7.9 *El Salvador***

I juni besökte EU:s delegation i El Salvador och tre EU-medlemsstaters ambassader en liten lokal radiostation som hade mottagit upprepade dödshot. De som arbetade på radiostationen påstod att de hotades på grund av sitt öppna motstånd mot gruvprojekt i distriktet Cabañas och sin kritik av valfusket i samma område. Undersökningsuppdraget följdes av ett möte med justitie- och säkerhetsministern som uppmanades att fortsätta att utreda hoten och skydda radiostationens personal.

Ett avtal undertecknades med El Salvadors regering och den lokala valmyndigheten för att finansiera en reform som från och med presidentvalet 2014 ska minska avståndet mellan de röstande och vallokalerna och därmed främja demokratiskt deltagande. Projektet utgör en uppföljning av rekommendationerna från EU:s valobservatörsuppdrag efter valet 2009.

### **5.7.10 *Guatemala***

EU följde noga människorättsfrågorna i Guatemala, särskilt de ökande attackerna mot människorättsförsvarare och fördrivningen av urbefolkningen från dess land. I juni anordnade EU:s delegation och medlemsstaternas ambassader det årliga mötet för människorättsförsvarare för att bekräfta EU:s engagemang för skydd av människorättsförsvarare och för att diskutera genomförandet av relevanta EU-riktlinjer. Under september och november deltog EU:s medlemsstater i övervakningen av bägge omgångarna i presidentvalet.

I fråga om övergångsrättvisa närvarade EU:s delegation som internationell observatör vid de viktigaste förhandlingarna i målet rörande folkmord och brott mot mänskligheten som under den väpnade konflikten begicks av fem numera pensionerade personer ur armén. Detta mål (det första av sitt slag i Latinamerika) stöddes av ett EU-finansierat projekt som ger rättsligt bistånd till offren. Detta mål och domen i målet rörande "Dos Erres"-massakern (den fällande domen mot tre personer ur armén och en person som tillhörde de paramilitära styrkorna) är viktiga steg på vägen mot att stärka rättsväsendet i Guatemala och göra framsteg i den nationella försoningsprocessen.

EU stödde ett projekt rörande dödsstraffet som spelade en viktig roll i kampanjarbetet för att få Högsta domstolen att omvandla 13 dödsdomar till fängelsestraff. I slutet av 2011 satt bara en person kvar i dödszell och väntade på ändring av domen.

Avslutningsvis fortsatte EU under hela 2011 att aktivt stödja mandatet för den internationella kommissionen mot ostraffade brott i Guatemala och gav därmed erkännande åt den internationella kommissionens viktiga roll för att upplösa illegala grupper och främja lagstiftningsreformer på området rättvisa och säkerhet.

#### **5.7.11 Honduras**

Påståendena från nationella och internationella människorättsorganisationer om kränkningar av de mänskliga rättigheterna – särskilt kränkningar riktade mot journalister, hbt-grupper, kvinnor, människorättsförsvarare och bönder – upphörde inte under 2011.

Mänskliga rättigheter fortsatte att dominera den politiska agendan för de bilaterala förbindelserna och stod i centrum för diskussionerna med Honduras regering under högnivådialogen i juni 2011 i Bryssel. EU följer nära människorättssituationen i Honduras och har tillsammans med beskickningscheferna i landet i ett lokalt uttalande öppet uttryckt starkt fördömande och djup oro över morderna, attackerna och hoten riktade mot journalister och medier i Honduras, i förhoppningen att dessa brott och hot inte ska gå ostraffade.

EU fortsatte under 2011 att stödja sannings- och försoningskommissionens och dess uppföljningsmekanismer (*Unidad de seguimiento a las recomendaciones de la Comisión Verdad y Reconciliación – USICVR*) arbete samt det nationella systemet för skydd och främjande av de mänskliga rättigheterna, genom ett program finansierat av stabilitetsinstrumentet. Utöver dess fortsatta stöd till det civila samhället i Honduras inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter godkände EU under 2011 även ett nytt projekt till stöd för det nya justitie- och människorättsministeriet och som syftar till att förbättra styret och människorättssituationen i Honduras, genom att befästa rättsstatsprincipen, stärka regeringsinstitutionerna och skapa ett rättsligt ramverk inom denna sektor. Det kommer att stödja regeringen i Honduras i utarbetandet och genomförandet av en nationell plan för politik och åtgärder i fråga om mänskliga rättigheter samt i genomförandet av rekommendationer om mänskliga rättigheter från internationella organisationer (särskilt dem som Honduras regering godtog i samband med 2010 års allmänna återkommande utvärdering).

Marktvister fortsätter att orsaka våld och situationen i Bajo Aguan är särskilt oroväckande.

### 5.7.12 *Mexiko*

EU upprätthöll under 2011 en konstruktiv dialog om mänskliga rättigheter med Mexiko, både vad gäller interna och multilaterala frågor.

I mars ägde EU:s och Mexikos årliga högnivådialog om bilaterala människorättsfrågor rum i Bryssel. EU uttryckte oro över den allvarliga människorättsituationen i Mexiko, särskilt i samband med det ökande våldet och kampen mot den organiserade brottsligheten. Mexiko redogjorde för framstegen i fråga om reformen av dess straffrättsliga system och det militära rättssystemet och i fråga om inrättandet av mekanismer för skydd av människorättsförsvarare och journalister.

Mänskliga rättigheter diskuterades också vid det elfte mötet i EU:s och Mexikos gemensamma kommitté. Mexiko redogjorde för den viktiga utveckling som ägt rum den senaste tiden, bland annat förfätningsreformen, varigenom internationella människorättsnormer införlivas i den interna rättsordningen, och beslutet av högsta domstolen att helt avskaffa militärens behörighet i fall som rör kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Mexiko och EU beslutade att fortsätta sitt samarbete om mänskliga rättigheter, särskilt genom stöd till genomförandet av de antagna reformerna.

EU:s delegation och medlemsstaternas ambassader i Mexiko arbetade ihärdigt för att genomföra EU:s riktlinjer för mänskliga rättigheter år 2011, särskilt i fråga om skydd av människorättsförsvarare. De utfärdade två lokala uttalanden angående viktiga frågor och genomförde undersökningsuppdrag i delstaterna Baja California, Chihuahua, Coahuila, Guerrero, Nuevo León, Oaxaca och Tabasco.

Vidare besökte fem ledamöter av Europaparlamentet (underutskottet för mänskliga rättigheter) Mexiko (Mexico City och Oaxaca) för att undersöka människorättssituationen i landet. I uppdraget ingick möten med mexikanska myndigheter, icke-statliga organisationer och människorättsförsvarare, den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter och kongressen. Huvudfrågorna var strafflöshet, situationen för människorättsförsvarare och journalister, användning av militären i kampen mot den organiserade brottsligheten samt reformering av rättsväsendet.

Under 2011 skedde ett nära samordningsarbete mellan EU och Mexiko beträffande multilaterala människorättsfrågor. Regelbundna samråd ägde rum, särskilt i Genève. De båda parterna intog liknande ståndpunkter beträffande nästan alla frågor och situationer rörande mänskliga rättigheter i rådet för mänskliga rättigheter och i FN:s generalförsamling.

### **5.7.13 Nicaragua**

EU:s agenda för mänskliga rättigheter och demokrati i Nicaragua dominerades under 2011 av valet. Ett komplett EU-valobservatörsuppdrag sändes för att observera de allmänna valen den 6 november. Av dess slutrapport framgick att den demokratiska nivån har försämrats ytterligare och att valprocessen var långt ifrån att uppnå de grundläggande kriterierna för demokratiska val, särskilt när det gäller opartisk och öppen hantering av processen från valmyndighetens sida. Rekommendationer till myndigheterna för att förbättra hela valprocessen kommer att utgöra en prioritering för EU i dess framtida dialog med Nicaragua.

#### 5.7.14 Paraguay

År 2011 var ett viktigt år för främjandet och skyddet av mänskliga rättigheter i Paraguay. Under det första halvåret genomgick landet för första gången den allmänna återkommande utvärdering som görs av FN:s råd för mänskliga rättigheter. Regeringen genomförde ytterligare förbättringar av den verkställande maktens nyligen inrättade nätverk för mänskliga rättigheter som omfattar 22 institutioner och ministerier. De verkställande myndigheterna presenterade i december för allmänheten ett förslag till en nationell plan för mänskliga rättigheter. EU följde noga denna intressanta utveckling och bidrog genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter med över 900 000 euro till 4 olika projekt. Dessa gällde följande specifika åtgärdsområden, nämligen 1) skydd av rättigheterna för barn i utsatta situationer och utanförskap, 2) främjande av tillträdet till rättsväsendet för personal inom Paraguays rättsväsende, 3) främjande och skydd av urbefolkningens rättigheter som arbetstagare i regionen Chaco, 4) stöd till lokala nätverk för mänskliga rättigheter för att förbättra dialogen med regeringen.

I den sistnämnda åtgärden ingick bland annat en institutionsbyggande komponent i form av utbildning i mänskliga rättigheter för personalen inom den verkställande maktens nätverk för mänskliga rättigheter. I slutet av 2011 inleddes en ny inbjudan inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter med en budget på 600 000 euro. Inom ramen för samma instrument bidrog projektet *Atlas of Torture* med betydande stöd till åtgärder för att avskaffa tortyr och misshandel genom att hjälpa både regeringen och organisationer i det civila samhället att genomföra rekommendationerna från FN:s särskilda rapportör om tortyr, med fokus på inrättandet av en nationell mekanism för förhindrande av tortyr. Slutligen finansierade EU två åtgärder (en för Sydamerikanska gemensamma marknaden och en annan med inriktning på Paraguay) avseende (bland annat) migranters rättigheter inom ramen för programmet Mieux Migration EU Xpertise. Avslutningsvis skapades genom Meves-projektet, som delfinansierades av EU, det första virtuella museet någonsin om det historiska minnet i Paraguay, för att sprida rapporten från sannings- och försoningskommissionen om Alfredo Stroessners diktatur (<http://www.meves.org.py/>).

### 5.7.15 *Surinam*

I maj 2011 var Surinam föremål för FN:s allmänna återkommande utvärdering. Staten erhöll 91 rekommendationer under den interaktiva dialogen, varav några godtogs och andra sköts upp, eftersom de krävde ytterligare övervägande på nationell nivå. Landet godtog rekommendationen att "genomföra rekommendationerna från kommittén för de mänskliga rättigheterna genom att när så är lämpligt lagföra och döma de som utförde de utomrättsliga avrättningarna i december 1982 och Moiwana-massakern 1986".

Under 2011 fortsatte de rättsliga förfaranden som den förra regeringen inledde 2007 mot den nuvarande presidenten Desiré Bouterse (sedan augusti 2010) och 24 andra för morderna på politiska motståndare för 30 år sedan (det så kallade fallet med morderna i december 1982) i den vanliga långsamma takten.

### 5.7.16 *Peru*

År 2011 hölls allmänna val i Peru. Det EU-valobservatörsuppdrag som sändes med anledning av andra omgången i presidentvalet konkluderade att processen skedde på ett öppet sätt och att valen hölls under fredliga och ordnade förhållanden. Det betonade även valadministrationens opartiskhet och yrkesmässighet. Med Peru diskuterade EU särskilt sociala konflikter och samrådsprocessen med urbefolkningen inom ramen för den bilaterala politiska dialogen. Utöver sin dialog med regeringen fortsatte EU att ha nära förbindelser med det civila samhället och människorättsförsvarare. Genom sitt externa bistånd stödde EU kampen mot fattigdom och social utestängning och främjade mänskliga rättigheter, särskilt för de mest utsatta grupperna (kvinnor, barn och urbefolkningen). EU gav stöd till genomförandet av rekommendationerna från sannings- och försoningskommissionen genom att bidra med finansiering till projektet "Place of Memory", som ska minna om 80- och 90-talets politiska våld.

### 5.7.17 *Uruguay*

Uruguay har ett helhjärtat engagemang för skydd av de mänskliga rättigheterna såväl på hemmaplan som på den internationella arenan, såsom framgår av till exempel dess ordförandeskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter sedan i juni 2011. Vissa utmaningar kvarstår dock. Uruguays fängelsesystem utgör ett allvarligt problem i och med en kombination av överbefolkade fångelser – omkring 9570 interner i slutet av 2011 – och beklagliga förhållanden i fångelserna. Efter det officiella besöket av FN:s särskilda rapportör om tortyr i landet år 2009 bad Uruguay om internationellt stöd för att lösa problemet. I oktober 2011 inledde EU officiellt ett projekt med de uruguayanska myndigheterna och andra givare för att stödja reformering av Uruguays straffrättsliga system och dess kriminalvårdssystem i syfte att förbättra levnadsförhållandena för interner och underlätta deras återintegrering socialt och på arbetsmarknaden. Andra problematiska områden som EU noga övervakar och stöder genom projekt inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter är våld i nära relationer, människohandel samt medborgarsäkerhet och mänskliga rättigheter.

### 5.7.18 *Venezuela*

Det finns outnyttjad potential i förbindelserna mellan EU och Venezuela. I vissa avseenden är det svårt att få tillträde och kontakter med myndigheterna förekommer inte så ofta som man skulle önska. År 2011 godkände rådets grupp ett initiativ från utrikestjänsten som syftar till att fördjupa förbindelserna. EU försöker regelbundet att ta upp människorättsfrågor i kontakterna med de venezuelanska myndigheterna.

Genom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter finansierar EU bland annat projekt för att främja övervakning och rapportering avseende mänskliga rättigheter, tryckfrihet, barns rättigheter och rättigheter för personer som lever med hiv/aids. EU stöder även insatser genom FN:s flyktingkommissariat för att förbättra processen för avgörande av flyktingstatus. Projektet har gett positiva resultat. EU bekymrar sig över nyligen tillkommen lagstiftning som kan komma att inskränka föreningsfriheten och begränsa det internationella biståndet till organisationer i det civila samhället i Venezuela.

### 5.7.19 *Kuba*

Frigivningen av politiska fångar, som med hjälp av medling av den katolska kyrkan och Spanien inleddes i juli 2010, slutfördes i mars 2011. 126 politiska fångar, inklusive alla samvetsfångar som fängslades 2003, frigavs. Tyvärr tvingades emellertid många att mot sin vilja lämna sitt land och bosätta sig utomlands. På det hela taget utgör denna frigivning av fångar ett positivt steg, men EU är fortfarande oroat över periodiska ökningar av tillfälliga gripanden och fortsatta trakasserier mot människorättsförsvarare samt mer allmänt de befintliga begränsningarna av yttrande friheten, mötesfriheten och föreningsfriheten i landet. Detta budskap framfördes vid upprepade tillfällen till de kubanska myndigheterna.

Å andra sidan är utvecklingen i Kuba positiv när det gäller grundläggande ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, bland annat genom tillhandahållande av utbildning och hälso- och sjukvård, och när det gäller åtgärder mot diskrimination på grund av ras, kön eller sexuell läggning. Kuba har också ratificerat fem av de nio viktigaste FN-konventionerna om mänskliga rättigheter. Landet har undertecknat, men ännu inte ratificerat, den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Ett möte inom ramen för den politiska dialogen mellan EU och Kuba hölls den 23 februari 2011 i Bryssel, då man förde en grundlig diskussion om människorättsituationen i Kuba. Under tiden har man fortsatt den reflektionsprocess som utrikesrådet inledde den 25 oktober 2010 för att undersöka möjliga vägar framåt i förbindelserna med Kuba. I detta sammanhang kommer också den framtida utvecklingen i fråga om mänskliga rättigheter i landet att vara av avgörande betydelse.

### 5.7.20 *Dominikanska republiken*

På området mänskliga rättigheter noterades framsteg under 2011 men problem kvarstår. 2010 års författning innebar många demokratiska framsteg, varav en del fortfarande måste genomföras (ombudsman, folkligt lagstiftningsinitiativ), men innehöll också en del mycket kontroversiella inslag, särskilt i fråga om migration och nationalitetsrättigheter. Vidare förbjuder författningen abort under alla förhållanden – i ett land med stort antal tidiga graviditeter och höga siffror för våldtäkter och könsrelaterat våld.

Dominikanska republiken har undertecknat de flesta av de relevanta internationella konventionerna om mänskliga rättigheter och dess lagar är i allmänhet (med vissa undantag) progressiva.

I praktiken kvarstår dock ett antal allvarliga olösta problem rörande könsrelaterat våld, reproduktiva rättigheter, politiskt våld ("utomrättsliga avrättningar") och diskriminering av haitiska migranter och deras ättlingar. Trots den skiftande kvalitet som präglar det civila samhället är det värt att betona de åtgärder för att öka medvetenheten som genomförs av organisationer som konsekvent stöds av EU. EU:s strategi för mänskliga rättigheter som antogs 2011 kommer att vägleda EU:s åtgärder i detta avseende.

### 5.7.21 *Haiti*

EU fortsatte att bidra med stöd för att stärka de mänskliga rättigheterna i Haiti genom att finansiera tre nya projekt inom ramen för det landbaserade stödsystemet inom det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, på området skydd av kvinnor och barns rättigheter. EU:s stöd till valprocessen fortsatte under 2011 genom finansiering från stabilitetsinstrumentet till Amerikanska samarbetsorganisationens valobservatörsuppdrag och utsändandet av sex valexperter från EU. EU hjälpte berörda EU-medlemsstater i det förberedande arbetet inför den första allmänna återkommande utvärderingen av Haiti inom ramen för FN:s råd för mänskliga rättigheter, som ägde rum i Genève i oktober 2011. Vidare har rådets berörda arbetsgrupper utarbetat och granskat en EU-strategi för mänskliga rättigheter i Haiti så att denna ska kunna antas. Vad gäller stärkandet av demokratin i Haiti finansierades genom stabilitetsinstrumentet ett rådgivningsprojekt på hög nivå genomfört av Club de Madrid för att främja en mer samarbetsvillig inställning hos Haitis demokratiska institutioner och för att fastställa gemensamma lagstiftningsmål.

### 5.7.22 *Jamaica*

EU upprätthöll regelbundna kontakter med regeringen om människorättsrelaterade frågor, inbegripet särskilda kontakter om uppföljningen av FN:s allmänna återkommande utvärdering 2011. Möten hölls också med människorättsförsvarare, inbegripet icke-statliga organisationer som genomför kampanjer om allmänna människorättsfrågor och möjlighet till rättslig prövning, samt försvarare av hbt-minoriteters rättigheter.

De centrala områden för EU som anges i det år 2011 antagna landstrategidokumentet för mänskliga rättigheter i Jamaica speglar prioriteringarna i FN:s allmänna återkommande utvärdering och rapporten från FN:s råd för mänskliga rättigheter. Dessa inbegriper påstådda utomrättsliga avrättningar, övergrepp från företrädare för staten, utdömning av dödsstraff, behandling av hbt-minoriteter, fängelseförhållanden samt ställningen för och behandlingen av kvinnor och barn i det jamaicanska samhället.

EU:s budgetstödprogram är inriktade på organ som övervakar säkerhetstjänsterna, utbildning i mänskliga rättigheter samt lagstiftning om viktiga människorättsfrågor. Det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter stöder också icke-statliga organisationer som arbetar för att öka medvetenheten om människorättsfrågor och hjälper offer för övergrepp mot de mänskliga rättigheterna.

## **6. EUROPAPARLAMENTETS INSATSER FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA**

Främjandet av mänskliga rättigheter och demokratiska principer på global nivå fortsätter att utgöra en viktig del av Europaparlamentets arbete. Denna prioriterade uppgift har många olika dimensioner. Under 2011 diskuterades kränkningar av de mänskliga rättigheterna vid plenarsammanträden och de var föremål för olika parlamentsresolutioner, och utskotten tog regelbundet upp människorättsfrågor i sina betänkanden. De interparlamentariska delegationerna antog nya riktlinjer för att ta upp människorättsfrågor vid mötena med sina samtalspartner. Europaparlamentets talman Jerzy Buzek betraktade människorättsfrågor som en integrerad del av sitt arbete. Edward McMillan-Scott fortsatte i rollen som vice ordförande för mänskliga rättigheter. Under året gjorde Jerzy Buzek mer än 150 människorättsrelaterade uttalanden och anförenden. Såsom han förklarade i sitt uttalande den 23 november 2011 vid öppnandet av Sacharovnätverkets konferens: "Vi i Europaparlamentet anser inte att de grundläggande friheterna utgörs endast av rätten till liv och fysisk integritet utan även av yttrandefrihet, tryckfrihet, religionsfrihet och tankefrihet. Utan dessa friheter råder endast förtryck och fåtålets styre."

Europaparlamentet försöker också att **integrera mänskliga rättigheter** i sitt arbete, i enlighet med fördragen där de allmänna mänskliga rättigheterna och demokrati förklaras som grundläggande värderingar för unionen och som huvudprinciper och -mål för unionens yttre åtgärder. Människorättsfrågor diskuteras i utskottet för utrikesfrågor (AFET) då det behandlar parlamentsbetänkanden eller olika typer av internationella avtal som innehåller människorättsklausuler. Handelsavtal, inklusive människorättsklausuler, behandlas av utskottet för internationell handel (INTA).

Utskottet för utveckling (DEVE) och utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män (FEMM) behandlar också regelbundet människorättsaspekter av EU:s yttre förbindelser inom sina respektive behörighetsområden. Ordförandena i AFET-utskottet och DEVE-utskottet delar ordförandeskapet i valsamordningsgruppen som samordnar parlamentets valövervakningsarbete.

Utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (LIBE) är den centrala aktören när det gäller grundläggande rättigheter inom Europeiska unionen och har viktiga befogenheter i fråga om de yttre aspekterna på EU:s inre politik, till exempel på områdena migrationspolitik och asylpolitik. Konstitutionella och rättsliga frågor behandlas av utskottet för konstitutionella frågor (AFCO) och utskottet för rättsliga frågor (JURI), bland annat EU:s anslutning till Europakonventionen, som även kommer att få följder för EU:s yttre förbindelser.

Under 2011 granskade Europaparlamentets ledamöter kommissionens, rådets och utrike tjänstens arbete på människorättsområdet vid plenarsammanträden och i utskotten, delegationerna och arbetsgrupperna. EU:s **höga representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken** tog upp Gusp-frågor, bland annat mänskliga rättigheter och demokratistöd, vid plenarsammanträden. Företrädare för utrike tjänsten och kommissionen deltog regelbundet vid mötena i underutskottet för mänskliga rättigheter. Den nye permanente ordföranden för **rådets arbetsgrupp för mänskliga rättigheter**, Engelbert Theuermann, deltog i diskussionerna vid mötena i underutskottet för mänskliga rättigheter (DROI) och på samma sätt inbjöds ordföranden för DROI inbjöds till mötena i rådets arbetsgrupp.

Parlamentet följde också noga de åtgärder som genomfördes runtom i världen inom ramen för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, ett av EU:s viktigaste instrument för främjande av EU:s värderingar. Under 2011 uttryckte Europaparlamentet, i samband med sin granskning av det årliga åtgärdsprogrammet för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter för 2011, upprepade gånger en önskan om att i större utsträckning delta i fastställandet av prioriteringarna för instrumentet. En **arbetsgrupp för det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter**, ledd av ordföranden i underutskottet, fortsatte under 2011 sitt arbete och hade möten med kommissionens avdelningar för att diskutera de årliga åtgärdsplanerna, för genomförande av instrumentet.

I Europaparlamentet behandlas mänskliga rättigheter i världen specifikt av AFET-utskottets **underkommitté för mänskliga rättigheter** (DROI), vars ordförande var Heidi Hautala och vars ordförande sedan september 2011 är Barbara Lochbihler. Underkommittén befäste efter Lissabonfördragets ikraftträdande sina nära arbetsförbindelser med Europeiska utrike tjänsten, övriga EU-institutioner och icke-statliga människorättsorganisationer.

Genom möten med rapportering och avrapportering inom stängda dörrar följer underkommittén för mänskliga rättigheter även utrike tjänstens dialoger och samråd om mänskliga rättigheter med tredjeländer.

I den omfattande **övervakningen av människorättsrelaterad FN-verksamhet** ingick möten med FN:s särskilda representanter och rådgivare som närvarade vid möten i DROI och AFET-utskottet, bland annat med den särskilda representanten för Iran och FN:s generalsekreterares särskilda rådgivare i fråga om förebyggande av folkmord. Frågor rörande mänskliga rättigheter och demokratistöd stod också på dagordningen för delegationen vid FN:s generalförsamling där AFET-utskottet och DROI delade på ordförandeskapet.

Underutskottet för mänskliga rättigheter anordnade eller deltog också i flera egna delegationsbesök. I det årliga programmet för underutskottet ingick återigen sändande av en DROI-delegation till vårsessionen i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Inför besöket antog parlamentet en resolution om rådet för mänskliga rättigheter och den utvärderingsprocess som ägde rum 2011.

**Europarådet** var en viktig partner i många människorättsfrågor. Samarbete ägde rum med utskotten och ledamöter i den parlamentariska församlingen. Underutskottet för mänskliga rättigheter förde även diskussioner med Thomas Hammarberg, Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter. EU:s anslutning till Europakonventionen utgjorde en av Europaparlamentets främsta ansträngningar på människorättsområdet under 2011 och en fråga av gemensamt intresse för Europaparlamentet och Europarådet. Underkommittén höll också en diskussion med Dick Marty, föredragande för utskottet för rättsliga frågor och mänskliga rättigheter i Europaparlamentets parlamentariska församling.

I november hölls en diskussion (anordnad av AFET-utskottet och DROI) med Lamberto Zannier, OSSE:s generalsekreterare, som gav tillfälle att betona vikten av **OSSE:s** åtaganden rörande mänskliga rättigheter inom den mänskliga dimensionen.

I ett antal initiativ **betänkanden som antogs under 2011** undersökte Europaparlamentet olika möjligheter att skydda och stödja mänskliga rättigheter och demokrati. På basis av ett initiativbetänkande antog parlamentet den 7 juli 2011 en resolution om **EU:s utrikespolitik till stöd för demokratisering**. I rapporten anser man att EU:s roll som ”mjuk makt” i det globala systemet endast kan befastas om skyddet för de mänskliga rättigheterna är en verklig politisk prioritering i förhållande till tredjeländer, och man föreslår möjliga lösningar för att nå ett mer samstämt tillvägagångssätt i fråga om demokratistöd i EU:s utrikespolitik, baserat på specifika strategier. Parlamentet välkomnade också kommissionens och den höga representantens beslut att stödja inrättandet av ett **uropeiskt initiativ för demokrati**, som ett flexibelt verktyg för att stödja demokratisk förändring i icke-demokratiska länder och övergångsländer.

Europaparlamentet har gett starkt och konsekvent stöd till Internationella brottmålsdomstolen (ICC). I november 2011 antog parlamentet en resolution om **EU:s stöd till Internationella brottmåls domstolen**. I resolutionen betonas behovet av ökat stöd till ICC genom politisk och diplomatisk verksamhet. Man välkomnar i resolutionen EU:s reviderade handlingsplan och uppmuntrar rådets ordförandeskap att tillsammans med kommissionen, Europeiska utrikestjänsten och medlemsstaterna prioritera genomförandet av handlingsplanen.

År 2011 präglades av de historiska **händelserna i Nordafrika, Mellanöstern och Gulfstaterna**. Den arabiska vårens händelser följdes noga av Europaparlamentet med särskild inriktning på mänskliga rättigheter och demokrati. Som svar på händelserna genomförde parlamentet bland annat utfrågningar och delegationsbesök samt ett valobservatörsuppdrag i Tunisien. Inom ramen för en nära relaterad process granskade Europaparlamentet översynen av den europeiska grannskapspolitiken. I april antog parlamentet två separata resolutioner, den ena om den sydliga dimensionen och den andra om den östliga dimensionen, för att ge sina kommentarer om översynen.

I en resolution om **översynen av den europeiska grannskapspolitiken**, antagen den 14 december 2011, uttryckte Europaparlamentet starkt stöd för den nya strategi som presenterats av kommissionen och den höga representanten som bygger på principen om "mer för mer" och på tydligt definierade kriterier och bedömningsbara riktmärken som regelbundet utvärderas för varje enskilt partnerland.

Inom ramen för **övervakningen av förhandlingar om internationella avtal** antog parlamentet rekommendationer för förhandlingarna om EU:s ramavtal med Libyen och om EU:s associeringsavtal med Moldavien, Ukraina och Georgien.

Parlamentet antog en resolution om **frågor rörande sexuell läggning och könsidentitet**, där det återigen upprepade att det var oroat över det stora antalet människorättsbrott och den utbredda diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet som förekommer både i EU och i tredjeländer.

Parlamentet fortsatte att ägna uppmärksamhet åt **människorättsförsvarens roll** och följde upp 2010 års parlamentsrapport. Underutskottet för mänskliga rättigheter utarbetade förklaringar och skrivelser i ett försök att få en framstående syrisk människorättsadvokat, Haytham Al-Maleh, frigiven, och denne frigavs slutligen från fängelse. Europaparlamentet fortsatte sina kontakter med Sacharovpristagaren och burmesiska demokratiledaren Aung San Suu Kyi och mottog under 2011 två videomeddelanden från henne. Fallen Sergej Magnitskij (Ryssland), Ales Bjaljatski (Vitryssland) och David Kato (Uganda) framhölls av parlamentet och tjänade som en skarp påminnelse om de risker som modiga människorättsförsvareare fortsätter att stå inför.

Arbetet med **Europaparlamentets årsrapport om mänskliga rättigheter i världen och EU:s politik i denna fråga**, där man granskar de olika EU-aktörernas och EU-strategiernas roll på människorättsområdet, inleddes under 2011, med Europaparlamentets ledamot Richard Howitt som föredragande.

2011 års **Sacharovpris för tankefrihet** tilldelades den "arabiska våren", representerad av följande fem aktivister med anledning av deras bidrag till de historiska förändringarna i arabvärlden: Asmaa Mahfouz (Egypten), Ahmed al-Zubair Ahmed al-Sanusi (Libyen), Razan Zaitouneh (Syrien), Ali Farzat (Syrien) och postumt till Mohamed Bouazizi (Tunisien).

Europaparlamentet har sedan 1988 årligen delat ut Sacharovpriset för tankefrihet till framstående individer som har stått upp för yttrandefrihet, demokrati, rättsstatsprincipen och tolerans.

Året präglades också av utvecklingen av **Sacharovnätverket**, varigenom Sacharovpristagarna kan dela med sig av sina erfarenheter som människorättsförsvarare samt utbyta bästa praxis. De flesta av de tidigare pristagarna deltog vid Sacharovnätverkets uppmärksammade högnivå-evenemang i november 2011, där parlamentets ordförande stod värd. Människorättskonferensen och 2011 års offentliga Sacharovdebatt om kvinnors roll i övergångsprocesser riktade sig till människor som deltar i kampen för mänskliga rättigheter runtom i världen. De Sacharovpristagare som närvarade var Hauwa Ibrahim, Wei Jing Sheng, Salih Mahmud Osman, Alecsandr Milinkievic, Reportrar utan gränser, Zjanna Litvina (Vitrysslands journalistförbund), Taslima Nasrin, Salima Ghezali, Leyla Zana, Kvinnor i vitt (Damas de blanco) och Oslobodjenje. Aung San Suu Kyi skickade ett videomeddelande till konferensen. De tidigare Sacharovpristagarna gjorde en mycket positiv bedömning av priset och dess bidrag genom att ge synlighet och trovärdighet åt deras kamp på världsscenen.

Europaparlamentet fortsatte också att varje månad hålla diskussioner om brådskande resolutioner rörande kränkningar av de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen. Under 2011 antog parlamentet sammanlagt 53 resolutioner om mänskliga rättigheter (se bilaga 1).

I april 2011 antogs vid delegationsordförandekonferensen nya riktlinjer för Europaparlamentets delegationer om integrering av mänskliga rättigheter i alla Europaparlamentets delegationers och multilaterala församlingars besök och möten. I de särskilda riktlinjerna för Europaparlamentets ledamöters åtgärder för mänskliga rättigheter och demokrati vid besök i tredjeländer uppmuntras alla Europaparlamentets delegationer att ta upp människorättsrelaterade frågor i kontakterna med myndigheter och att träffa människorättsförsvarare.

Andra Europaparlaments**delegationer som underutskottet för mänskliga rättigheter deltog i under 2011** var en tillfällig delegation till Tunisien med AFET-utskottet och parlamentets ständiga delegation för Maghreb. En DROI-delegation till Honduras och Mexiko genomförde ett mycket intensivt och uppmärksammat besök i de båda länderna. Ordföranden i underutskottet deltog också i AFET-delegationens besök i Centralasien, som var kopplat till förhandlingarna om partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Turkmenistan.

Följande **utfrågningar** anordnades under 2011 i underutskottet för mänskliga rättigheter (varav vissa i samarbete med andra utskott eller delegationer):

- Rätten till vatten och tillgång till sanitära anläggningar
- Kastbaserad diskriminering i Sydasien
- Demokratistöd
- Minoriteter och icke företrädde personer
- Tryckfrihet, inbegripet skydd av journalister i väpnade konflikter
- Internationella solidaritetsdagen för tortyroffer
- EU:s stöd till ICC: att möta utmaningarna och övervinna svårigheterna
- Mänskliga rättigheter i Sydostasien med inriktning på Indonesien

- Människorättssituationen för turkmenerna i Irak
- Mänskliga rättigheter i Kina, särskilt situationen för människorättsförsvarare
- Utfrågning om mänskliga rättigheter för homosexuella, bisexuella, transsexuella och intersexuella personer i världen
- Utfrågning om människorättssituationen i Ryssland och Nordkavkasien
- Utfrågning om mänskliga rättigheter i Turkiet inför den kommande lägesrapporten från kommissionen
- Utfrågning om hbt-personers rättigheter och romer på västra Balkan
- Mänskliga rättigheter i Kina och Europeiska unionens roll
- Utfrågning om uppföljningen av rapporten om människorättsförsvarare

Utöver detta gav olika diskussioner Europaparlamentets ledamöter möjlighet att diskutera situationen i olika länder eller olika horisontella prioriteringar med utrikestjänsten, externa experter, ambassadörer och företrädare för internationella organisationer och nationella, regionala och internationella icke-statliga organisationer.

Underutskottets arbete för mänskliga rättigheter understöds av parlamentets utredningsavdelning för yttre förbindelser genom orienterande noter och annat bakgrundsmaterial eller genom beställda externa undersökningar. Under 2011 utarbetade och presenterade man i underutskottet för mänskliga rättigheter följande undersökningar av relevans för den externa politiken för mänskliga rättigheter:

- Europeiska unionen och översynen av FN:s råd för mänskliga rättigheter
- EU:s människorättspolitik gentemot Ryssland
- Workshop om tortyr och hemlig internering: FN-perspektivet och EU:s roll
- Migrationspolitikens konsekvenser för mänskliga rättigheter i det europeiska grannskapet
- Mänskliga rättigheter i länderna i det östliga partnerskapet
- Riktmärken för mänskliga rättigheter i EU:s utrikespolitik
- Stöd ombudsmän emellan i länderna i det östliga partnerskapet

Parlamentets ständiga delegationer upprätthåller fortlöpande förbindelser med länder eller regionala organ. Delegationsbesöken utgör ett viktigt tillfälle att samtala direkt med parlamentsledamöter, regeringstjänstemän och det civila samhället i tredjeländer. Vid delegationernas möten i Bryssel och Strasbourg närvarar regelbundet ambassadörerna för de berörda länderna, utrikestjänsten, icke-statliga organisationer och andra samtalspartner, och människorättsfrågor behandlas även regelbundet vid dessa möten (till exempel när det gäller Iran och Kina). Delegationernas ordföranden skickar ofta skrivelser (vanligen till ambassadören i det berörda landet) och gör uttalanden om specifika kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Europaparlamentet har också kontakter med parlament världen över genom sitt interparlamentariska samarbete och gemensamma parlamentariska församlingar. Genom församlingarna träffas ledamöter av Europaparlamentet och parlamentsledamöter från tredjeländer för att diskutera gemensamma utmaningar, inbegripet frågor rörande mänskliga rättigheter och demokrati. De gemensamma parlamentariska församlingar som inrättats är den parlamentariska församlingen för unionen för Medelhavsområdet, den parlamentariska församlingen EU–Latinamerika och den gemensamma parlamentariska AVS–EU-församlingen. År 2011 inrättades den parlamentariska församlingen Euronest, inbegripet ett särskilt utskott för politiska frågor, mänskliga rättigheter och demokrati samt ett utskott för sociala frågor, kultur, utbildning och det civila samhället, för att ge EU:s östliga partnerskapsinitiativ en parlamentarisk dimension.

Den parlamentariska församlingen för unionen för Medelhavsområdet sammanför parlamentsledamöter och ledamöter av Europaparlamentet från EU och de Medelhavsländer som ingår i Europa–Medelhavspartnerskapet, inbegripet Algeriet, det ockuperade palestinska territoriet, Egypten, Jordanien, Israel, Libanon, Marocko, Syrien, Tunisien och Turkiet. Det sjunde mötet i den parlamentariska församlingen för unionen för Medelhavsområdet hölls i Rom den 3–4 mars för att diskutera de politiska händelserna i de sydliga Medelhavsländerna. Församlingens utskott för politiska frågor, mänskliga rättigheter och säkerhet ansvarar för människorättsfrågor.

Det femte ordinarie plenarsammanträdet i den parlamentariska församlingen EU–Latinamerika ägde rum i Montevideo, Uruguay den 18–19 maj 2011. Utskottet för politiska frågor, säkerhet och mänskliga rättigheter är det utskott inom församlingen som behandlar mänskliga rättigheter.

Den gemensamma parlamentariska AVS–EU-församlingen sammanför ledamöter av Europaparlamentet och valda representanter från de stater i Afrika, Västindien och Stillaavsområdet ("AVS-länderna") som har undertecknat Cotonouavtalet. En stor del av arbetet i den gemensamma parlamentariska församlingen är inriktat på främjande av mänskliga rättigheter och demokrati och mänsklighetens gemensamma värderingar och detta har lett fram till gemensamma åtaganden inom ramen för FN-konferenser. I fråga om mänskliga rättigheter antogs vid det 21:a mötet i Budapest (den 16–18 maj 2011) en resolution om utmaningar för demokratins framtid och respekten för den konstitutionella ordningen i AVS- och EU-länderna.

Den parlamentariska församlingen Euronests konstituerande sammanträde ägde rum den 3 maj 2011 i Bryssel. Det öppnades av Europaparlamentets ordförande Jerzy Buzek som konstaterade att de demokratiska reformprocesserna i de östliga partnerländerna måste stärkas. Det första ordinarie sammanträdet ägde rum den 14–15 september i Strasbourg och föregicks av ett möte mellan församlingens fyra utskott, däribland utskottet för politiska frågor, mänskliga rättigheter och demokrati.

Utöver detta hölls under 2011 många interparlamentariska möten med betydande människorättsdimensioner. Den 11 oktober 2011 anordnade underutskottet för mänskliga rättigheter tillsammans med utskottet för utveckling ett interparlamentariskt utskottsmöte med nationella parlament med temat "villkor om mänskliga rättigheter i utvecklingspolitiken". Det var det första fullvärdiga interparlamentariska mötet efter Lissabonfördragets ikraftträdande och ägnades åt kopplingen mellan mänskliga rättigheter och utveckling. De viktigaste ämnena som diskuterades av Europaparlamentets ledamöter och deras nationella motsvarigheter var huruvida villkor om mänskliga rättigheter utgör ett hinder för fattigdomsminskning och hur effektiva de kan vara i en miljö med många givare.

Valövervakningsarbetet ger uttryck för Europaparlamentets engagemang för att stödja, utveckla och befästa demokratin, rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna. Europaparlamentets ledamöter deltar antingen i Europeiska unionens valobservatörsuppdrag eller i internationella valobservatörsuppdrag. I det senare fallet deltar Europaparlamentets delegation inom ramen för detta uppdrag och samordnar sitt arbete med OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) och de parlamentariska församlingarna inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), Europarådet och Nato.

Europaparlamentets valsamordningsgrupp ansvarar för den övergripande organisationen av Europaparlamentets valövervakningsarbete. Under 2011 utövade valsamordningsgruppen för första gången sin nya roll som rådgivare åt den höga representanten och kommissionens vice ordförande Catherine Ashton, i arbetet med att besluta om och planera inför EU:s valobservatörsuppdrag. Valsamordningsgruppen spelade också en viktig roll i utnämmandet av ledamöter av Europaparlamentet som EU-chefsobservatörer vid EU:s valobservatörsuppdrag.

Under 2011 deltog Europaparlamentet i följande valobservatörsuppdrag:

Kosovo	Parlamentsval (nyval i 3 kommuner)	9.1.2011
Sudan	Folkomröstning syd	9–17.1.2011
Tchad	Parlamentsval	13.2.2011
Uganda	Allmänna val	18.2.2011
Nigeria	Presidentval	16.4.2011
Peru	Presidentval	5.6.2011
Zambia	Allmänna val	20.9.2011
Tunisien	Val till den konstituerande församlingen	23.10.2011
Kirgizistan	Presidentval	30.10.2011
Nicaragua	Allmänna val	6.11.2011
Demokratiska republiken Kongo	Presidentval	28.11.2011

Vidare beslutade Europaparlamentet med tanke på vikten av lokalvalet i Albanien i maj 2011 att som ett undantag sända en tillfällig delegation för att följa valprocessen kring tidpunkten för valet.

Parlament är grundläggande inslag i en fungerande demokrati och det är i ett demokratiskt samhälle som det är troligast att mänskliga rättigheter respekteras och aktivt upprätthålls. **Byrån för främjande av parlamentarisk demokrati** verkar inom Europaparlamentet och har till syfte att stödja parlamentarisk utveckling i nya och framväxande demokratier. Mottagarna av stöd från byrån är parlamentsinstitutioner i tredjeländer och deras ledamöter och tjänstemän. Byrån erbjuder institutionell kapacitetsuppbyggnad, särskilt anpassade stödprogram, "peer-to-peer"-baserat stöd och utbyte av erfarenheter samt uppföljning av valobservatörsuppdrag i syfte att utvidga demokratiseringsstödet till hela valcykeln.

Under 2011 anordnade byrån ett besök på Europaparlamentet för en stor grupp av egyptiska politiska aktivister som representerade ett brett spektrum av olika politiska partier, grupper och presidentkandidater. Partner inom byråns stipendieprogram för demokrati var Sydamerikanska gemensamma marknadens parlamentariska församling och det centralamerikanska parlamentet samt parlamenten i Chile (deputeradekammaren), Armenien, Ghana, Mauretanien och Togo. Byrån stödde det parlamentariska forumet inom ramen för Community of Democracies genom att spela en aktiv rådgivande roll och anordna ett möte i Bryssel och delta i forumets möten i Tbilisi, Vilnius och Washington. Tillsammans med National Democratic Institute for International Affairs (NDI) anordnade byrån under 2011 dessutom ett högnivåmöte inom ramen för den transatlantiska dialogen för stärkt samarbete i fråga om demokratistöd.

För att uppnå bättre samverkan och ökad konsekvens i arbetet i Europaparlamentets olika utskott och enheter på människorättsområdet sammanträdde **arbetsgruppen för EU:s människorätts politik**, bestående av personal från olika avdelningar inom Europaparlamentet, regelbundet under året.

Behovet av och önskan om att ytterligare stärka Europaparlamentets åtgärder för mänskliga rättigheter och främjande av demokrati resulterade i inrättandet av ett nytt direktorat för demokratistöd inom Europaparlamentets generaldirektorat för EU-extern politik som ska inleda sitt arbete under 2012.

## 7. Förteckning över förkortningar

AA	Association Agreement
AFCO	Constitutional Affairs Committee
AFET	Committee on Foreign Affairs
AMISOM	African Union Mission in Somalia
APRM	African Peer Review Mechanism
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
ASEM	Asia-Europe Meeting
ATP	Anti-Terrorism Proclamation
AU	African Union
BICI	Independent Commission of Inquiry
BiH	Bosnia and Herzegovina
CAT	Convention against Torture
CBSS	Country-Based Support Schemes under the EIDHR
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
CEDEAO	
CEDEF	convention internationale sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes
CENIT	national Electoral Commission

CEPOL	
CFSP	Common Foreign Security Policy
CHT	Chittagong Hill Tracts
CICIG	International Commission Against Impunity in Guatemala
CoE	Council of Europe
COHOM	Council Human Rights Working Group
COREPER	
CPT	Committee for the Prevention of Torture
CRPD	UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities
CSDP	Common Security and Defence Policy
CSO	Civil Society Organisation
CSR	Corporate Social Responsibility
CSW	Commission on the Status of Women
CVJR	Truth, Justice and Reconciliation Commission
DAS	Departamento Administrativo de Seguridad
DCFTA	Deep and Comprehensive Free Trade Area
DCI	Development Cooperation Instrument
DCI	Dialogues Facility Fund
DDPA	Durban Declaration and Programme of Action
DEVE	Committee on Development
DPRK	Democratic People's Republic of Korea
DRC	Democratic Republic of Congo
DROI	Human Rights Subcommittee of the European Parliament
EA	Electoral assistance
EaP	Eastern Partnership
EASO	European Asylum Support Office
EC	European Commission

ECCC	Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
ECCC	Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia
ECG	Election Coordination Group
ECG	Election Coordination Group
ECHR	European Convention on Human Rights
ECRI	European Commission against Racism and Intolerance
EDF	European Development Fund
EED	European Endowment for Democracy
EEM	Election expert missions
EIB	European Investment Bank
EIDHR	European Initiative for Democracy and Human Rights
EMB	electoral management bodies
EMRIP	Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples
ENI	European Neighbourhood Instrument
ENP	European Neighbourhood Policy
ENPI	European Neighbourhood and Partnership Instrument
EOM	Election observation missions
EP	European Parliament
EPJUST	EU-Philippines Justice Support Programme
EU MS	EU Member States
EUD	EU Delegation
EUJUST LEX	Integrated Rule of Law Mission for Iraq
EUMM	EU Monitoring Mission
EUPM	EU Police Mission
EUPOL	European Union Police Mission in Afghanistan

EUPOL COPPS	European Union Police Mission for the Palestinian Territories
EURA	EU Readmission Agreement
EUREMA	EU Relocation from Malta
EURODAC	system for comparing fingerprints of asylum seekers and some categories of illegal immigrants
EUROJUST	European Union's Judicial Cooperation Unit
EUROPOL	law enforcement agency of the European Union
EUSR	EU Special Representative
EUTM	European Union military mission to contribute to the training of security forces
FAC	Foreign Affairs Council
FED	Fonds européen de développement
FEMM	Women's Rights and Gender Equality Committee
FfGE	Financing for Gender Equality
FICs	Forum Island Countries
FIDH	Fédération internationale des ligues des droits de l'Homme
FoE	freedom of expression
FoRB	freedom of thought, conscience and religion or belief
FRONTEX	EU Agency promoting, coordinating and developing European border management
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia
GAMM	Global Approach to Migration and Mobility
GCC	Gulf Cooperation Council
GCTF	Global Counter-Terrorism Forum

GNU	Government of National Unity
GoE	Government of Ethiopia
GRULAC	UN Group of Latin America and Caribbean Countries
GSP	EU's Generalised System of Preferences
HIV	Human immunodeficiency virus
HOMs	EU Heads of Missions
HR	High Representative
HR VP	High Representative Vice-President
HRC	UN Human Rights Council
HRDO	Human Rights Defender's Office
HRDs	Human Rights Defenders
ICC	International Criminal Court
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICERD	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination
ICHR	Independent Commission for Human Rights
ICT	information and communication technology
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
IDPs	Internally Displaced Persons
IHL	international humanitarian law
ILO	International Labour Organisation

IMT	International Monitoring Team
INEC	Independent National Electoral Committee
INGO	International nongovernmental organisation
INTA	Committee on International Trade
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
ISAF	International Security Assistance Force
ITC-ILO	International Training Centre of the ILO
JA	Council Joint Actions
JURI	Legal Affairs Committee
JWF	Angola-EU Joint Way Forward
LAS	League of Arab States
LGBT	Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender
LGBTI	Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex
LIBE	Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs
MDG	Millennium Development Goals
MENA	Middle East and North Africa
MEP	Member of the European Parliament
MERCOSUR	Common Market of the South
MFF	Multiannual Financial Framework
NDC	National Dialogue Committee
NDI	National Democratic Institute for International Affairs

NGO	Nongovernmental organisation
NSA	Non-State Actors
NSF	Somali National Security Forces
NSS	National Security Service
NTC	National Transitional Council
OAS	Organisation of American States
ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OFA	Ohrid Framework Agreement
OHCHR	United Nations High Commissioner for Human Rights
OIC	Organisation of Islamic Cooperation
OMCT	Organisation Mondiale Contre la Torture
OPCAT	Optional Protocol to the Convention against Torture
OPPD	Office for the Promotion of Parliamentary Democracy
oPt	Occupied Palestinian Territory
OSCE	Organisation for Security and Cooperation in Europe
OSCE	Organisation for Security and Cooperation in Europe
OSCE PA	Parliamentary Assemblies of the Organisation for Security and Co-operation in Europe

PA	Palestinian Authority
PACE	Parliamentary Assembly of the Council of Europe
PARLACEN	Parlamento Centroamericano
PCA	Partnership and Cooperation Agreement
PCA	Partnership and Cooperation Agreement
PCNA	Post-Crisis Needs Assessment
PDO	Public Defenders Office
PMSC	private military and security companies
PSWG	Peace Support Working Group
RCCR	Royal Committee on Constitutional Review
RTG	Royal Thai Government
SAA	Stabilisation and Association Agreement
SADC	Southern African Development Community
SAF	Sudan Armed Forces
SAP	Stabilisation and Association Process
SPLA	Sudan People's Liberation Army
SPRING	Support to Partnership, Reform and Inclusive Growth Programme
SPT	UN Subcommittee on Prevention of Torture
SRT	Special Rapporteur on Torture
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange Instrument
TDCA	Trade Cooperation and Development Agreements
TIPNIS	Territorio Indigena Parque Natural Isiboro Sécure
US	United States of America
UAE	United Arab Emirates
UfM	Union for the Mediterranean
UN	United Nations
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan

UNAMID	United Nations-African Union Mission in Darfur
UNCAT	United Nations Convention against Torture
UNDP	United Nations Development Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNGA	United Nations General Assembly
UNGP	United Nations Guiding Principle
UNHCR	UN Refugee Agency
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNMIS	United Nations Missions in Sudan
UNSCR	United Nations Security Council Resolution
UPR	Universal Periodic Review
USA	United States of America
USICVR	Unidad de seguimiento a las recomendaciones de la Comisión Verdad y Reconciliación
WCAR	World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance

**Annex 1 - Pledges made to the 31<sup>st</sup> International Conference of the Red Cross and Red Crescent, Geneva, 28 November to 1 December 2011.**

**For the years 2012-2015, we, the European Union and its Member States (Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom), hereby pledge:**

**1. Missing persons**

The EU and its Member States are concerned by the enforced disappearance of persons during armed conflicts and by the profound humanitarian consequences borne by families of missing persons in these circumstances.

The EU Member States therefore pledge:

- to consider ratifying the 2006 Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance ;
- to consider adopting other measures aiming at avoiding enforced disappearances, such as those included in the model law suggested by the ICRC;
- to support mechanisms to investigate effectively and resolve the cases of missing persons in several regions of the world;
- to encourage processes acknowledging the rights and needs of families of missing persons and aiming at adjusting national legislation and programmes to meet these needs.

## **2. International Criminal Court**

The EU and its Member States consider that those who have committed serious crimes of concern to the international community, including war crimes, crimes against humanity or the crime of genocide should be brought to justice.

In line with their efforts to fight impunity, the EU and its Member States pledge:

- to continue to promote the universality and preserve the integrity of the Rome Statute;
- to include the fight against impunity for the most serious crimes of international concern as one of the shared values of the EU and its partners through the insertion of provisions concerning the ICC and international justice into EU agreements with third parties;
- to continue their support to the Court, civil society and to third States interested in receiving assistance in order to become party to the Rome Statute or to implement it;

## **3. International Humanitarian Law Instruments**

The EU and its Member States are convinced that national implementation and enforcement of international humanitarian law and other relevant legal instruments which have an impact on international humanitarian law are of great importance and fall under States' responsibilities.

In line with the EU Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law, the EU Member States pledge:

- to work towards further participation in the principal international humanitarian law instruments and other relevant legal instruments which have an impact on international humanitarian law by considering ratification of the following instruments to which they are not yet all party, namely:

Additional Protocol III to the Geneva Conventions;

The Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict and its First and Second Protocols;

The Optional Protocol to the UN Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict;

The Ottawa Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines;

Protocol II, as amended on 3 May 1996, and Protocol V to the 1980 Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects;

The Convention on the prohibition of military use of environmental modification techniques.

In order to improve implementation of international humanitarian law at the national level the EU and its Member States pledge:

- to support States in their efforts to adopt relevant national legislation pertinent to their international humanitarian law obligations;
- to support the existing international humanitarian law mechanisms and to envisage, if deemed relevant, making use of the services of the International Humanitarian Fact-Finding Commission constituted under Article 90 of Additional Protocol I.

#### **4. Promotion and dissemination of international humanitarian law**

The EU and its Member States underline that proper training in, and dissemination of, international humanitarian law is required to ensure better compliance with international humanitarian law in time of armed conflict.

In line with the EU Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law and the 2007 European Consensus on Humanitarian Aid, the EU and its Member States pledge:

- to pursue their efforts in promoting dissemination and training in international humanitarian law in third countries, including in peacetime, in particular to national authorities, armed non-state actors and humanitarian actors.

The EU Member States pledge:

- to continue their efforts in promoting dissemination and training in international humanitarian law inside the EU, in particular to military and civilian personnel, involved in crisis management operations.

#### **5. Fundamental Procedural and other Guarantees**

The EU and its Member States reaffirm their determination to respect fundamental procedural guarantees for all persons detained in relation to an armed conflict as enshrined in the applicable rules of international humanitarian law and/or international human rights law.

The EU and its Member States therefore pledge to promote respect of fundamental procedural guarantees through a wide range of measures including:

- Training for staff participating in EU military and civilian crisis management operations in fundamental procedural guarantees.

- Endeavouring to ensure implementation of those standards by third parties involved in EU operations.
- Supporting dissemination and training sessions on implementation of fundamental procedural guarantees.
- Recalling the importance of respecting fundamental procedural guarantees in dialogue with other States.

## **6. Anti-Personnel Landmines, Cluster Munitions, Improvised Explosive Devices and**

### **Explosive Remnants of War**

The EU and its Member States are concerned by the threats posed by anti-personnel landmines, cluster munitions, improvised explosive devices and explosive remnants of war.

The EU Member States therefore pledge:

- to advocate as appropriate in support of international instruments seeking to address humanitarian hazards of explosive remnants of war, cluster munitions, improvised explosive devices and antipersonnel landmines;
- to encourage as appropriate States Parties to the Anti-Personnel Mine Ban Convention and the Convention on Cluster Munitions to make timely reports in accordance with the relevant provisions of these treaties.

## **Joint pledge by EU Member States and National Red Cross Societies**

- 1 Strengthening international humanitarian law through the adoption of an effective Arms

### **Trade Treaty**

The European Union Member States and their National Red Cross Societies, noting the utility of the 2008 EU Common Position defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment and related EU instruments, are concerned that the widespread availability of weapons facilitates violations of international humanitarian law, and hampers the provision of assistance to victims of armed conflict, and are convinced of the relevance of promoting and further strengthening the regulatory framework governing transfers of conventional arms.

In line with the updated EU Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law and the relevant Council Conclusions, the European Union Member States, with support from their respective National Red Cross Societies, therefore pledge:

- to engage in an exchange of information, to the extent considered appropriate and pertinent by the European Union Member States, on the negotiation in 2012 of a strong and robust Arms Trade Treaty with the highest possible legally binding standards which would prevent conventional weapons from being used to violate international humanitarian law.

## **Bilaga 2 – Resolutioner om mänskliga rättigheter 2011**

Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122 – debatt eller resolutioner i brådskande fall

Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2 – resolutioner om uttalanden

Europaparlamentets arbetsordning, artikel 48 – förfarande för initiativbetänkanden

**1. Europaparlamentets resolution av den 20 januari 2011 om Pakistan, i synnerhet mordet på guvernör Salmaan Taseer**

2011/2522(RSP)

Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122

**2. Europaparlamentets resolution av den 20 januari 2011 om Iran – fallet Nasrin Sotoudeh**

2011/2524(RSP)

Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122

**3. Europaparlamentets resolution av den 19 januari 2011 om situationen i Haiti ett år efter jordbävningen: humanitärt bistånd och återuppbyggnad**

2010/3018(RSP)

Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2

**4. Europaparlamentets resolution av den 20 januari 2011 om situationen för kristna när det gäller religionsfrihet**

2011/2521(RSP)

Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2

5. **Europaparlamentets resolution av den 20 januari 2011 om Brasilien: utlämning av Cesare Battisti**  
2011/2523(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
6. **Europaparlamentets resolution av den 20 januari 2011 om situationen i Vitryssland**  
2011/2514(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
7. **Europaparlamentets resolution av den 17 februari 2011 om Jemen: förföljelse av ungdomsbrottslingar, särskilt fallet Muhammed Taher Thabet Samoum**  
2011/2572(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
8. **Europaparlamentets resolution av den 17 februari 2011 om gränsstriderna mellan Thailand och Kambodja**  
2011/2571(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
9. **Europaparlamentets resolution av den 17 februari 2011 om Uganda: mordet på David Kato**  
2011/2573(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
10. **Europaparlamentets resolution av den 17 februari 2011 om rättsstatsprincipen i Ryssland**  
2011/2515(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2

11. **Europaparlamentets resolution av den 17 februari 2011 om situationen i Egypten**  
2011/2555(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
12. **Europaparlamentets resolution av den 10 mars 2011 om prioriteringarna inför det sextonde mötet i FN:s råd för mänskliga rättigheter och 2011 års översyn**  
2011/2570(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
13. **Europaparlamentets resolution av den 10 mars 2011 om Pakistan, i synnerhet mordet på Shahbaz Bhatti**  
2011/2612(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
14. **Europaparlamentets resolution av den 10 mars 2011 om södra grannskapet, i synnerhet Libyen**  
2011/2616(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
15. **Europaparlamentets resolution av den 10 mars 2011 om situationen och kulturarvet i Kaxgar (Uiguriska autonoma regionen Xinjiang, Kina)**  
2011/2614(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
16. **Europaparlamentets resolution av den 10 mars 2011 om EU:s förhållningssätt gentemot Iran**  
2010/2050(INI)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 48

- 17. Europaparlamentets resolution av den 10 mars 2011 om Vitryssland (särskilt fallen Ales Michalevitj och Natalja Radzina)**  
2011/2613(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 18. Europaparlamentets resolution av den 7 april 2011 om Zimbabwe**  
2011/2658(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 19. Europaparlamentets resolution av den 7 april 2011 om förbudet i Nepal mot att rösta i valet till den tibetanska exilregeringen**  
2011/2657(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 20. Europaparlamentets resolution av den 7 april 2011 om situationen i Syrien, Bahrain och Jemen**  
2011/2645(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
- 21. Europaparlamentets resolution av den 7 april 2011 om situationen i Elfenbenskusten**  
2011/2656(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
- 22. Europaparlamentets resolution av den 7 april 2011 om fallet Ai Weiwei**  
2011/2664(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 23. Europaparlamentets resolution av den 12 maj 2011 om situationen i Sri Lanka**  
2011/2684(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122

24. **Europaparlamentets resolution av den 12 maj 2011 om Vitryssland**  
2011/2686(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
25. **Europaparlamentets resolution av den 12 maj 2011 om Azerbajdzjan**  
2011/2685(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
26. **Europaparlamentets resolution av den 9 juni 2011 om Ukraina: fallen med Julia Tymosjenko och andra tidigare regeringsmedlemmar**  
2011/2714(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
27. **Europaparlamentets resolution av den 9 juni 2011 om Sudan och Sydsudan: situationen efter folkomröstningen 2011**  
2011/2717(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
28. **Europaparlamentets resolution av den 9 juni 2011 om toppmötet mellan EU och Ryssland**  
2011/2716(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
29. **Europaparlamentets resolution av den 9 juni 2011 om situationen i Madagaskar**  
2011/2712(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
30. **Europaparlamentets resolution av den 9 juni 2011 om Guantánamo: det förestående beslutet om dödsstraff**  
2011/2713(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122

- 31. Europaparlamentets resolution av den 7 juli 2011 om situationen i Syrien, Jemen och Bahrain mot bakgrund av situationen i arabvärlden och Nordafrika**  
2011/2756(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
- 32. Europaparlamentets resolution av den 7 juli 2011 om förberedelserna inför valet till ryska statsduman i december 2011**  
2011/2752(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
- 33. Europaparlamentets resolution av den 7 juli 2011 om Indonesien, inklusive angrepp på minoriteter**  
2011/2748(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 34. Europaparlamentets resolution av den 7 juli 2011 om Indien, särskilt dödsdomen mot Davender Pal Singh**  
2011/2749(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 35. Europaparlamentets resolution av den 7 juli 2011 om Demokratiska republiken Kongo – massvåldtäkterna i provinsen Sydkivu**  
2011/2747(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 36. Europaparlamentets resolution av den 15 september 2011 om Sudan: situationen i Södra Kurdufan och de stridigheter som utbrutit i delstaten Blå Nilen**  
2011/2806(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122

37. **Europaparlamentets resolution av 15 september 2011 om situationen i Syrien**  
2011/2812(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
38. **Europaparlamentets resolution av den 15 september 2011 om situationen i Libyen**  
2011/2811(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
39. **Europaparlamentets resolution av den 15 september 2011 om Eritrea: fallet Dawit Isaak**  
2011/2807(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
40. **Europaparlamentets resolution av den 15 september 2011 om hungersnöden i Östafrika**  
2011/2814(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
41. **Europaparlamentets resolution av den 15 september 2011 om Vitryssland: gripandet av människorättsförsvararen Ales Bjaljatski**  
2011/2805(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
42. **Europaparlamentets resolution av den 29 september 2011 om situationen i Palestina**  
2011/2828(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
43. **Europaparlamentets resolution av den 28 september 2011 om mänskliga rättigheter, sexuell läggning och könsidentitet inom ramen för FN**  
2011/2821(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2

44. **Europaparlamentets resolution av den 27 oktober 2011 om Tibet, särskilt fallen av självtändningar bland nunnor och munkar**  
2011/2874(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
45. **Europaparlamentets resolution av den 27 oktober 2011 om situationen i Egypten och Syrien, särskilt för de kristna samfundet**  
2011/2881(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
46. **Europaparlamentets resolution av den 27 oktober 2011 om Bahrain**  
2011/2875(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
47. **Europaparlamentets resolution av den 17 november 2011 om Egypten, särskilt fallet med bloggaren Alaa Abd El Fattah**  
2011/2909(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
48. **Europaparlamentets resolution av den 17 november 2011 om Iran – nya kränkningar av de mänskliga rättigheterna**  
2011/2908(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
49. **Europaparlamentets resolution av den 17 november 2011 om EU:s stöd till Internationella brottmålsdomstolen: utmaningar och svårigheter**  
2011/2109(INI)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 48

- 50. Europaparlamentets resolution av den 15 december 2011 om Tunisien: fallet Zacharia Bouguira**  
2011/2947(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 51. Europaparlamentets resolution av den 15 december 2011 om situationen för kvinnor i Afghanistan och Pakistan**  
2011/2946(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 52. Europaparlamentets resolution av den 15 december 2011 om Azerbajdzjan, särskilt fallet Rafiq Tagi**  
2011/2945(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 122
- 53. Europaparlamentets resolution av 15 september 2011 om situationen i Syrien**  
2011/2880(RSP)  
Europaparlamentets arbetsordning, artikel 110.2
-